De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Arbejdsudgave til chr4.dk. De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte. Dette er en afskrift af de trykte danske originaltekster, ikke en dansk oversættelse af den tyske bog. Satsens linjeskift og orddelinger er samlet, mens gammel stavning og originaludgavernes sidetal er søgt bevaret. Sidetal mærkes med bind og hæfte, fordi pagineringen begynder forfra i hvert hæfte. Udgiverens notehenvisninger er bevaret. Schlegels særskilte tyske forklaringer og indledninger er ikke medtaget eller oversat. Enkelte fremmedsprogede indførsler indgår i originalteksterne og er bevaret. Første side af hvert dokument er gengivet som kontrolbillede. Teksten er OCR-baseret og kun stikprøvekontrolleret; fuld korrekturlæsning mangler. Især navne, datoer og regnskabets beløb kræver kontrol mod originalen før offentliggørelse.

I. Ove Gieddes rejse til Ostindien, 1618–1622

Kilde: Samlung zur Dänischen Geschichte, I,2, side 57–158. Bayerische Staatsbibliothek, digitalisering 10452497.

Originalens første side. Afskriften følger nedenfor.

[I,2, s. 57] Eftersom den Stormagtigste og Høibaarne Fyrste og Herre, Herr Christian den Fierde c. min Allernaadigste Herre og Konning, af Guds Indskydelse, sit Kongel. Navn til Berømmelse, saa og vores Fædreneland til Forbedring, næst Guds Navns Ere, haver naadigst en Skibsslaade udaf fem Skibe udgiort og tilredt, som de Ostindianske Lande skulde bes sege, og Høibem. Hans Kongl. Maj. mig naadigst, som Hans Kongl. Maj. Gesandt til forskrevne Indien og Commandeur over forskrevne Flaade, haver forordnet, og mig derhos befalet, skriftligen Hans Kongl. Maj. at referere, efterat jeg hiemkommen var, alt hvis paa samme Reise forefalde kunde; hvilket efterdi een Mand at giore, meget besværligt ja umueligt er, saa haver jeg de principaleste Accidentia dog herefter udi saa Maader ved Dags og Datum annoteret, som efterfølger: Fortegnelse paa alt, hvis paa denne Indianske Reise forefalden 'er, fra Begyndelsen. den 14 Novembris Anno 1618 og indtil den 4 Martii Ao. 1622. Anno 1618. November. Den 14 Novemb. havde jeg det brede Raad (1) først forsamlet paa Admiralen, hvor samme Tid blev [I,2, s. 58] forordnet 1) at Rankonen skulde uddeles den første Dag efter vi af Sundet vare udseilede. 2) At enhver Person da om Ugen skulde gives 3 Pund Brød og 3 Fierdingpund Smør, (udi hver Uge trende Kiøddage og fire Fiskedage at beregne) hver Kisddag en Fierdingpund Flesk og Skaalpund Kied, hver Fiskedag en Fierdingpund Bergefisk, hver Dag i Ugen en Kande Øl, og Hver Morgen af en Møtschen (2) Brændevin, saalange Kulden dyrrit (3) og vi til Heden (4) kunde hende at komme. 4) At vores første Findingsplads skulde være under Wichten udi England, hvor vi efter Kong. Maj. Tegnebrev skulde have at forvagte; den anden til Ill de May, og den tredie under Taffelbayen, eller under det Øland Majotto, (som kaldes af Indbyggerne Comoro Majotto) (5) hvor vi paa hver Sted hinanden skulde fortove udi tre Uger, og førend man fra enten af forskrevne Steder bortseilede, skulde man paa hver Sted oprense et Kors af Træ, og fem Fod der agter landværts ind udi Jorden 2 Fod dyb nedgrave et Skrin med Breve, som de Efterkommende des Skibes Ankomst, Afsked, Forferskning og videre Omstændigheder skulde kunne forstandige. Den

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

22. Efterat vi den forrige Aften af Øresund vare udseilede, og Vinden os denne Morgen contraries rer, blev forordnet, at vi med Flaaden igien skulde udi Sundet indseile; efter samme Resolutions Indhold, som med alle Officerers undertegnede Hander Kongel. Maj. underdanigst blev tilsendt. Den 29 om Natten giorde vi paa Elephanten tilbørlig Tegn, og ginge dermed i Herrens Navn til Seils. [I,2, s. 59] December. Den 17 December kom vi med Skibet Elephanten under Wichten udi England, hvor vi det Skib David for os funde, esterat vi udi Storm og regnet Veir Søen udi 18 Dage have holdt. Denne Dag kom Skibet Kiobenhavn paa Reyen til os. (*) Den 19 blev af det brede Raad forordnet, at hvert Skibs-Raad under deres Hander Visitateuren (7) et rigtigt Register skulde overgive, paa hvis Forferka ning og andet de endeligen fornøden have, imidlertid Flaaden der var liggendes. Dog at de samme deres Optegnelse udi saadan tilbørlig Form skulde concipere, at de det sielver ikke vilde udi sin Tid betale. Denne Dag kom den Hollandske Skipper med vort Proviantskib, og berettede, at det Skib Chris stian var under Norge indseilet. (8) Imidlertid Kai serlig Gesandt og Visitateuren til Nyport (2) vare liggendes, erfoer jeg, dagligen en ganske Hob Kisbmænd, Underkisbmænd, Assistenter, Soldater og Skibsfolk at blive opfordret, der sanimesteds meget at sværme og paa Companiets Penninge at tære. Hvilket der jeg med Breve eller Sendebud ikke kunde afskaffe, lod jeg udi Flaaden mandere, at ingen fra deres Skibe til Landet skulde tilstedes, med mindre de min Special-Seddel derpaa havde; og foer derforuden den 23 selv til Myport, og der saaledes forordnede, at Visitateuren ikkun een Tiener og een Kiøbmand hos sig skulde have, de andre [I,2, s. 60] alle at skulle fare om Borde. Og dersom nogen extraordinarie blev til Byen forlovet, at det paa deres egen Bekostning skulde skee, og ei nogen Companiets Penninge for dennem betales eller udgives, saafremt forskrevne Visitateur ikke selv derfor Companiet vilde stande til Rette. Fremdeles mandered jeg forskrevne Visitateur, at eftersom han dagligen til Flaaden nederskikkede Engelske Leiebaade, med hvis Kisød og Forserskning til Skibene var forordnet, (hvilket noget nær kosted saa meget, som Kiedet eller hvis de undertiden nederskikked) han derfor paa een Dag saa meget skulde indkisbe og med vores egne Baade nederskikke, som Flaaden paa nogle Dages Tid havde fornøden; og at han, som jeg tilforn havde raadt ham, ingen Forsømmelse skulde tage derfor, at han jo af hvert Skib en rigtig Seddel bekom, paa hvis Speciatim leveret blev, paa det baade han og de tilbørligen derfor kunde vide at giøre Regnskab. Den 30 blev udi det brede Raad forordnet 1) at vi der under Wichten endnu 4 Ettmaal, saa og eet Ett maal (10), efter Vinden os havde blæst til Villie, det Skib Christian skulde forvagte. 2) At efterdi der flere Personer, paa det Skib David udi Cajytten at holde Maaltid, vare forordnede, end ved Bordet kunde fange Rum, da derudi ikke meer, efter denne Dag, end otte Personer skulde søge deres Bord, og de Resterende udi den øverste Hytte, hvor dem dog mere end andre Skibsfolk skulde gives. Imidlertid vi der laae, havde den Engelske Gouverneur paa Castellet (som kaldes Hous) nogle gange [I,2, s. 61] havt Bud hos mig om Ankerpenge for Skibene. Og efterdi ikke tilbørligt befandtes dennem at udgive, drog jeg selv i Land til ham, og lod hannem see Kong. Maj. Pas, hvormed han sig meget vel lod contentere, og beviste mig al Cre, hvilket ham igien om Dagen derefter paa Elephanten vederfores. 16.19. Januarius. Den 1 kom Thyge Stygge over Land til Flaa den og berettede, at de for Lekkets skyld havde været med Skibet Christian udi Hokalff under Norge, og nu at ligge udi Dunse (**) under England, hvorfra det

med første Vind til Flaaden skulde komme. Den 1 blev forordnet, 1) at Thyge Stygge med Amling von Ofdem skulde forreise over Lands igiennem England til Skibet, det samme med allerførste Vind til Flaaden at bringe. 2) At dennem til Fortæring skulde medgives 100 Daler Penge, saa vel som 50 Dir., de paa Did-Reisen havde fortæret. Samme Dag blev Sichß Jacobsen, Skipper paa Kisbenhavn, dømt udi tvende Maaneders Solds Forliis, for adskillige Ord, som han paa Skibet iblant Folket havde ladet falde, som Folkene noget nær til Mens tenation kunde foraarsage. Samme Dag angav Keiserlig Gesandt og Visitateuren, at de flere Penninge havde forneden, end det [I,2, s. 62] Tusinde Daler, Gesandten af Davids Pengekiste havde udtaget, og de 800 Dlr., Visitateuren havde hos sig selv, og at de 1300 af Kisbenhavns Pengekiste vilde annamme, som Visitateuren sagde sig god Regnskab for at ville giøre, at intet til Unytte blev udgivet. Frema deles angave mig forskrevne Gesandt og Visitateur, at Erich Grubbe (12) havde 400 eller 500 Dlr. af.Com paniepenge begiert til Laans, spurgte mig derfor om hans Middel og Formue. Hvilket efterat jeg, saa vidt mig bekiendt var, havde sagt, sagde jeg mig at, formene, at Companiet ingen stor Skade hos hannem kunde-lide, efterdi, som mig var sagt, han havde 5000 Dlr. udiCompaniet; endog de maatte det saaledes giøre, som de kunde forsvare, dersom Contracterne paa Ceilon kunde • Hende at fallere; anseendes Elephantens Kiebmand hannem efter deres Befaling 50 Dlr. af Companies penge at have leveret. Den 15 blev forordnet, at vi der under Wichten endda Skibet Christian til Middagen den 17 skulde fors vagte. Og dersom han ikke da inder denne Tid kom, skulde vi gange til Seils, og Breve til dennem efterlade. Den 17 om 8 Slet giorde jeg tilbørlig Tegn, at jeg om Middagen vilde gange til Seils, men blev impederet, baade formedelst Kaiserlig Gesandt (13) og vores Folk, som ikke udkom, saa og for Skibet Christian, som kom lidet efter Middagen. Den 18 blev udi det brede Raad forordnet, 1) at paa hver af Borgerskibene ikkun fire Personer skulde udi [I,2, s. 63] Cajytterne have deres Sovepladser, efterdi deras stor Disorden foraarsagedes, og de Resterende udi den øverste Hytte. 2) At ingen af Skibsraadene skulde have Magt til, nogen Drik af Rommet at lade tappe, og ei heller Nøgelen til Beuveragien af Cajytten udlaane, uden Præsidentens Consent, som udi Sommelighed dermed skulde have Indseende, at ingen til Overflødighed noget erlangede. 3) At Christopher Stygge skulde være Erich Grubbes Fendrich udi Johann Wenstermands Plads, Jorgen Orming Thyge Stygges Sergeant udi Murmands Sted, som blev efter, og Otto Urne Corporal vom Adelsburs (14) udi Christopher Stygges Sted. Imidlertid vi der laae, blev Johan Wenstermand, Fendrich under det ene Companie, med en Trommeslager, for deres farlige Sygdoms skyld, af Tienesten forlovet, og løb der selv bort Borgemesters Søn af Malmse, Soldat, Skipper Niels Malmses Son, som var min egen Tiener, og en Baadsmand fra Elephanten. Hvorimod bleve antagne til Elephanten 4 Baadsmænd, saavel som nogle Baadsmænd og Soldater til andre Skibe. Den 22 lod jeg Visitateuren tilskrive, at han til Skibet Christian skulde henroe, og der erfare, hvis dennem fattedes, og naar de med os kunde seile. Hvor paa han med det brede Raad mig tilskrev, at de paa for skrevne Skib Christian havde været, og der af Capitais nen erfaret, at de den efterfølgende Dag med os, vilde gange til Seils, endog de formente raadeligt, at det brede Raad og Styrmanden tilforn om Seiletiden skul de forgaddres.

[I,2, s. 64] Den 23 ginge vi med Flaaden til Seils, og blev om Dagen tilforn af det brede Raad resolveret 1) om Denne vores Seiledag, og 2) at vores første Forferskeplads skulde være til Cabo

Verde, og dersom vi der ikke kunde bekomme Flaadens Fornødenhed, vi da derfra til Ill de May skulde henseile. Februarius. Den 1ste Febr. blev vi en Seiler vaer udi Ssen, som os omtrent 2 Wexsses (15) nær fulgte, indtil den 3 hujus jeg hannem ved den Hollandske Fleyte lod til Flaaden hente, som sig med Pas og Toldsedler beviste en Engelsmand at være, og ville til Maderam med Klæs de og Sild, som han indehavde, hvorfor jeg hannem lod passere. Den 4 blev forordnet, 1) at ingen af Styrman dene nogen Kaas skulde være berettiget at forandre, med mindre det af Skibsraadet var bevilget, og dog siden Admiralen tilkiendegivet, førend noget foretagen blev. 2) At det ikke giordes fornøden, nogen vis Rankon af Viin udi Cajytterne at uddele; eftersom det af mig pros poneret blev, formedelst stor Uskikkelighed og Overflødighed, derudi blev fornummet. 3) Befol jeg paa Kong. Maj. vegne, at alle de udi det brede Raad skulde have flittig Opsigt, at ingen udi Cajytterne at søge Taffel blev tilladt, flere, end min Herres Naadigste medgivende Forordninger omrørte, saafremt de ikke selv derfor vilde Have Hans Maj. at svare. [I,2, s. 65] Den 6 saae vi det Øland Puerto Sainto, og passerede det Øland Maderam samme Dag. Den 10 faae vi de Ølænder Palma og Tenerifa, og passerede dennem om Estermiddagen. Den ir passerede vt de Ølænder Gomero og Ferro ic. Den 17 blev forordnet, at Elephanten med den Hollandske Fløyte skulde forud seile til Cabo Verde, at erfare, om der nogle Fribyttere forhaanden vare, som os nogen Skade eller Forhindring kunde giore. Den 18 seilede jeg med Elephanten og den Hollandske Fløyte forud til foreskrevne Cabo Verde, og ved foreskrevne Fløyte erfoer, 6 Skibe udi Havnen at ligge, hvorover jeg om Aftenen satte 2 Mil fra dennem under et Dland, hvor de andre vores Skibe om Natten til os kom, og manderede foreskrevne Hollandske Skipper, til foreskrevne Skibe at indseile, og lidet fra dennem at sette. Den 19 saae vi 3 af de foreskrevne 6 Skibe at have giort Seil efter vores Fløyte, hvorover jeg strax lod Elephantens Anker-Toug hugge, og gik dennem imod, som de andre vores Skibe udi lige Maader giorde, og fyred et Stokke efter hver af de tvende, som nemmbst (16) mig kome, og der de ikke vilde stryge, forfulgte vi den største med Elephanten, og fyred et Støkke paa hannem, saa han langt omsider om Borde kom, bekiendte sig at have med Roven pecceret, og opgav Skibet; hvor [I,2, s. 66] det Skib Christian og Prisens Jacht nogle Stokker efter hinanden, indtil den Hollandske Fløyte samme Jacht om Borde lagde, og den udi saa Maade indtog (17). Det tredie Skib seilede de selv paa Grunden, hvor det strax af de Sorte formedelst Krud blev anstukkem. Udi foreskrevne Bay laae endda tre andre Skibe, som de foreskrevne Fribyttere sagde at være KiøbmandsSkibe, nemlig det ene af Holland og de to af Frankrige, hvilket vi den efterfølgende Dag havde forment at lade erfare, men de om Natten os uafvidende ginge til Seils. Den 20 blev udi det brede Raad forordnet, at vi en Baad med det tilbehørende Folk til Lands skulde for kikke, at erfare, hvis Forfriskning der var at bekomme. Hvormed vi saadan Svar bekom, at vi der, hvis vi begierede, uden Citroner, kunde bekomme. Den 21 blev udi det brede Raad forordnet, at eftersom Davids Styrmand berettede, os til Port de Dallie (18) Citroner og al anden Forfriskning for Flaaden noksom at kunne bekomme, og han sagde, sig ogsaa Skibene derhen uden Perikel at kunne bringe, vi da ders for med Flaaden skulde derhen seile, og der sammesteds vores Forfriskning indtage. Den 22 blev Skipperen paa den Hollandske Fløyte forordnet, at seile til Puerto de Dallie, og allevegne erfare Dybet og Grunden, og siden igienkomme og led [I,2, s. 67] den foreskrevne Davids Styrmand havde os paaledet, hvor vi

med den ganske Flaade stor Eventyr udstod. Thi Skibet Kisbenhavn stødte tvende gange, Skibet Christian stod noget paa Grunden, og vi andre kunde see Sanden opvælde af Grunden udi vores Køllevand. Den foreskrevne Hollandske Skipper lod sig godvilligen - efter vores Forordning befinde, og uden nogen Forsikring for Skiv eller Gods henseilede, og siden igienkom, og geleided os vel derud til foreskrevne Puerto de Dallie, Foreskrevne Dag blev Hans Moriz forordnet til det brede Raads Skriver, og derfor om Maaneden at have 40 Hollandske Fl. Den 23 om Natten sprang Samuel Fischer, forrige Capitain paa den gyldene Love, som vi siden kaldede Patientia (12), ud af Galleriet paa det Skib Kisbenhavn, udi Søen, formenendes sig med Baaden til Landet at ville undkomme. Hvorfor han strax den efters følgende Dag blev for Rette citeret, og med sit Folk, som sig godvilligen med hannem havde begivet, over Borde at kastes tildømt. Dog de, formedelst Gesandtens og hans Kones, med Peter van Zantens (20) Forbøns skyld, blev benaadiget. Og der Capitainen selv pinligen blev forhørt, bekiendte han endeligen, at han over hans Commiffs havde taget paa Engelske og andre, eftersom samme hans Bekiendelse med egen Haand underskrevet videre udviser. Den 24 blev forordnet, at hvis Plønderakie som fandtes paa Skibet Patientia, der vi det bekom, skulk E2 [I,2, s. 68] iblant Officererne. Dog Capitainen paa Elephanten skulde noget forud have. Den 26 kom vi paa Reyen for Puerto de Dallie, hvor vi samme Dag lod accordere med Indbyggerne, saa at vi dennem for vores Band skulde give 30 Stænger Jern. Samme Dag blev Thyge Stygge og Peter van Zanten forordnet, at lade beskrive alt, hvis paa Skibet Patientia fandtes, saavel som Niels Rosenkranz og Visitateuren, paa Jachten; hvilket de ogsaa siden efterkom, efter samme deres underskrevne Registers Lydelse. Den 27 blev Officerer og Skibsfolk forordnet til Skibene Patientia og Jachten, efter ethvert Skibsraads derpaa undertegnede Register. Samme Dag indleverede hvert Skibsraad speciatim en Fortegnelse, paa hvis Folk og Fætallie, som de uden Skibs Skade kunde miste til Patientia og Jæge ren (22), og hvis Folk de igien begierede. Foreskrevne Dag blev Hans Lindenov forordnet til Capitain paa Jachten. Hvorfor Keiserl. Gesandt sig skriftligen forobligerede, at stande Kong. Maj. til Rette, for alt hvis Skade og Schimpf, som derudaf kunde foraarsages. Den [I,2, s. 69] Den 28 blev ved Cornelius Loyse, Overkisbe mand, af Prisen udtaget, hvis Cristall, Coraller og Jernstænger, efter hans derpaa adgivne Bevis, der fandtes, for hvilket han Flaadens Forserskning skulde tilrydle. Martius. Den anden Mart, blev af det brede Raad forordnet, at alle Skibs-Capitainerne med Skipperne skulde Henroe til begge Priserne, og der erfare, hvis de endes ligen fornøden havde, dersom de til Indien skulde med os følge; hvilket de ogsaa den efterfølgende Dag efterkom, og expresse derhos specificerede, hos hvilket Skib de det skulde bekomme. Den 6 sank een af Davids tre Qvarter - Sager (22) til Grunden ved Skibet, formedelst Skippers og Arkeliemesters Forseelser, som dermed skulde have haft Indseende; thi Capitainen var den Tid ikke om Borde. Den 8 Mart. blev forordnet, at anholde Kongens Gesandter og Folk af Puerto de Dallie, som til os vare udkomne, efterdi de os med Trudsel og adskillig Unyttighed undsagde. Den 9 skikked vi Alcairens Broder (23) i Landet med en Portugies, som der boede, at sige Kongen, at deres Folk intet ont hos os skulde vederfares, medens at vi dennem ikkuns for deres Undsigelse havde ladet [I,2, s. 70] anholde, indtil vi vores Vand og Veed, som vi betalt Havde, havde bekommet. Den 10 blev forordnet, at den efterfølgendes Dag trende Officerer med 55 Mand, og Skibsbaadene

med "frefarende Folk, skulde fare til Landet, at giore deres Beste, Vand udi Skibene at bekomme, og flittig tilsee, at Søefolkene, som hente Vandet, af Indbyggerne in tet ont vederfores. Den 11 var jeg med Thyge Stygge (24) og tven de Leutenanter og een Fendrich i Land, med 50 beyærgede Mænd og Soldater, at besee, om Pladsen var saaledes situeret, at vi uden Folke Spilde vores Vand kunde be komme; hvor vi paa tvende Pladser befunde Band, dog den ene 100 Skridt, og den anden 1000 Trin fra Stranden, som vores Baade kunde ligge. Og efterdi jeg befandt, den nærmeste Plads beqvemmeliger og sikkrere at være, end den anden, befol jeg dennem, der at tage Vandet, endog det noget saltagtigt var, dog ikke saa meget, at det jo vel til Kogsvand kunde bruges; efterdi der dog udi Skibene saa meget Vand udi det ringeste skulde endda befindes, som til Beuveragien kunde for bruges. Men imidlertid Vandet paa det Sted blev fyldt, begierede alle Officererne, som udi Land - vare, saavel som alt Folket, at de af det ferske Vand paa den anden Plads maatte hente; angivendes, (dog uden Rais son) at de heller dennem der vilde eventyre, end forme delst det sylte Vand døe udi Sven. Endog de saa god Vagt vilde holde, at dersom Indbyggerne endskiønt noz get imod dennem vilde foretage, de dennem dog ingen [I,2, s. 71] Skade skulde kunne tilfsie. Og der jeg dennem det dog endeligen maatre bevilge, sagde jeg dennem offentlig for alle, at de bleve allesammen slagen, dersom Indbyggerne noget imod dennem foretog, efterdi de ingen Undsetning. af Baadene kunde have at forvagte, hvorfor de saa me get bedre maatte tilsee. Og gik jeg da med dennem hen til den foreskrevne Plads, og deelte Soldaterne udi tren de Tropper imellem Stranden og Vandet, og hos enhver Trop en Officer. Men der jeg med Thyge Stygge til Skibene igien var udroet, forlod Fendrichen, som den mellemste Trop commanderte, sin tilforordnede Plads, og forsøied sin Trop til den anden, som var nemmbst Stranden, og dermed ikke aleene selv hengik udi Stranden at bade, men ogsaa sine underhavendes Soldater det samme at giøre tilstadte, saa der ikke man ge ved deres Gevær vare, der de af Indbyggerne bleve overfaldne; hvorover 10 af vores Folk bleve forvundet og 31 Mand slagen og fangen; af hvilke vi siden paa adskillige Tider igien bekom 11 Personer, saa der endda bleve hos denem fangen efterladte 12 Mand, som vi ikke kunde igien bekomme (25). Den 16 Martii blev forordnet, 1) at efterdi stor Uskikkelighed udi Flaaden befandtes, med overflødig Spisning og Drik udi Cajytterne, Rankonen der ogsaa skulde uddeles, saa at enhver Person om Ugen skulde gives Brød 4 Pund, Smør 3 Fierdingpund, og hver Dag en Kande Vand med en halv Kande Vin, og hver Kisddag (beregnendes 2 Dage i Ugen) Flesk 1 Fierdingpund og Kied en haly Pund, og hver Fiskedag 1 Fier dingpund. 2) At den Hollandske Fløyte skulde have [I,2, s. 72] Patientiæ Skibsbaad, efterdi Gesandten hans Baad havde ladet udkaste udi Søen, med 2 Treqvarter-Sager, og 4 halve Sager, med 2 Steenstokker og noget andet Gevær, som hannem af Bevindhebberne udi Danmark skriftligen var belovet og tilsagt. 3) At Davids store Baad skulde igien leveres til Skibet Patientia, efterdi Skibsraadet beklagede dennem, den ikke at kunne føre. Den 18, blev af det brede Raad sorordnet, 1) at Patientia og Jachten skulde med os til Indien være følg agtig; uanseet jeg derimod protesterede, saa at de selver. skulde svare til alt, hvis derefter kunde komme, raadendes, at vi det Skib Patientia, med 20 Mand besat, med den Hollandske Fløyte, til de Salte Dlander (26) skulde lade henløbe, og der deres Ladning indtage, og siden til Danmark hiemseile; paa det derpaa tilbørligen udi Admiralitetet kunde kiendes, saa derover ingen Uenighed imellem Rigerne skulde

for vores skyld causeres; efterdi det sig videre kunde henstrekke, end de da betænkte, og Skibet tilmed udi 8 Maaneder havde ves ret ude, og intet havde ladet. 2) Blev forordnet, at vi vores fangne Folk hos den Puertedalske Konning skul de med Gods eller. Penge rankonere, om vi dennem ikke ellers kunde bekomme. Samme Dag begierede Gesandten, at jeg Keis serlig Vaaben (hvilket han mig siden sendte) hos min Herres Vaaben vilde lade male, agter paa Compagnen paa Skibet Patientia, og at begge Potentaters Personer med hinanden udi Haanden derunder maatte afcontrafeies.
[I,2, s. 73] Men jeg saadant lod efterblive, undskyldendes mig med det lidet Rum, der var, og lod ikkun Danmarks Vaaben derpaa male (27). Den 19 var jeg selv med andre Officerer og Folk, med alle de store Skibshaade, til Landet seilet, med Gode at accorderes om vores fangen Folk, eller med Ges valt den beviste Skade og Schimpf at revengere. Men vi ikke kunde komme til Landet, for den store Brens ding (28), som begyndte mere end 3 Musket-Skud fra Landet; hvoraf vi alle tilsammen stor Eventyr udstod, og kom dog uden Skade (hvorfor den almægtige Gud være æret, som os synderligen hialp fra lilykke; thi dersom vi med de Baade havde blevet, havde Flaaden endeligen maatt til Danmark omvende, saa det var en stor Daarlighed baade af mig og de andre) hver til sit Skib, og ginge dermed til Seils, og vilde til det lille Dland ved Cabo Verde, der at forskaffe Hollænderen sin Bage last ind. Imidlertid vi der laae, havde Borgerskibene (29) nok at bestille, med deres Gods at hente fra den Hollandske Fløyte, saa og med hvis Proviant og andet, som til de tvende Priser var forordnet, som til Indien skulde være følgagtig, endog Elephantens Baad var dennem laant nogle Dage. Den 20 om Aftenen kom vi under den De ved Cabo Verde, hvor vi satte, og derfra med alle Skibs baadene forskaffede Hollænderen sin Baglast. [I,2, s. 74] Den 21 blev af hvert Skibsraad efter Ordinanzen tilkiendegivet udi det brede Raad, hvis Vand de endda inde havde. Og befandtes der endda saa meget udi Skibene at være, at de dennem dermed udi 3 eller 4 Maaneder (udi Nød) kunde behielpe; hvilket om man tilforn havde vidst, havde Reisen anderledes kundet or dineres, kanskee ingen Skade derover lidt. Hvorfor udi Synderlighed synes raadeligt, at Officererne udi hvert Skib, saavel som Generalen, gives en rigtig Fortegnelse, saavel paa Vand, som Vinen og anden Fatalie, udi Skibene indkommer. Den 22 blev udi det brede Raad forordnet, at vi udi Herrens Navn skulde gange til Seils, med hvis Vand vi inde havde; om vi ikke Band paa det faste Land af Cabo Verde kunde bekomme, som med vores Folk og tvende af Skibsbaadene skulde erfares. Med Hvilke vi siden bekom en Portugies, som der i Landet boede, om Borde, som sagde, os 80 Dlr. for vores Vand at skulle udgive, hvorover vi og strax til det faste Land med Flaaden henlagde. Den 27 Martiü blev Jan Janssen, Skipper paa Christian, dømt fra sit Officio og alle fortiente Maanedspenge, formedelst hans Letferdighed og Løgn, han udi Flaaden for Keiserl. Gesandt havde udbragt, hvorover foreskrevne Gesandt hart ad de Hollander og Fremmede imod vores Nation havde oprochit (30). Den 30 blev forordnet, at vi den Portedalske Alcair skulde til den Alcair til Cabo Verde overle [I,2, s. 75] vere, paa det vi vores fangen Folk kunde igien bekomme, som de belovede. Aprillis. Den 1 blev forordnet, 1) at derefter ikkun 2 Kisd dage udi Ugen skulde regnes og 5 Fiskedage, og at en Hver Person, ingen undertagendes, om Ugen skulde gi ves til Rankon 3 Pund Brød, een Kande Vand og 2 Motschen Franzvin, og naar den havde Ende, 1 Mot schen Spanskviin. 2) At ethvert Skibsraad

skulde Have Magt til, Rankonen at forandre efter Tidsens Leis lighed, og udi Sønderlighed, naar Skibene for Storm og Uveir ikke kunde tilsammen komme. 3) At alle Cas pitainerne skulde være udi Krigsraadet, efterdi Kong. Maj. dertil ingen havde nomineret. 4) Hvem udi Skibsraadet skulde være paa Skibet Patientia, og 5) at Folkene udi Flaaden trende gange om Dagen maatte for Masten drikke Tobak, dog at de dermed ikke maatte komme under i Skibet c. Hvilket det brede Raad imod min Consent besluttede, uanseet det var imod Hans Maj. Skibs-Artikler. Samme Dag blev 1) Jan Kornelisson, Under styrmand paa Skibet Christian, dømt fra sit Officio, og trende gange at drages under Kislen, formedelst nogle Ord, hvormed han min Herres Naadigst medgivende Ar tikler skulde have forkleinet. 2) Blev tvende Baadsmænd paa Kisbenhavn doint, trende gange til at dras ges under Kiolen, og af deres Maanedspenge erlegge alt, hvis for deres Tyverie, de udi England paa Wichten [I,2, s. 76] Havde beganget, var udtaget. 3) Her Jacobsen, Overstyrmand paa David, blev dømt fra alle sine fortiente Maanedspenge, fordi han Flaaden udi den store Perikel havde bragt, imellem Cabo Verde og Puerto de Dallie. Item lod jeg samme Dag skriftligen Visitateuren befale, at eftersom jeg erfoer, hver Dag af Borgerskibene en ganske Hob fordervede Brød at blive udkastet, ei videndes, om saadant fordervet Brød af Begyndelsen var indskibet og falskeligen indkisht, eller det for- - medelst onde Kammere blev fordervet; han derfor same mesteds flittigen skulde erfare Aarsagen til samme ForDervelse, paa det saadant, om mueligt var, udi Tide kunde forekommes. Men foreskrevne Visitateur mig der paa ingen Besked lod forstaae; erfoer dog, at Brødet var bleven vaadt udi Brød-Kammerne, førend de fra Danmark udseilede, som man ikke anderledes kunde remedere, end at deraf først skulde udgives. Den 4 April blev forordnet, x) at vi den siette hujus skulde gange til Seils. 2) At vi for 40 eller 50 Dir. skulde lade accordere om de Stokker, som paa den ene Fribytter havde været, og løb paa Grunden den 19 Febr. 3) At Skibsraadene skulde kiende, naar fornøden giordes, at deres Baade til Landet skulde forsendes; dog der ikke mere tillige end 4 Mand paa Landet maatte stedes. 4) At Skibs-Capitainerne skulde erfare, om det Skib David nogen Baglast havde forneden, efterdi Skibsraadet ikke derom kunde komme overeens. [I,2, s. 77] Den 5 blev forordnet, 1) at efterdi de Sorte bez loved os vores fangen Folk den 7 at skulle bekomme, vi derfor der saa længe skulde forblive, og den 8 gange til Seils. 2) At vi Alcairen 100 Dlr. for de Støkker skulde give, dersom vi dennem ikke for ringere kunde bez komme. 3) At Skibene to gange om Ugen skulde tale med Admiralen. 4) At vi derfra vores Kaas skulde sette S. W. til W., indtil vi 80 Miil fra Landet vare kommen paa 11 Høide ungefær, og da S. til D. og Syd Syd Ost. 5) At paa det Skib Patientia skulde indleveres 200 Dlr., og paa Jachten 100 Dlr., som de til Forfriskning kunde have, om de fra Flaaden kunde hende at komme. Dog Præsidenterne derfor skulde vide tilbørlig Regnskab at giøre. Den 6 blev accorderet med Alcairen om de Støk ker, og efterat han 50 Dlr. og to Stykker Hørgarns Lærred derfor havde bekommet, lod han os samme Støk ker udvise, som vi strax lod opfiske; saa vi bekom to Parter af et Kaaber-Stakke, en Treqvarter-Sage, og tre Jern-Gottlinger, og et langt ottekantet Jern-Støkke, med trende smaa Anker og et Toug. Den 8 blev forordnet, 1) at hvo udi Cajytterne Guds hellige Navn med Sværgen eller Banden misbrugte, skulde hver gang give til de Arme 1 Rirmark, og Præsidenterne 1 Rirdaler. 2) At alle Mand inden 3 Ugers Dag derefter skulde kunne søge Roret, eller hver gang have forbrudt 8 Skill. 3) At alle Mand skulde Skibet og Galleonen reenholde. 4) At

vi samme、 Aften i Herrens Navn skulde gange til Seils. 5) At [I,2, s. 78] eet af de Vrag-Anker skulde til Jachten overleveres. 6) At Hollanderen skulde os udi 2 Dage udi Seen være følgagtig, og der sin Afsked annamme. 7) At vi Kongen af Senegal den Portedalske Alcair skulde forære, paa det han vores Folk skulde udhielpe; og 8) vi den Portugies, som der boede og os alt got havde bevist, skulde forære 20 Dlr., en haid Amme Brændevin, 40 Pund Brod, 4 Oste, en Tonde Salt, og een af de Sorte; 'paa det han vores 12 Mend, som endda vare fangen og vi ikke kunde bekomme, skulde af deres Fangsel udhielpe, og siden opholde, indtil de med god Leilighed derfra kun de komme; og ginge vi den samme Aften til Seils, Samme Dag bles Cornelius Løyse, Overkiebs mand, dont fra tre Maaneders Gage, fordi han Fiscalen med Skieldsord havde forkleinet, der han det brede Raads Dom skulde lade exequere, og han intet kunde overbevise 2c. Den 10 blev Hollænderen til Danmark afferdiget. Den 16 blev det Skibs Patientia store Stang og Mast ilde af Lynild og Torden skamferet, trende Bielker i tu slagen, og nogle Mand ilde beskadiget, saa vi hans nem den efterfølgende Dag med Vanger og anden Forno denhed maatte forsyne. Den 29 om Morgenen saae vi, os det Skib David fra Flaaden at have mist, fordi han den forrige Dag, saavel som altid, holdt sig meget agter udi Læ, og vi imod Aften omlagde med de andre Skibe; hvilket han Dog [I,2, s. 79] dog vel kunde see, efterdi Jachten med det Skib Christian var ikke langt fra hannem, og dog med os andre omlagde. Hvorfor vi med Flaaden igien omlagde, dennem paa den anden Bou at søge, saa vi saae dennem om Middagen at gaae paa den sydlige Bou, og derfor igien omlagde, og ginge den samme Gang med dennem. Dog de var os en Wexsses til Louwards, og holdt undertiden lidet Dræyen til os; men da han os ikke saa nær vilde komme, at vi ham egentlig kunde kiende, uda stukke vi Lanterner, og fyrede paa alle Skibene den gans ske Nat. Og der vi den 30 om Morgenen saae dennem igien, som tilforn, befoel jeg Officerene paa det Skib Patientia og Jachten, at giøre deres Beste, hannem at indseile, hvortil de ogsaa giorde deres Flid. Dog det kunde ikke skee, førend den 1 May for Dag Jachten inlanged hannem. Dog de ikke vilde overlegge til Flaaden, førend Patientia 3 Timer derefter kom til dem, og mandered Capitainen det efter min Befaling; uanseet vi dennem med Nød paa Elephantens Top kunde see for ude, saavel som Borgerskibene agter ude. Og der de til Flaaden vare kommen, udstak jeg min Herres Naa digst tilforordnede Tegn, at Krigsraadet skulde om Borde komme, efterdi saadant lod sig ansee, med Villie eller Gevalt at skee, befrygtendes for hvis Gesandten den 27 hujus udi det brede Raad forebragte. Capitainen undskyldte sig med Skipper og Styrmand, som ikke havde taget vel vare derpaa, der vi omlagde, og at det dertilmed var imod Aftenen; og at de med Skibet udi de to Dage ikke vare nederkommen til Flaaden, skeede, fordi Gesandten havde begieret Forsikring af Skibsraadet for Skib og Gods, dersom vi vare Engelske, Portw [I,2, s. 80] giske eller Hollænder, og de blev tagen, og at han ikkun een Mand var, som det ikke aleene kunde. imodstaae. Hvorfor, paa det Capitainen Skibet kunde være mægtig, blev forordnet, at de Personer, som han formente utilbørligen imod deres Eed med Gesandten at holde, skulde deraf tages, og andre efter hans Begiering derind fors ordnes, hvilket ogsaa strax blev efterkommet. Den 3 May bekiendte Davids Skipper, at de det Skib Christian havde feet omlegge den 28 April, og det de med David ikke omlagde, førend 4 Glah (31) Derefter. Den 23 blev forordnet, 1) at vi skulde angaae S. O. til S., hvilket om vi ikke kunde, da S. S. D. og S. til D., men ikke lavere,

da at omlegge. 2) At Jachten skulde altid forudseile, og om Natten føre Lanternen, og dersom nogen Skibe, Lande eller Grunde kunde fornemmes, da at giøre tilbørlig Tegn. Junius. Den x blev forordnet, 1) at vi imellem det faste Land og det Øland Madagascar skulde seile. 2) At paa ingen af Skibene nogen grov Geschott maatte fyres, mig eller nogen til Ere, naar man til eller fra Borde foer; og ei heller naar nogen Død over Borde blev udladet, uden den Døde en Skibsraads-Person havde væ ret. Og 3) hvad Kaas vi skulde rette.
[I,2, s. 81] Den 17 miste det Skib Christian et Stykke af sit Bogspræ. Den 18 lod jeg Jachten seile forud, os om Landet at avertere, efterdi Styrmændene formente dennem nær ved Cabo Bona Esperanca at være, endog vi siden bez fandt os da hen ved 200 Mil derfra at have været. Den 19 seiled Jachten os af Sigte, og dermed miste vi den fra Flaaden. Den 26 blev forordnet, 1) at vi skulde seile til 36 Graders Heide. 2) At det Skib Patientia skulde undsettes med 6 sunde Mand af det Skib Christian. 3) At Fyrmanden (32) hver Nat skulde udstikke tvende Lanterner, og de andre Skibe hver een, saalænge det mørke Veir dyrede. Og 4) at man sig hver anden eller tredie Dag skulde beraadslaae, dersom Veirliget saadant vilde tilstede. Den 27 lod jeg dele alle Mand paa Skibet Elephanten udi Qvarter, mig selv eller ingen undertagendes, for den store Svaghed, udi Skibet befandtes. Julius. Den 4 Julii saae vi Taffelen med stor Glæde. Den 6 miste vi Patientia og Christian fra Flaaden. [I,2, s. 82] Den 8 Julii satte vi under Dlandet ved Taffel bayen, og der udi Bayen saae 8 Engelske Skibe liggendes. Den 9 om Morgenen skikked den Engelske Genes ral Bud til mig, og lod mig til Hiest bede, hvorfor jeg undskyldte mig. Og der vores andre tvende Skibe om 9 Slet kom til os, opløfte vi Anker, og løb ind udi Bayen, der som de Engelske Skibe laae, og satte paa 2 Favne dyb, en halv Mil ungefær fra Landet, og kom da den øverste af Kiøbmandene, om Borde til mig, og begierede, at jeg til Generalen vilde komme. Hvorfor der jeg mig undskyldte, sagde een af deres Kisbmænd, som derhos vare, at deres General vilde endeligen tale med mig, enten med. Gode eller Onde. Hvortil jeg svarede, at han kunde hendrage og sige hannem, at jeg var bered at tage imod hannem, lige paa saadan Maneer, som han vilde ankomme. Men den øverste Kiøbmand blev meget fortørnet, og skieldte paa den Kisbmand derz for, og bad, at jeg det ikke udi nogen ond Mening vilde optage, og begierede ikkun, at jeg vilde lade min Capitain drage hen til hannem, at see Hans Kongl. Maj. Pas af Engeland; hvilket jeg efter god Deliberation lod skee. Og efterat Generalen min Capitain havde ladet see sit Pas, lod han begiere, at jeg hans øverste Kisbe mand min Herres Pas vilde lade see; hvilket jeg ogsaa tilstædte. Den 10 kortet den Engelske General sig med 3 Skibe, som skulde til Gusserat, og vilde segle inden Madagascar, uden om vores Flaade; og lod jeg ham til Siest bede, men har undskyldte sig, og skikked mist, [I,2, s. 83] noget Øl og anden Forferskning, hvis de havde; hvilket jeg med noget Bergefisk og Tobak lod recompensere. Samme Dag var jeg udi Land, at udsee Pladsen, som vores Telt skulde stande til de Syge; og kom ViceAdmiralen over den anden Flaade, som skulde esterblive, til mig, og talte med mig paa Landet. Den 11 Julii blev forordnet, atlen Kishmand! med adskillig Kiøbmandskab skulde fare til Landet, sin største Flid at anvende, at han af de Sorte Dren og Forferskning kunde bekomme, endog de Engelske intet havde kundet bekomme. Den 12 gik Generalen med de 3 Skibe til Seils, som vilde til Gusserat. Den 13 lod den Engelske Admiral mig ved sin Vice-Admiral til Giest byde, som blev hos mig til Maaltid, og tilsendte os 16

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Tømmermænd næstefterføle gende Dag, at digte Elephanten, efter Capitainens Begiering, som skeede mig uafvidendes. Den 14 var jeg, efter god Deliberation og det brede Raads Raad, om Borde hos den Engelske Admiral. Og der jeg om Borde kom, lod han sin Flag indtage, indtil jeg udi Cajytten var indgangen, hvor han mig, paa Kong. Maj, vegne, al Cre og Venskab be viste, og mig dertilmed al Skibes Leilighed lod besee. Den 17 Julii havde jeg den Engelske Admiral til Giest, med de andre Engelske Officerer, og beviste jeg [I,2, s. 84] deninem udi lige Maade al den Ere og Venskab, som dennem burde. Den 20 lod jeg begiere alle de Breve fra de Engelske Skibe, som vilde til England, og dennem af vores Folk varmedgiven at hiemføre; hvorfor de til sendte mig trende Amlings van Oßdens Breve, saa og Fiscalens, med een af de andre Kisbmands Breve, hvilke jeg alle lod opbryde, og deriblant befandt et Brev af foreskrevne Fiscals Mund stileret, og med hans Haand underskrevet, efter foreskrevne Gesandtes Befaling, hvilket efterdi det Flaaden syntes at være præjudicerlig, lod jeg Thyge Stygge og de andre brede Raads Pers soner det vide, som vare i Land, at de det Gesandten og de andre kunde tilkiendegive, og den efterfølgendes Dag udkomme, tilbørligt Middel at concludere, hvor ved saadant videre kunde forekommes. Den 21 blev forordnet, at ingen skulde torde sig understaae, Breve med de Engelske Skibe at hiemsende, med mindre de tilforn udt det brede Raad vare læste og at hiemskikke bevilgede. Men der denne Mandat blev publiceret den 24 ejusdem, blev den af Fiscalen paa Ge sandtens og Visitateurens vegne imodraabt, saa at de der udi hverken havde eller vilde consentere. Hvorover vores Danske begyndte at murmurere imod Hollænderne, og noget nær til Gevær at gribe. Den 23 Julii blev Skibet Elephanten drivendes; thi det ene Kabeltov brast, og der Pligtankeret skulde i Grunden, gik det i tu ved Armen, Thi det [I,2, s. 85] havde en gammel Brek, som vi ikke før vidste, saa Skibet ikkun reed for et dagligt Anker, for hvilket, dersom det ikke havde ophørt, var det dreven paa Sanden. Hvorfor tilbørlig Tegn blev udgiort, saa der strax kom Hielp fra de andre Skibe, at de flere Anker af Lasten kunde ophidse, hvilket tilforn ikke kunde skee, efterdi der ikke 10 Mand paa Skibet vare. Den 24 blev forordnet, 1) at vi den 29 ejusdem skulde være seilferdige. 2) At vi den Engelske Admiral skulde lade ombede, at de ingen Breve vilde med hiemtage, uden de af mig dennem blev tilsendt. 3) At et Brev, som een af de Hollandske Kiøbmand det brede Raad med ny Intitulation havde tilskrevet, skulde hannem igien skaffes, dennem, som Intitulationen paalydde, at tilsendes. 4) At tvende brede Raads Personer skul de forsendes til Keiserlig Gesandter, med adskillige Puncter hannem at tilkiendegive, som eragtedes til Flaadens Gavn og Beste at kunne geraade. Disse tvende brede Raads Personer, nemlig Thyge Stygge og Erich Grubbe vare hos foreskrevne Gesandt, samme Punster at angive. Men han med stor Utaalmaadighed dennem ikke vilde høre, og med en ond Mund dennem overskiændte. Hvorfor de med uforrettet Crende maatte skilles fra hannem, efterdi han hverken selv dennem vilde hore, ci heller Peter van Zanten, som derhos til stade var, med dennem at tale vilde tiliade. Den 26 blev nogle af Officererne forordnet fra det ene Skib og til det andet, eftersom best forneden giordes, saa at Capitainen paa Skibet David formente sig [I,2, s. 86] da saa stærk inden Borde at være, at han Skibet for uformodende Overfald kunde forsvare. Og 2) blev fors ordnet, at Artiklerne udi det ganske brede Raads Nærværelse skulde paa alle Skibene forkyndes, og paa ny sværges. Denne Nat sloge Indbyggerne 13 af Flaadens fernbundne Fade i tu, og toge Jernbaandene bort med dem. Den 27 imod

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Aftenen kom Hans Lindenov med Jachten ind ad Gabet af Tafelbanen, hvorfor vi fyred 3 Stokker paa hver af min Herres 3 Skibe, og opstak Lanternen. Men de seilede os forbi, og satte Jachten paa Grunden, hvilket vi udi saa Maader om Morgenen befandt. Og berettede Hans Lindenov, det Styrmandens Faut at være, hvorom den 31 derefter blev Vidness byrd forhørt udi Styrmandens Nærværelse, dog ingen Ordel derom afsagt, efterdi foreskrevne Styrmand var mestendelen syg og soag, og ikke kunde komme til Vedermaals Tale, efterdi han af samme Sygdom ogsaa ved Deden afgik. Den 28 Julii om Morgenen saae vi den Engelske Vice Admirals Baad at være henroet til Vraget; (ei vis Dende hveden det var) skikked jeg derfor Elephantens Skibs-Capitain med Baaden derhen, som da erfoer, det vores Jacht at være. Og førend han kom, havde den Engelske Baad spoleret Braget, og slaget endeel af Folkenes Kister og Skrin op, og deraf udtaget hvis de vil de. Men der de saae foreskrevne Elephantens Skibs- [I,2, s. 87] Capitain, som de kiendte, stak de fra Landet med Baaden og hvis de spoleret havde, paa det de ikke skulde blive kiendte. Hvorover de udi samme Hastighed med Baaden, og hvis de medhavde, bleve af Brendingen omsla gen, saa der nogle af deres Folk bleve, og de andre med stor Nød og vores Folks Hielp bleve salverede. Augustus. Den 2 August ginge de 5 Engelske Skibe til Seils, og skikked jeg dennem et Brev at hiemskikke til Kong, Maj. Kanzeler, som af det brede Raad at hiemskikke raadelig blev befunden, med 6 andre Breve til mine Venner, som alle det brede Raad vare forelæst. Den 3 lode vi vore Syge med Telterne til Skibene udføre, og blev forordnet, med første Vind at seile. Den 4 blev forordnet, 1) at alle de Franske fpeciatim skulde sværge Kong. Maj., og hvilke som ikke vilde lade sig contentere med den forordnede Gage, maatte frit gange udi Land, der at blive, dog de undertagende, som Tienesten vilde undrømt, som derfor udi Flaaden skulde undgielde. 2) At Fyrmanden skulde hver Middag forsøie sig for Flaaden, og naar behov giordes, tale med de andre Skibe. 3) At ingen Baade fra nogen Skibsborde maatte stædes, førend de dertil havde mit Forlov. 4) At Kisbmændene skulde om Borde komme, naar en Silke-Flag fra Toppen paa Admiralen blev udstukken. 5) At om nogen af de principalste Officerer blev [I,2, s. 88] hart med Sygdom besværet, og med mig begierede at tas le, da skulde de fra Toppen en Silke - Flag lade blæse; og udi Synderlighed, om Capitainen paa David blev hart syg, eller nogen utilbørlig Forehavende fornam. Samme Dag blev Artiklerne paa Skibet David paa ny af alle Mand svoret og læst, udi min og det ganske brede Raads Nærværelse; hvilket ogsaa skulde være skeet paa de andre Skibe, men blev efterladt, og Præsidenten saadant at lade giøre befalet, efterdi den største Deel af Folkene vare fra Skibene, impederede ved deres Telter at udføre, og Jachtens Gods at nederhente. Af Jachtens Gods blev næsten alt bierget, hvoraf til de andre Skibe blev annammet, efter deres Sedlers Indhold. Den 5 Aug: om 2 Slet efter Midnat ginge vi udi Jesu Navn med Flaaden til Seils. Indtil den Tid havde vi mist noget nær 200 Mand af Flaaden, og havde endda en ganske Hob Syge, som til Skibene fra Landet blev udført, hvoraf den største Deel siden ved Døden afginge. Den 12 blev Retten holden over de Fribytters Ca pitain, og fordi han havde oprochet nogle af de Franske, som med hannem til Cavet Tienesten skulde undrømmet, blev han ordelt, udi Bogspredet at ophænges, og de andre med Jern og Maaneds-Penninges Forliis at straffes, hvilket den efterfølgendes Dag blev exequeret.

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

[I,2, s. 89] Samme Dag blev forordnet, 1) at Jens Hvid skulde være i det brede Raad. 2) At til Patientia Skipper og Styrmand skulde tilsettes. 3) At paa hver Person skulde gives til Rankon om Ugen 3 Pund Brød, 2 Fierdigpund Smør, eller 1½ Motschen Olie, og hver Dag 1 Møtschen Vin. 4) Blev alle brede Raads-Personer foreholden, at de flittig Indseende skul de have, at alting efter Kon. Maj. Artikler, Particu lar-Instructioner, Tegnebrevet, og andre vore egne, udgangne Mandater, blev holdet og efterkommet, som de dertil selver vilde svare. 5) At naar fremmede Skibe fornummes, enhver sig da efter Admiralen skulde for feie, og imod ingen nogen Modvillighed bevise, som Uenighed og Fiendskab kunde foraarsage. 6) At et hvert Skibsraad skulde lade deres Styrmand forhøre, om endda Tid nok befandtes, inden Madagascar at seile. Og 7) at de skulde forskaffe en rigtig Rolle paa alle de Folk, som inden Borde fandtes. Den 18 om 10 Slet saae vi Mosselbayen. Den 30 Augusti kom det Skib Davih fra Flaa- • den, uanseet vi ikkun ginge for vores Schonfarseil; hvorfor vi ginge med samme Seil det efterfølgendes Ett maal N. N. D. an, saa vi saae hannem den 31 ejusdem om Morgenen N. V. fra os, hvormed vi omlagde, efterdi os syntes, at Skibet imod os kom. Men om 2 Slet om Eftermiddagen saae vi det at have omlagt, og løb os alt mere og mere af Sigte. Imidlertid kom der et ganske mørkt Veierligt, hvorover forordnet blev, at gange vores rette Kaas igien. [I,2, s. 90] Den 31 Augusti blev forordnet, 1) at efterdi Kiøbmanden paa Elephanten da ved Døden var afgan gen, og der strax en anden efter Kong. Maj. naadigste Forordninger skulde tilsettes, derudinden Kong. Maj. Gavn skulde betænkes, saa dermed, indtil videre, Reisens Fremgang skulde differeres. 2) At Anders Pedersen, Understyrmand paa Elephanten, skulde være udi Skibsraadet der sammesteds, og have sin Taffel udi Cajytten. 3) At Herr Peder Frost, Prædikant paa Kisbenhavn, skulde være Prædikant paa Elephanten, efterdi der paa Skibet dog ikke mange vare, som hans Prædication stort æstimerede. September. Den 3 Septemb. lode vi paa Elephanten til en Hver Person uddele 3 Skaalpund Brød om Ugen. Den 6 lod vi paa. Elephanten udi Hyttens Schets tel (33) udgive til enhver Person om Dagen 2 Motschen Vin. Den 8 blev forordnet, 1) at vi N. N. O. skulde anseile, indtil vi Madagascar havde udi Sigte, hvor siden om Kaasen videre skulde delibereres. 2) At Jachtens Styrmand skulde for en Understyrmand indtræde paa Skibet Kiøbenhavn, indtil han blev tilpas, og udi hans Sag om Jachtens Forliis var ordelet. Den 13 havde jeg Bud hos Companieskibene, og lod dem tilspørge, hvad til den Tid var udkommen, efter [I,2, s. 91] min og det brede Raads Forordning af deres Skibe, dem til Skade. Hvorpaa de siden skriftligen svarede, at der intet var udkommen, som endda kunde merkes til deres Skade at være. Den 15 døde Lauriz Willomsen, Capitain paa Skibet Kisbenhavn. Den 16 blev forordnet, at vi skulde søge den Havn St. Vincent paa Madagascar om Forferskning, efterdi Styrmanden formente, os ikkun nogle og 30 Mil derfra at være. Den 22 udi Dagningen forfaldt vi med Flaaden under det faste Land_af Mosambiqve paa 16° og 8′ syderlig Brede, hvor vi strax lode Anker løbe i Grund, og der strax alle Skippere og Styrmand med det brede Raad fordre; som alle resolverede, at vi der indtil Midnat skulde blive liggendes. Uanseet jeg dennem foreholdt, Hvad Fare en sydlig Storm kunde os udi bringe, efterdi os ingen Anker der skulde kunne holde, formedelst den svære Strøm, der ogsaa leb; begierendes, at de samtli gen skulde betænke deres Forpligt, som de udi Sundet udgav. Men fordi ingen af dennem vidste, hvor de vare, blev forordnet, at om Vinden den efterfølgende Nat ikke saa vilde blæse, som

den da var, vi da en Baad skulde bemande, og dermed drage til Land, at erfare Landsens Leilighed, og om der nogen Forfriskning var at bekomme, efterdi Styrmændene formente dem at være under Bas ixos de Judaeos, og vi af Landseus Strekning erfoer, det anderledes at være. [I,2, s. 92] Den 23 Septemb. seilede Elephantens SkibsCapitain, efter hans Begiering, med en Kiøbmand og Un derstyrmand til Landet, med andre Baadsfolk og Solda ter, og kome ikke igien, førend den efterfølgendes Dag om 2 Slet, da vi havde en anden Baad til dennem afferdiget; og berettede os, at der de laae for Dræggen (34) og vilde firridt til Lands, blev Baaden slagen fuld af Vand, saa de der miste 6 Mand, med Anders Brun, som Capitainen havde taget med sig til Landet, og at de andre dennem med Svømmen til Landet behiulpe, hvor de udi stor Livsfare vare, formedelst Indvaanernes store Begierlighed, saa de maatte give fra Livet alt hvis de paa dem havde, og de begierede; saa vi da erfoer, det det faste Land at være, som var et thycht og dicht Land, dog ikke dobbelt til at see; hvorfor vi berammede den 25 om Morgenen at seile derfra, og at Skibet Patientia skulde foran seile at lodde. (35) October. Den 3 Octob. blev forordnet, at angaae i det ef terfølgendes Ettmaal N. D. og N. O. til O., og dersom ingen Land derforinden formerktes, da efter Tegnebrevet om Kaasen at beraadslaae. Den 4 saae vi de Mayottiske Ølænder. Den 5 mødte os udi Søen en stor Baad med Seil, som strøg 3 gange for os deres Seil, og kom dermed til os, og var derudi 25 af Indbyggerne, som seie lede fra det ene Land til det andet at handle, og bekom [I,2, s. 93] Den 6 satte vi under eet af Dlandene, som kaldes Mohalli, hvor vi god Forfriskning bekom for ringe Vahre. Paa det Øland blev Jens Hvid, Capitain paa Skibet Christian, begraven, som nogle Dage tilforn var ved Døden afgangen; saa Companiet miste udi hannem en tro og flittig Mand. Den 8 om Natten blev Elephantens Tov affilet og miste Ankeret, og kunde det ikke igien finde, endog vi derom giorde vores Beste. Den 10 blev forordnet, derfra at seile til vores bestemte Findings-Plads, Comoro Mayotto, hvormed vi samme Dag ginge til Seils. Den 15 blev forordnet, at efterdi vi da nogle Dage under det Dland Juan, som Indbyggerne kalder Ansuan, (36) havde laveret, og dagligen dreve om Sonder, vi derfor til foreskr. Dland en bemandet Baad skulde udsende, der sammesteds om Key, Vand og Forferskning at erfare; efter hvis Advis (som strax igien kom) vi under samme Land udi en god Bay indseilede, hvor vi Dren, Vand og anden god Forferskning nok beko me, efterat vi Dronningen havde begavet, og hendes Forlov havde at handle. Den 16 Oct. blev forordnet, 1) at en Baad skulde henroe til Skibet Christian, som en halv Mil sydligere havde sat under Landet, dennem at befale, at de med [I,2, s. 94] første Vind skulde komme til Flaaden. 2) At hvis Penninge der til Forferskning skulde forbruges, af Kisbenhavns Pengekiste skulde udtages, og een af Overkiøbmandene overleveres, som derfor tilbørlig Regnskab skulde giore. 3) At ingen speciatim nogen Forferskning sig maatte tilforhandle, førend det offentlig forlovet var. 4) At ingen om Natten, uden tilbørlig Bevilg ning, maatte i Land ligge, og 5) at hvo som befandtes nogen Modvillighed imod Indbyggerne at drive, skul de paa Livet straffes. Samme Dag kom Overkiebmanden paa Skibet Christian til mig, og adspurgte, om jeg vilde svare dertil, dersom Skibet noget tilkom, imedens det fra den Plads gik, som det da laae, og til Flaaden. Hvors til jeg svarede, dennem at have udi Befaling, at regus lere sig efter det brede Raads Forordninger. Den 18 blev forordnet, at ethvert Skibsraad des res Flid skulde anvende, at de deres Vand, Veed og anden Fornødenhed udi Skibene kunde indbringe inden 8 Dage derefter, saa vi den

26 næst Guds Hielp kunde gange til Seils. Samme Dag blev forordnet, at derefter ikkun een Møtschen Vin paa Manden skulde om Dagen di stribueres. Den 19 blev forlovet alle Mand, at mue sig for deres eget tilforhandle Limoner og Kochis-Nødder.
[I,2, s. 95] Den 20 blev en Baad forordnet, med Officerer og Folk at seile til det Dland Comoro Mayotto, der at erfare, om nogen af vores Skibe der havde været, saa og der sammesteds Tegn at opsette, og de medgivne Breve at nedgrave. Og henseilede de den 22 hujus, og kom igien den 26 ejusdem med saadane Tidender, at de ingen Tegn eller Breve havde funden, ei heller nogen Tidende fra Skibet David, men at de Sorte havde sagt, at vores Jacht Øresund (37) der for 3 Maanes der havde været, og stod paa Grunden udi Indløbet, dog han uden Skade deraf kom. Fremdeles berettede Elephantens Overstyrmand, som der med Baaden var, at dersom vi der med Flaaden vare kommen, der ikke een af Skibene skulde uden Skade kundet undkomme. Fore skrevne vores Officerer paa Baaden blevne medgiven, at forære Kongen paa Landet, 3 FierdingpundAmphion (38) og 10 Dlr. Den 22 blev ved Kisbmændenes Raad forordnet, noget rød Klæde, efter Forær - Registers Lydelse, som Dronningen og hendes Gesandter, som da vare nederz kommen, skulde foræres. Thi vi for den Dag ingen Dren havde kundet bekomme. Den 24 blev forordnet til Skibet Patientia 14 Ugers Fatallie, saa og adskillig Redskab, som dertil fornøden giordes. Den 28. 29. 30 Oct. og 2 Nov. bleve Fiscalen Evert Samit, og Amling van Oßden, Overkisbmand, udi 5 Domme ordelte, at skulle have forbrudt, [I,2, s. 96] for adskillige deres Forseelser og Skiændsord 21 Maaneders Gage, nemlig Fiscalen 13 Maaneders, og Amling 8. November. Den 12 Nov. blev forordnet, 1) at Erich Grubbe skulde føre Skibs-Capitains Commando paa Skibet Kisbenhavn, hvor han Hendrich Haß som en Leutnant kunde have at bruge; udi hvis Plads Thyge Stygge al Commando paa Patientia skulde føre. 2) At Henning Gabriel skulde være Skibs-Capitain paa Christian, Jan Cornilfen Skipper, og Jens Jenssen Understyrmand. 3) At hvert Skibsraad skulde lade dennem selv for deres Cajytte tilforhandle 100 Høns og 20 Bukke for Companie-Penninge, dog at de ikke mere for een Buk skulde give end een Daler, og for 4 Hons en halv Real. 4) At enhver Skibsraads-Person skulde gives til Rantzon om Dagen 3 Motschen Vin, og hver gemen Mand udi Flaaden om Ugen 1 Metschen Olie, hvor ikke Smør fandtes. 5) At det Skib Patientia afElephantens Pengekiste skulde leveres 200 Dlr., efter der ingen Penninge endda til Skibet vare blevne leveret, hvilket de og strar bekome. 6) At Amling van Ofden udi Skibsraadet paa Christian skulde være, og 7) at Claus Thommison, Bottelerer, skulde være Kiøbmand paa Skibet Elephanten, og hans Gage ester Artiklerne at for bedres; endog jeg med foreskrevne Bottelerer at tilsette Haver ladet anstaae, efterdi jeg fornam, hannem udi den Tieneste ingen Profit at kunne giøre min Herre, meer end stor Befolding annamme, og mere Fætallie udi Cas jytten at consumere. [I,2, s. 97] Den 5 Nov. blev forordnet, 1) at vi der skulde fortove indtil den 9, efterdi det Skib Patientia ikke til. forn kunde blive ferdig. 2) Blev nogle Underofficerer forandret, fra det ene Skib til det andet, eftersom nyttigst og nedigst syntes. Og 3) at vi der et Kaars skulde oprette efter vores Afsked, og Brev derhos til vores Skibe, om der nogen kunde hende at komme, efterlade og nedergrave. Den 8 blev efter Forordningen paa Landet opsat et Krys, med en Krone og Kongl. Maj. Navn paa, med Brev til vore andre Skibe, som det Skib David siden haver funden. Imidlertid vi der laae, lobe der ser af de Franske Folk fra os, af hvilke Indbyggerne os de fem igien

bragte. Den 9 blev forordnet, 1) at den efterfølgendes Morgen gange til Seils, 2) at Amling van Ofden sin Plads næst Cornelius Løyse udi Skibsraadet skulde have, saa længe han sig vel forholdt. Og 3) at Peder Thommesson skulde med Flaaden være følgagtig, som formedelst Sygdom begierede at maatte blive der paa Landet. Den 10 Nov. ginge vi til Seils, og kome med Elephanten paa Grunden i Gabet, og kom dog uskadt deraf. Den 17 blev forordnet, at hver Person udi Flaaten om Dagen skulde gives 1 Metschen Vin, og Offi= [I,2, s. 98] 2 Motschen, efterdi endda stor Sygdom udi Flaaden befandtes. Samme Dag blev der holdt Retten over 6 Frans ske, som vare bortløben paa det Øland Ansuan, af hvilke 2 bleve dømte til Bogspræet, og deres Boeslcd til Kong. Maj. at have forbrudt, og 2 bleve deinte til \trende Dages Fængsel med Vand og Brød, og hver tvende Maaneders Gage at have fortabt. Item den femte, som vi ikke igien bekom, blev offentlig for en Elielm udraabt, og at skulle have sin Boeslod til min Herre forbrudt, saavel som den ene, der udi Jernet var dod bleven. December. Den 3 Decemb. blev Retten holdet over Unders styrmanden, Høibaadsmand og Assistenten paa Skibet Kisbenhavn, for adskillige deres Modvillighed, hvor for de bleve dømte hver udi 6 Maaneders Solds Straf, som de skulde have forbrudt, undertagendes de dennem efter den Dag forbedrede, saa de derover deres Offices rers Vidnesbyrd kunde bekomme. Den 10 saae vi det faste Land af Abex. 1620. Januarius. Den 5 Januarii saae vi det faste Land af Afrika, hvorfor vi omlagde, og ginge ad Seen til. [I,2, s. 99] Den 10 blev forordnet, 1) at enhver Mand skulde gives om Ugen 4 Pund Bred, og om Dagen 1½ Fierdingspund Bergefisk, (3) Kieddage og 3 Fiskedage udi Ugen at regne). 2) At til Skibet Patientia af de andre Skibe skulde leveres 6 Ahmer Vin og Ahme Olie med nogle Nøgler Seilgarn og Lys. 3) At til Elephanten skulde leveres fra Skibet Ktobenhavn en Ahme Olie, (som siden befandtes at være udlækket) efterdi Elephantens Olie ganske var udlækket, saa at udas alt, hvis derind udi Danmark var indleveret, ikke een Kande blev forbrugt. 4) At Kiebmændene rigtig Fortegnelse skuide udi det brede Raad indlevere, paa alt hvis udi Borger-Skibene var indkommen, saa og hvis deraf fortært var; paa det man egentlig kunde vide, hvis endda udi Forraad var, hvorefter Nankonens Forandring maatte dirigeres. 5) At vi efter Styrmandens Mening med den S. D. og S. S. D. Gang skulde 150 Mil lebe ad Soen, og dersom Vinden imidlertid paa den Boug scharsched sig, da at omlegge, dog Landet ikke nærmere end 40 Mil ungefær at komme. Den 27 blev forordnet at søge de Dlænder, som kaldes Diego Noyz, om Vand og anden Forferskning. Samme Dag befoel jeg Land-Capitainerne, at giere deres Roller ferdige paa deres Soldater, fra det første vi udseilede, og indtil den Dag. Februarius. Den 7 Febr. blev forordnet, 1) at det Skib Patie entia skulde leveres tre Maaneders Fatallie, 1 Ahme [I,2, s. 100] Olie og 1 Ahme Edike, og til Elephanten fra Christian Ahme Olie. 2) At ingen maatte doble eller spille, enten inden eller uden Cajytterne, under 3 Maaneders Solds Forliis. 3) Dersom nogen befandtes, heel eller halv drukken at være, da at miste een Maaneds Sold, og derforuden 8 Dage at miste sin Rankon, og den siden for Botteliriet uddrikke. 4) At ingen af Skibsraadene deres Rankon Vin maatte forud annamme, mere som hannem de næstefterfølgendes 8 Dage kunde tilkomme. 5) At derefter ikkun paa hver Person skulde udgives om Dagen 6 Motschen Vand. 6) Blev Visitateuren skrifte lig manderet, rigtig Fortegnelse at indforskaffe udi det brede Raad, paa alt hvis udi Borger-Skibene var indkommen, og deraf igien var udgivet, efterdi Overkisbman dene dennem med hannem excuserede.. Den 12 blev

en Møtschen Olie uddelet paa hver Mand udi Elephanten, som var den første gang paa den ganske Reise. Den 13 blev nogle af Kisbenhavns Underofficerer paa de andre Skibe forverlede, formedelst Skibsraadets Angivende, som dennem for Oprør anklagede, efterdi den Tid Sagens Forhør ikke kunde tilstede. Den 26 saae vi det faste Land af Afrika, hvilket vi formente de Ølænder af Mamales (39) at være, og havde ikkun, forgisset os 289 Mile. Under samme Land satte vi, og lode strar tvende Baade til Landet roe, at erfare Landsens Leilighed, og hvis der til Flaadens Gavn var at bekomme; og der de for Brending med Baadene [I,2, s. 101] ikke til Landet kunde komme, lode de een Mand svémme til Landet, som erfoer, der Vand, Dyr og Bukke nok at være. Hvorfor vi den Nat der bleve beliggendes, og den 27 forordnede tvende Baade med andre Officerer og Folk til Landet, som der bequemmeste Anlænding skul de udsøge, hvilke samme Dag igien kome, og berette de, os der vel Band at kunne bekomme. Hvorpaa efterdi Flaaden mest var anliggende, blev resolveret, at vi med den ganske Flaade bedre til Landet skulde indlavere, saa at vi paa 10 Favne Ankergrund kunde have, og siden om Vandet og anden Forferskning giøre vores Beste. Den 28 blev nogle af Officererne med Soldater og Baadsfolk forordnet, til Landet med alle Baadene at fare, Baadsfolkene at hente Vandet, og Soldaterne at passe paa deres Gevær, som udi lige Maader de efterføl gendes Dage skulde holdes. Samme Dag om Morgenen havde Thyge Stygge med begge Patientiæ Skibsbaade været udi Landet, hvor de af Brendingen vare med den lille Baad omsla gen, hvilken Indbyggerne sløifed, og toge fra Folkene hvis de paa dennem havde, og een, som det vilde værge, skied de med en Pil i Armen, saa de miste een Adelsburs udi Brendingen, og Thyge Stygge var nær bleven. Udaf foreskrevne Aarsag blev resolveret, at der denne Dag ikkun 2 Baade skulde til Landet fare, den største at ligge uden Brendingen, og den lille med tvende Mand at indroe til Landet med een Sort, som allehaande sinaat Kramerverk og Penge skulde medgives, dermed med Indbyggerne om Forserskning og Vand at [I,2, s. 102] Handle. Item blev forordnet, at det Skib Patientia 4 Ahmer Vin fra Skibet Christian skulde leveres, Hvorover de dennem heiligen besværede. Samme Dag, der Elephantens Skibs-Capi tain vegred sig at følge de tvende Baade i Landet, foer jeg selv med dennem, og lod den lille Baad til Vandet roe, med een Sort, som talte med Indvaanerne, som intet andet vidste at sige, end om de Arabier (40) (hvoraf vi formente det faste Landet at være) og lode vi dem forære Penge og andet smaat Toi, dog de om Forserskning viste op udi Landet, hvorfor vi resolvered, med Gode at aca cordere med dennem om Vand, eller det med Gevalt at hente. Den 29 blev udi Landet at drage forordnet tvende Officerer med 44 Baadsfolk og Soldater, at hente Vand og grave Hullerne. Og havde vore Folk foræret Indvaanerne Penge, Mad og andet smaat Toi, som de maatte legge neder, og derfra gange, hvilket de siden toge, og vare meget glade derover, og dandsede. Martius. Den 3 Martii roede jeg til Landet, at lade de Vand Huller dybere kaste, hvor vi da finge got Vand, men det forrige var noget brak og saltagtigt. Den 4 blev forordnet, at ethvert Skib sit Vand den Aften skulde om Borde have, saa Retten de eftera følgendes Dage kunde tilbørligen blive holden.
[I,2, s. 103] Den 6 blev forordnet, at vi næst Guds Hielp den 8 skulde gange til Seils. 2) At Bogholderen skulde være udi Kiobenhavns Skibsraad, og at ingen Piger eller Drenge udi Cajytten der sammesteds skulde holde Maaltid, som ersores indtil des imod Ordinanzen at vare skeet. Den 7 blev resolveret, at angaae et Ettmaal Ost, og siden Landet at holde udi Sigte, og ellers enhver sig

efter Tegnebrevet forholde. Samme Dag blev forordnet, at hvo paa Bagten befandtes at sove, skulde 3 Dage miste sin Rankon, og brixes af Ovarterfolkene; og hvo sin ganske Vagt for somte, skulde forlise en Maaneds Sold, og brixes af alt Skibsfolket. Den 9 Martii blev offentlig paa Skibet Elephanten udraabt, at alle, baade Underofficerer og Soldater, skulde være Skibs-Officererne hørig og lydig, uden Modsigelse. Den 10 saae vi en Seiler, efter hvilken vi giorde vores Beste, men han undkom i Merkningen; og Aarsagen, hvorfor vi hannem eftertragtede, var, fordi vores Styrmænd endeel mente os under den Abexiske Kust, dog uden Raison, at være, endeel under de Mannales, og endeel under Cabo Comorin Norden de Maldives, formenendes derfor vis Kundskab hos samme Seiler at bekomme. [I,2, s. 104] Den 13 blev med Overkisbmændenes og Styr: mændenes Raad forordnet, 1) at vi det Øland Soco: tora om Forferskning skulde ansøge. 2) At Jan Cornillesen skulde betiene Skipper - og Styrmands-Bestilling paa Skibet Christian, efterdi deres Overstyrmand da ved Døden var afgangen. Samme Dag blev forordnet, at dersom vi nogen Skibe saae udi Søen, vi da dennem skulde efters tragte, om det ikke Flaaden forhinderligt var, og dens nen til Admiralen bringe, dog med Europæiske Natio ners Skibe skulde haves Consideration. • Den 19 satte vi under en Klippe ved Bukken-Plandet (4x), 41 Den 21 blev forordnet, at der tvende Baade til det foreskrevne Bukken=Dland skulde forskikkes, der at erfare om Vand, Beed og anden Forferskning; hvilke efterat de vare henseilede, kom igien den 23, og aldeles intet andet end Bukke der fornumme, hvoraf de tvende medbragte. Den 23 og 27 blev forordnet, 1) om Seilatio nens Direction. 2) At Thyge Stygge udi Skibet Christian, Peder Nielsen udi Patientia, og Henning Gabrielsen udi Elephanten skulde indtræde. 3) Hans Lindenov skulde være udi Skibsraadet paa Kisbenhavn. 4) At Hermann Rosenkranz (42) skulde tilsiges, den efterfølgendes Dag sig at skulle imod Fiscalens Anklagninger for det brede Raad defendere, saavel som sine [I,2, s. 105] Regnskaber overlevere, paa hvis udgivet var af Flaaden. 5) At Peder Nielsen skulde levere fra sig en rigtig Copiam, af hvis, udi Skibet Elephanten indkommet var af Begyndelsen. Og 6) at alle Præsidenterne og Skibsraadene skulde med Flid holde over Artiklerne og andre indleverede Breve, saavel som over alle det brede Raads Forordninger. Den 28 lod Visitateuren sit Regnskab udi det brede Raad indlevere, og blev forordnet, at fra Skibet Christian skulde leveres til Skibet Patientia 3 Ahmer Vin. Den 29 ginge vi fra Fuer-Klippen til Seils. Den 30 saae vi det Øland Socotora. Den 31 om Morgenen havde vi mist det Skib Kisbenhavn, som om 9 Slet om Aftenen kom til Flaaden igien. Og berettede Capitainen, at han med Baaden havde været paa Landet, og der sammesteds talt med Indvaanerne, og at vi god Forferskning der kunde bekomme; dog at han os for Engelske Skibe havde udgis vet, og fremdeles at vi skulde henseile til Havnen, som Kongen boede, undertagendes vi vilde Kongen tilskrive, og der 4 Dage forvagte Beskeden. Begiered han derfor at vide, hvad de maatte giøre, hvortil jeg svarede hannem, at vi intet kunde derved giøre, førend tilkommendes Dag, det brede Raad kunde forgaddres, efterdi der stor Betænkende udi var, fordi han os for Engelske havde angivet, og der Engelske Kisbmænd paa Landet [I,2, s. 106] var liggendes. Jeg lod dennem og siden tilraabe ved Elephantens Skipper, at de skulde have Agt paa Flaaden, og derved blive, indtil de anden Besked bekom, Hvilket alt Folket hørte. Aprilis. Den 1 Aprilis var det Skib Christian langt fra os, Hvorfor jeg seilede imod hannem, paa det jeg Flaaden kunde sanke. Men Kiøbenhavn og Patientia havde uden Tegn til Landet omlagt.

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Hvorfor jeg om 9 Slet lod Tegn udstikke, at de til Admiralen skulde komme, hvil ket Patientia adlydede og omlagde, men Kisbenhavn gik til Landet, og dermed løb Flaaden af Sigte, uden nogen Commando. Og havde ikke Kong. Maj. Ssepas med Dennem, som for Skibet var indleveret, men de det iblant andre den afdøde Capitains Breve havde forseglet, og udi Elephanten indleveret, som jeg siden erfoer, der de nogen rom Lid fra Flaaden havde Særet. (43) Den 2 om Morgenen var det Skib Christian dres vet os hart ad af Sigte, hvorfor blev resolveret udi Ele phantens og Patientias Skibsraad, at vi til hannem skulde henholde, først fordi Skibet imod Officerernes Villie fra os var dreven, og 2) efterdi det Skib Kiobenhavn utilbørligen med fri Forsæt om Dagen fra Flaaden var loben, og vi hannem ikke kunde see. Den 3 April esterat vi Skibet Christian til os havde bekommet, blev forordnet, 1) at vi med Flaaden til det Øland Socotora skulde seile, baade om det [I,2, s. 107] Skib Kisbenhavn igien at finde, saavel som om For ferskning at indkisbe. 2) At hvo af Skibsraadene udi deres Dvarter formerkte, at nogen af Skibene kunde fra Flaaden hende at komme, de da det udi deres Skibsraad skulde tilkiendegive, og der sammesteds udi Bogen lade indtegne, udaf hvad Aarsag eller Nød saas Dant skeede. Den 4 om Morgenen udi Dagningen saae vi et Skib, med en Sluppe agter sig, som os ret imod kom, og var os nær en hals Mil ungefær, som strax i Dag ningen, der han os saae, omlagde, og ginge den samme Kaas med os, hvorfor vi giorde vores Beste, det sam me at indlange; og der vi ham om Dagen ikke kunde indseile, men seilede ham stærk efter, (dog vores rette Kaas) saae vi om Natten en ganske Hob store Bomulds-Sække drive os forbi (44). Og om Morgenen den 5 saae vi Sluppen fra Skibet at være, og Patientia nogle Støkker pad Skibet at løse, hvorudi dog ingen Folk var. Og bekome vi saa samme Skib, uden nogen levendes Mand eller Avag derinde at være. Hvorfor vi af des indeværende Gods lode indføre paa hver af de 3 den Tid nærværendes Skibe, saa meget som enhver kunde indtage, efter dets Inventarii Indhold, med det brede Raads Skrivers Haand undertegnet, saavel som hvis andet Redskab til Skibet Christian kom, efter de res Seddels Judhold. Og stak vi den 10 ejusdem Jld udi Skibet og Resten, efterat jeg alle Skippere og Styrs mænd havde derpaa forordnet den 9 tilforn, at erfare, om vi den kunde medtage. [I,2, s. 108] Med foreskrevne Vrag-Gods at have Indseende, at intet blev bortstinalen, var forordnet Capitain paa Elephanten, Henning Gabrielsen, og Godset at regis strere, var forordnet Cornelius Løyse, Overkisbmand paa Christian, og Hans Mars, det brede Raads Skriver. Hvilke jeg tilskrev, at mandere Capitainerne, Skipperne, Kiøbmandene eller Assistenterne, det foreskrevne Gods, som de udtog, at oversee, besigtige, og saaledes forvare, ligesom de dertil Kong. Maj. kunde svare. Den 20 blev forordnet, 1) om Cursen og Skibet Patientias Fornsdenhed. 2) At dersom noget Skib udi Søen formerktes, og jeg noget Tegn udgiorde, Peder Nielsen da med Skibet Patientia skulde sin største Flid anvende, dennem at indlange. Dog han først af deng nem venligen skulde begiere, at de til Admiralen vilde komme; hvilket om de ikke vilde, da dennem dertil at tvinge, endog han med Europæiske Nationers Skibe skul de have anden Consideration. Majus. Den 7 blev forordnet, om vores Seilations Direction. Den 9 saae vi en Fregat, med et Schøite-Seil paa, som os hee! nær kom, hvorfor jeg den hvide Flag lod blase, at de til os skulde komme; og siden løb fra os, og girit af og til. Hvorfor jeg lod fyre et Stokke efter hannem. Siden kom der en anden, som holdt for een Vind til Patientia, som var noget forude; og der han hannem [I,2, s. 109] heel nær kom, ligesom han vilde

tale med ham, fyred han to Stokker, og udstak et hvidt Klæde. Men der han Skibet forbi var, udstak han et rødt Klade, og gik sin Gang. Dog Patientia fyred nogle Stokker efter hanOg der jeg saae, dennem os for kloge at være nem. udi Seilen, gik vi vor Kaas igien. Den 10 May fik vi Grunde under den Malabarske Kust, paa 50 Favne, dog vi der ikke satte. Den 16 om Morgenen saae vi (det forjette Land) Ceilon med stor Glæde. Den 18 om Natten løb Fyrmanden, som var Patientia, fra Grunden imod Ordinanzen, hvorfor jeg lod tilbørlig Tegn udstikke, og løb ind til Grunden igien; hvilket de andre med giorde, og kunde dog ikke Grunde bekomme, førend Eftermiddag, saa vi derover nær fra Landet vare udstukne. Samme Dag om Aftenen, udi et haardt Veir, satte vi under Ceilon ved en Plads, som Indbyggerne kalder Panva (45), hvor vi ved vores, Folk og tvende Baade, som vi til Landet sendte, den 19 erfoer, at Keiseren havde accorderet med de Portugiser tre Aar tilforn; item at Keiseren, som de kaldte Kongen af Candia, ikke var den fornemste Konge i Landet. 3) At vores Jacht var tagen af de Portugiser paa Kusten af Coromandel, og at de tilforn havde taget 5 Portugiske Champagner (46) med Arecca (47), og at Capitainen med 13 Mand levede. 4) At den Stad Panva var ikkun 3 Mil fra Batecalou (48), dog [I,2, s. 110] det er vel ser af vore Danske Mile, hvor deres Capitain altid laae ferdig med 400 Mand, at fare med hvem som vilde stride imod Portugiserne, og begierede, at vi der vilde komme i Land og giøre en Festning. Derover toge vi Suspicion til dem, efterdi det Folk, som paa Skibet udkommet var, syntes brab (49) Folk, og som Portugiser udklædde. Og seilede samme Dag derfra, og bekome der intet, dog siden erfoer, det Prinz af Ove (5°) at være, som kaldes Antonius Doratn, som deres Capitain var. Den 20 lod jeg en Mandat udgaae, som den 24 blev publiceret, at alle, hvo som helst de være kunde, udi Flaaden, Heie eller Lave, skulde udi alle Maader have dennem at regulere efter K. M. Naadigste Forord ninger, og at Officererne hverken selv, eller andre fra Skibene at fare skulde tilstæde, uden de derfra bleve af fordrede. Og naar som saa skeede, at nogen til Landet blev forsendt, de da dem udi alle Maader skulde regu lere, efter hvis dennem da befalet blev, og ei saadan Befaling overtræde, som indtil des noksom skeet var, under Livs og Æres Fortabelse, efter Sagens Vigtighed. Den 22 kom der 3 Sorte om Borde, som os nes der for Palligamme (5) vilde vise, hvor vi uden for satte om natten. Den 23 skikked vi tre Baade til Landet, at til forhandle os Nødder og Forferskning til Flaaden, hvoraf vi en temmelig Andeel bekome. [I,2, s. 111] Den 24 kom Kisbenhavns Styrmand til os, og berettede 1) at baade David og Kiobenhavn laae 3 Mile der nær, som vi vel kunde see, som udi Søen under Ceilon vare sammenkommen. 2) At Gesandten og hans Son vare for 8 Maaneder forleden ved Døden afgangen, udi Stephan von Hagens Bay, hvor David havde taget Forferskning, og at Kisbenhavn god Forserskning paa det Øland Socotora havde bekommet. Den 26 kom begge Skibene til Flaaden, og havde mist der hver et Anker, hvorefter jeg tvende Baade havde forskikket den 28, dog de dennem ikke kunde be komme. Den 27 May blev forordnet, 1) at van Zanten og jeg skulde Breve til Keiseren med nogle af den Konges Folk opskikke, og hannem om vores Ankomst avertere. Den 31 opløfte vi Ankerne, at seile til Bayen af Trinqvenamale. Junius. Den 2 Junii satte vi med Flaaden under Kongen af Cotiarams Land (52), hvor vi strax een af vores Folk med een Sort udi Landet opskikkede, at opsøge Jachtens Styrmand, som der paa Landet formentes at være. Den 4 kom foreskrevne Jachtens Styrmand, og berettede, alt saaledes at være tilgangen, som Prinz de Oves Folk under Panva den 19

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Man havde os bereta [I,2, s. 112] tet; han bragte trende Breve med sig fra Directeuren (53), det ene til Gesandten, det andet til Kisbmændene, og det tredie til Peter van Zanten, hvilket enhver udi saa Maader blev overleveret. Hvoraf mig siden den 20 hujus Copien (dog ikkun af de to) blev tilstillet, som formeldte, 1) om de Champagner, de havde taget med Jachten, udi Directeurens Fraværelse. 2) Om deres Jachts Forliis. 3) Om Naikens gode Affection, som han hos var. 4) Om Kiebmandskabet der paa Kusten og Ceilon. 5) At en Bare Peber, som er 480 Pund, kan kisbes der for 24 Dlr. 6) At han vilde, at begge Companier (54) vare eet, efterdi Indkisbet ikke kunde skee uden de Danskes Videnskab; hvoraf noksom kan erfares den afdøde Gesandtes Mening imod vores Danske Par ticipanter, hvilket foreskrevne Directeur og offentlig haver for mig derefter bekiendt, det hans fuldkommen Mening at have været. Og 7) om den vanskelige Tilstand paa Ceilon, med mere, som samme Copier udvise. Den 5 blev forordnet, med sørste Vind udi Bayen af Trinqvenamale at indseile. Samme Dag lod jeg en Soldat, ved Navn Mel chior Bodicher, sin Eed aflegge, at efterdi hannem det Portugisiske Sprog var bekiendt, og vi hannem som en Tolk vilde bruge, han sig derudinden som en ærlig Karl skulde forholde, og ei angive eller svare, uden hvis ham nem tilbørligen befalet blev. Den 12 Junii var jeg med Baaden udi Bayen omroet, og der befandt trende skiønne Revir at løbe udi [I,2, s. 113] Stranden af Cotiaram Land, som sin Udspring havde af den store Candiske Revir, som ligger længst inde udi Bayen, og siden løber der en Revir ud af Trinqvena male Land, som Madonne (55) laae. Den 21 blev forordret, at vi Kongen af Cotiaram skulde lade sige og venligen bede, at han vores Folk til Candiam vilde lade passere og opgeleide; hvilket dersom han ikke vilde, vare vi tilsinds, dennem med Gevalt at opskikke. Og afferdiged vi saa strar tvende Personer, med Brev, som dog ikke længer end 3 Mile kome, hvor Keiserens Gesandter mødte dennem, med hvilke de kome igien tilbage. Den 24 kom tvende keiserlige Gesandter til mig om Borde, som os ingen synderlig Beskeden medbragte. Den 25 blev udi det brede Raad forordnet, at efterdi vi saadan ond Svar af Keiserl. Gesandter bes kome, vi derfor skulde opskikke een af min Herres Tienere, (som var Melchior Bedicher) medeen af Gesandtens egne Tienere, som fuldkommeligen skulde berettes og unders vises, udi det brede Raads og van Zantens Nærværelse, udi alt hvis Contracterne og Keiserens Havn kunde tou chere, saa at de noiagtig Beskeden der fra Keiseren kun de medbringe c. Item blev resolveret; at vi Kongen Madonne skulde fra Portugiserne befrie, om fornøden giordes, paa [I,2, s. 114] det, om Keiseren sin Gesandtes Contract ikke efterkom, vi da, efter hans Belofte, udi Landet kunde blive ins corporeret, og den udlovede Betaling bekomme. Den 26 blev forordnet, (efter Capitainen ved Skibse Officererne paa Patientia deres Foregivende) at alle Skibs-Officererne udi Bayen skulde omroe, og der en Plads udsøge, som Skibet uden Skade kunde kiølhales, saavel som hvis dertil giordes forneden, og fra hvilke han saadant bekomme kunde; hvilket de ogsaa giorde, og saadan deres Dont skriftligen overleverede, saa det strap derefter blev losset og overhalet. Den 28 blev resolveret, at der tvende Personer til Candiam skulde opgaae, som baade havde svoret K. M. og Keiseren, hvilke skulde medgives en kort Extract og Forklaring paa alt hvis udi Contracterne var befattet, og at de dennem videre skulde have at regulere efter den Memorial, dennem skulde medgives, som offentlig udi det brede Raad og v. Zantens Nærværelse, med samt de Breve, som dennem skulde medgives til Keiseren, skulde forelæses, paa det man

samtligen kunde vide, at dermed oprigtigen omgikkes. Og blev siden dertil forordnet Hens drich Has og Jachtens Overstyrmand, som deres Eed udi det brede Raad skulde aflegge, at de alting efter des res medgivne Befaling troligen skulde udrette, og deres Flid anvende, at de Keiseren dertil kunde bevege, at han Contracterne vilde efterkomme. Udi denne Maaned var Davids Overstyrmand hos mig, og begierede, at efterdi der syntes ikke stor Be [I,2, s. 115] taling at forvagtes, at jeg hannem derfor en Champage ne med, nogle 1000 Daler vilde tilstille, med andre Officerer og Folk; saa vilde han hermed søge min Herres og Companiets Profit under Sumatra, udi en By, heder Bantam, hvor han 1601 ladde et Skib med Pez ber, hvoraf koste ikkun een Last 144 Dir. (*) Julius. Den 3 skrev det brede Raad Peter van Zanten til, og begierede hans Mening, om han vidste os nogen Forferskning for Flaaden at kunne bekomme; hvortil han lod svare, at han formente os til Batecalou en god Tile flugt og Forferskning at kunne have. Den 4 blev det Skib Kisbenhavn forordnet, med Brev at seile til Kusten af Coromandel, der at erfare om Forserskning, saa og Crape, om mueligt var, at medbringe, efter videre den Memorials Indhold, som dennem blev medgiven. Den 5 Jul. lod jeg befale alle Indvaanere, som vare commede fra deres Huse, for Frygt for Portugisers ne, med Thoner (56) og Champagner, at de dennem til det Dland, som Madonne laae, skulde forsøie, paa det de Portugiser, som med deres ganske Magt vare optrokken, Flaaden derved ingen Skade skulde kunne tilfsie. Samme Dag blev forordnet, at fra vores andre Skibe til Skibet David skulde overleveres 12 Tønder [I,2, s. 116] Brød, efterdi deres Brød aldeles var fortæret. Dg. blev befalet, at efterdi Portugiserne Landet igiennem streiffed, og usikkert var paa Landet at komme, Baas dene derfor tilsammens paa een Tid, med gode. Officererer og Folk, naar Behov giordes, om Vand skulde fare, og altid saaledes deres Dont have udi Agt, at dennem, om Fiender endskiønt udi Boscagen forhaanden var, ingen Skade blev tilfsiet. Den 28 kom vores Folk igien fra Keiseren af Candia, som os saadane Tidender medbragte, at der ingen Apparenz var, at Kong. Maj. til nogen Betaling skulde kunne komme, hvorom de og Keiserens Brev til mig havde. Den 29 Julii lod jeg det brede Raad efter min medgivne Instruction forsamle, og skriftligen af dennem begierede deres Raad og Mening, hvad dennem syntes da at skulle angribes, esterdi vi saadan Bud bekome, som Kongel. Maj. og vores Fædreneland til Cre og Gavn kunde geraade; angivendes, mig saadant af dennem at begiere, om ilde tilgik, at have udi Befaling, Og begierede, at de saadant vilde tage udi god Betænkende, og siden deres Mening tilkiendegive, hvilket de ogsaa giorde. Den 30 Julii overleverede det brede Raad deres fkriftlige Resolution, paa hvis jeg af dennem den forrige Dag begiered, som liude udi sin Mening, at de mig vilde efterfølge, udi hvis jeg dennem commandered; men at de ingen anden Raad derom vidste at kunne give. Hvorfor [I,2, s. 117] Der jeg dennem nogle gange havde ombedet, at de mig dog ikkun vilde sige, hvad de mente, at vi kunde angribe, og de dennem ikkun paa foreskrevne deres Svar refererede; sagde jeg expresse til dennem, at efterdi de af min Aller naadigste Herre til brede Raads-Personer vare forordnede, og de ingen Raad fra dennem vilde give, naar Behov giordes, da nødtes jeg til, andre dertil at forordne, som mig med Raad og Daad, hvor og naar Behov giordes, vilde bispringe. Hvorover de strar af vred Hu resolves rede, at jeg selv skulde opdrage til Candiam, at accor dere med Keiseren, det beste mueligt var. Hvilket uans seet de ikke af nogen oprigtig Betænkning havde concluderet, disponered jeg alting udi Flaaden, det beste mueligt var, og begav

mig i Herrens Navn paa Reisen, efterdi jeg der med formodede noget at udrette. Augustus. Den 1 Aug. om Aftenen om 6 Slet gik Elephan ten og Patientia fra Flaaden, og vilde næst Guds Hielp tik Matecalou (57). Jeg lod samme Dag indlevere udi hvert Skib et Brev, som liude breviter; at Skibene Elephanten og Patientia skulde følge mig til Matecalou, og der indtage Rüs, Arrak, Høns, Nødder og anden Forfersk ning, som de 8 Dage derefter skulde til Flaaden føre, hvor de siden skulde tilsammens min Ankomst forvagte; undertagendes det brede Raad vilde lade Patientia min Ankomst 14 eller 16 Dage derefter under Matecalou for vagte, saa han imidlertid kunde holde der langs med [I,2, s. 118] Kusten, om nogen af Fienderne hannem kunde efterkomme; og endeligen at de alle skulde være befalet, at god Vagt paa alle Skibene blev holden, saa vel som god Enighed og Correspondenz med hinanden have, som de det selv for min Herre skulde have at forsvare. Sammeledes indlagde jeg et forseglet Brev udi Skihet David, hvilket dersom jeg ikke 4 Uger derefter igien kom, skulde det bres de Raad opbryde, og dennem derefter have at rette, hvil ket liude; at min Mening var, at de med Flaaden skuls de henseile til Kusten, og der Elephanten lade med Pez ber (om det der var at bekomme) og det med allerførste hiemsende. 2) At de skulde lade David og Patientia udseile imod det røde Hav, at opsøge, hvis de til Ladning for dennem kunde bekomme, og dermed hiemseile. Item'var jeg om Borde med Skibet Christian, og der forordnet Christopher Stygge udi Capitains Plads, indtil jeg igien kom, og foreholdt Folket at holde sig fredelig og vel, og være deres Officerer efter Artiklerne hørig og lydig, hvilket de og alle belovede. Den 3 August satte vi paa Reyen for Palligamme. Den 8 begav jeg mig i Herrens Navn selv attende paa Reisen til Candiam, og kom den 15 til Venthanen, (58) hvor Keiseren mig begegned. Den 23 August forreiste jeg med vores Folk fra Venthanen om Eftermiddagen, og kom selv fierde til Palligamme den 26. De resterede Folk maatte for Svag heds skyld endeel paa Veien efterblive, og endeel deding [I,2, s. 119] Den 27 kom Capitainen paa Patientia til mig udi Mottuaram, som nogle Timer tilforn der paa Reyen var ankommen. Den 28 afkiøbte vi Kongen af Palligamme paa Companiets vegne en stor Champagne, som der stod paa Landet, at han den skulde lade forferdige, saa vi den store Elephant, som Kongen af Candia havde foraret, derudi kunde til Kusten overføre. Den 29 seilede vi med Patientia derfra, og kome den 30 til Flaaden. September. Den 1 Sept. blev udi det brede Raad forordnet, 1) at eftersom v. Zanten formente, sig endda hos Keiseren at ville tilvejebringe, at Contracterne skulde blive efterkommet, hvilket ikkun var os med at opholde, at vi siden. udi 6 Maaneder ikke skulde kunne komme til Kusten, (59) at hannem saadant ikke skulde tilstades. 2) At Gesandtens Liig uden nogen hæderlig Folge skulde begraves, men at hans Son nogle Dage derefter med de fornemste - Ceremonier, den Tid kunde medbringe, til Jord skulde bestades (60). 3) At Gesandten hans Gods saavel som hans Hustrues, og Peter van Zanten, deres Gods og Breve skulde registreres, hvilket skeede den 4 ejusdem udi trende det brede Raads-Personers Narvarelse, med Skriveren, som det antegnede, efter samme Fortegnelses Indhold. 4) At Peter van Zanten, (61) for adskillig Modvillighed, han indtil des imod min Herres [I,2, s. 120] Forordninger beganget havde, af Caintten skulde være udsat, baade med Disch oz Soveplads, saavel som uden Skibsraadet der sammesteds. 5) At Gesandtens Kone ikke mere end een Pige hos sig maatte beholde, de andre allesammen foreskrevne Gesandtens Folk og Zienere udi min Herres Lieneste, om de dertil kunde employe res,

skulde være forobligeret. Den 7. Sept. blev forordnet, 1) at jeg selv med Skibet Elephanten skulde til Kusten af Coromandel henseile, og der med Naichen contractere. 2) At Pes der Nielsen strar med Skibet Patientia til Palligamme skulde henseile, og Kongen der sammesteds betale for den Champagne, efter vores Afsked, hvortil jeg Ham Penninge skulde levere, og siden med foreskrevne Skib, Champagne og Elephanten for sie sig til Kusten af Coromandel til Skibet Elephanten. 3) At Officererne paa de to Skibe, som igien bleve, skulde deres Folk lade hugge en Skibsladning med sort Tre. Og 4) naar Keiserens Folk, og Fætalie, og andet til Fæstningen at ophygge nederkom, de da dertil deres Beste skulde an vende, at den med det første kunde blive forferdiget. Den 9 kom Secretairen med trende Champagner, ladt med Riis og Arrak, til Flaaden, som han til Pallid gamme og Mattecalou efter Forordning havde indkisht, hvilket iblant alle Skibene blev distribueret. Den 10 seilede vi med Skibet Elephanten fra Flaaden, og annammede begge Pengekisterne fra Skibet David, som Directeuren siden er leveret.

[I,2, s. 121] Den 12 kom vi for Negapatam, hvor Chams pagnerne, som paa Reyen laae, lossede og lod Godset til Landet føre, der de os saae; til hvilke jeg vilde have seilet. Men der vi vare paa 3 Favne Vand, turde vi Grunden ikke nærmer komme, men fyred nogle Stokker over dem hen, og gik vores kaas. De af Byen syred udi lige Maade nogle Stekker (62). Om Aftenen derefter satte vi 2 Werses derfra, for en By, kaldet Karchal, (som vel maa kaldes Kra cheel) (63) som de Portugiser toge vores Jacht Øresund. Den 13 satte vi for Byen Trangebari, som siden blev kaldet Dannisborg, og der Skibet Kisbenhavn for os funde. Den 14 opsendte jeg een af mine egne Tienere til Tanjour, som er Hovedstaden i det Land, med Brev til Naichen og Directeuren. Den 17 kom det Skib Patientia til os, og berettede Capitainen, at Elephanten havde brudt Champagnen i tu under Ceilon, hvorfor han den med sig ikke kunde bekomme, og at de havde den igien paa Landet at reparere, fornienendes, at den endda med samme Monson skulde komme. Foreskrevne Capitain havde for Negapatam taget en Champagne, ladt med Salt og Cattun = Lærred, hvilken den 18 blev forordnet at løsgives, efterdi de hav de vores Visitateurs og Directeurs Pas-Seddel, og [I,2, s. 122] boede udi Naichens Land, og vare Mohrer; paa det sandant os ingen Forhindring udi vores Handel og Accorder der skulde causere. Den 18 Sept. blev forordnet, at vi en Spanier, som fra de Portugiser var rømt, skulde lade sværge, og efter sin Begiering udi Tienesten beholde. Samme Dag lod jeg tage en Champagne, som siden blev løsgiven... Den 24 kom Patientia med tvende Champagner, de havde taget 2 Mil udi Søen, og lod jeg selv tage en anden ladt med Areca, hvorom det brede Raad resolverede, at man dennem skulde frigive, uans seet de havde Portugisisk Pas, paa det saadant den fore mente Handel ikke skulde være til Nachdel. Den 28 skrev jeg Erich Grubbe til, at han til sit Skib skulde uddrage. October. Den 2 afferdiged jeg Morten Finche, med Kong Madonnes Tolk, som han mig havde medlaant fra Ceilon, med Brev til Naichen, hvorpaa han mig saas dan Besked den 7 ejusdem medbragte, at jeg selv med faa Folk skulde komme op til Directeuren, som en halv Mil var fra Trangabari. [I,2, s. 123] Den 14 saae vi 6 Galleyer fra Norden ankomme, Hvorfor jeg med Elephanten og Patientia giorde Seil, og udskikkede Elephantens store Baad, som med Folk og Seil vare forsynede, at erfare, hveden de vares men vi med Elephanten lidet derfra maatte sette, efterdi Vinden os ikke fra Landet vilde hielpe. Men Baaden kom imod Aftenen igien, og havde sagt

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Capitainen paa Skibet Patientia, dennem Portugiske Galleyer at være, Hvorfor han dennem forfulgte; og om Natten kom der een af dem paa Grunden og blev, men de andre ginge Deres Kaas til Ceilon. Den 16 skikked Directeuren mig 12 Daler, som vare 7 Dages Told af Byen Trangabari, og var det min Herres første Rente af de Indiske Lande. Den 21. bekom jeg et Brev fra Naichen, hvorudi Han begierede, at jeg vilde opkomme, og at han derom skikked Heste neder til mig, efterdi han meget forlængtes at tale med mig. Den 22 skikked jeg de tvende min Herres Kaabers Stokker i Land, som Naichen skulde foræres, med 100 - Kugler og des Tilbehøring, saa vel som Folket, og min Bagage, jeg med mig vilde have paa Reisen. Item skikked jeg 1000 Dlr. til Directeuren, og forordnede, at =alle vores sunde Folk, som i Land vare, til Skibene skuide udkomme. Den 24 Octob. opbred jeg Kong. Maj. forseglede Convolut, som paa David var indlagt, og jeg under [I,2, s. 124] Ceilon til mig havde annammet, hvoraf jeg udtog min Herres Creditiv til Keiseren af Candia, udi den Mening, at jeg Naichen den vilde lade see, om han det begierede, Den 27 begav jeg mig paa Reisen til Tanjour, og kom den 30 i Byen (64). November. Den 2 bekom jeg første gang Audienz hos Naichen, og tracterede siden dagligen om de anrettede Contracter, indtil den 20 ejusdem, jeg igien derfra forreiste. December. Den 2 Decemb. afferdiged jeg Pattentia til Cei lon med Soldaterne og Brev til Keiseren, endog de for Soldaternes Modvillighed ikke bortseilede førend den 5 ejusdem. Den 7 drog jeg i Land, at lade Fæstningen fora ferdige (65). Samme Dag bekom Crape en Skrivelse fra en Hollandsk Jacht, som begierede at vide, om de til os under Ceilon maatte komme; hvorom de og tvende gange tilforn havde skrevet, hvilke Breve Erich Grubbe til sig. havde annammet, af hvilke han mig det ene leverede den 28 Novembr. Dog ingen Besked derpaa vilde lade give, efterdi saadant syntes mig Companiets Handel at kunne være præjudicerlig. Derpaa lod jeg ham ved [I,2, s. 125] Crape, som begierede at vide, hvad han derpaa maatte - svare, den 8 igien tilskrive, at min Herre ingen Fiendskab havde med deres Nation, hvorfor alle de, som os af samme Nation kunde hende fore at komme med tilbørlig Pas, skulde al Ere og Venskab bevises, esterdi vores Nation det samme havde af dennem at formode. Den 9, 11 og 12 Decemb. lod jeg Retten holde over Visitateuren (66), som blev dømt fra sin Officio paa Kong. Maj. Naade og Unaade, og med første Skib at hiemseile, efter videre samme Doins Indhold. Den 14 giorde Crape mig paa Kong. Maj. vegne sin Eed, som han og skriftligen overgav, hvorudi han sig forpligtede, bande Visitateurskabet og Directeurskabet at skulle forrette, og desuden sig troligen, ærligen og vel forholde. Den 18 accordered jeg med Sarganten og en Gez freider paa Fæstningen, at de skulde dennem som Conducteurs lade bruge, at Volden blev ret lagt, og Sodderne bleve ret stukken, hvorfor de skulde have 60 Dlr. Den 23 var der 30 Mand med Rundasser og Sabler at pløndre Byen, og var inde udi en Mands Huus, førend man de sorte Soldater, som der kaldes Tallors, kunde forsamle, hvorover vores Soldater efter den Dag maatte skildre. Samme Dag gav jeg tvende af Trangabari Ind vaanere Passeddel, paa Ceilon til Frede-Havner at [I,2, s. 126] maatte seile, som ikke under vores Fienders (67) Com mando vare. Den 24 accordered jeg med nogle Murmestere, som skulde opmure paa deres egen Omkostning en hvalt Port for Dannisborg, som skulde være 17 Alen lang, 5 Alen bred, Corpsdegarden 8 Alen lang, 6 Men bred, og 4 Alen hoi; hvorfor jeg dennem beloved 55 Dlr., dog at de den inden 40 Dage derefter skulde have ferdig. Den 25 og 30 Decemb. accordered jeg og Crape med Soldaterne, som skulde

blive paa Dannisborg, saa at de om Ugen skulde have 6 Fanous, er Rixdaler, og fri Riis, og at dennem strax skulde gives 20 Stykker Toi og 2 Mauneders Besolding, hvilket de og den 1 Januar. bekom efter Kiøbmandens Regnskab, saa at dermed al Meuttenatie og Modvillighed skulde være neDerlagt, og tiene derefter troligen, hørsomeligen og vel, Hvorpaa de mig deres Forpligt maatte give. Dog de om Byttet og Afregningen vilde underdanigst til min Herre have suppliceret, at det denuem med første Skibe maatte blive erlagt. Den 27 Dec. giorde Almanaih Naiche (68) sin Eed, paa vor og hans Maneer, at han skulde være Kong. Maj, og hans Lande og Riger huld og tro, saa og min Herres Officerer paa Dannisborg hørig og lydig, som det sig bør. Og fordi han skulde være ligesom Foged udi Byen, skulde han have om Maaneden 3 Stykker von Acht.
[I,2, s. 127] Den 30 lod jeg 2 Tonder Riis føre til Landet fra Elephanten, og fra Skibet Kisbenhavn 20 Mands Gevær. 1621. Januarius. Den 1 stial sig en Engelsmand fra Skibet Elephane ten med den lille Baad om natten, og efterdi de ingen havde ved Skibet, (thi Patientia havde bekommet Elephantens store Baad) undkom han til Negapatam; hvorfor jeg Capitainen der sammesteds tvende Breve til skrev, som liude, at eftersom jeg Naichen havde belos vet, at Indvaanerne af Negapatam og Trangabari skul de være Venner, og fri hos hinanden handle, han mig derfor min Herres Folk vilde igien skikke. Han lod mig skriftligen igien derpaa svare, at det var imod al christelig Brug, ellers vilde han det gierne giøre. Den 5 lod Adrigaren (Fogden) mig sige, at der var 12 store Portugiske Armater forhaanden, med nogle Galleotter og Kracher(69), som inden 5 Dage vare forordnet at være hos os. Hvorfor jeg lod forordne, at alle Skibsfolkene, som sig nogenlunde for Svaghed kunde røre, skulde til Skibene udkomme. 2) At Skibene skulde give res seilferdig at tage imod dennem, naar de kome, og dersom Fienden udi Stilhed kunde hende for mægtig at ankomme, Skibsofficererne det saaledes skulde mage, at man med Skibene kunde tilsammen legge, paa det man Fienden des bedre kunde afværge. Og lod udi lige [I,2, s. 128] Maader dennem udi Landet tilsige, at have deres Dont i Agt. Den 12 skrev jeg Crape til, 1) at han med de andre Kiøbmand og Officerer vilde sig skriftlig resolvere, om de nogen af min Herres tvende Skibe, nemlig David og Patientia haver til Companiets Nytte fornaden. 2) Om de Skibet Elephanten, efter den oprettede Contract, vilde lade og først hiemsende. De vel skulde bes tænke, 1) at de ikke kunde aflade begge Skibene med de Penninge, som ved Flaaden vare, om Naichen endskiønt med de 12000 Dlr., som han belovet havde, vilde os undsette. 2) At naar Penningene og Godset vare for Ladningen udgivne, og de intet havde at handle med, Folkene da der udi Landet intet kunde bestille, uns dertagendes tvende foreskrevne Skibe kunde blive afferdi get, noget til Contorets Bestyrelse at indforskaffe, ef terdi det billigen syntes, at tage paa dem, som os vilde tage (70). Samme Dag havde Crape med Kiebmandene efter min skriftlig Begiering resolveret, som han mig den 13 skriftligen tilsendte, liudendes 1) at David og Patientia skulde med det allerførste seile fra Ceilon til Socotora, eller der omtrent, og der forvagte, hvad Gud og Lykken dennem vil tilfeie, hvortil de af Chri stian kunde bekomme 200 Dlr., og hvis de endeligen efter den Tids Leilighed forneden haver. 2) At jeg Crape skulde lade vide, hvorledes Byttet, om Gud noget vilde give, skulde deles imellem min Herre og Companiet, og at det skulde registreres og til største Sevinst anvendes. [I,2, s. 129] 3) At hvis Peber for de Penninge, som ved Flaaden findes, kan indkisbes, skal indlades udi begge Skibene, som er

udi Elephanten og Kiobenhavn, paa det, om nogen Ulykke tilslog, ikke des større Skade skulde formerkes; som med det første tilsammen skulde hiemseile. Den 21 Januarii blev af begge Skibes Officerer forordnet, at Crape skulde selv opdrage til Naichen, at erfare, om vi de 12000 Dlr. kunde bekomme, og om vi Peber derfor udi 4 eller 5 Uger efter denne Dag kunde bekomme, efter hvis Ankomst begge Skibene skulde forvagte udi 12 Dage efter dette Datum; og at Crape skulde lade bestille, hvis til eet af Skibene paa Hiemreisen kunde gieres forneden, som nogle, Dage derefter skulde gange til Seils, dersom det foreskrevne ikke kunde skee. Foreskrevne 21 Januarii kom der til Trangabari -14 eller 15 Bares Peber. Den 25 foer jeg til Landet, og befandt ingen Folk ved Arbeidet at vare, fordi de ikke kunde bekomme Fanouer til dem. Dog de om anden Dagen kome der til igien. Den 26 Januar. bekom jeg Brev fra Naichen, at jeg Indvaanerne udi Negapatam vilde give Pas Sedler; hvorpaa jeg den 27 lod svare, at jeg dennem udi ingen Maade kunde favorisere, ferend de os vores bortlobne Folk igien forskaffed; hvilket, jeg begierede, han dennem vilde tilholde, saafremt de ikke lige Skade af os skulde have at formode. [I,2, s. 130] Den 27 drog jeg igien til Skibet, efterdi jeg mig paa Landet for Sygdom ikke kunde erholde. Samme Dag gav jeg een af Trangabari Indvaaner en Pas-Seddel, efterdi han havde betalt min Herres Told og Rettighed af hvis han indehavde; dog at fare paa de Havne, som vores Fiender ikke havde under sig. Med hannem skrev jeg Niels Rosenkranz til, om sit Skib seilferdig at gøre. 2) Om 5 Maaneders Fas talie fra Skibet Christian, efter Crapes Befaling, at indtage. Og 3) om sort Tre til Baglast at hugge. Februarius. Den 2 kom Adrigaren ud til mig, og berettede, at til Manaer under Ceilon 17 Calleyer vare liggendes, som hos os om 3 Dage skulde være. Den 5 Febr. blev af mig udi Raadets Nærvæs relse foreginen, at eftersom Visitateuren (71) stor Tvil: raadighed havde, om vores Ladning paa nogle Ugers Tid at kunne bekomme, formedelst Naichens og des Unders saatters store Løgn og Falskhed, jeg derfor eragtede, at dersom vi der nogen Tidlang endda fortevede, skulde vi stor Nød have for Proviant; præsenterede dog Visitatenren, med de andre Companie-Tienere, paa min Herres vegne al hielp og Undsetning, derefter saavel som tilforn, med saadan Condition, at de skriftligen deres Begieringer skulde overlevere; og at jeg ellers inden tre Dage deref ter vilde gange til Seils til Negapatam, der vores Folk med Gode eller Onde at igien fordre, og dernæst til Ceis [I,2, s. 131] lon, Soldaterne der at aftakke, eller paa Skibene for sette, og siden næst Guds Hielp derfra til Danmark. Den 7 kom Elephantens Skipper fra Landet, og berettede, at Crape havde bekommet Brev fra Tanjour udi den Mening, at Naichen lod os sige, at dere som vi vilde drage fra hans Land med hvis vi havde, da skulde vi hannem det lade vide, saa vilde han tilskikke mig igien alt hvis jeg hannem havde foræret, og ei vilde, at vi nogen Skade for hans skyld skulde lide. Den 8 Febr. kikked Crape mig en Fortegnelse paa hvis Fætalie vi til Elephanten fra Companie-Skibene kunde bekomme, nemlig 6 Fad Kied, 4 Fad Gryn og 2 Fad Erter. Den 9 lod jeg Artiklerne, som jeg noget havde forandret, læse og sværge af Officerer og Soldater paa Dannisborg, og siden Vagtmesteren dennem leverede, indtil der anden Commandeur blev forordnet. Den 10 drog Visitateuren fra Dannisborg, og mig tilskrev, inter alia, at jeg maatte see mig om en an den Visitateur; hvorfor jeg den 11 udi Dagningen roede til Landet, og der fandt hannem for mig, thi han var ved Elephantens Skipper og Naichens Folk paa Veien igienhent, og adspurgte hannem, hvorfor han saaledes comportered sig imod sin Eed; han

kunde vel sige mig med Raison, hvad hannem fattedes; og clarered vi ale tingest dermed, at jeg til Ceilon med de andre Officerer skulde forsyne baade Kong. Maj. og Companiets Skibe [I,2, s. 132] med Officerer og Folk, det beste mueligt var, hvortil Patientia, om fornøden giordes, maatte slsises. 2) At fra Christian til Elephanten skulde leveres 4 Treqvarter-Sager, og derforuden al den corre Fisk, Erter, Bønner og Gryn, som Companiets Skibe indehavde. 3) At der en Commandeur med 20 Soldater, om mueligt var, skulde skikkes fra Ceilon til Dannisborg, med saadan Instruction, at han med intet andet skulde sig befatte, end med Huset og Soldaterne. Den 13 Febr. ginge vi i Herrens Navn med Elephanten til Seils. Den 22 kom Skibet Kiobenhavn til os, som for Trangabari var bleven liggendes, at forvagte efter Visitateurens Breve, som Skipperen mig da medbragte. Martius. Den 3 lod vi vore Baade roe til Landet under Ceilon, hvor vi bekom for begge Skibene Vand og Veed nok, saavel som skienne Planker, som vi giorde Aare af, hvorfor vi stor Nød havde. Og vare Folkene romt fra det Sted for Portugiserne. Den 21 kom vi udi Bayen for Cotiaram, hvor vi erfoer, vores Skibe der ikke at være, men David at være hiemseilet, Christian at være bleven, og Keiseren ikke at have efterkommet sin Contract om Fæstningen at opbygge, hvorom Brevene af Officererne vare nedergravne, med en Copie af ganske Christian - Skibsfolkes Brev [I,2, s. 133] til mig, hvorudi de høiligen klaged over deres Capitain, saavel som stor Arbeide, de, med Fængsel og Trængsel, maatte udstaae, foruden nogen Forserskning. Hvorfor de vilde søge Ladning for Skibet, og fra Bantam til Danmark seile, efterdi Vice-Admiralen og deres Capitain ere Uvenner, og de ikke vide, hvem Venner eller Uvenner ere, udi Synderlighed fordi Niels Rosenkranz havde ladet sine Ord staae, at han vilde dele halv med dennem, af hvis Penge, Fætalie og andet de inde havde. Samme Dag bekom jeg et Brev ved Madonnes Tolk, fra Skibsraadet paa Patientia, liude, 1) at Skibet Christian var bleven, og Folkene havde deelt Pengene under dennem. 2) At Soldaterne havde berø vet Skibet Patientia og de Dedes Gods. 3) At de med Skibet til Mottuaram vilde henseile, og der indkisbe, Flaaden til Gavn, alt hvis de kunde bekomme. Men Skipperen kom samme Nat til mig, og havde forladt Skibet til Mottuaram (Palligamme), og sagde sig at være af Erich Grubbe, Henrich Haß og de andre Officerer derhen skikket, vores Ankomst der at forvagte. Samme Tid bekom jeg et uforseglet eller opbredt Brev fra Erich Grubbe mig tilskreven, som liude, 1) at der de kome med Skibet under Ceilon, da toge Soldaterne paa deres egen Haand, og plyndrede Skibet. 2) At de vare under Christians Skippers Regiment, som flere Penge havde at give dennem, end jeg. 3) At de dennem havde forbunden at slaae alle de Danske ihiel. Og 4) at han med Patientia var henseilet at [I,2, s. 134] indden (72). Den 22 havde jeg Elephantens Skipper med Baaden hos Vraget, som Christian var bleven, hvor de aldeles intet kunde see deraf, uden Staffuet med Fok, Raaen og store Stang, hvoraf dog intet kunde bierges. Den 24 afferdiged jeg Jan Pedersen og min sorte Tolk til Palligamme, med Brev til Erich Grubbe og Henrich Haß, anlangendes 1) at de os skulde avertere, om der noget for Skibet var at bekomme til Hiemreisen. 2) At de os nogle Læster Riis lader bestille. 3) At Henrich Haß der inden 6 Dage kunde være. 4) At Erich Grubbe vilde forskyde Penge til Vin, til vi der kom. Og 5) at jeg der Beskeden udi & Dage vilde fra dem forvagte. Den 25 Martii havde vi Elephantens Roer af, og lod det reen giore paa Landet, som skadte intet andet, end det ikkun hengde paa de tre øverste Hager, og ikke naaede de tre nederste Locher. Den 29 om Aftenen var

Kisbenhavns Skipper hos mig, og gav tilkiende, at de da varé klar, og at De havde resolveret, igien til Trangabari at ville seile, og begierede derom min Mening at vide. Hvorfor jeg be foel ham, at indbringe deres skriftlige Resolution, saavel som Visitateurens medgivne Jnstruction; hvilket de efters kom den efterfølgende Dag, og liude deres Resolution: At efterdi Skibet Christian var bleven, og de intet [I,2, s. 135] Havde, hvormed de nogen Ladning kunde indkisbe, de Derfor vilde til Kusten igien seile, efterdi der ogsaa usik kert var, formedelst de Folk, som der laae; hvorpaa de begierede min skriftlige Resolution, og at jeg dennem et Ssepas for Skibet vilde give, efterdi der ingen udi Skibet befandtes. Den 31 havde jeg foreskrevne Kisbenhavns Skipper hos Vraget, med tvende Dychers, men han kom igien, foruden nogen Udretning. Aprilis. • Den 1 kom Erich Grubbe og Henrich Haf med Christians Overtømmermand til Elephanten, som medbragte Breve fra Davids Officerer udi den Mening, at de med Skibet vil hiemseile, og at de Gesandtens Qvinde (73) der, paa hendes Brev, havde ladet fare udi Land. Samme Dag havde jeg alle Kiobenhavns Officerer til Giest, og tractered dennem efter den Tids Leilighed magnifice, som alle belovede at undsette os, med hvis mueligt var. Den 2 skikked jeg et Brev til Skibet Kiobenhavn, hvorudi jeg begierede, at de os med tvende Stokker, saa og med hvis forordnet var til Elephanten fra Skibet Christian at skulle leveres, vilde undsette, og at mit Raad var, at de med Elephanten henseiled til Palligamme, og der indkiøbte saa meget ustedt Kiis, som [I,2, s. 136] med Penge, Klaichins (74) og hvis udi Elephanten endda fandtes. Hvorpaa de dennem den 3 skriftligen saaledes resolverede. 1) At dersom jeg dem med Penge og Gods vilde forstrekke til at handle med, da vare de dertil skyldige; dog at jeg dennem saadant skriftligen skulde befale. 2) At de ikke vare belast, Skibet Elephanten noget at bisette, hvilket de ikke heller kunde giøre. Dog de noget derefter bevilgede os 2 Stokker, 2 Fad Kiød, og 2 Vandlægger. Den 3 om Aftenen skikked Kisbenhavns Skibsraad deres Underkisbmand, at lade mig sige, at de ikke gierne vilde til Palligamme. Hvorpaa jeg lod svare, at de selv hørte af vores Folk, hvad Kieb der var paa Riis, og raadte, at de der skulde henseile, efterdi det ellers skulde være Companiet stor Skade. Foreskrevne 3 April havde jeg Elephantens store Baad hen udi Cotiaram Revir, at tage nogle Planker, Pottisser (75) og Vor; hvorfor jeg dennem Betaling lod tilbyde, efterdi jeg der ingen kunde bekomme at kisbe, som de siden hentede. Den 4 havde jeg Elephantens Skipper hos Kiobenhavn, at erfare, naar vi vilde seile. Men de svarede modvilligen, at de ikke vilde derhen til Palligamme Land, uden jeg dem vilde forsikre for al den Skade, de derover kunde lide. Hvorom de og til mig sendte deres Overstyremand, som med god Besked tilkiendegav, dennem ikkun faa Anker og Toug at have, [I,2, s. 137] Hvorfor om de eet paa den onde Grund kunde hende at miste, de vare forlegne. Hvorfor jeg bevilgede, at de kunde seile, naar dennem tyktes, endog hvis Erich Grubbe deres Søepas ikke med sig havde; dog at mig raadeligt syntes, at de Hans Moller lod efterblive, at indkiobe, hvis Riis de udi Companiets Champagner kunde overføre, hvilket de siden concluderede, dog at Morten Finke dertil skulde være forordnet. Samme Dag afferdiged jeg Erich Grubbe og Henrich Haß igien til Palligamme, og levered dennem Penge og Klæichins, at lade os Vin og Riis for til Skibet Elephanten tilforhandle. Og levered Erich Grubbe mig et Jan Petersens Brev, hannem tilskrevet, som liude; at han intet vilde have med dem paa Patientia at bestille, han vilde forvagte mig udi Cotiaram, hvor han mente Christians Stokker og Gods at ville bierge. - Item levered han mig Skibsraads Brev paa

Patientia til hannem, at de ikke længer til Mottuaram kunde ligge, men de mig til Trinqvinamale, eller under Kusten vilde søge, begierede dermed at vide, hvor de Christians Skipper og Kisbmænd skulde lade, som han dem havde indleveret. Samme Dag gav jeg Jan Cornilsen en Seddel, at han for sin Tieneste, efter Skibsbogens Indhold, skulde blive betalt efter Artiklernes Indhold; og forloved jeg samme Dag en gammel Mand, som havde været een af Gesandtens Tienere, at tiene de Engelske eller Hollænder, hvor han best kunde, efterdi jeg paa min Herz res vegne hannem ikke havde forneden.
[I,2, s. 138] Den 5 April var jeg udi Skibet Kisbenhavn, og ønsked dem alle en god Reise, og formaned dennem, at de skulde dem ærlig og vel forholde, og foræred jeg Officererne udi Cajytten en stor Flaske med destileret Aquavite, og Folkene 20 Dlr. at drikke bort, hvor de noget kunde bekomme. Jeg levered dem samme Tid et Pas til Skibet, som liude, mig vitterligt at være, at min her res Svepas, Skibet Kiobenhavn medgiven, var af Capitainen udtaget, som dennem med det første igien skul de blive tilstillet, at dennem derfor intet utilbørligt af nogen maatte begegnes, begierede. Visitateuren skrev jeg til 1) om den Ulykke med Skibet Christian, Davids Forreisning til Danmark, Soldaternes skielmske For holdning, og at Kisbenhavns Skibsraad ikke vilde til Palligamme. 2) At de havde Elephanten undsat med 2 Stokker, 2 Fad Kied og 2 Vandleggers. Og 3) at Patientia var seilet fra Palligamme den 17 Martii til Trangabari, hvorfor jeg begiered, at han dermed vilde forordne, eftersom han syntes det best at være, og det min Herre og Companiet til Gavn og Beste kun de geraade; saa foreskrevne Skib og Folk seilede samme Formiddag fra os. Den 6 lode vi opvinde Anker, og seilede hen til Reviren, og satte paa 7 Favne, thi vi tilforn laae paa 40. Favne Dyb, og der dicht hos vare 3 Favne. Og efterat vi der en god Portion af Tamarind, Ver og Honning havde bekommet, ginge vi den 8 for Dag til Seils, og kome ikke til Mottuaram, ferend den 16, hvor vi løbe dicht ind for Reviren, et god Musketskud fra Landet, og satte paa 6 Favne. Dog vi tilforn [I,2, s. 139] havde vore. Styrmænd derinde at lodde, som havde taget -Briller for os; og skikked jeg der strax Folk i Land, at tilforhandle os Arrak, Riis, Fisk og andet, hvis vi kunde bekomme. Den 18 skrev jeg Kongen af Candia til, om vo res Accord at efterkomme. Jeg skrev udi ligemaade - Kongen af Palligamme til, at han os der udi sit Land vilde forhielpe til hvis vi fornsden havde. Gesandtens Kone, som var til Candiam, skrev jeg ogsaa til, at dersom hun der ikke kunde til Candiam sin runde Ophold bekomme, hun da maatte drage til Dannisborg, og der blive, inde til der videre Beskeden fra Danmark kunde komme. Samme Dag var Overstyrmanden, Thammis Duggert, hos mig og sagde, at det var umueligt, at vi med vort Folk kunde hiemseile, men han raadte os, at vi -skulde seile til Mesulapatam, hvor vi kunde fage gode Baadsfolk iblant de Sorte. 1 Den 19 var Henrich Haß om Borde med nogen Arrak, og at hente Fade til mere. Han foræred mig een af de Lariner, som Erich Grubbe der paa Landet havde ladet slaae, hvorpaa er slagen med fuld fornævnde Bogstaver: Don Erich Grubbe (76). Den 20 April lode vi Tommermændene drage i Land, at ophugge os en Vandpost, efterdi vi ikkun havde faa Legger, som noget duede. Samme Tid leb der tvende af vore Baadssolk bort, som Kongen os siden lod igienskaffe, hvor Retten over dem blev holden. [I,2, s. 140] Den 23 afferdiged jeg en Hollandsk Underkisbmand med Brev til Kongen af Candia, som paa Reisen der op ad for en Skielm bortløb (*). Samme Dag skrev jeg Kongen af Palligamme til, og Erich Grubbe,

at han vores bortløbne Folk vilde lade sange, og os tilføre. Item skrev jeg Christians Skibsfolk til, at de til Skibet vilde komme, hvor den nem intet ont skulde vederfares. Og kom samme Aften Christians Folk til Elephanten, og sagde, de andre at ville efterkomme. Den 26 kom Elephantens Skipper igien, og havde med sig Christians Constabel og HeibaadsmandsMat. (Jeg skikked ham med Profossen op efter dennem, og at kisbe Riis den 24.) Og efterdi Riis var at bekomme, opskikked vi en Mand med Penge, og Lærred til Profossen, som der blev. Samme Dag skrev Erich Grubbe mig til om Foræringer til Kongen af Palligamme. Thi han sagde, sig ellers intet at ville giøre os til Villie. 2) Om 80 Dlr., han for Champagnen havde udlagt, som han igien begiered. Den 27 havde vi vor store Baad paa Landet et digte; dog den ikke var meget dygtig. Den 30 lod jeg paa Landet tvende Mand drage iLand, at opbygge et Huus, at terre Fisk udi, hvorfor jeg vor Skibmand en Klædning tilsagde. [I,2, s. 141] Majus. Den 1 havde jeg allevegne Bud udskikket om Planker til Posten. Den 2 var jeg selv oppe hos Temmermændene, som formente dennem den 4 eller 3 at ville forferdige Posten, hvorfor jeg belovede Overtømmermanden en Klædning. Den 3 løb vores Underbottelerer bort, som vi fiden igien bekom. Den 4 kom fra Sønder tvende Galleyer, som satte, der de os saae. Hvorfor jeg lod min Herres Flag udstikke, og fyred et Stokke efter dennem, (dog dermed var vor Baad og Folk meent, som var oppe i Byen, thi vi vare ikkun 5 Mand i Skibet) og giorde de strax Seil igien; og der de os forbi vare, dog langt ude i Søen, fyred den ene et Stokke for ud, saa altingest blev klart, ei andet videndes, end de os jo udi Merkningen til vilde. Vores Folk kom alle ud om Aftenen til Skibet, paa dem nær, som vare langt oppe i Landet at handle. Den 5 saae vi teende andre Seilere, som ogsaa vare Galleyer eller Champagner, og hørte i Companie med de forrige tvende, som sagdes alle at være fulde af Soldater, og at skulle til Jafnapatnam, og siden til Kusten (77). [I,2, s. 142] Samme Dag afferdiged jeg Henrich Haß op ad Landet, at lade alle vores Folk nederkomme, og derfra medbringe alt hvis de indkiebt havde. Og lod jeg sams me Tid vor Skibsbaad hente Posten neder til Skibet. Den 6 bekom vi al Temmermændenes Redskab med Posten fra Landet, og lod jeg siden Elephantens Skipper opdrage til Byen om Planker til en Baad, siden om Natten skikked jeg ham op igien med een Sort, som havde belovet at skaffe os vor Underbottelerer igien, med hvilken Skipperen igien kom den 7 ejusdem. Den 9 var Erich Grubbe hos mig, og afferdiged jeg hannem, efterdi han sig selv præsentered, og havde tre Heste, til Candiam med Brev til Keiseren, som jeg hannem tilforn forelæste. Den 11 skrev jeg Kongen af Palligamme til, at dersom han ikke forskaffed mig mine tvende Mand igien, som fra Skibet bortlob den 20 Aprilis, og han under holdt, da skulde jeg brænde og skande hannem og hans ganske Land; og skikked jeg ham Brevet med Jens Bilde, med hvem han lod mig svare, at jeg dem den efterfølgendes Dag skulde bekomme. Den 14 May skikked Kongen af Palligamme mig vores tvende Baadsfolk igien, som vare bortløben, og lod mig bede, at jeg vilde komme til Stranden til hannem. Thi han var syg af Klapholt (78), derfor kunde han ikke komme til mig. [I,2, s. 143] Den 15 bekom vi vor Post ferdig, og lod der Band udi. Den 16 skrev jeg Visitateuren til med en Champagne, som der havde hiemme, hvorudi jeg hannent avertered om Jan Petersen og vor bortløben Folk, saavel som om de Portugiske Galleyer, der formentes dene nem at skulle besøge. Den 17 lod Henrich Haß mig sige, at de Sorte udi Byen ginge svar hemmelig til Raads der udi Byen, og de Fornemmeste, der boede, vare bortdragen, saa man dennem ikke mere kunde

betroe. Den 18 lod jeg alle vores Folk tilsige, at nedere komme til Skibet, og fik vi samme Dag vor Post fyldt med Band. Den 19 lod jeg Adrigaren og Skriveren hver eet af Kustens malede Klæichens tilsende, paa det de os skulde forhielpe til Dren. Og kom samme Dag alle Soldaterne ud til Skibet, paa de Franske nær. Den 21 løb der een af vore Franske Baadsmænd bort, som fulgte de andre Franske Soldater. Og fie vi en Soldat fangen, som var een af de principaleste for Meuttenationen, som siden blev tildemt at miste Livet. Den 23 May kom Fiscalen neder fra Matecalou med noget, han der havde kisbt til os, og beretted, at [I,2, s. 144] Kongen havde taget Gods for 18 Dlr. fra hannem. Hvilket der han hos Kongen af Palligamme havde kla get, sagde han hannem, at hans Broder, den foreskrevne Konge, havde tvende Champagner ned udi Reviren, hvilke vi skulde anholde, indtil han os vort eget havde igien skaffet, saa han gav foreskrevne Fiscal deres Navn beskreven. Den 24 lod jeg Justizien holde paa Elephanten over Soldaterne og Baadsfolk, som vare bortløbne, saa der blev 3 Soldater dømt fra alle deres fortiente Maanedspenge, og 3 at gange under Kislen. Hvoraf een ved Navn Eggert Mogenson blev evig af Danmark banderet (79), og al hans Gods til min Herre at være forfalden. Samme Dag kom Overstyrmanden fra Landet, og havde mange utilbørlige Ord, min Herre, Retten og mig til Forkleining, hvorfor han blev den efterfølgendes Dag dømt fra Liv og Gods, hvorpaa (f. paa Livet) han dog for al Folkens (som selv havde dømt) Forbens skyld blev benaadet. Den 25 forholdt jeg Folkene deres tilforordnede Officerer. 2) At de flittigen skulde frygte Gud Aften og Morgen, saavel som naar de havde fanget Mad. 3) Hvo udi hver Bache (80) skulde ade, og paa hvad Sted, hvorfra de ei skulde gaae, førend Bønnen var giort efter Maaltid. Og 4) lod jeg give dennem udi hver Schøttel 4 Stykker von Achten, til at kiøbe for dem hvis de vilde.

[I,2, s. 145] Samme Dag accordered jeg med Adrigaren om Riis til Elephanten, og Nille (er ustødtRiis) (8') tilChampagnens Ladning, som han skulde mig for Betaling for skaffe, ferend de Champagner, som laae des ude paa Reyen hos os, maatte nogensteds henseile. Den 27 lod vi vor Champagne føre udas Reviren, og blev ladt den samme Dag meste Parten. Den 28 kom alle vores Folk om Borde, med hvis de indkiøbt og bekommet havde. Den 29 lod jeg udhente af Erich Grubbes Gods tvende beslagne Skrine, 2 Fad med Aloes, og 35 Hons. Den 31 May blev forordnet, at Erich Grußbes tvende beslagne Skrin, hvorudi formentes hans Breve at være, skulde opslades og deraf udtages Kisbenhavns Ssepas, med de Contracter, som han paa Socotora paa min Herres vegne havde oprettet. Hvilket ogsaa skeede, dog vi det eene Skrin ikkun havde opslagen, hvor Kisbenhavns Pas blev funden; hvorved vt det andet ikke rørte, men lod det blive, efterdi uvist var, (endog han det selv mange gange sagde til mig, og dog undskyldte sig med éen eller anden Occasion, naar jeg ham dem affordrede) om nogen oprettet var, eller ikke, paa Socotora. Dg levered vi siden tvende hans Ties nere hans Skrin og Gods i Antvort, og fik dem ti Da ler, at hielpe dem med, indtil de Bud fra ham kunde bekomme. Og fordi uvist var, om han i Live var, eller ikke, efterdi han 14 Dage over sin Tid havde da [I,2, s. 146] været borte, lod vi Officererne udi Byen, saavel som Kon gen, Foræringer tilskikke, at de hans Tienere skulde hielpe tilrette. Dersom de ingen Tidender fik fra hannem een Maaned derefter, de da med Godset paa en Champagne kunde til Dannisborg overkomme. De Champagner, der laae, forared jeg hver med en Fløi, og skiltes venlig fra dem; endog de mig nolentes

volentes maatte for Betaling forunde 8 Planker og nogle Læder-Spande. Saa de begierede at være under vor Champagnes Beskyttelse til Kusten, som dog lige saa ilde var forseet, som de. Erich Grubbe skrev jeg til, at eftersom jeg ham den 9 havde afferdiget, udi den Forhaabning, at han inden 8 eller 9 Dage skulde kunne igien komme, og jeg der over indtil denne Dag havde forvagtet, dog ingen Bes keden fra hannem bekommet havde, kunde vi ikke for raadeligt eller forsvarligt besinde, der længer hannem at eftertøve, haver og derfor ikke hans Gods vildet inds tage, uden tvende Fade med Aloes. 2) At vi hans Skrin havde opslaget, og Passet udtagen; ei tvivlendes, at dersom der nogen Contract paa Socotora var berammet, den jo vel min Herre skulde tilhaande komme. 3) At jeg Kongen og de Fornemste havde vel begavet for hans skyld, uanseet de fra os havde taget hen ved 30 Dlr, hvilke han af dem kunde have at fordre. Og 4). at jeg ei tvivled, at dersom han der vilde blive, Landsfens Leilighed og Handel bedre at erfare, indtil der andre Skibe fra Danmark kome, han jo dermed min Herre en velgefallen Tieneste skulde bevise. Og skrev jeg Kons [I,2, s. 147] gen af Palligamme til, at han dennem vilde være en god Herre. Samme Dag afferdiged jeg Henrich Haf med Champagnen, og levered ham sin Bestilling, at være Com mandeur paa Dannisborg, og have sin Kost paa Fæstnin gen hos Visitateuren, saa hannem den Gage aarligen skal blive erlagt, som min Herre hannem Naadigst med første Skibe vil lade forordne; hvorpaa han sin Reversal fra sig gav, at han sig udi samme Bestilling ærligen og vel skulde forholde, saa og Fæstningen min Herre aleene til troe Hande bevare, og ellers holde saadan Correspondenz med Companiets Kiøbmand der sammesteds, saa H. Maj. med hans underdanige Tieneste skulde være contenteret. Visitateuren skrev jeg til med hannem, anlangen de 1) vores Folkes Utroskab. 2) Champagnens Folk og deres Hyre. 3) Om en Copia af det Brev, han skrev til Ceilon, som jeg confirmerede, og Soldaterne dem meest paa stødte. 4) Om Henrich Haßes Bestila ling og Underholding, og 5) om et hosfølgende Regis ster, som Dannisborgs Bygning og andet noget Com paniets Dont vedkom. Om Midnat derefter fyred jeg et Støkke efter Champagnens Baad, som var i Land, og der den kom, opløfte alle Champagner deres Træ-Anker og Krabber, og vi vores Anker, og ginge dermed til Seils. Gud Almægtige forleene baade os og dem en god Inksalig Reise. K2 Junius. [I,2, s. 148] Junius. Den 4 blev udi Skibsraadet resolveret, at vi skulde blive ved den sydlige Gang, og giøre vores Beste, Sumatra at for over komme. Den 12 passered vi Lineam Eqvinoctialem, og havde indtil den Tid havt stor Storm, med Kast og Regnveir. Den 18 blev forordnet, at hver Kisddag skulde uddeles paa hver Person (3 Kisddage og 4 Fiskedage udi Ugen at beregne) til Middag 1 Fierdingpund Flesk og Kied, og Erter eller Bønner til Aften; hver Fiskez dag til Middag 1½ Fierdingpund Kied, og til Aften Byg-Grød, uden om Fredag Aften Risen Grød; Bred paa hver Person om Ugen 3 Skaalpund, og Vin 2 Motschen om Dagen, og Smør 4 Skaalpund den hele Uge, udi hver Bache til Grøden. Samme Dag blev en Soldat dømt fra Livet og al sin Boeslod, fordi han havde med været, Skibet Pa tientia under Ceilon at bereve, og ellers med de andre meutteneret, hvilken den efterfølgendes Dag blev exeqveret. Julius. Den 13 blev forordnet, at angade West Sud West. 1 [I,2, s. 149] Den 14 resolverede Styrmanden, at angaae West til Syden. Den 15 resolverede de, at angaae Westen. Den 18 resolverede Styrmændene, at angaae We- *n, ligesom tilforn. Hvorfor jeg befoel denneni, at de mig samme deres Resolution skulde med egne Hander underskrive, og at de siden efter min Mandement skulde angaae Westen til Norden,

efterdi jeg hver Dag for merked, os om Sonden at drive, og dermed vores Reise forlænges. Hvilket der de hørte, samtykked de med mig og Capitainen, uanseet jeg dennem mit Raad til forn noksom havde sagt. Den 31 saae vi adskillige Fugle, hvoraf vi kunde formerke, vores Gisning ikke meget at fallere. Og vingskied jeg samme Dag een af de grade Maager, som een af vores Folk swam efter, og bragte den til Skibet. Dog han havde hugget ham et stort Hul udi Brystet, og var den mere end 5 Siellandske Alen i Flugten (82). Augustus. Den 2 blev resolveret, at angaae West Sud West. Samme Dag om Eftermiddagen saae vi en Seiler i Læ for os, hvorfor blev af mange Officerer og Skibsfolk resolveret, at vi hannem saa nær skulde seile, at vi Kundskab af hannem kunde have; og der vi hannem om Aftenen noget nær var kominen, fyred vi 3 Stekker [I,2, s. 150] og udstak en Lanterne, hvilket han udi ligemaade giorde og fyred et Stokke, hvorfor vi den Nat blev sammen. Og der han om Morgenen saae vores Flag, lod han sine Mars Seil lobe paa Kannen, hvorfor jeg hannem ag ter om seilede; og der de sagde, dem fra Bantam (83) at være kommen, og for 8 Dage tilforn paa det Øland Madagascar, hvor de forsersket havde, at have være?, lod jeg Skibsbaaden udsette, Capitainen til mig om Borde at hente, hvilken ogsaa kom med adskillig Forfersk ning, som han i Baaden med sig bragte. Den 5 var alle de principalste Officerer af Skibet hos mig, efter min Begiering, til Giest, hvor de af mig begierede, at de Companie med os maatte holde, og vi den første Nat Lanternen at føre, hvilket jeg dennem ogs saa bevilgede, Den 9 var jeg hos dennem til Giest, og med bragte noget af hvis vi kunde aflade og de behov havde hvilket de med grønsaltet Dreviod, Faarekiod, Pome panzer og anden Forferskning vel recompenserede. Den 12 blev resolveret, at vi det foreskrevne Hollandske Skib skulde efterlade, og vores Flid anvende, Cabo bona Esperanca at indseile. Den 18 blev udi Skibsraadet resolveret, at angaae West N. W., efterdi udi vores Gisning stor Undersked befandtes. Den 25 saae vi af de forte Ravne med de hvide. Nebbe, som pleier at være Capitis bonae Spei Tegn.

[I,2, s. 151] Hvorfor jeg lod kaste Loddet, og bekom Grund paa 150 Favne. Samme Dag blev resolveret, at angaae N. W. og N. W. til W., indtil vi kome til 80 eller 90 Favne Dyk. Den 23 bekom vi Grund paa 83 Favne, og blev -resolveret, at angaae W. til N. Den 29 om Morgenen saae vi Caput bonæ Spei med stor Glæde, og kom den 30 om Eftermiddagen udi Tafelbayen, hvor det Hollandske Skib for os laae, som os en ganske Baad fuld af ferske Fisk tilsendte, førend vi endda havde ladet Anker løbe i Grund. Den 31 sendte Kisbmanden os med Skipperen om Borde til Foræring Ahme grønsaltet Kiød, Otting Mettzster (84) og nogle Pund Seilyarn, hvorfor blev resolveret, Skipperen et Solvstaab at forære. September. Den 1 laante de os deres store Baad, at hente vores Vand med til Skibet, efterdi de selv der en Tidlang vilde blive beliggendes. Den 4 bekom vi alt vores Vand ind, og bleve seilferdige den efterfølgendes Dag. Men maatte der dog formedelst Vindens Modstand blive liggendes, indtil den 12 vi i Herrens Navn ginge derfra til Seils. [I,2, s. 152] Sanume Dag, forend jeg afseilede, lod jeg paa en Steen male efterskrevne Ord: Christiani Quarti Daaske Konnings ser Skibe kome udi Tafelbayen den 9 Julü 1619 under Ove Giedde til Tommerup, som hid igien fra Indien tilbage kom, med Skibet Elephanten, den 30 Augusti 1621 (85). Den 17 lod jeg Retten holde, og bleve trende af Folkene dømte, hver udi een Maaneds Solds Forliis, for nogle deres Modvillighed, de beganget havde. Den 20 paa 25 Grades Heide bekome vi den General-Vind, som os igiennem

Linien medfulgte, October. Den 2 saae vi det Dland St. Helena, hvor vi om Middagen satte paa Reyen, uden for Capellet. Den 3 udsendte jeg 20 Mand paa Landet, at op søge Citroner og anden Forserskning, hvilke vare borte udi 3 Ettmaal, Samme Dag om Morgenen roede jeg selv shvena de med den store Skibshaad runden omkring det ganske Dland, saa vi ikke kom igien til Skibet, forend ester Midnat, hvor vi erfoer, os vores lille Baad udi Brens dingen at have mist, Den 7 lod jeg alle vores Folk fra Landet neders hante, og lod et Telt paa Landet oprense, som vores Folk skulde cureres og bades udi. [I,2, s. 153] Den 9 udsendte jeg Capitainen med Folk og Baad, som fra hinanden paa Landet skulde deles, som os ende ligen de Citroner skulde opsøge, som vitterligt var der paa Landet at være. De kome samme Aften igien med Baaden fuldt af Fugle, og medbragte 30 eller 40 Citroner. Den 10 giorde vi os ganske seilferdig, og distribue red iblant Folken, hvis Makrel vi der havde fisket og terret, saa hver Person bekom 50, foruden hvis vi dag ligen fortæred, og til gemen Beste indsaltet vare. Den 11 løb vor Overtømmermand bort, hvorfor. han den 15 ejusdem blev dømt fra sin Boeslod, at straf ses paa Livet, hvor han efter den Dag betrades kunde. Den 12 ginge vi i Herrens Navn derfra til Seils, Den 15 blev forordnet, at Folkene Cdike, Olie og Honning skulde gives, isteden for Vin. Den 28 om natten passerede vi Lineam æquinoctia lem, den siette gang paa denne Reise (86). November. Den 9 blev forordnet, at give hver Mand om Dagen x Møtschen Arrak. Den 26 blev forordnet, at give paa hver Mand om Dagen 2 Motschen Arrak. [I,2, s. 154] December Den 3 blev Arkeliemesteren, for Drukkenskab og anden Utilbørlighed, dømt fra 6 Mganeders Gage. Den to blev forordnet, at hver Mand skulde om Ugen gives to Pund Bred; og ingen Riis, uden de selver kunde flie Kiedeler, som den skulde kaages udi. Den 12 blev forordnet, at angaae N. O. til O. udi Herrens Navn. Den 13 om Eftermiddagen saae vi det Dland Flores Øster fra os, og om Midnat derefter saae vi der Dland Corvo to Mil fra os Sud West. Den 21 om Middagen saae vi trende Seilere lige til os at holde, hvorfor vi kaste Focken for Masten; hvorover de 2 kom til os, som vare Engelske, og unde satte os med Øl, Brød, Smør, og Fisk for Betaling. Den eene berettede os, at han da nyligen af Sundet var kommen, saa, K. Maj. var ved god Helbred, endog Hans Maj. lang Tid havde været dedsyg (87), og Prindsen udi ligemaader at våre vel tilpas, og ellers alting at stande vel til udi vores Fædreneland. Den 29 om Morgenen kaste vi Loddet, og bekome Grund paa 75 Favne. [I,2, s. 155] 1622. Januarius. Den 1 udi Dagningen faae vi England og fors faldt imellem Lizard og Falmouth. Den 2 blev udi Skibsraadet resolveret, at vi udi Pleyinyn (88) skulde indseile, der sanimesteds Skibet at reengiøre, og Folkene at rafraichere, hvortil vi pag K. Maj, Credit nogle hundrede Daler skulde optage. Folkene bleve samtligen forholden, under Livsstraf, ikke at skulle sige, at vi fra Indien vare kommen, men at vi det næst forgangen Foraar af Kong. Maj. vare udz sendt til de salte Dlander, der sammesteds den Indian ske Flaade at forvagte, og siden hiem geleide, hvorfra de da skulde sige os at være kommen. Men det første, vi udi Havnen indkom, kiendte de Engelske baade Skib og Folk, og bade os at være velkommen (82). 89 Capitainen sendte jeg strar til Landet med Kong. Maj. Pas til Gouverneuren, og lod begiere, han os vilde være beforderlig, udi hvis vi der kunde have fornsden. Samme Dag uden for Mundingen af Havnen msdte os en Hollandsk Comfoier, som fyred et Støkke for ved os, hvortil der vi med 3 Stekker svarede, fore de han endda eet, og dermed seilede os saa nær, at han raabte til os, at vi skulde stryge vores Flag. Hvilket der vi ikke vilde glore, medens bad

ham at stryge for [I,2, s. 156] Kong. Maj. Skib af Danmark, sagde han, sig selv at ville komme at tage den neder, hvormed han girit os digt om Borde; men siden sagde, at dersom han havde os 3 Mil i Søen, skulde han vel komme os til at stryge. Men fordi vi var af vores Baad belemrit (oo), som vi da var i Verk med at udsette, maatte vi have Patien tiam. Samme Skib heder den Dranie - Boom van Amsterdam, og Capitainen derpaa heder Hans Burnem. Den 6 lod jeg af Gouverneuren begiere, han os paa Kong. Maj. vegne til et tusind Daler vilde forhielpe, som igien skulde blive erlagt, hvor de det var begierendes; hvorom han meget belovede, men der vi dermed indtil den 11 var opholden, og jeg derpaa begierede endelig Svar, kunde jeg ingen bekomme, uden jeg selv til London vilde forreise. Hvorover vi af en Hamborger Skipper erlangede paa Hans Maj. Verel 600 Stokker von Achten, med hvilke vi saa neppe tilkom, at vi ser levendes Faar maatte lade igien fra Skibet føre, fordi der ikke var Penninge at betale dem med, endog vi der aldeles intet bleve skyldige. Samme Dag hyred jeg 7 Baadsfolk, som os skulde hiemfølge, men bekom kuns de 4 deraf. Den & kom der et Hollandsk Skib fra Terelen, som sagde sig stor Perikel at have udstanden, saa Jis havde skaaret igiennem den yderste Hud paa Skibet (91). Herover blev vores Folk meget ivriger udi deres Mening, og resolverede tilsammen, at de der udi Have [I,2, s. 157] nen Vinteren over vilde blive liggendes, undertagendes jeg dennem dertil vilde commandere, og selv stande Skibs og Godses Eventyr; hvorfor jeg havde meget baade med Officererne og Skibsfolket at bestille, førend de med mig om Seiletiden vilde accordere. Den 14 skikked Gouverneuren mig med SkibsCapitainen Bud, at han endeligen begierede at vide vores Reises Vilkaar og Udretning, at han Kongen af England derom kunde avisere, tvivlendes, om det saa ledes var, som vi berettet havde. Hvorpaa jeg hannem ved Capitainen igien lod soare, at jeg havde forment, at han af min Herres medgivne Pas havde for standet, paa hvad Maneer jeg med Flaaden var udsendt. Men dersom mig af min Allernaadigste Herre havde væ ret befalet, der paa Hiemreisen eller Henreisen nogen Varf at aflegge, skulde han ikke tvivle paa, at det jo længe tilforn skulde være skeet. Begierede derfor venligen, han mig derudinden vilde have forskaanet. Den 25 blev resolveret, at vi i Herrens Navn vores Anker skulde lette og gange til Seils, hvilket vi og samme Dag efterkom. Den 28 passerede vi Dovrein, og bekom en stærk fydlig Vind. Februarius. Den 4 om Morgenen saae vi Næfet under Norge, og der vi det ikke kunde komme forbi, seile vi ind udi Karmsund, og kom der ind den 5 om Natten.
[I,2, s. 158] Den 6 laae vi Skibet ind udi Kaabervigen, og forsendte jeg til Henrich Bille om Befordring til Danmark, hvilket jeg ogsaa bekom. Den 10 forreiste jeg i Herrens Navn fra Skibet, og besoel Officererne og Folkene Skibet, paa deres Eed, som de mig derpaa giorde. Jeg opbar paa min Herres vegne 100 Dir. af Henrich Bille, som til Klæder til Folkette, og paa Veien ned ad, blev forbrugt og fortæret. Den 17 kom jeg til Mandal, den 27 til Bahus, og den 4 Martii til København, hvorfor Guds hellige Navn være evindeligen Ere. Offue Gedde mpp.

Arbejdsudgave til chr4.dk. De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte. Dette er en afskrift af de trykte danske originaltekster, ikke en dansk oversættelse af den tyske bog. Satsens linjeskift og orddelinger er samlet, mens gammel stavning og originaludgavernes sidetal er

søgt bevaret. Sidetal mærkes med bind og hæfte, fordi pagineringen begynder forfra i hvert hæfte. Udgiverens notehenvisninger er bevaret. Schlegels særskilte tyske forklaringer og indledninger er ikke medtaget eller oversat. Enkelte fremmedsprogede indførsler indgår i originalteksterne og er bevaret. Første side af hvert dokument er gengivet som kontrolbillede. Teksten er OCR-baseret og kun stikprøvekontrolleret; fuld korrekturlæsning mangler. Især navne, datoer og regnskabets beløb kræver kontrol mod originalen før offentliggørelse.

II. Ove Gieddes forhandlinger på Ceylon og i Tanjour, 1620–1621

Kilde: Samlung zur Dänischen Geschichte, I,3, side 36–117. Bayerische Staatsbibliothek, digitalisering 10452498.

Originalens første side. Afskriften følger nedenfor.

[I,3, s. 36] Fortegnelse paa alt hvis paa Ceilon passeret er imellem Keiseren, hans Tienere, og os, fra den 18 May 1620 indtil den 1 Junii 1621. 1620. Majus. Den 19, efterat vi under det Dland Ceilon den fors rige Aften vare anlangede, og sat under et Land, som kaldes Panua, forsendte vi tvende Baade med Folk til Landet, at erfare Landsens Tilstand, saa vel som Forferskning os at tilforhandle, med hvilke 10 eller 12 Pers soner udkome, (dog vores Folk nogle der maatte forvagte som sagde os c. (*). Hvorfore vi formente os iblant Pors tugisernes Tienere at være, efterdi de vare paa Portus gisk udklædte, og ellers brab Folk, og seilede derfor derfra samme Dag.. Dog vi siden erfore til Palligamme, at deres Capitain var Prinz de Ove, (som heder Anto nius Boratt) som der laae med sit Folk, og havde Fiends skab med Kongen af Candia. [I,3, s. 37] Den 23 May, efterat vi den forrige Aften havde sat under Palligamme, udsendte Kongen til os Alkairen af Byen med en Gesandt, som adskillig Forferskning havde os at forære. Den 24 udsendte Kongen nogle af sine Fornemme til Skibet, som begierede, at jeg til Kongen paa Landet vilde komme, de saa længe udi Skibet skulde fortøve.. Hvorfor der jeg havde ladet mig undskylde, og Kongen Foræring efter Landsens Viis tilskikket, skikked han sin Søstersøn med en anden Herre om Borde til mig, med Kies deltrommer, Spill og stor Følge, som mig paa Kongens vegne sagde at skulle være velkommen. Den 25 May, efterat de foreskrevne Herrer vare igiendragen til Landet, kom Kongen selv ud til mig, og med stor Ceremonie tog en Ring af sin Finger med en Saphir udi, og satte paa min Finger, og siden talte han saa vidt om Kongens af Candia Leilighed, de Portugisers Tilstand, og Gesandtens og vores Ankomst, at jeg noksom kunde erfare, at der paa Landet intet andet var at hente, uden Løgn og Bedragerie, hvilket jeg fornam den Nation perfect at have lært. Og efterat jeg havde discurreret med ham om altingest, og jeg ham havde begavet, fulgte jeg ham efter hans Begiering til Landet, med Skibsbanden vel bemandet. Og der han alt sit Folk havde afviist, lod han et Stykke Lærred paa nogle Pinde opsette ved Baaden paa Landet, hvorunder jeg fik Mad med hannem, og siden foer om Borde. Men han beloved os Dren, Viin og anden Forfersk ning, hvoraf vi alligevel intet bekome. [I,3, s. 38] Den 26 havde Kongen sin Tolk paa Skibet David, at besee Gesandteus Liig, som han tilforn havde kiendt, i den Mening at han vilde erfare, om vi af deres Complexion vare, eller ikke. Samme Dag skrev jeg Keiseren et Tydsk Brev til, som det brede Raad blev forelæst, liudendes udi sin Mening: At eftersom min Allernaadigste Herre med hans Gesandt havde accorderet, (hvorom jeg ikke

tvivlede han jo noksom ved Jachten var adviseret) om hannem at assistere, saa var vi nu med 5 vel munterede Skibe og Folk under hans Land geraaden; begierede derfor, at han saaledes det vilde forordne, at des udlovede Summa efter Contracterne med første Leilighed maatte blive ers lagt. Og naar saadant skeet var, vilde jeg selv til han nem opkomme, mine anbefalede Varf aflegge, og al tingest efter Contracterne overlevere og clarere. Og end og hans Gesandt med sin unge Søn ved Døden paa Reisen var afgangen, saa var hans Avinde og nemste Raad endda udi Skibene, hvilke kunde blive tikstedet at tale med Hans Maj., naar han det begierede. Og blev samnie Brev med den Konges Folk opskikket til Candiam (*). Den 30 kom foreskrevne Konge ud til mig, og medbragte trende Personer, som os vores Auker skulde opsøge, som der fra Flaaden var forsat, og en Styrs mand, som os til Bayen af Trinqvenamale skulde ledsage. [I,3, s. 39] Junius. Den 4, efterat vi med Flaaden den 2 ejusdem havde sat under Landet Cotiaram, skikked, Kongen der sammesteds Bud til mig, at den Champagne, der laae ved Landet, hørte de Portugiser til, dog de den havde forladt, og var ladt med Arecca, hvilken han begierede vi vilde tage og hannem forære; hvorfor han os al nødtorftig Forferskning vilde, forskaffe. Den 7 lod Kongen af Cotiaram os paa vores Begiering svare, om vores Folk til Candiam at opge leide, at han af Kongen af Candia havde udi Befaling,. at naar vi did anlangede, skulde han ingen af vores Folk lade opdrage til Candiam, men ikkun Breve fra os annamme og hannem tilsende. Og udi Synderlighed, fordi de af de Portugiser, som allevegne vare omstrøet udi Landet, skulde blive ihielslagne. Den 9 levered jeg Kongen af Cotiaram et Brev til Keiseren, hvorpaa han os Beskeden om elleve Dage derefter tilsagde, som liude udi sin Mening: At efterdi jeg ikke vidste, om mine forrige Breve Hans Keiserl, Maj. vare behendiget, da skikked jeg nu tvende af miu Herres fornemme Tienere til hannem, fom Hans Maj. skulde lade forstaae alt, hvis de oprettede Contracter vede kom, med hvilke jeg begierede han nogle sine Fornemme vilde til os nederskikke, om samme Alliance at efterkomme, - forventendes dem stor Gavn og Fordeel. Efterat Brez vet var skrevet, og Kongen af Cotiaram ingen af vo res Folk vilde opstade, skrev jeg derunder: At endog [I,3, s. 40] Kongen af Cotiaram ingen af min Herres Tienere vilde til hannein epstæde, tvivled jeg dog ikke, at han jo enten selv udi egen Person kom til os, eller andre sine Fornemme nederskikked, som altingest, som belovet var, kunde fuldendige. Samme Dag lod Kongen af Cotiaram begiere, at dersom den store Konge Madonne begierede med os at accordere, vi da det ikke vilde giøre, men holde med Kongen af Candia, som vi vare til udskikkede. Noget derefter kom om Borde tvende Gesandter fra den fores:skrevne store Konge Madonne, som er den rette Arving til Ceilon, og begierede, at jeg vilde lade hannem vide, hvor jeg paa Landet vilde tale med hannem, saa vilde han der til mig komme; og derhos lod tilkiendegive, at 4 eller 5 Pladser af Landet Ceilonvare nok for hannem, det andet skulde være for min Herre. Hvorpaa jeg lod hannem svare, at jeg havde intet hos hannem at for rette, men dersom han begierede med mig at tale, da kunde han komme til Skibet, hvormed de og toge Afsked. Den 14 Junii forsendte Kong Madonne twende af hans Fornemme med en Tolk til mig, og lod begiere, at jeg hannem med twende Officerer vilde til Skibet lade hente; angivendes, hannem med mig paa Kongens af Candia vegne noget at have at forrette. Hvilket der bevilget var, og de den 17 ejusdem vare igienkommen, medbragte de tvende af de Indianske Breve, som Kon gen af Candia Madonne havde tilskrevet, udi den Mening;

at efterdi vi da der under Landet vare kommen, og han [I,3, s. 41] selv ikke for de Portugiser med os kunde accordere, Madonne da derfor til os skulde forreise, og med os fors handle, hvor han siden vilde hielpe med hvis han kunde. Med foreskrevne Breve vare og tvende af Madon nes fornenime Mand, som paa Madonnes vegne begies rede, at jeg vilde belove, med Madonne at accordere, saa vilde han komme til Skibat til mig, angivendes, der hverken Penninge eller kostelige Gesteine at skulle manquere. Men jeg lod hannem svare og sige, at vi hver ken kunde eller vilde handle med nogen anden, end Keis seren af Candia. Endog hvis vi hannem siden med Keiserens Villie kunde favorisere, det vilde vi gierne giøre. Den 21 lode vi Kongen af Cotiaram venligen bede, _ at han vores Folk til Candiam vilde lade passere og opges leide, angivendes os at være resolveret, dennem med Gode eller Gevalt at ville have opskaffet; hvilket Erich Grubbe, Peder Nielsen og en Overstyrmand hannem den efterfølgendes Dag forebragte. Hvorover han blev meget bange, og selv med alle sine Fornemme faldt paa Kne for dennem, og begierede, at vi heller skulde slaae dennem ihiel, efterdi Kongen af Candia det dog skulde giøre med alle deres Venner; men maatte dog endeligen saadant bevilge. Den 23 kom Kongen af Trinqvenamale om Borde til mig, og blev paa Skibet om natten, belovendes meget om Dyr og daglig Forferskning. Og endog jeg hannem begavede, saavel som de andre Konger i [I,3, s. 42] Landet, med Bosse, Værge og andet smaat Toi, efter Hans Begiering, holdt han sit Løfte lige saa meget, som de andre. Den 24 om 3 Slet kom keiserl. Gesandtere til mig om Borde (som var hans Secretair, som talte Portugisk) og en gammel Modellar (2), hvor der han mig først, udi v. Zantens og det brede Raads Nærværelse, paa Keiserens vegne havde saluteret, begierede han strax, uden nogen videre Imellemtale, at vide, hvor stærke vi vare, og om vi Portugiserne kunde jage af Landet, Hvorom han noget indiscret anholdt; saavel som, hvor mange af vores vare dede, (alligevel jeg hannem nogle gange sagde, at derpaa skulde Keiseren en vis Taxt blive overleveret) angivendes, Keiseren saadant af v. Zantens Brev at have fornummet, (efterdi de ingen havde, som mit Brev kunde forstaae) hvilket han mig overlevered at lase, og var det Brev, som jeg begierede v. Zanz ten skulde forandre, og den 27 Man sidst forleden iblant Hans Acter er omrørt (3). Og efterdi jeg fornam, Hannem Breve fra Keiseren at medhave, adspurgte jeg ham derom. Hvorfor han overlevered mig Keiserens Brev, liudendes udi sin Mening, at han Brev havde bekommen, hvoraf han baade Sorrig og Glæde haver havt, og at Crape haver udi det forrige Aar været hos hannem med en kongelig Ambassade, saa Gud skulde betale den store Kierlighed, min Herre haver bevist han nem, efterdi han veed det ikke at forskylde; item, at han skikked de tvende Personer neder, at treste Migommerales Kone. Hvilket der fortolket var, eftersom fore fkrevet staaer, udspurgte jeg af Secretairen Keiserens og [I,3, s. 43] des Rigers Tilstand og Leilighed, saa og om vores Jachtes Officerer havde været hos Keiseren. Hvortil han sagde, hans Embassador udi lang Tid, hen ved 5 Aar, havde været borte, hvorfor Keiseren imidlertid blev berøvet og persequeret af de Portugiser, saa han endeli gen nødtes til, for 3 Aar siden forleden, med dennem at accordere; og at Directeuren Crape havde været hos Keiseren med de medgivne Breve, og at Keiseren var saare glad ved vores Ankomst. Og adspurgte mig igien nogle gange, om vi saa sterke vare, at vi de Portugis ser af Landet skulde kunne udjage? Hvortil jeg hannem endeligen svarede, at det var først nødvendigt, at de af Hans Gesandter oprettede Contracter kunde blive ratifices rede og efterkomne;

saa skulde vi vel vores Beste ans vende, Keiserens Fiender ester Forbunds gemæß at.contrariere og imodstaae, saa derudi næst Guds Hielp ingen Raad skulde manquere. Og adspurgte, om han og Hans Keiser Contracterne havde forstandet; og om Hans Maj. havde provideret, hvis denne Udrustning efter Con=' tracterne kunde beløbe? Hvortil han svarede, at hans Keiser vilde holde, hvis hans Gesandter havde contracteret, men om nogen Betaling vidste han intet at sige. Hvorfor jeg sagde, at dersom han begierte, Contracterne at see og vide, da vilde jeg lade hannem dennem korteligen transferere paa Portugisk, saa han dem den næste efterfølgendes Dag kunde bekomme; hvilket han ogsaa var begierendes, og foer dermed hen til Skibet Kioben. havn, med Erich Grubbe, som lace under Cotiaz ram, til hans andre Folk.
[I,3, s. 44] Den 25 Junii lod jeg Keiserens Gesandter de principaleste Puncter af Contracten forelæse, hvorpaa de svarede og sagde: 1) At Keiseren var adviseret ved Crape om altingest, uden aleene om den Bekostning, hvoraf Han aldeles intet vidste, og ikke heller havde befalet sin Gesandt saaledes at accordere. Thi det hannem var umueligt, da, eller nogen Tid, den Summa med al Cer lon at kunne betale, enten med Stene, Gods, Dens ning eller andet, hvilket hans Gesandt vel vidste, efterdi Hans Lande vare af Portugiserne destruerede, og Candia spoleret, længe førend han drog fra Landet, hvor han og' al hans Gesteine og hans Kostelighed miste; saa han derfor a Aar, efterat hans Gesandt var fra Landet, var nødt og tvungen til at accordere med dennem, saafremt han sit Liv og Land vilde beholde. Og paa det vi saadant vist skulde troe, vilde de os saadan deres Svar vel skriftligen overgive, som de ogsaa giorde, udi den Mening: At eftersom de af deres Herre til mig var skikket om de Contracter, som vare oprettet imellem begge Rigerne, da var deres Svar paa Keiserens vegne saaledes, at han alle Puncter vilde efterkomme, uden om den Betaling og Omkostning, som var 94449 Dlr, som han nu eller nogen Tid ikke kunde betale, og at det aldrig havde væ ret hans Mening; men at jeg kunde nogen Fornemme opskikke, at høre hans egne Ord, efterdi de ikke havde udi Befaling, saaledes at svare, 2) At serend Ge sandten Marcellis de Boshouwers forreiste fra Landet, der Candia var af de Portugiser spoleret og indtagen, Keiseren da selv undvigte paa et høit Bierg, hvor han Haver sin Fæstning, og at han den Tid kunde være ungefer 5000 Mand stærk, men at han nu ikke mere end 3000, [I,3, s. 45] eller 4000 Mand i det høieste, kunde tilveiebringe. Thi Antonius Boratt, Prinz de Ove, var hannem med hans Folk frafalden, der han med de Portugiser havde accor deret, og at han havde slaget Keiseren sine fornemste Officerer fra samme Tid, saa han ikkun havde een fornem Officer igien; saa den foreskrevne Prinz de Ove Keis seren ogsaa berøvede hans beste Klenodier og Edelstene, efterdi hannem vel bevidst var, hvor han dennem havde forvaret. Hvoriblant han en Katte - Die havde bekommet, som var Keiserens allerstørste Skat, og for sin Skiønhed og Størelse ikke kunde estimeres. Gesandterne lod jeg fremdeles tilspørge, om de hos Skibene vilde fortøve, om vi lode nogle vores Fornemme opdrage til Candiam, indtil de kome igien? Hvortil Secretairen svarede, at Kongen af Candia havde ingen uden hannem, soni kunde Sproget, hvorfor han maatte med op; men han trættedes længe med den gamle Modellar, som med ham var, saa han paa det sidste sagde, at han vilde her blive hos mig, men at jeg skulde være baade haus Fader og Moder, hvilket er des res Recommendation. Den 26 lod jeg Keiserens Gesandter henroe til Cotiaram, efter deres Begiering, at bestille hvis paa Veien for dennem og vores Folk vilde giøres forneden;

som kome den efterfølgendes Dag igien, at Kongen af Cotiaram dennem Veien vilde forsikre; begierede, de strar maatte blive afferdiget. De adspurgte samme Dag, om Kong Madonne ikke paa Kongens vegne af Candia havde talt med mig? efterdi han hannem havde tilskr [I,3, s. 46] vet, at han med os skulde handle, thi han det selv ikke kunde giøre. Og sagde, at de begge havde siddet i Raadet hos Kongen af Candia, der Brevene blev skreven, nemlig eet paa Cingles og et paa Malabars (4). Hvortil jeg svarede, jo, men at jeg aleene var udskif ket til Keiserl. Maj. af Candia, var derfor ikke udi Villie, at handle med nogen anden. Og var det de Breve, som Madonne mig tilskikked den 17 Junii, som jeg Secretairen lod lase, og skriftligen fortolke, og liuder, som den 17 findes antegnet. Den 28 afferdiged jeg Keiserens Secretair og vo res Folk med Brev til Keiseren: At jeg Haus Maj. Afferdigte de oprettede Contracter (som hannem dog ved vores Directeur tilforn vare overgiven) havde ladet fo reholde. Men efterdi de ingen nsiagtig og tilbørlig Besked derpaa vidste at kunne give, da skikked jeg dermed tvende Officerer til hannem, famme Contracter til Hans Maj. at forklare og udtyde, med vis Tilforsigt, Haus Maj. vilde ratificere foreskrevne Contracter, og dennem nsiagtigen med det allerførste efterkomme, saavel som foreskrevne vores Folk med allerførste til os afferdige; anseendes at Hans Maj. selv, saa vel som min Herre, stor Skade og Afbrek lide, for saa lang Dilation, som inds * til des skeet var; og ikke aleeneste med hvis Omkostning derpaa kunde opløbe, men endogsaa med Tiden, som blev forsømt, udi hvilken det eene Skib David den ganske Udrustning og Omkostning kunde have betalt. Udi Memorialen, som jeg vores tvende Officerer med gav, stod iblant andet befalet, at de skulde paaminde Keiseren, at vi allerede havde saa meget til Bytte be [I,3, s. 47] kommet, som han den halve Omkostning med kunde betale (5). Den 29 skrev Hendrich Haß mig til, at der til Cotiaram var kommen Folk fra Candi, med Besked paa mine opskikkede Breve, saa at Secretairen skulde lade blive Modellaren hos os, paa det han een eller to af vores Capitainer kunde med sig bekomme, og at han lod os advare, at vi hverken Folk eller Gods skulde om Natten paa Landet lade blive, efterdi vi ikke kunde 'vide, hvad vores Fiender kunde foretage. Samme Dag lod Madonne mig ved nogle sine Zienere ombede, at hans Broder den efterfølgendes Dag maatte tale med mig. Hvilket der jeg med det brede Raads Deliberation havde bevilget, kom han den 30 ud til Skibet, og begierede, at dersom Kongen Madonne blev forfulgt af de Portugiser, som da vare optrokken, at jeg hannem da paa Skibene vilde salvere. Julius. Den z skikked Kong Madonne Bud til mig, at Portugiserne havde været der paa 5 Mil nær, den fora rige Aften, hvorfor han da til Stranden var kommen, og lod begiere, at han om anden Dagen maatte komme ud til mig, og lod mig til sig bede. Samme Dag blev resolveret, at vi den foreskr. Madonne under min Hers res Beskyttelse for de Portugiser skulde haandhave, og hannem paa eet af de Dlandes, hos Flaaden veliggendes, skulde udhielpe. [I,3, s. 48] Den 2 lod jeg Madonne hente med Erich Grubbe, og blev han hos mig indtil imod Aften, og begierede, at jeg hans Gods og Folk til Ølandet vilde oversette; hvilket ogsaa skeede, og foræred han mig med en ufattet Saphir, og en Ring med nogle Rubiner udi. Den 12 Jul. kom der et Bud fra Keiseren til mig med et Brev, liudendes udi sin Mening, at Keiseren begierede, at jeg nogle af vore Capitainer til hannem vilde opsende, og at vi god Bagt skulde holde. Samme Bud berettede, at han havde talt med vores Folk 10 Mil fra Candia. Den 17 talte der een af Keiserens Modellarer med mig, som var udskikket at erfare, hvis Portugiserne

paa Veien foretog, og om de nogen Fæstning til Mates calou vilde opbygge. Den 23 lod Kongen af Cotiaram mig sige, at Madonnes Folk stial og røved udi hans Land, og bes gierede Forlov af mig, at slaae dennem ihiel. Item kla gede, at vores Folk havde skudt 5 af Kongens af Can Dia beste Køer. Hvortil jeg udi Keiserens gamle Modellars Nærværelse svarede, at dersour Madonnes Folk kom udi hans Land at røve, da maatte han dennem vel lade fange eller ihielslaae. Og de Køer var jeg erbødig at ville betale, hvis de derfor begierede. Men lod bes giere, at han os efter den Tid vilde lade forskaffe ser eller syv Beester om Ugen for Betaling; saa skulde der alde les intet blive skudt, som indtil des var giort. Men dersom han os med Ord ikkun vilde opholde, maatte han [I,3, s. 49] formode, os det samme at giøre efter den Tid, som til forn, og dagligen skyde, saa meget vi til Flaaden fornøden havde, hvilket Keiserens gamle Modellar ogsaa sagde, Keiserens Villie at være. Den 26 Julii skikked Kong Madonne mig et Brev, (som de kalder Olie (6) som Keiseren havde skrevet til hannem, liudendes, at han meget glad var, at Madonne havde talt med mig, og at vi tre efter den Dag vilde tilsammenholde imod de Portugiser. Den 28 var Peter van Zanten og det brede Raad med andre Officerer paa Dlandet, mig at besøge, (hvor jeg udi 14 Dage havde ligget ved Sengen) hvor vores Folk imidlertid med Keiserens Secretair fra Candia kom, og medbragte et Brev til min Herre (som til stæde findes) og eet til mig. Hvilket jeg strax udi alle vores Nærværelse ved Morten Finche, som v. Zanten brugte for sin Tolk, lod læse og fortolke, og liude udi sin Menig: 1) At han meget var forblidet, der han hørte om vores Ankomst. 2) At Migommerale havde Be faling, at handle med de Hollander eller med andre Kons ger paa saadan Maneer; at naar han og de havde dres vet Portugiserne adaf de Havne, som de havde indtas get, saa kunde de Hollander tage deraf to Havne med deres Casteller. Og 3) at med Kongen af Danmark kunde lige saadan en Contract oprettes, saa min Herre kunde tage to Havne med deres Befæstninger, hvoraf hans Navn kunde forhsies, og stor Gevinst selv bekomme. Begierendes, at jeg samme Contract vilde holde, efterdi mit Navn og Rygte derudi stod.

[I,3, s. 50] Hvilket den foreskrevne Secretair altsaminen tilforn berettede, førend han mig levered fornævnte Brev, og sagde derhos, at det Patent var falsk, som vi tilforn havde sagt hannem, at Migommerale min Herre havde overleveret, med Keiserens egen Haand og Segl under. Thi enhver kunde vel skrive Keiserens Haand efter, og den samme, som havde giort det eene Segl, kunde og saa vel giore flere. Vores Folk berettede, at Keiseren udi ingen Maade vilde forstaae noget om Betalingen, med mere, efter deres skriftlige Indlagde, som de udi det. brede Raad igien bekræftiged sandru at være, indleverede, og udi en Summa sagde, der ingen Apparenz at være, at vi nogen Betaling kunde have at formode. Augustus. Den I seilede jeg med Keiserens Secretair fra Trinqvenamale, i den Mening, at vi til Keiseren fra Cotiaram vilde forreise. Den 3 lod jeg Secretairen og Styrmanden drage i Land, at bestille dennem, som os til Candiam skulde opgeleide, med hvis mere til. Reisen lykkeligen at fuldende vilde giøres fornøden. Den 4 kom Styrmanden ud igien og sagde, at der var Tidender paa Landet, at Portugiserne vare der paa 2 Mil nær, og havde slaget Prinz de Ove ihiel, hvilket, Secretairen blev efter, at ville erfare. [I,3, s. 51] Den 6 kom Secretairen ud til Skibet, og berettede foreskrevne Tidender at være sande, at vi derfor ikke kunde opreise, og begierede, at jeg med hannem vilde skrive, og hannem forlove, efterdi de Portugiser han nem intet

ont skulde giore, uden jeg med hannem var. Hvorfor jeg hannem adspurgte; om han nogen Fuldmagt havde af Keiseren, anderledes at accordere, (som han sagde) han mig de Puncter skriftligen skulde overgive. Hvortil han svarede, ja, og skrev nogle Puncter, som skulde være alt, hvis Keiseren vilde indgaae. Hvis Mening var, 1) at min Herre kunde tage to Befæstninger. 2) At han kunde tage et Huus udi Candia til al hans Kiøbmandskab, der var udi Landet. 3, A: maae have en Port (7) udi Trinqvena male. 4) Ar hvis udi Landet faldt, skulde til ingen selges, uden til dennem af Danmark. 5) At Keiseren skulde hielpe at giore Fastningen i Trinqvenamale med Fatallie, Folk, og hvis han os ellers kunde med favorisere. Hvilket han sagde, sig ikke at kunne eller ville undertegne, efterdi Keiseren hannem ikkun saadant mundlig havde befalet. Og der jeg saae, saadant ikkun Løgn og Ophold at vare, spurgte jeg, om Keiseren vilde min Herre intet være til Villie, for Hans Maj. Naadigste Velgenegenhed og store Belostning? Svarede han, at Keiseren kanskee det vel giorde, naar jeg talte med hannem; og urgerte om Forlov og Brev til Keiseren. Men jeg svarede, mig intet at ville skrive, og at han skulde sige Keiseren, at efterdi han os saa ubeskedentligen entfanged, saa skulde han snart sange andre Bud fra os. Hvorover Han blev bange, og ikke kunde tale et Ord, endog han gierne vilde talt, Og lod jeg ham saa sidde neder, [I,3, s. 52] medens jeg skrev et Brev til Keiseren udi saadan Mening: At dersom han ikke efterkom hvis belovet var, og ingen Villighed min Herre beviste, da maatte han al Fiendlighed af min Herre have at formode. Begierede dog, at dersom han jo ikke vilde eller kunde den ganske Cons tract efterkomme, (hvorudi dog hans Cre og ganske Land var perderende) han os dog nogen Skibsladninger vilde lade forskaffe, og betænke, hvis videre derefter kunde følge n. Og dermed drog han meget bange til Lands. Den 7 kom Secretairen ud til Skibet igien med Keiserens egen Baad, og sagde sig mit Brev at have opskikket, og at de Portugiser vare da hendragen til Point de Galli (8) igien, Veien derfor sikker at være, og begierede, at jeg hannem vilde opfølge. Hvilket der jeg havde bevilget, (endog begge Skibenes Officerer, som med vare, syntes det da ikke raadeligt at være) begie rede han Forlov i Land, at bestille hvis Folk vi til vores Gods at fremdrage skulde fornøden have, hvilket oge saa keede. Han berettede fremdeles, at Prinz de Ove havde slaget Kongen af Panva ihiel, (fordi han advisered de Portugiser om Keiseren og hans Foræring, som den Tid nylig var skeet) og var i hans Huus det at plens dre, hvor Portugiserne hannem med 1500 Mand overfaldt, som fra Galli hemmeligen vare kommen, og der yukeligen dræbte hannem, efterat han sig paa et heit Bierg, hvor ingen Mennesker tilforn havde været, vilde salveret, og deraf nederfaldt. [I,3, s. 53] Den 8 kom Secretairen selv ud til Skibet, og roede jeg strax med Skibsbaadene op til Mottuaram, sely attende, og dermed begyndte i Herrens Navn vores Reise, hvor jeg fik Mad med Kongen af Palligamme, eg roede saa derfra med Kongen selv, med andre Baade og Thoner, og kome om 10 Slet on Natten til Palligamme, hvor Kongen mig med stor Pragt og Spil, paa deres Maneer, lod entfange, og mig siden magnifice med en haard Egeblomme lod tractere, og siden ledsa gede mig med et stort Tal Folk til et andet Huus, hvor jeg om Natten skulde ligge. Den 9 Aug. roede vi derfra, og kome imod Aft ningen til Srambandure, som Kongen af Matecas lou boer, og er den andens Broder af Palligamme; hvor jeg ved en ganske Hob Folk med Spil og Trommer. blev entfanget, og en halv Fierding Veis til hans Huus. fra Byen ledsaget, hvor han mig uden sin Dør begeg nede, (thi han var syg) og der talte med hannem, og siden lod mig tilbage igien ledsage

til Byen, og indlagde mig i et smukt Huus, hvor han os ret vel (efter den sorte Maneer) lod tractere, indtil den 11 om Midnat, vi bes kome Folk og ginge derfra, endog vi ingen Villighed uden store Foræringer kunde have, Den 11 Aug. laae vi udi Marken om Natten halvflerde Mil derfra, hvor jeg efter Secretairens Befas ling lod skyde tvende smaa Kalve, som vi lod syde, thi vi andet intet havde at æde. D3 Den [I,3, s. 54] Den 12 laae vi udi en Dorp, heder Patipal, hvor Folkene vare forremte, saavel som andensteds paa Veien, og skiede vi der udi lige Maade, hvad vi skulde ade. Den 13 var vi til Middag i en Dorp, heder Nilgal, og om Natten laae vi udi en By, heder Ho chaville, hvor vi finge Miseriam, saavel som paa de an dre Steder. Den 14 kom vi i en god Dorp til Middag, heder Bibilli, hvor nogle Folk tilstede vare, og os vel trac terede. Der vorte Peber ved den By, og var der no gen af Indbyggerne, som vilde solgt noget Peber. Paa hvilket jeg spurgte Prisen, og lod som jeg det vilde kisbe; men der Keiserens Secretair det fornam, lod han den samme bortskaffe, saa jeg ikke Prisen kunde fange at vide. Om Natten laae vi 3 Mil derfra udi en Skov ved en Revir, som kaldes Cannepaduble, hvor vi aad, hvis vi medhavde. Den 15 om Natten gik vi derfra, og holdt Mide dag 3 Mil derfra hos et lidet Vand, hvor Keiserens Bud kom til mig og sagde, at Keiseren lod mig sige, at han udi gaar var udi en Dorp, heder Remiachalle, og vilde den Aften møde mig udi Venthanen (2). Og gik vi saa to Mil, førend vi kom til Venthanen, hvor migen Modellar en halv Mil uden for Byen imodkom, med en ganske Hob Spil, og 40 eller 50 beværgede Mænd, som mig t Byen indfulgte. Hror de havde lagt uden for Huset, 20 eller 30 Skridt derfra, [I,3, s. 55] skulde gaae paa, og dermed indførte mig i et lidet Huus, som med Lærred var omdragen. Den 6 August kom Secretairen til mig, og sage de, at Kongen var der lidet fra, begierte derfor, at jeg med hanem vilde gaae Kongen imod paa Veien. Men jeg undskyldte mig med adskillig Dont, jeg havde at bestille. Hvorfor han gik hen, og om 12 Slet igienkom og sagde, at Kongen fortevede paa Veien lidet herfra efter nogle hans Raad, han vilde strax komme til mig. Begierte, at jeg ikke skulde forlænges, og ei Kongen fortænke, fordi han mig ikke med flere Folk havde opgeleidet. Siden efterat Keiseren var kommen, lod jeg mig ved Hendrich Haß angive, at jeg som Kong. Maj. Gesandt til hannem var forskikket, begierede at vide, naar jeg til Audienz maatte stades. Hvorpaa jeg bekom Svar, at det i Morgen skulde skee, Keiseren vilde lade sit Hoved toe. Den 17 dm Morgenen blev jeg ved en hel Hob Folk og Spil ophentet til Keiseren, hvor jeg min Proposition paa Tydsk forebragte, hvilken jeg tilforn havde givet Finche, min Tolk, paa Portugisk at lære uden. Hvilket der skeet var, overlevered jeg Keiseren min Herz res Creditiv, og siden salutered hannem paa min Herres vegne efter videre min Instructions Indhold. Hvor paa Keiseren ikke anderledes lod svare, end at han ikke kunde forstaae, hvis haus Embarador (1) havde giort D4 [I,3, s. 56] og contracteret. Hvorpaa jeg hannem lod sige, at hans Gesandt havde paa hans vegne vel accorderet, hvilket jeg Hannem altsammen vel vilde forklare, hvormed han lod mig nedergaae. Om Eftermiddagen om 4 Slet blev jeg igien ophentet, og samme Aften ved Lys forklarede Con tracterne og alle Puncter, hver især, for Keiseren, og derho's sagde hannem al den Nytte og Gavu, som han ved samme Contracter, og des medfølgende Folk og Skibe kunde bekomme; item at vi da allerede saa meget Bytte havde bekommet, som den største Deel af Omkostningen kunde betale. Item at man vel paa een Wiaaneds Tid med det Skib Patientia (som vi til Bytte havde bekommet, og hannem halv tilhørte) saa meget kunde tage, at det

den ganske Omkostning kunde bes drage; hvorpaa han sig meget forundrede, og sagde, sig Contracterne da noksom at forstaae, og at han det til om anden Dagen vilde tage udi Betænkende, hvormed han mig den gang lod nedergaae. Denne Morgen, der jeg udi min Proposition Kei serens Titel enumerered, holdt han sin Haand for Munden, og saae til sine Raad og loe. Og om Eftermiddagen skikked han Secretairen neder til mig med Creditivet, hvilket han begierede jeg paa Portugisk vilde trans ferere, og adspurgte, hvad den gyldne Soel (**) bez tydte, som udi Titelen stod. Hvorpaa jeg svarede, at hans Gesandt det saa havde angivet, saavel som den ganske Titel, og adspurgte, om det ikke var Keiserens rette Titel. Hvortil han loe og sagde, at Keiseren vidste intet, hvad det betydte, men hans Titel at være aleene Konge af Candia. Dog der jeg spurgte, om jeg [I,3, s. 57] jeg det andet skulde udelukke, sagde han, det kunde vel staae, det giorde hverken ont eller got. Dy trans:ered jeg Creditivet efter hans Begiering, og levered hannem. Den 18 var jeg igien om Morgenen hos Keiseren, og efterdi han alt med eet Mundheld sagde, sig ikke at kunne forstaae, hvis hans Embarador falskeligen havde handlet, foruden hans Befaling, og ingen Persuasion kunde hielpe; uanseet jeg ogsaa sagde, at enhver kunde vel see og vide, at Keiseren selv Patentet havde underskreven og forseglet, efter hvilket min Herre hannem denne Succurs havde tilsendt, endog han da sagde, at hans afdøde Gesandt den falskeligen havde ladet giøre; begierede jeg endelig min Afsked, og sagde, at han maatte vist betænke, at dersom han saadan en Naadig Assistenz udslog, ingen Potentat efter denne Dag skulde hielpe hannem, men snarere noget fiendligt imod hannem begynde; og at de Portugiser vel med hannem skulde holde, indtil de engang hanmem kunde blive mægtige, og Landet fra hannem tage; med mere adskilligt, som jeg hannem at betænke forevendte, hvormed jeg formente, Hannem at kunne moderere. Hvorpad han noget zage haftig længe hængte med Hoved, og talte med sine Raad, og endeligen sagde: Ja, om han endskiønt betalte den Omkostning til min Herre, og han ikke kunde udgive den Summa til Kiøbmandskabet, saa var alt det audet intet. Hvortil jeg svarede, efterat jeg havde ladet ham forstaae, det en synderlig Contract at være, som med Bevindhebberne var anrettet, og han selv med hans Undersaatter skulde have den halve Part af Gevinst deraf, D5 fom [I,3, s. 58] som næst Guds Hielp efter den Tid aarligen kunde løbe nozle Millioner. At dersom han den Accord, som Hans Gesandt med min Herre havde anfanget og beslut tet, (som den anden ikke angik eller vedkom) udi alle MaaDer efterkom, da maatte han forlade sig til, at den udi alle Maader skulde blive af min Herre holden og efter kommen; eftersom Originalen ogsaa findes udi Hans Maj. Skib David, med min Herres egen Haand og extraordinaire Segl under, som hans Secretair havde seet, og hannem tilbørligen skulde blive overleveret. Og paa det at saadant ubrødeligen imellem min Herre og hannem skulde holdes, var jeg fordrdnet, der hos Hannem paa Landet at blive, indtil min Herre mig Naadigst ved andre sine fornemme Tienere af Danmark vilde lade revocere. Derpaa svarede han mig meget gladeli ligen, at han denne Accord udi alle Maader vilde efter: komme, ikke for hans Gesandts skyld, som falskeligen imod hans Befaling havde handlet, men for det Ven skab, min Herre paa haus Brev havde beiist. Og derhos adspurgte mig, paa hvad Maneer vi Fienden vilde attaquere? og hvad Anslag vi kunde giøre paa Dennem? Hvortil jeg svarede, at naar Accorden var efterkommen, og Folket var konimen paa Landet, og Leiligheden noget erfaret, da skulde vel, næst Guds Hielp, de Middel og Anslag blive brugt, som

hannem vel skulde befalde og vel skulde gelinge, dersom de til børligen udi Secret bleve holdne. Hvormed han meget vel var tilfreds, og bad mig lidet at ville nedergaae, saa vi paa begge Sider med stor Glæde og Venskab gav hin anden vores Hander.
[I,3, s. 59] Om Middagen skikked Keiseren sin Secretair ne- - der til mig, at lade mig sige, at han den Contract ikke for sin Gesandtes skyld, men for min Herres Godvilligheds skyld efterkom, og at han vilde giore mig til Admiral over Søen, og giøre mig til en Prinz, som hans Gesande var, og forære mig det Gods, som Migommerale havde, hvoraf jeg skulde leve. Hvorpaa jeg lod svare, at jeg hannem berakkede, jeg begierede ingen anden Titel, Gods eller Gave af hannem, end at han vilde, hvis da belovet var, med det snareste esterkomme, mueligt var, paa det min Herre kunde Advis ders om bekomme, og at han med det første videre Succurs kunde erlange. Om 3 Slet samme Eftermiddag lod Keiseren mig igien ophente. Og der jeg begyndte at tale om Contractens Ratification, sagde han, det først nødigt at være, at tale om den store Bekostning; og at hvis Mi gommerale havde giort, kunde han ikke holde eller efterkomme. Thi han havde handlet falskeligen, og selv giort sin Patent paa Veien, den og beseglet og unders skrevet, med mange vidtløftige Ord, han foreskrevne Migommerale med diffamerede. Og spurgte expresse Morten Finche, som var min Tolk, (thi han vidste hannem af deres Slegt at være) ad, hvem der havde raadt hans Gesandter at giøre saadane falske Stykker? Hvortil den foreskr. Finche svarede resolut, at de nu kunde sige, hvad de vilde, efterdi han var ded, og kunde sig ikke defendere. Hvorfor jeg svarede, at Keiseren jo i Dag havde belovet, den oprettede Contract imellem min Herre og hannem at ville udi alle Magader, ratificere [I,3, s. 60] ratificere og efterkomme, hvilket jeg visseligen forhaabte han ikke skulde igientage, efterdi en ærlig Her res eller deres Gesandters Tale burde saaledes at hol 1. des og æstimeres, saa og udi sig selv at være saa vis og sikker, ligesom, hvis de talte, allerede skeet var. Men han discurrerde meget om Migommerales falske Handling, og udi alt var Clausula, at han det ikke burde eller kunde efterkomme. Saa jeg dog endeli gen svarede, efterdi jeg hannem altingest paa ny havde foreholden, og intet kunde udrette eller erlange, end Bedragerie, som mig tyktes, og Ophold, at jeg og hver ærlig Mand vel kunde see, hvorledes han sin Embarador for Falskhed og falsk Handling udgiorde, efterdi han nu saaledes sine egne Ord og Belofte betragtede, som Han for nogle faa Timer tilforn baade med Ord og Haand mig selv havde belovet, og han dennem da igientog, som ingen ærlig Herre sømte. Og sagde, at efterdi jeg af en ærlig Potentat var udskikket, som hannem saa stor Venskab og Naade havde beviist, som den ene Broder ikke den anden, uden større Forsikring, skulde bevise; og ham Høibenm. min Allernaad. Herre, og mig paa hans Maj. vegne, med Løgn og Ophold ikkun igien begegned, begierede jeg min Afsked. Hvormed han mig lod nedergaae, og sagde sig den tilkommendes Dag derom at ville handle. Den 19 August om Morgenen var jeg igien hos Keiseren, og iblant andet adspurgte han mig, om han var skyldig at holde det, som hans Gesandt havde falfkeligen contracteret? eller om han, eller Migommerale, derudi havde Skyld? Hvorpaajeg svarede, som [I,3, s. 61] tilforn den forgangne Aften, og at min Herre ikke paa Migommerales Ord og Tale, men paa Keiserens Haand og Segl saadan Omkostning havde giort paa disse nærværende Skibe og Folk. Hvortil han svarede ogsaa, som tilforn, at hans Gesandt havde det giort paa Reisen, og spurgte, hvor saadant hans store Segl skulde være? og _ endeligen sagde sig,

Contracterne udi ingen Maade at kunne efterkomme. Begierede, at jeg med hannem paa den Maneer skulde accordere, som han med de Hollan der havde giort; nemlig at hvis Fæstninger og Stæder erobres kunde, skulde min Herre og hannem mellem deles. Hvortil (efterat vi nogen Discurs om de oprettede Hollandske Contracter, som jeg sagde, af hannem og det ganske Raad at være undertegnet udi en anden Forma, end som han sagde, havde havt, og han benegtede, samme Contracter hverken af sig eller sine Raad at være undertegnede, uden aleene udi den foreskrevne Maade) jeg svarede hannem, at jeg paa nogen ny utilbørlig Maade at contractere ikke var bemægtiget, men foreholdt hannem endda paa ny de Portugisers og hans Fienders Gemyt, saa vel som nogle de Portugisers tyranske Giers ninger der paa Landet med andre Konger, og derhos raadte hannem, saadan min Herres Velgenegenhed ikke saa letferdeligen at skulle udslaae, med mere, som mig dog intet kunde hielpe. Thi da han soarede, at hvis han. ellers kunde tiene min Herre, det vilde han altid giøre; men Contracterne kunde han intet indgaae. Og adspurgte mig, hvorfor jeg udseilet var, efterdi jeg ikke paa den Maneer, som han begierte, kunde contractere?, og sagde, jeg da lige saa gierne maatte blivet hiemme. Hvorpaa jeg svarede, mig af en oprigtig Christen Potentat at [I,3, s. 62] være som en Gesandt udskikket til hannem, ei andet videndes, end som til en oprigtig Herre, paa det altingest, eftersom contracteret var, kunde efterkommes, og ellers hvis videre en Gesandt burde at giore, hos han nem at forfremme. Og efterdi jeg da noksom havde fornummet, de Ceilonske Herrer (hvilket jeg og offentlig sagde) ikke længe ved en oprigtig Mening at blive; begierede jeg, at efterdi han mig paa hans Troe og ved hans Hos ved havde til sig ladet ophente, han da derfor, som en ærlig Herre, mig igien til Flaaden skulde lade geleide; hvorfra jeg vel da inden kort Tid den anbeviste Spot skulde vide hos hannem og hans ganske Land saaledes at recompensere, at det dennem skulde fortryde. Og der jeg ingen Ende derpaa kunde bekomme, men han ofte og ideligen adspurgte, om vi vare saa stærke, at vi kunde Portugiserne af Landet jage, og ved Hvad Middel? og jeg nogle gange derpaa havde svaret, (endog jeg mig ikke lod bemerke, at vi ikke imod de Portugiser vare udskikkede) sagde jeg, mig intet videre derpaa at ville eller kunne sige, men at jeg min Afsked kunde bekomme. Efterdi han da min endelig Mening havde hørt, da begierede han, at han sine Gesandter maatte til Danmark med mig forskikke. Hvortil jeg svas rede, og adspurgte, hvad de der kunde bestille? efterdi Keiseren min Herres extraordinaire gode Affection og Bekostning med saadau Indiscretion og Falskhed begegned... Dog endeligen, formedelst Keiserens vigtige Anmodning, consenterede jeg, dennem at ville overføre, med saadane. Ord: At jeg vel vidste, dennem ikke synderligen vel at skulle ankomme, efterdi ham af min Herre saa stor Vene skab var beviist, og det ikke igien med andet, end Løgn [I,3, s. 63] og Underfundighed recompensered. Hvorover baade han selv og de andre hans Raad bleve langtid tavs, og endeligen sagde mig, at kunne nedergaae at hvile; han siden nogle af hans Fornemme, vilde underskikke, med mig derom at handle. Hvormed jeg gik der, og begie rede, at han den Sag bedre med sit Naad vilde overveie, og foreskrevne Arcord, som han belovet havde, som en erlig Herre efterkomme. Om 3 Slet om Eftermiddagen kom Secretairen neder til mig og sagde, at Kongen havde bestilt Folk, som, mig til kibene skulde led age, og at han mig dermed vilde have largeret. Og sagde, at Keiseren vilde skrive min Herre til, som han til mig vilde underskikke. Da spurgte jeg Secretairen ad, om Keiseren da min Herre ingen Villighed vilde bevise, med en

Skibsladning eller anden Foræring? Hvortil han svared, at Keiseren sagde, sig altid at være tilfreds, at min Herres Skibe maatte bekomme der under Landet, hvis de kunde erlange,.. og at det da ikke udi Liden var, med Peber, Caneel og andet Kryderie; og Vor samt saadane Vahre havde han ikke samlet, kunde det og ikke udi sex Maaneder, samle. Men dersom han nu kunde tiene min Herre med. nogle Pund Vor eller Peber, det vilde han vel giore,. og ellers være min Herres gode Ven. Hvorfor der jeg - saae, al Taknemmelighed at være forglemt, simulered jeg, ligesom jeg dermed vilde drage min Vei til Skibene igien. Hvorpaa de dennem ikke noget besværede, men vare gierne tilfreds, at de mig quit vare, og sagde Folkene at være ferdige. Og der jeg saae, saadant deres rette: Alvor at være, adspurgte jeg siden Secretairen: Om [I,3, s. 64] vi en Fæstning vilde lade opbygge der udi Landet, hvad Keiseren da dertil skulde ville giøre? Dertil svared han, at Keiseren skulde dertil hielpe med alt hvis han kunde og formaaede; og begierede, at han hannem det maatte tilkiendegive. Hvilket der jeg bevilgede, gik han og til hannem, og strax igien nederkom med tvende af dem, som stode iblant hans Raad, som sagde, at det Keises ren vel befaldt, og at han dertil vilde hielpe med alt Hvis der udi Landet var. Den 20 om Morgenen var jeg igien hos Keise ren, og havde nogle Puncter optegnede, som jeg hannem foreholdt, hvilke han noget nær bevilgede. Hvor med jeg gik neder igien, at forferdige samme Contracter, som jeg dog ikke sik ferdig, ferend noget paa Natten. Den 21 kunde jeg ikke komme til Ende dermed; thi Secretairen opholdt os den ganske Dag med samme Contracter, som han paa Cingles Sprog vilde transfes rere. Den samme Dag skikked Kongen tvende af hans Fornemme neder til mig, og paa hans vegne begierede, at jeg altingest vilde derken lempe, at Madonne vilde komme til hannem og være hans Ven. Hvortil jeg bes loved min Flid at giore. Den 22 om Morgenen var jeg hos Kongen, og efter stor Besværing og megen hans ustadige Vidtlsstig hed, gik jeg neder at corrigere Contracterne, med hvilke jeg lidet derefter skikked Hendrich Haß op til hannem, om han sig dermed vilde lade contentere. Men han kom neder igien, og var Kongen dermed ikke tilfreds, men [I,3, s. 65] lod begiere, jeg dennem vilde reenskrive, hvilket jeg ogs saa giorde, og der de ferdige vare, lod jeg ved Secres tairen Keiseren det ansige. Men han igien kom, og sagde, mig ikke førend den tilkommende Dag at kunne bekomme Afsked. Hvorfor jeg skikked Hendrich Haß op til hannem at sige, jeg vilde selv bort den Aften. Dersom hans Leilighed ikke var, at jeg kunde hannem strax komme i Tale, da vilde jeg lade hannem efterblive, som Con tracterne kunde lade underskrive og medtage. Hvorfor jeg strax blev ophent, og der Contracterne vare confere rede, forklarede og udtydede, (som dog vared indtil 10 Slet om Aftenen) bleve de underskrevne af hannem og hans tvende Raad, med stor Latter og Snak; og begies rede Kongen, jeg den efterfølgendes Morgen vilde tage Afsked hos hannem, og præsentered mig sin Søns Heste. at ride neder paa. Han lod den ene Elephant følge os neder, som Contracten om formeldte, han Kong. Maj. skulde lade levere, saa vores Folk red neder paa den. Den 23 om Morgenen var jeg hos Kongen, og bekom min Afsked, og discurerede noget om Madonne, Migommerales Hustrue (som han nogle Dorper paa min Forbøn belovede at forare) og Peter v. Zanten, som han sagde sig udi ingen Maade at ville være til Villie, efterdi han ikke havde givet hans Gesandt bedre Raad; item om de Portugiser, og om vi hans Soldater til Skibene vilde have, vi da dennem kunde bekomme. Og efterat jeg i Lossamentet var kommen, kom Secre tairen neder til mig, og sagde, at Keiseren skikked mig nogle

af Landsens Stene, jeg dennem vilde tage til Takke, og havde udi lige Maader nogle til Folkene, som [I,3, s. 66] tilsammen af saare ringe Estima vare, dog betydte me get efter deres Mening. Hvorfore alle deres Officerer, høie og lave, ikke forglemte at begiere Foræring og Drik kepenge igien, meget uskamferdeligen, som dog tilforn meget vare begavede. Den samme Dag forreiste jeg fra Venthanen om Eftermiddagen, og kom ser Mil om Astenen derfra til en Dorp, heder Vargamme, hvor vi temmelig Fætallie bekom. Den 24 laae vi udi en Skoy ved et Huus og nogle Limon-Træer, heder Milgal, hvor Folkene med Elephanten og Bagagen efterkome. Den 25 til Middag vare vi til Patipal, hvor jeg tog 5 Mand med mig, og gik 5 Mil om Aftenen, og lage ved et Vand om Natten ved en By, heder Talleville. Den 26 om Morgenen kom jeg til Byen Talles ville, siden derfra til Battevitti, hvor vi nogen sed Melk bekom, og kome om Middagen til Siambandure, hvor jeg strax bekom en Kanou, (**), som er en stor Cge med Træer paa Siden, paa det den ikke skal om falde; og talte tilforn med Kongen af Matecalou, fom med en ganske Mængde Folk og Pile kom til Stranden til mig, saa jeg om Natten om 10 Slet kom til Kongen af Palligamme selv flerde; thi der 2 Mand paa Veien maatte efterblive formedelst Blodsott; hvor af vi og nogle til Venthanen, som dødsyge vare, maatte efterlade. Den [I,3, s. 67] Den 27 fortøved jeg hos Kongen indtil 4 Slet efter vores Folk, og der de ikke kome, roede jeg med Kongen neder til Byen Motuaram, og kom der om 10 Slet, og kom samme Nat Capitainen paa Skibet Patientia op til Byen til mig, som var der nogle Ti mer tilforn paa Reyen ankommen. Den 29, der vores Folk med min Bagage var kommen, foer jeg med Keiserens Folk ud til Skibet, og sik strax til Seils, og kom den 30 til Flaaden. September. Den 7 afferdiged jeg Keiserens Modellar, soin med mig var nederkommen, med Brev til Keiseren, om hvis Fætallie, Folk og andet til Fæstningen vilde giøres fornøden; og begaved jeg dennem med adskilligt simaat Toi. Og seilede saa selv til Kusten af Coromandel, hvor der vi nogen Tid havde ligget, afferdiged jeg Ski bet Patientia til Ceilon. December. Den 2 var Erich Gritbbe(15) hos mig, og bekom fin Afsked til Ceilon, med et Brev til Keiseren, som liude, at Keiseren vilde sine Gesandter, med hvis han min, Herre vilde tilskikke, ferdig giøre, saa vi der ikke længe med Skibene skulde blive opholden, og at jeg sendte han nem og hans Prinzer 2 Par Pistoler med Holster, og nogle forgyldte Silke - Klatchens.
[I,3, s. 68] Erich Grubbe laante jeg Copien af samme Brev med sig efter hans Begiering, og derhos levered han nem et skriftligt Memorial paa hvis han udrette skulde, udi den Mening: 1) At han skulde see, at Festningen blev fuldendiget med det første. 2) At han enten selv eller ved andre lod erindre Keiseren af Ceilon om Fætallien; saafremt nogen Efterladenhed derudi befandtes. 3) At han des medgivende Brev og andet skulde til Keiseren lade opforskaffe, og derhos skrive, om hvis til Fæstnin gen giordes fornøden. 4.) At han mig med Skibet Patientia en rigtig Rolle paa alle Soldaterne skulde tilsende. 5) At dersom der endda intet var giort ved Fæstningen, Soldaterne da skulde saa længe paa Christian underholdes, at de kunde bekomme Huus paa Landet, efterdi Skibet Patientia skulde til os igien komme. 1621. Martius. Efterat vi den 13 Febr. fra Dannisborg vare af seilede og til Ceilon geraaden den 21 Mart., forsendte jeg den 24 ejusdem Brev til Keiseren udi den Mening, at jeg der erfoer intet ved Fæstningen at være giort, deg udaf hvis Faut, vidste jeg endnu ikke. Men dersom han endda Folk og Fætallie inden 13 Dage kunde nederkikke, skulde jeg mit Løfte efterkomme, og at hans Ge sandter strax kunde nederkomme, med hvis andet han min Herre vilde tilsende, efterdi

Skibet strax skulde hiem, og den ganske Handel derudi var penderende. [I,3, s. 69] Den 26 vare alle Madonnes Capitainer hos mig og sagde, at de paa den Fortrestning havde saa lang Tid været hos Madonne, at jeg dennem skulde en Fæstning opbygge. Hvilket om ikke skeede, de da ligesaa vilde Handle med hannem, som vores Soldater havde giort modos (16). Hvorpaa jeg svarede, at der hørte meget til en Fæstning at opbygge, hvorom jeg selv vilde tale med hannem, men raadte, at de jo intet ont imod hannem skulde begynde. De sagde, dennem at ville forkaffe alt hvis dertil fornøden giordes, hvortil, der jeg dennem adspurgte, de alligevel ingen Raad vidste, Den 28 Mart. begierede Madonne, at jeg hannem en Fæstning vilde opbygge, hvorfor han vel med Tiden min Herre vilde betale. Hvorfor der jeg mig havde undskyldt, og sagde os om nogle faa Dage at ville seile, blev han saare bedrøvet, saa at han begyndte at græde. Den 18 April, efterat vi den 8 var gangen fra Cotiaram, og den 16 vare der til Palligamme ankommen, skrev jeg Keiseren til udi saadan Mening; at jeg hannem den 24 Mart. sidstforleden havde tilskrevet, og fordi jeg ingen Svar derpaa havde bekommet, var jeg selv med min Herres Skib did kommen, hvor jeg udi 10 Dage vilde fortove, dersom han nogle sine Fornemme vilde nederskikke, om altingest at endige. Og dersom han os nogen Riis og Arrak vilde tilsende til vores lange Reise, giorde han os en stor Tieneste. [I,3, s. 70] Den 23 afferdiged jeg en Underkiøbmand ved Navn Morten Finche til Candiam, med Brev til Keiseren udi den Mening; at jeg tilforn tvende Breve til han nem havde opskikket, og ingen Svar derpaa bekommet, Hvorfor jeg igien opskikked mit Brev til hannem med den Brevviser, og vilde hans Gesandter endda udi 8 Dage forvagte, med mere, som jeg hannem derudi førte til Sinde. Endog jeg formener dette Brev ikke at være fremkommen, efterdi den Underkisbmand for en Skieim bortrømte. Majus. Den 9 var Erich Grubbe hos mig, og afferdis ged jeg hannem med Brev til Keiseren, som liude udi sin Mening: At eftersom jeg hannem nogle Breve havde tilskrevet om de oprettede Contracter, og ingen Beske den derpaa havde bekommet, da vidste jeg ikke, om han for vores forenede Ven, eller for vores Forrasker og Uven kunde holdes. Medens efterdi jeg saadant ikke for haabte, skikked jeg min Herres Capitain op til hannem, begierendes, han med hannem vilde nedersende Breve, Embaradores, og hvis han min Herre til Foræring vilde tilsende, saa at man deraf klarlig kunde forstaae, hvis han af min Herre var begierendes. Og jeg derefter vilde endda udi 8 Dage fortøve der, om han imidlertid foreskrevne Capitain vilde igien til mig afferdige, Derforuden befoel jeg Erich Grubbe at paaminde hannem: 1) Om de Portugifers Forhold. 2) At dersom han denne Assistenz udslog, han da ingen af nogen havde [I,3, s. 71] at forvente. 3) At dersom Keiseren vilde sig, med den Recompens at skikke min Herre, undskylde, efterdi der ingen blev hos hannem, da at sige hannem, at jeg enten selv, om han det begierte, eller Erich Grubbe der i Landet hos hannem vilde lade blive, indtil anden Forordning fra min Herre kunde hende at komme. Efter Erich Grubbe, og Svar paa dette Brev, fortoved jeg der til Palligamme udi 3 Uger og 2 Dage uanseet der ikkun var concluderet at forteve udi 8 eller 9 Dage, og da at gange til Seils, om vi ingen Bud fra Erich Grubbe bekom. Den 11 skrev jeg Kongen af Palligamme til, at dersom han ikke forskassed mig mine tvende Mand igien, som fra Skibet bortløb den 20 April, og han underholdt, da skulde jeg brænde og skiænde hannem og hans ganske Land. Og skikked jeg hanmem Brev ved Jens Bilde, ved hvem han lod mig svare, at jeg dem den efterfølgens. des Dag skulde bekomme. Den 12 kom der en Modellar

fra Kongen af Candia med tvende Breve, som kiude, at det var ikke hans Skyld, at Forten ikke var ferdig, men vores Folkes Skyld, som ikke efterkom, hvis jeg dennem havde befalet. 2) Om Skibets Ulykke og Davids Forreisning. 3) At han forlod sig meget paa den Assistenz endog det kostet ham stor Besværing hos de Portugifer. 4) At han havde have hans Gesandter ferdige, men havde dennem forlovet, saa det vilde tage nogen Tid hen, førend han dennem kan bekomme. 5) At dersom han ins [I,3, s. 72] gen kan opbringe paa Reisen med mig, jeg da vilde selv als tingest forsørge og bestille; og komine med en stor Flaade, efterdi jeg selv vidste Fiendens Magt, saa skulde altin gest være giort. Og 6), at han havde hos Prinzen af Matecalou og Palligamme ladet Fætallie til os bestille, Hvilket alligevel ikke var udi Sandhed. Den 13 May afferdiged jeg foreskrevne Modellar med Brev til Kongen af Candia, liudendes, 1) at vo res Folk umueligt var, nogen Fastning med 60 Mand at opbygge, som han til vores Folk havde nederskikket, foruden Fatallie, Penge og andet, hvis dertil hørte. 2) At jeg ikke videre om den Faut vilde skrive, men ikkun om hvis hans Velfært angik, begierte derfor, han skulde considerere, at ingen Herre udi den ganske Vers den skulde giøre det for nogen anden Herre, som min Herre havde med sin store Skade og Omkostning giort for hannem. Hvorfor Keiseren ikke indtil des min Herre den ringeste Cortesie havde beviist. Men dersom han paa ny igien vilde have nogen Hielp af min Herre, var det nødigt, at han da strax forsendte min Herre en stor anseelig Recompens, hvormed han baade sin tilbørlige Taknemmelighed kunde tilkiendegive, saavel som min Herre derover til videre Succurs og Undsetning bevege. Hvilket om han ikke kunde giore, var det nødigt, at han selv kom der neder inden 12 Dage, og da altingest, som nyttigst var, fuldendige. Dog at han foreskrevne Recompens ikke forglemte, saafremt han vilde være hiulpen og befriet fra sine Fienders Hænder. Og 3) at jeg al deles ingen hielp hos den Konge af Palligamme kunde bekomme [I,3, s. 73] bekomme, men at han giorde al Modvillighed og Trods, om vores Folk fra os at lokke. Den foreskrevne Modellar berettede, at Jan Peitersen, som der var bortrømt, selv siette, som var de Franske og een Dansk, var udi Velaxe, og belovede, at han mig dennem alle skulde igien forskaffe, hvorfor jeg hannem stor Foræring belovede; og vidste denne Modellar aldeles intet af Erich Grubbe at sige. Imidlertid jeg afferdiged Modellaren, kom Kons gen af Palligammes Bud, at han var neder ved Strans den, og lod spørge, om jeg vilde komme til hannem, eller om han skulde komme til mig? Hvorpaa jeg lod svare, at jeg ikke kunde tale med hannem, førend jeg vores Folk havde igien bekommet. Den 14 May skikked Kongen af Palligamme mig vores tvende Baadsfolk igien, som vare bortloben. Hvorpaa jeg om Eftermiddagen drog til Landet til hannem, hvor han mig Mad forskafte, men jeg forskaffed hannem Viin. Endeligen beloved os meget, og begierede Passer-Seddel til de 15 Champagner, der lade. Hvortil jeg svarede, at naar de havde lagt ud paa Reyen, og jeg vidste, hvor de hen vilde, saa kunde det skee. Og imidlertid kom der en stor Regn, saa jeg tog Afsked og gik til Baaden, hvor han mig iligen med en blot Dolk efterløb, mig uafvidendes, og begierede, at jeg dennem der paa Landet skulde give Paß Seddel; hvorfor jeg viste paa min Degen, og sagde, at jeg vel burde at tage imod hannem, men han kom paa saadan Maneer. Hvorover [I,3, s. 74] Han blev forfærdet, og lagde Dolken fra sig; hvor jeg da svarede hannem, at hans Begiering ikke der kunde efterkommes. Den 19 lod jeg Adrigaren og Skriveren, hver et af Kustens malede Klæichens tilsende, paa det de os skulde forhielpe til Dren. Den 31 skrev jeg Kongen

af Palligamme til, at han Erich Grubbe, om han i Live var, og vores ans dre Folk vilde være udi alle Maader behielpelig, og dens nem Underholding forskaffe, indtil jeg igien kom, (angivendes mig ikkun til Sumatram at ville seile, og siden Derfra did at komme) og begaved hannem og alle hans Officerer med nogle Stykker Klæichens og andet Ragerie, og seiled dermed udi Herrens Navn derfra, den 1 Junij udi samme Aar. Offue Gedde. mpp. Fortegnelse paa alt hvis imellem Naichen af Tanjoure og os forefalden er, saa vel som alt hvis den Coromandelske Kiøbmandskab anlanger (17). 1620. Den 4 Junius, efterat vi den 18 Maj under Ceilon vare arriverede, kom Oresunds Styrmand ved [I,3, s. 75] Navn Jan Peitersen under Cotiarami Land til os, som siden in Aprili 1621 for en Skielm under Ceilon bortleb, og bragte trende Breve med sig ic. (18). Foreskrevne Styrmand berette, hvorledes de Portugiser havde aflivet tvende af Jachtens Folk, hvis Hoveder endda stode ved Strandsiden paa Stagen (19). Item at alt saaledes var tilgangen, som Prinz de Oves Folk under Panva den 19 Maj havde os berett. Den 4 Julii, eftersom det Skib Kisbenhavn var af det brede Raad forordnet, til Kusten af Coromandel at henseile, saa blev Erich Grubbe og Offiz. cererne en Memorial, paa hvis de forrette skulde, medgiven, udi saadan Mening: 1) At Capitainen Erich Grubbe skulde forsøie sig med Skibet til Trangabari, og der erfare om Directeuren og de andre Jochtens Folk; saa at han foreskrevne Directeur udi Byen eller Skibet kunde komme i Tale, og hos hannem anholde om Riis og anden Forferskning, som der til Flaaden kunde falde, for hvis Penge, Bly eller andet de udi Skibet indehavde. 2) At han ham erindrer, om eet eller to Skibsladninger med Peber hos Naichen at one holde. 3) At han ved Directeuren lader erfare Najchens fuldkommelige Mening, paa hvad Maneer han begierede med mig at accordere. 4) At han lader Dis recteuren give sig fuldkommen Svar paa alt hvis jeg hannem tilskrevet haver. 5) At foreskrevne Capitain ikke skulde begive sig fra Skibet uden hoie Nød, og en heller de andre underhavendes Officerer og Folk det tilstade, paa det de altid Skibet kunde være bemægtiget, og als [I,3, s. 76] Skade at forhindre. 6) At dersom nogen af de Portus gisers Skib og Gods kunde dennem forekomme, han dem da skulde indtage og medbringe, efterdi de Fiendskab nok imod os havde beviist; dog ikke saa, at han dermed setter Skib og Folk udi Fare, og forløber Landet. Og 7) at han inden 14 Dage med Guds hielp kunde være igien hos os. Directeuren skrev jeg ogsaa til med dens nem udi saadan Mening: At vi havde af hans Breve ved Styrmanden Jachtens Forliis erfaret, hvorved intet kunde røres, førend altingest med Keiseren var clareret; dog at han maatte sig vist tilforlade, at jeg paa min Her res vegne hannem og de andre vores Folk, med den Han del, der, efter hans Skrivelse, kunde falde, ikke skulde forlade; begierede, at han der med Naichen vilde handle, at han os et Skibfuld Peber vilde til Besle indkisbe, som Hannem med en god Foræring med det allerførste skulde blive erlagt, og at Crape os, om han jo ikke selv kunde komme, om al det Ceiloniske Lands Leilighed, saa vidt hannem bevidst var, skulde lade forstaae, saavel som af Hvis Befaling eller Commis de paa de Portugiser havde taget; og at han Naichen paa vores vegne skulde salute: re og ansige, at der med første Leilighed Skibe skulde henkomme, som hannem om altingest skulde accordere. Den 14 Sept. efterat vi den forrige Dag der under Kusten af Coromandel ved Byen Trangabari, hoor vi siden den Fort Dannisborg opbygte, havde sat, og der Skibet Kiobenhavn for os funden, forsendte jeg een af mine egne Tienere op til Tanjoure, med et Brev til Naichen udi den Mening; at jeg var kommen efter hans Begiering til

hans Land, med hannem tilberlige [I,3, s. 77] Contracter paa min Herres vegne at indgange og conclus dere. Hvorom jeg ogsaa til hannem vilde opkomme, dersom han nogle af sine Fornemme igien til Flaaden vilde forskikke; hvilket jeg med allerførste at maatte skee begierede. Directeuren skrev jeg udi lige Maader til om min Ankomst, og begierede, at han skulde komme neder til os. Den 21 lod een af Naichens fornemme Tienere mig om Borde til Foræring skikke et Svin, nogle Bukke og andet ædendes Bahre, hvorfor jeg dennem igien lod forære noget af ringe Estima. Den 23 kom min Tienere igien fra Tanjoure, og medbragte et Brev fra Visitateuren og Directeuren, som formeldte, at vi 4000 Dlr. til Naichen skulde forare, og ved andre Personer med hannem lade accordere. Item at uanseet det meget ilde lod sig ansee til en god Ende, saa var der dog vel Raad, dersom jeg dennem vilde følge. Udi et andet Brev adverterer han mig, at jeg Naichens Tiener vel skal entfange og begave, saa vel som Naichen selv. Sanune Dag skrev Erich Grubbe mig til fra Landet, at Ragnato Naiche (2) havde mig en synderlig Foræring tilskikket, som med synderlig Process skulde overleveres. Begierede, jeg vilde kome me i Land, dem at entfange. Hvorfor jeg mig unde skyldte, og lod tvende Capitainer drage i Land, dem at entfange. Dog dermed efterblev indtil den 12 October, jeg selv kom til Landet, og var det 5 eller 6 Klaichins, Hver værd der i landet Daler. [I,3, s. 78] Den 26 opskikked jeg andre Breve til Directeus ren, og derudi formeldte, at eftersom han skrev om 4000 Dlr. at bortskienke til Naichen, saa tykkes mig saadant uraadeligt at være, efterdi hos Flaaden ikkun 10 eller 12000 Dir. siden skulde findes, og endda ingen Forsik ring havde om vores Ladning. Med mere om Flaadens Ladning, jeg formeente 8 (21) udi Naichens Land af Valdure, (22) (efter den Accord, Erich Grubbe med Hannem havde oprettet) for medhavende Penning at skulle kunne bekomme. Hvorom at beraadslaae, suavel som alt andet Flaadens og Participanternes Gavn og Beste, jeg begierede han med de andre Jachtens Folk til os vilde nederkomme. Den 2 October afferdiged jeg Martin Finche en Underkiøbmand med min Tolk, med Brev til Naichen, Hvorudi jeg hannem først lod forstaae Aarsagen, hvorfor min Herre sine Skibe til Indien havde forskikket, med Relation paa hvis paa Ceilon passeret var; og begierede, at efterdi min Herre ikke, for foreskr. Ceilonske Accord, Penninge til Ladning havde medgivet, han os derfor en Skibs - Ladning, 2 eller 3, vilde forstrekke, og ellers min Herres Undersaatter udi alle Maader favorisere. Hvor om dersom han noget vilde indgaae og sikker Geleid give, vilde jeg selv forreise til hannem. Directeuren advers tered jeg, at dersom han ikke inden 7 Dage til Flaaden kom, da nødtes jeg til at gange til Seils, efterdi jeg Hannem saa lang Tid da havde forvagtet; begierede, han med Folkene skulde nederkomme inden foreskrevne Tid, saafremt de med mig agtede at ville tale. [I,3, s. 79] Foreskrevne Finche, som jeg opskikked, giorde fiu Eed, at han selv skulde Naichen mit Brev lade overles vere, og inden 7 Dage igien komme. Den 7 October kom Martin Finche igien, og bragte et Brev fra Direc teuren, som liude, at han var en halv Mil fra Tran gabari, og ikke kunde for Suspicion komme til os, begierede, at jeg vilde med faa Folk komme til hannem, og hannent om min Ankomst advertere. Derom lod jeg det brede Raad forgadre, som resolverede, at jeg ikke paa saadan Maneer skulde opdrage, men en Person til hannem opskikke, som al Leiligheden af hannem kunde erfare. Hvorfor jeg den 8 skikkede det brede Raads Skriver op til hannem, og skrev hannem til, at saadan Hans Absenz gav os underlig Opinion om ham, efterdi Naichen selv skrev, at han havde skikket hannem til os, at berette mig om

det Lands Gelegenhed, formenendes Hannem at befrygte, at han ikke noksom skulde blive re specteret. Begierede, han skulde nederkomme, og sin Ere bedre betragte. Den 9 kom Hans Mars igien med Brev fra Crape, 1) at han ikke kunde komme for Naichens Suspic cions skyld. 2) Fordi han ikke turde mig betroe, efterdi han med Galgen blev undsagt, begierede, at jeg gode Raad vilde følge og med hans Tolk opkomme. Hvorfor jeg opskikked Peder Nielsen, med mit Geleidsbrev til Hannem paa min adelige. Ere liudendes. Og dermed foræred jeg hans Tolk nogle Stykker Toi. 3) Begie rede han, at jeg vilde hannem fra hans Tieneste entledige. Dersom det var anderledes tilgaaen paa Ceilon, end jeg vilde, det kunde han ikke bedre; dog han seer, at ale [I,3, s. 80] ring blev optagen i den værste Mening, og at al Skylden blev de Hollænder tilregnet. 4) At det principaleste var, at dersom jeg endra vilde følge Raad, da var der god Forhaabning om en god udkomst; hvorom jeg kunde have at ordele, om enten med Ere eller Skam at Hiemkomme, hvilket kunde forekommes, dersom jeg vilde troe dennem. Med mere om den Ceilonske Contract og Trangabari Rettighed, som jeg skulde for raade, naar Folkene for deres Gage vare forsikrede, som var omtrent 2400 Dlr. Samme Dag lod Tolken efter Crapes Befaling, som de sagde, opslaae den Portus giske Kirke udi Trangabari. Den 11 kom Peder Nielsen igien, og sagde, at Directeuren og Visitateuren da vare udi Trangabari, dog at de ikke turde til Skibene udkomme; og sagde fremdeles, at de vare undfiyede fra den By, de tilforn udi vare, der han did kom, og vare hart ved Karchall, hvor han dennem efterløb og indhented. Om Formiddagen drog jeg i Land at tale med dennem, hvor Crape først sig tilbørligen excuserede, fordi han ikke før turde komme til os, og sagde det at være skeet, formedelst Visitateurens Angivende, som havde sagt, at jeg vel god nok var, dersom onde Raadgivere ikke vare, endog jeg intet var at betroe. (23) Dernæst sagde han om Jachtens Forliis og des Aarsag; nemlig, at Gesandten dennem paa Jachten et forseglet Brev havde medgivet fra Danmark, som de ikke maatte opbryde, førend de kome igiennem Equinoctialem; hvorudi de siden erfocr, at de ingen skulde attaquere, førend de [I,3, s. 81] kome under Ceilon. 2) At min Serres Artikler vare dennem paa Skibet tilskikket udi Sundet, som dennein siden blev frahent, og udi deres Sted blev dennem af Bevindhebberne en tydsk Klatt overleveret og medgi ven, som med adskillige Hænder var skreven, og dog ikke undertegnet, saa at dennem ikke det ringeste videre var medgiven, hvorefter de dennem skulde rette, andet, end at overlevere Keiseren min Herres og Gesandtens Breve. Hvilket der han ogsaa havde giort, gav Keiz seren hannem en Commis at tage paa de Portugiser; og at Officererne med Jachten, midlertid han var paa Ceilon opdragen til Keiseren, havde taget syv Portugiske Champagner med Arrecca og Riis, med hvilke (dog. han deraf tvende Mohrer deres Champagner lod frigive) han siden til Kusten seilede, sanume Arrecca og Riis at forhandle. Og imidlertid de derom til Karchall vare liggende, bleve de af nogle Portugiske Galleier og Knube skib angreben, og der de var under Seil, kome de med Skibet paa Grunden, saa han der udi Land drog ester Commandeurens Begiering udi Byen; hvor han blev anholden, og siden af Naichen der i Landet med de andre vores Folk, som fra Skibet svamme til Landet, var bleven underholden. Saa den foreskr. Naiche havde beviist dennem alt got, og dennem den By Trangabari foræret, med stor Beløfte, at dersom vi der vilde handle, vi da der maatte bygge en Fæstning; med mere, som han om Handelen der udi Landet og Participanternes Genuyt forevendte, eftersom han tilforn udi sit Brev til Ceilon havde formeldet.

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

[I,3, s. 82] Den 12 var Visitateuren med Directeuren til Ords; og den foreskr. Directeur sagde hannem, hvis han ham om mig og os andre Danske havde sagt, kunde han det ikke stort fornegte, men vilde Ordene til anden Udtydning detorquere. Den 13 roede jeg igien til Skibet, og befol Dis recteuren, at konime om anden Dagen til mig, hvilket han ogsaa giorde, og berette mig vidtløftigen om den ganske Handel. Den 16 skikked Directeuren mig 12 Dlr., som var syv Dages Told af Byen Trangabari; og var det min Herres første Rente af de Judiske Lande. Samme Tid skrev han mig til, om hvis Foræringer til Tanjoure vilde giøres forneden at udgive. Den 20 skrev han mig til igien, at det ikke var raadeligt, Pengene (1000 Dlr., som skulde til For æringer og Fortæring) til Landet at skikke, for Bren dingen havde lagt sig, og ellers om Bogholderens Regn skab for 100 Dlr. og hvis Penge hos Flaaden befindes. Den 21 bekom jeg et Brev fra Naichen, hvorudi Han begierede, at jeg vilde opkomnie, og at han derom skikked Heste neder til mig, efterdi han meget forlængtes at tale med mig. Crape skrev mig samme Dag til, med Udtydning paa foreskr. Brev, og begierede, at jeg de Kaaber Støkker med Cattamarans vilde til Landet sende, med hvis jeg paa Reisen vilde medhave. [I,3, s. 83] Den 24 Oct. skrev Crape mig til, at det var tienligt, en Underkiøbmand at medtage til Tanjoure. 2) At han intet havde kiebt til at skienke bort der oppe. Og 3) begierede, at jeg mit forgyldte Haruisk, store Seierverk, og ellers hvis synderligt jeg havde, vilde med mig optage til Tanjoure, om jeg det kunde miste. Den 27 begav jeg mig paa Reisen til Tanjoure. Den 29 til Middag kome vi udi en stor By, kaldes Pætte, hvor Indbyggerne os udi deres Pagode lode see twende Kammer med Peber, og viste os vel 12 eller 16 saadane Kammer derinde, som med stærke Laase vare forvarede, hvilke vi ikke kunde komme udi. Thi Eierrmanden var ikke tilstede, dog de alle vare fulde. Og sagde de fremdeles, at de os udi fire Maaneder 2000 Barres Peber kunde til Stranden forskaffe, fra den Plads, det vorte, som er udi en anden Naiches Land, 30 Mil derfra ind udi Landet til, paa den Nordre Sis de af det hoie Gebierg, hvorfra Portugiserne al deres Peber bekomme til Cochin. (24) Den 30, der jeg udi Forstaden til Tanjoure kom, begegned Type Naichen (25) mig, som er een af Naichens fornemste Officerer, inden for Porten, og lod sig bære udi en Pallenkin, med 8 af Naichens Elephanter, som hannem efterfulgte, hvor han stod af, og bad mig paa Naichens vegne være velkommen, og begies rede, at jeg paa den største Elephant vilde opsidde, hvil ken var meget stor, og først med et fint Klæde paa Ryg gen og over Livet bedekket, hvorpaa siden laae et redt [I,3, s. 84] Fløiels Hionde, med Guld-Snorer bebræmmet. Meri jeg undskyldte mig, for den Skade, jeg havde udi mit Been, som jeg paa Veien havde bekommet, og lod mig, som tilforn, udi Directeurens Pallenkin indbære. Og fulgte den foreskr. Type Naiche mig udi Lossementet, og adspurgte, naar jeg med Naichen vilde tale? Det var nødigt, at jeg en Dag tilforn talte med den øverste Bramene, (26) som er deres øverste Præst. Hvortil jeg svarede, jeg intet med hannem havde at tale, men jo før jeg kunde komme Naichen i Tale, jo kierere det mig skulde være. November. Den 1 Nov. spurgte Type-Naichen mig ad, om jeg om Middagen vilde tale med Naichen. Og der jeg svarede, ja, sagde han, at efterdi Stokkerne ikke vare kommen, jeg da efter Landsens Vits skulde forære Naichen med Sukker og Silketei, som vi der kunde kisbe. Hvor paa jeg svarede, mig paa Naichens Skrivelse at være did kommen, og ikke for nogen Foræringer at udgive, som jeg dog med Tilbørlighed aflagde med vores Lands Brug, og dermed hannem contenterede. Om 2 Slet kom Tolken til mig, og sagde, at jeg da

kunde komme i Tale med Naichen, om jeg den Aften eller om Morge nen vilde tale med hannem. Hvortil jeg svarede, naar Han vilde. *Den 2 blev jeg om Middagen opfordret, hvor jeg først proponered om min Udskikkelse, dernæst hvorledes jeg did til Landet efter hans Skrivelse og Begiering var [I,3, s. 85] kommen, og siden formedelst hans andet Brev did op reist, med hannem udi al Bilighed paa min Herres vegne at beramme, hvis baade min Herre og hannem, samt begge deres Undersaatter til Nytte og Gavn kunde geraade. Hvorpaa, om han saa syntes, vilde jeg nog le Puncter skriftligen forfatte, og hannem siden tilstille. Han begegned mig med meget gode og venlige Ord, og beloved meget got, Men jeg maatte stande noget udi en gammel Sal, førend jeg indkom udi Palladsen til hannem, hvor han laae paa en Stie, med en Fløiels Hiønde og Pude under sig, og havde den øverste Præst siddendes ved sine Been, med en Biskops Hat paa, stukket med Perler. Og maatte jeg hannem ikke paa 8 eller 10 Skridt nær komme, men stod paa det øverste Trin af en Trappe, hvor han mig siden bad nedersidde. Den 3 om Aftenen var jeg hos Naichen med Contracterne, hvilke han vel accepterte, og belovede dennem med det første at revidere. Han discurrered mes get om vores Lande, og spurgte, om vores Lande vare vidt paa hin Side Portugal liggendes? Om min Herres, de Engelskes, Hollanders og Portugisers Lande? Hvem af de Herrer den fornemste var? Samme Dag besværed Directeuren sig meget, at udi Contracterne ikke stod Companiet benævnet, og ders for ikke vidste, hvem han tiente. Det kunde en anden Tid udtydes, paa hvem man vilde. Hvortil jeg svarede, derudi at kunne indsettes, hvad han begierede, paa det han vist skulde forstaae, mig ikke saadant at [I,3, s. 86] tænke, meget mindre saadant at være mig befalet. Og forandred dennem udi samme Puimter med det Ord Com panie, hvilket han siden sagde ikke at giores forneden. Fremdeles sagde han, at Naichen havde givet hannem og Folkene, den By Trangabari for deres fortiente Maa neds-Penge med Jachten; og at jeg dennem først maatte forsikre for foreskr. deres Maaneds-Penge, førend jeg det udi Contracten kunde indføre. Jeg aflagde det dermed, at Naichen, (som saa var) skulde sig det vel selv erin Dre, eller dennem en anden Dorp i den Plads forære, efterdi Companiet ikke med Billighed kunde begiere, hvis dennem med Rette tilkom. Den 4 var jeg efter Crapes Begiering hos den overste Præst, hvor jeg ikke maatte komme i deres Huus, (thi de vare Geistlige) men han mødte mig udi Døren. Dernæst var jeg hos Naichens ældste Son, som mig lod bede, at jeg hannem ofte vilde besøge, anseendes han efter sin Fader skulde vare Naiche. Samme Aften var jeg hos Naichen, hvor han de overleverede 8 første Punc ter lod oplæse, og sagde os, de andre den efterfølgendes Dag at ville høre, og derhos skriftligen overlevere, hvis han af mig paa min Herres vegne vilde begiere. Jeg lod hannem og see min Herres hele og halve Sølvkroner, (27) som hannem saare vel besaldt, og sagde, Derpaa stor Arbeide at være, og adspurgte, om det var got Sølv, og hvor meget det veiede? Hvortil jeg sagde, at han dennem kunde lade forsøge og veie; hvortil han nogle beholdt. [I,3, s. 87] Den 5 var jeg hos Naichen og begierede, at kan Contracterne vilde lade læse. Men han saade, sig samme Aften altsammen at ville endire; angivendes, sig noget synderligt da med mig havde at accordere. Men om Aftenen lod han sig undskylde, med Kongen af Ves lure eller Madre, og Viroppe = (28) Naichens Gez sandter, som han lod sige til sig at være kommen (som var ikkun en Undskyldning, thi der var ingen kommen) og at jeg den efterfølgendes Dag skulde bekomme Afsked. Denne Dag lod Directeuren ved sin Tolk, mig nafvidendes, sige til Naichen, at

efterdi han hannem og Folket den By Trangabari havde foræret, han derfor skulde lade mig forsikre dennem for deres Maanedse Penge. Hvortil Naichen lod ham svare, at naar altingest var klart, da skulde han vel contentere mig. Hvorfor jeg siden sagde til foreskr. Directeur, at han ins genlunde maatte tale om nogen Particulariteter udi min Nærværelse, 'førend de General - Sager vare forrettede, saafremt som han videre med mig for Naichen skulde opkomme. Den 6 lod Naichen sig om Middagen med Evag hed undskylde, og om natten, at han mig ikke sin Herlighed da kunde lade see, dog jeg den efterfølgendes Dag skulde forekomme. Den 7 Nov. levered Crape mig et Brev, hvor udi han tilkiendegav, han havde sig foresat at imodstaae, Hvis jeg udi Contracterne begierede om Trangabari By, som dennem samtlig Jachtens Folk var given 8 [I,3, s. 88] Maaneder, førend jeg did kom. Begierede derfor, jeg dennem med allerførste vilde, med det brede Raads Bevilgning, forsikre for deres Maanedspenge. Samme Dag lod Naichen mig bede, at jeg hans mellemste Son vilde besøge, som havde klaget, at jeg endda ikke hos hannem havde været. Hvorfor jeg gik til hannem om Eftermiddagen. Om Aftenen var jeg hos Naichen, sam sagde, at min Herres Sølvkroner vare ikke bedre udi Sølv end 14 Fanous og. (der gaaer gemenlig 10 Fanous pad et Stykke von Acht.) 2) Sagde han, at vi med de Portugiser maatte være Venner. Men jeg svarede og begierede, at min Herres Kroner for 15 Fanous maatte udi hans Land være gangbar, og at han selv vilde hielpe at maintenere den Uret, de Portugiser havde giort os under hans Lande og Strømme, hvilket altsammen han belovede og tilsagde, og belovede mig den efterfølgendes Dag min Afsked. Den 8 lod Naichen sig undskylde, og den 9 lod Han mig en Hest med fire Elephanter tilsende, hvormed Han mig Byen og des Leilighed at besee lod omføre. Samme Dag overlevered Crape mig nogle skrifts lige Puncter, angcaende 1) Penge ved Contoret at lade blive. 2) Hannem at overskikke til Keiseren af Ceilon, at anlange, om han endda de gamle Contracter vilde ratificere. 3) At jeg vilde lade mig noget moderere udi be Puncter med Naichen (menendes med Byen, som [I,3, s. 89] dennem var given) hvorom aldrig et Ord var rørt af Naichen eller nogen af hans. 4) Om den indenlandske Handel med det første at lade komme i Svang. 5) Om Regnskab fra enhver at fordre. 6) Om enhver udi sin Officio at stille og paa uy at lade sværge. 7) At jeg Companiets Victualier og Skibs - Redskab vilde lade besee. Og 8) at jeg ordinere vilde, at der paa Landet tilbørlig blev spiset. Den 10 Nov. var jeg hos Naichen. Dog der intet blev udrettet, efterdi det var deres Feria sexta, paa hvilken de mener ingen deres Sierninger, som da skeer, kan lykkes; og der jeg hannem efter Directeurens Begiering den Dag, saavel som hver Dag, med Foræ ring begavede, lod han sige, at han billig burde at bes gave os, og adspurgte, hvis nyt han min Herre kunde tilskikke? Samme Dag lod Naichen mig sin Have besee, som han havde uden for Byen, som var ikkun den vilde Skov udi, og siden lod han mig bede, at jeg den efters følgendes Dag vilde følge hannem, han vilde uddrage, nogle sine Venner at besøge. Den 11 lod Naichen mig 4 Heste tilskikke, og lod begiere, at jeg vilde opkomme, og der jeg opkom, blev jeg henviist til den Plads, som hans fornemste Herr (29) sad; (som var uden Hoved) og der Naichen indkom, giorde han sin Bon til et Dievels-Billede, paa Veggen var afmalt. Dog alle Folkene maatte tilforn bort, og mig førte de jevnsides ved Trappen, paa hvilken han paa det øverste Trin sad paa sine Knæ, der han bad, og lagde sit hoved nogle gange neder paa Gulvet med stor [I,3, s. 90] Andagt for det Billede. Og der han det havde giort; ginge de tvende Bramenes til, og hengde ham to Kieder

paa Halsen, giert af Urter, hvilke han igien forared nogle Kleichens, som vare tilsanımen vunden. Hvormed han opstod og gik igien neder og falutered mig. efter deres Maneer, som tilforn, der han opgik. Og dermed lod mig ved Type-Naichen til Hesten føre, og dermed rede ud til Forstaden; og hvor han afstod og indgik, der blev jeg med Hesten henført til Deren, som Han skulde indgaae, og salutered mig altid, saa jeg maatte holte der, indtil han igien kom; (thi ingen Christen maatte komme i deres Huus) og var han udi fire Huse, dog lidet udi hvert, og lod sig først bære udi en Pallen kin, siden reed han paa en Hest, og dernæst paa en Elephant. Og der vi tilbage rede, lod han alle Folkene tilside gace, saa jeg maatte ride ved Pallenkinen hos Hannen.. Og der vi indkom og stod af Hestene, lod Han dennem stille staae med sin Pallenkin, og lod mig sige, at jeg da kunde hvile, og den efterfølgendes Dag skulde bekomme Afsked. Samme Aften lod han mig ved Type = Naichen bede, at jeg ikke skulde være bedrøvet for de onde Lidender, der var kommen, som var, at Peder Nielsen med tvende andre var druknet udi Brendingen, efterdi det var Guds Gierning. Foreskr. Type - Naiche sagde, at Naichen lod mig sige, at han os 500 Barres Peber vilde forstrekke, hvorfor vi en halv Enees Stokker hos Contoret kunde lade blive, indtil Betalingen kom. Hvor for jeg hannem lod betakke, og derhos tilkiendegive, at paa det han des sikrer skulde være, vilde jeg enten selv, [I,3, s. 91] eller andre min Herres fornemme Tienere, der lade blive, indtil Betalingen skeet var. Hvilket han Naichen at ansige opgik, og siden skikked Naichen en Bramene neder til mig, og lod mig sige, at han det foreskrevne havde forstander, hvormed han var vel tilfreds. Og lod mig derhos bede, at jeg den efterfølgendes Dag vilde opkomme, at anskue, hvorledes hans Elephanter skulde fegte. Den 12 Nov. kom jeg efter Naichens Begiering op, hvor Type-Naichen førte mig igiennem Naichens Have, som var med god Orden podet og gravet, og op paa et Huus, hvor Naichen op til os kom, saa vi dennem der saae fegte med 2 Bøffeler. Og der vi om eet Slet ginge neder, blev Naichen hos mig standendes, og lod sige, at vi den efterfølgendes Dag vilde endige vores Handel. Den 13 undskyldte han sig, fordi hans Føds sels-Aar begyndtes den Dag. Den 14 var jeg hos Naichen, dog der blev intet udrettet, men belovede, som tilforn, den efterfølgendes Dag. Hvorfor jeg lod hannenm sige, at det giorde mig meget ont, at jeg noget af hannem skulde begiere; men Hvad Aarsagen dertil var, vilde jeg hannem vel forklare, endog jeg hannem det tilforn havde tilskrevet; begierede, at han mig ikke længer vilde opholde. Hvorpaa. han svarede, at han mig udi altingest, som jeg fornsden havde, vilde forhielpe. Om Aftenen skikked han mig Bud med Type - Naichen, at jeg om anden Dagen skulde hans Hius besee, og dermed bekomme endeligen Beskeder.

[I,3, s. 92] Den 14 Nov. begierede Directeuren, at jeg hannem og Folkene for deres fortiente Maanedspenge vilde forsikre for Trangabari Rettighed. Og der jeg svarede, mig ikke saadan Forsikring at kunne give dennem, sagde han, at han havde Companiet en Eed svoren, hvilken han ikke var pligtig at holde, efterdi de havde giort hannem en Eed igien, som de havde brudt. Hvorfor jeg svarede, om han derom havde nogen Breve? hvortil han svarede, ja, endog de vare med Jachten bleven, og at han vilde vel, at han var undslagen. Hvortil jeg sagde, at han sin Eed kunde holde, som hannem tykkes; jeg havde ingen Befaling paa at largere hannem eller nogen, forhaabendes dog, uden hannem, næst Guds Hielp at ville komme tilrette. Hvorfor han paa det sids ste sagde, at han intet andet begierede, end at jeg han nem den Forsikring vilde give paa min Herres Naadigste Velbehag,

hvorpaa han mig et stileret Brev derom over leverede. Men jeg excusered mig som tilforn, og fors viste hannem paa min Herres Naadigste Affection til alle dennem, som den Handel fortbragte. Den 15 fik jeg Bud, at Naichen lod Brevene forferdige, og om Aftenen lod han sige, sig ilde at være tilpas. Hvorfor jeg opskikked Tolken, at sige Naichen, at jeg ikke troede, at Naichen os udi sit Land vilde have, efterdi han mig dagligen opholdt, og lod hannem bede, at han os sin oprigtige Mening vilde sige, paa det vi ikke længer, os til større Skade, skulde opholdes. Hvor paa han lod mig svare, at jeg intet andet skulde erfare, end at hans Mening jo oprigtig var imod os. [I,3, s. 93] Den 16 var jeg om Middagen hos Naichen, og lod han mig da alt sit Guldverk og Klenodier see, som han og hans 365 Koner brugte. Hvilket var stort nok, dog out Guld; og store Stene, dog fulde af Pletter og uskaaren. Og var deriblant store Perlekieder og store Smykker med ubesnedne Diamanter, Smaragder, Kattesien, Saphir, Hyacinter og Rubiner, hvilke alles sammen jeg laudered meget, endog det var ikke efter sin Støs relse Lov værd. Hvoraf han storligen glædte sig og sagde, at han den Aften vilde giore mig al Wre og give mig min Afsked. Dog begierede, at jeg den tilkommendes Dag vilde overblive, efterdi det var en ulykkelig Dag. Om Aftenen, der jeg længe havde forvagtet Nais chens Bud, opskikked jeg Directeuren, som igien om 11 Slet nederkom med saadan Beskeden, at Naichen skik ked tvende Personer ud til hanmem, og lod sig undskylde, med meget han havde havt at bestille, og lod os sige, at vi tvende Contracter skulde forferdige paa Portugisk, eens liudende, hvoraf han den ene vilde beholde, og jeg den anden; og at altingest den efterfølgendes Dag om Aftes nen skulde blive fuldendiget, saa at jeg den anden esterfølgendes Dag kunde forreise. Item at Naichen alle Puncterne vilde samtykke, undertagendes den 11, om de Portugiser, hvorom han og selv vilde mundlig tale med mig. Den 17 Nov. var jeg om Aftenen hos Naichen, og sagde han, sig ikke den Punct om de Portugiser at kunne tillade, efterdi de længe havde været udi hans Land, og han aarligen havde mere end eet hundrede tusend Da [I,3, s. 94] ler af dennein; forhaabendes ikke, at vi hans Skade ved vores Profit skulde begiere. Endog han havde hørt, at vi ikke vilde blive i hans Land at handle, hvilket os dog maatte være fri. Dersom vi vilde der blive, vilde han os forhielpe med alt hvis han kunde, og bevise os al Ere. Og dersom vi vilde drage bort, vilde han hielpe os til Peber, og udi lige Maader giøre os al Ere. Og der jeg ham derpaa havde svaret, adspurgte jeg, om der vare flere Puncter, som hannem udi Contracten ikke befaldt, og om jeg dennem maatte lade reenskrive? hvil ket han bevilgede, og sagde, mig udi tilkommendes Middag at skulle bekomme Afsked. Han adspurgte mig samme Tid, om jeg selv did til Landet igien kom? og hvem jeg efter mig vilde lade blive i Landet? og hvad han min Herre funde tilskikke, som hannem befalde kunde? Hvor paa der jeg hannem havde svaret, adspurgte han, om Rubiner og Kattesier ikke var udi meget stor Estime hos os? Den 18 Nov. besværede Directeuren sig meget over den Punct udi Contracten, at min Herre maatte giøre og lade udi Trangabari, alt hvis han vilde, og ells Deligen begierede, at jeg den skulde udelade. Hvilket jeg ikke vilde, efterdi Naichen sig derpaa ikke havde besværet. Samme Middag var jeg hos Naichen, hvor han mig strar adspurgte, hvor mange Folk jeg der i Landet vilde efterlade? Hvortil der jeg svarede, at jeg det endda ikke egentligen kunde vide, men formente 20 eller 30 Mand. Da sagde han, at efterdi vi ikke meer Folk [I,3, s. 95] efterlode, hvorledes Byen da skulde blive større? efterdi han srae gierne, at den skulde blive større end Negapatam, og at han havde meent, at

der skulde handles altid udi Landet med 8 eller 10 Skibe. Hvorfor jeg svarede, at det var vores første Reise, derfor kunde vi ikke flere Folk efterlade, endog der 3 Skibe skulde forblive i Landet at handle, og endeligen begierede, at han Cona tracten vilde undertegne, hvortil han svarede, ja. Dog han om Aftenen med mig vilde tale om Afsked, efterdi Han nogle Puncter havde, som han mig skriftligen vilde overlevere. Dermed lod han mig med sin Statholder og Type-Naichen omføre, sin Sal og Pallads at besee, som var efter deres Maneer bygt meget kosteligt, og allevegne med Maler: Guld stafferet. Han havde derudi et stort Bord og en Stoel overdragen med tyk Pladeguld, og derforuden kostelige Senge af sort Træ, indlagt Verk, og Stolperne og Benene af Elephant - Tander, som var meget fint Arbeide, undertagendes hvis Malerverk Der var. Samme Aften kom jeg op igien, og efterat jeg havde siddet udi en Sal uden hans Pallads, blev jeg. fremfordret, hvor mig uden Døren mødte fire af hans Fornemste, som tilkiendegave, at Naichen vilde udi ingen Maader forunde os Byen Trangabari udi andre Made der, end som han de Portugiser havde forundt Negapatam. Dog at vi der et stærkt Steenhus maatte ope bygge, og at hvis Skibe af vores kunde under hans Land hende at strande og blive, dennem vilde han os efter sin Villie igiengive. Dog ligesom med de Portugiser, at det hannem skulde tilhøre, Dertil lod jeg han [I,3, s. 96] nem svare, at jeg paa saadan Maneer at accordere ikke var bemægtiget. Men hvad derpaa og des Rente og Rettighed belangede, der stod jeg hart paa, efterdi han altid saadant havde belovet, refererdes mig paa Crape, som hos stod, (som da sagde mig det et løgnagtigt Folk at være, og dem at være af de Portugiser forførte). - Hvorover de nogle gange vare inde, og endeligen med saa dan Beskeden udkom, at Naichen ikke vilde afstaae Renten og Rettigheden af Byen, dog han os udi den Plads en anden Dorpes Rettighed vilde forare. Hvorfor jeg endeligen begierede at tale med ham selv, og der jeg strar indkom, lod jeg hannem sige, at efterdi der ikke fattedes mere end den ene Punct, som han tilforn havde bevils get, da paa det altingest kunde fange en god Ende, vat jeg tilfreds, hvorledes han selv vilde; endog jeg visses ligen fortroede, at han hvis tilforn belovet var, skulde efterkomme, og efterdi jeg forstod hannem det ikke at ville afstaae, udi det allerringeste min Herre den foreskr. By med des Rente og Rettighed lade beholde, indtil andre Skibe fra Danmark kome. Hvortil han efter lang Discours derom sagde, at dersom vi den eet Aar havde, og vi den siden skulde miste, da skulde vi dero ver fortørnes, og præsentered os den udi eet Aar, dog endeligen consentered den udi 2 Aar, med Renten af et andet Dorp. Hvorpaa jeg svarede, at jeg ingen anden var begierendes, end den samme, som han tilforn belo vet havde. Han begierede fremdeles, at vi med vores Skibe ikke skulde føre noget fremmed Gods til hans.Land for Fragt, saa han under det Skin skulde miste sin Told. Hvilket jeg sagde ikke at skulle skee. Og begierede jeg, at om jeg hannem med de 8 Stokker ikke kunde, indtil [I,3, s. 97] videre Betaling contentere for de 500 Barres Peber, han derpaa havde tilsagt at ville os forstrekke, om han da med miu Haand og Segl vilde være tilfreds? Hvil ket der han godvilligen samtykte, adspurgte jeg, om han da. Contracterne paa Portugisk vilde undertegne? Hvortil han svarede; ja, dog sagde, at jeg hannem en anden lige med den liudendes skulde igiengive, som med min Haand undertegnet var, og dermed gav han mig min Afsked, og forared mig 3 eller 4 buntede Klaichens. Hvorfor jeg hannem lod betakke, og begierede, at Contracterne maatte den efterfølgendes Middag blive undertegnet, saa vilde jeg selv opkomme, dem at annamme; hvilket han belovede og sagde, at

eftersom han tilforn havde sagt, at han min Herre vilde tilskikke noget nyt, af hvis han havde, det vilde han om 10 Dage neders Fikke til mig, og begierede, at een af hans Tienere maatte være Adrigar udi Byen Trangabari; hvortil Crape lod svare, mig uafvidendes, at han den Bestilling en an den Person havde tilsagt. Hvorover Naichen lod den samme Person, som var hans Statholders Skriver, kaste udi Fængsel, saa han ikke siden den Tid kom til os. Udaf denne Naichens endelige Resolution om Byen Trangabari, som han os ikke vilde sorunde, kunde jeg noksom erfare, Crapes Angivende derom falsk at have været; saa at han ikkun Naichen med store Fora ringer haver bragt til at sige, at han Crape og de andre Jachtens Folk foreskrevne Recompense havde givet, for deres fortabte Maanedspenge, paa det han derfor Forsik ring af mig havde kundet bekomme.
[I,3, s. 98] Den 19 lod jeg Contracterne paa ny udskrive, og tegned min Haand-under den eene, hos mit underhen gende Segl, og gik dermed op til Hove, hvor jeg udi en gammel Sal blev henført, indtil den øverste Præst fra Naichen udkom, hvor jeg siden med ham blev udfordret, og der begyndte paa ny Contracterne at udtyde. Og ef terdi det skulde vare lange, førend Skriveren det alts sammen havde giort, gik jeg efter deres Begiering neder, og lod Directeuren efter hans Begiering hos dennem blive med Tolken. Men han kom lidet derefter neder og sagde, at Contracterne om Astenen vist skulde blive un dertegnet, og at Skriverne ikkun havde hørt Meningen deraf, thi de vare bleven kied, at antegne det alt. Derefter opskikked jeg Crape igien med Contracterne, at de kunde blive undertegnede. Men han om 12 Slet kom igien og sagde, at Naichen den 7 og 14 Punet ikke vilde indgaae, som han tilforn havde belovet. Samme Nat, siden Crape var nederkommen, og jeg fornam, Naichen saa mange nye Besværinger forebragte, sagde jeg, at mig tyktes, at det Folk os * ikkun med Bedragerie opholdt. Hvorfor jeg vilde drage til Flaaden, og lade hannem der blive at handle med dennem. Hvorpaa han svarede, at det hannem intet vedkom, thi han havde ikke svoret Companiet. Hvor for jeg hanuem paamindte om hans Ord, som han den 14 havde imod mig, (sagt) og det med Stocherie afslog. Den 20 Nov. skikked jeg Crape op igien til Hove, som nederkom med saadant Svar; at naar jeg den 71 13 og 15 Punct udi Contracterne havde forandret, saa [I,3, s. 99] kulde de om Aftenen blive undertegnet. Han berettede fremdeles, at han og den Portugiske Præst var inde for Skriveren, og at han derudi al Forhindring giorde. Contracterne lod jeg udi de tre Puncter strax for andre, og efterdi de hver. Dag optænkte nye Molestas tioner, befrygtendes mig endda for flere, drog jeg om 3 Slet af Byen, og laae 2 Mil derfra om Natten, og havde saaledes med foreskrevne Directeur forafskedet, at dersom Naichen derefter, nogen Besværing forebragte, da skulde han sig med min Absents undskylde. Og dere som han dennem jo ikke kunde bekomme, skulde han mig iligen om Natten derom advertere. Saa jeg den 21 kom til Trangabari igien, Gud være lovet med temmelig Sundhed, dog alt vort Folk havde været syg af Blode sott deroppe, hvoraf vi og een Mand havde mist. Dog jeg der maatte ligge udi Byen indtil den 27. Og kunde ikke udkomme til Skibet, for den store Brending, der gik, hvoraf vi nær nogle gauge var omslagen, der vi det forsøgte. Den 21 bekom jeg Crapes Brev, at Contracterne vare underskreven. Den 24 kom Crape selv om Morgenen, og berettede, at Naichen hannem endda et Brev paa Trangabari Rente havde givet, uanseet han ikke havde bedet hannem derom. Og annammed jeg Cons tracten af hannem, med een paa Malabarsk, (om hvilken intet tilforn var talt, efterdi jeg den ikke forstod eller bes gierede) som efter Crapes

Sigelse skal linde eens med den Portugiske. Crape sagde, førend han mig dennem leverede, at han vilde først tage en Copiam af samme [I,3, s. 100] Contraeter, saa skulde jeg dennem bekomme. Men jeg soared, at naar han mig først sin Eed paa min Herres vegne havde giort, saa kunde han derom tale med mig, saa kunde han kansker dennem vel bekomme, og dermed lod han sig contentere. Den 25 Nov. kom Naichens Bombarderer til Trangabari, at besee de Stokker, som vi der udi Lan det skulde lade blive udi Utrestation, indtil Betalingen var skeet for de 500 Barres Peber, Naichen havde los vet at forstrekke os med derpaa. Den 30 skrev Crape mig tvende Breve til, ans gaaende 1) at en Capitain maatte raade over sine Sol: dater, og en Kisbmand over Handelen. 2) At Jach: tens Styrmand maatte, med Elephanten hiemfare. 3) Om Regnskab, af hvis paa Landet var kommen. 4) At dersom jeg hannem til alting vilde bruge, Visitatenren da maatte blive sin Commando entlediget, eller om jeg Rosenkranz vilde bruge, jeg ham da viide lade vide, Hvorfor han der skulde forblive? og 5) hvad Hoved Com panie-Skibene der udi Landet skulde have? December. Den I skrev Crape mig til anlangende, 1) at Pens gekisterne vare vel til Landet ankomne. 2) At han ikke nogen Kisbmand til Ceilon kunde forskikke, undertagen des jeg hannem skriftlige Acta vilde give, at Erich Grubbe udi ingen Maader skulde besatte sig med Kisb mændene eller deres Gods og Handel, eller og derover [I,3, s. 101] commandere. 3) At Bogholderens Avinde begierede at maatte seile med Patientia til Ceilon, og hendes Mand der lade blive. Og 4) at een af Adelsburschen maatte blive Boschøtter paa Dannisborg, hvorom jeg og Erich Grubbe strax tilskrev. Den 2 skrev Crape mig til, at han sendte mig sit Brev uforseglet, som han Kisbmanden paa Ceilon om Handelen havde tilskrevet. Den 7 skrev Crape mig til, at den Hollandske Jacht, som begierede at vide, om de til os maatte komme, havde ikkun 7 hvide Personer med nogle Sorte, og at de vare udseilet af Holland, endog de ikke vare udi Companiet. 2) Om Bombarderern, som Tiden blev lang. 3) Om Stokker fra Kisbenhavn og Gods at skikke udi Land, hvortil han udskikker Chalinger. Og 4) at Rosenkranz (Visitateur) maatte overlevere Hannem Bevindhebbernes Instruction, saavel som rig-. tig Fortegnelse, paa hvis udi Skibet Kisbenhavn var indkommen. Den 13 afferdiged jeg Naichens Bombarderer som jeg vel havde begavet, med Foraring og Brev ti Naichen, anlangendes, at jeg med stor Besværing 12 af Flaadens største Stekker havde til Landet ladet føre, udi den Forhaabning, at han efter sin Beleste os 600 Barres Peber derpaa vilde laane. Og dersom han ikke endda dermed vilde være contenteret, indtil Betaling kom, da skulde jeg hannem videre forsikre; ei tvivlendes, at hvis 3 [I,3, s. 102] Hvis jeg hannem udi saa Maader belovede, jo oprigtigen af min Herre med stor Naade skulde blive erkiendt. Den 14 giorde Crape mig paa Kongl. Maj. vegne sin Eed, som han og skriftligen overgav, hvorudi han forpligtede, baade Visitateurskabet og Directeurskabet at skulle forestaae, og derudinden sig troligen, ærligen og vel forholde. Samme Dag adspurgte Crape mig, om vi ikke først vilde lade det Skib Kisbenhavn? efterdi min Herres Skib ikke paa anden Maneer var fragtet, end Dersom ingen af Kisbmands-Skibe skulde hiemgaae;) hvil ket han havde af Erich Grubbes forrige Indskydelse) hvors for jeg lod hannem Contracten derom forelæse, og sagde, at vi vel derom vilde accordere, naar Peberen kom der neder. Hvis hannem og de andre syntes, min Herre og Companiet at være gavnligst, dermed vilde jeg i alle Maader være tilfreds. Den 15 drog Crape til en By, heder Pætte, at opkisbe, hvis Peber der var at bekomme. Den 17 bekom jeg et Brev fra

Naichen, liuden des, at han havde erfaret, at vi Stokkerne og vores Kisbmandskab havde ladet til Landet føre; hvorfor han belover at hielpe os udi alt hvis vi havde forneden. Den 19 bekom jeg Brev fra Crape, at de om Peberet den efs terfølgendes Dag skulde handle, og at der i Byen var Beskeden fra Naichen om de 600 Barres Peber; hvil ket efterdi hannem ikke endda var tilkiendegiver, skulde [I,3, s. 103] Han mig den efterfølgendes Dag derom advertere. Jeg skrev hannem strax til, og udi Brevet advertered ham, at der fandtes udi alt, Bly 28717 Skaalpund, og Tin 2914 Skaalpund. Den 24 Decemb. kom Crape neder igien, og med bragte Companiets Penge tilbage, og sagde, at Indpaanerne da vilde have 26 Dlr. for hver af deres Bar Peber, som er ikkun 360 Pund (33), og at Naichen vilde kisbe os Stokkerne af, dog ikke mere derpaa laane, end 12000 Dir. Den 26 Dec. accordered jeg med Naichens Præst og Bombarderer, som var skikket til os, og blev vi saa forenede, at Naichen maatte lade til Tanjour opføre 12 af de største Stokker med en Fyrmorser, og 2 dobbelte Falkonetter, med 20 eller 30 Kugler til hver. Hvilke han skulde have til Underpant med 10 andre dobbelte Falkonetter, som paa Fastningen skulde blive liggendes, for 18000 Dlr. udi Guld-Fanouer, som han inden 7 Dage skulde lade levere. Dog dersom han ikke bekom sin Betaling inden 3 Aar, skulde han alle de foreskrevne Stokker beholde; sau der strax om Pengene blev opskikket. Den 29 December var de Sortes Nyaarsdag, som kaldes Pungelen (34), som er deres fornemste Heitid, paa hvilken de lode deres Asgud ombære i Byen den ganske Nat. - Og den 30 var deres anden Høitidss dag, paa hvilken de bare deres foreskrevne Spøgerie ud paa Marken for deres Koer. 1621.
[I,3, s. 104] 1621. Januarius. Den i kom der en Præst fra Naichen med Bombarderern, og Brev fra hannem, at han os ikkun 12000 Dir. paa de Stokker vilde laane. Den 2 var jeg hos Naichens Sendebud, og det vi fornam det ikkun Bedragerie at være, gik jeg, efter Crapes Begiering, vred fra dennem, og sagde, at jeg vilde om Borde fare, thi jeg begierede intet videre a: handle med dennem. Dog jeg lod Crape blive hos den: nem, efterdi vi formente saadant deres egen Digt at være. Om Aftenen var Crape igien hos dennem, og der han fra dem kom, sagde han, dennem høieligen at forsværge, at de ingen anden Magt havde at handle, uden som Naichen havde skreven. Den 3 lod jeg Crape accordere med dennem, ef ter Naichens Begiering, saa at dersom Naichen ikke sin Betaling bekom, inden 3 Aar vare forloben, han da skulde beholde de 14 Stokker med Fyrmorseren for de 12000 Dlr. Hvorom jeg ogsaa lod Crape skrive Naichen til paa Malabarsk, saavel som om vores Folk, som vare til Negapatam. Den 7 Januarii skrev Visitateuren Crape mig til, at Skipperen paa Kisbenhavn faldt hannem der heel besværlig, og at han begierede, at dersom nogen an Den [I,3, s. 105] den Capitain skulde paa Skibet blive indsat, han da maatte bekomine sin Afsked. Samme Dag Crape tilskrevet, at eftersom han mig havde ladet forstaae, at der en Champagne laae ferdig, som skulde til Ceilon, mig da tyktes raadeligt, 1) at vi Keiseren af Ceilon skulde ved en vis Person om 5000 Dlr. lade anmode, hvormed vi baade Soldaterne kunde contentere, saa og Handelen forhielpe. 2) At de Skibe David og Patientia blive af Christian paa nogle Maaneders Tid udfætalleret, saa de strax udi denne Monson kunde udseile, deres Flid at anvende, at de noget til Contoret kunde indbringe, hvorved denne Handel kunde komme udi Svang, og blive fastet (35). Begierede, han mig sin Mening derom vilde lade vide, og paa hvad Maneer hannem tyktes den at kunne blive bragt udi Verk. Den 8 kom Crape ud til mig med et Brev fra Naichen, hvorudi han Sengeklæder til en Seng

var bes gierendes, som jeg hannem strax med al sin Tilbehøring tilskikkede. Item berette, at Kisvmændene af Patte var kommen til Trangabari, og begierede 26 Stekker v. Achten for hver Bar Peber, som er 360 Pund. Hvorfor jeg raadte hannem, at slutte Kisbet, paa det vi Peber udi Skivene kunde bekomme, efterdi Tiden forløb, og stor Omkostning dagligen paaløb. Den 10 skrev Crape mig til, at den Champagne, der laae, skulde være beredt at seile til Trinqvenamale, naar jeg vilde. 2) At han ikke kan finde for uraadsomt, [I,3, s. 106] at der tvende Skibe skulde henseile om Bytte til det Røde Hav, alligevel Flaaden derover skulde bekomme nogen Mangel, efterdi de Cambayiske Klæichens ere meget begierlige udi det Kongerige Siam, hvor skiønne Vahre ere at bekomme, som min Herre og Companiet stor Profit kunde indbringe, hvilket han speciatim optegner. Item skriver, at der Breve var kommen, at de 12000 Dlr. skulde komme fra Naichen inden tre Dage. Den 12 skrev jeg Crape til, 1) at han med de andre Kisbmænd og Officerer vilde sig skriftlig resolvere, om de nogen af min Herres tvende Skibe, nemlig David og Patientia, haver til Companiets Nytte forneden. 2) Om de Skibet Elephanten efter den oprettede Com tract vilde lade, og først hiemsende; begierende, de vel skulde betænke, 1) at de ikke kunde aflade begge Skibene med de Penninge, som ved Flaaden var, om Nai chen endskisnt med de 12000 Dlr., som han belovet havde, vilde os undsette. 2) At naar Penningene og Godset var for Ladningen udgiven, og de intet havde at handle med, Folkene der udi Landet da intet kunde bestille; undertagendes tvende foreskrevne Skibe kunde blive afferdiget, noget til Contorens Bestyrkelse at inde forskaffe, efterdi det billigen syntes, at tage paa dennem, som os vilde tage. Hvorpaa Crape med Kiebmandene efter min skriftlige Begiering resolvered, som han mig den 19 skriftligen tilsendte, liudendes 1) at David og Patientia skulde med det allerførste seile fra Ceilon til Socotora, eller der omtrent, og der forvagte, hvis Gud og Lykken dennem vilde tilføie; hvortil de af Chris stian kunde bekomme 200 Dlr., og hvis de endeligen efter [I,3, s. 107] efter den Tids Leilighed forneden havde. 2) At jeg Crape skulde, lade vide, hvorledes Byttet, om Gud noget vilde give, skulde deles imellem min Herre og Companiet, og at det skulde registreres, og til største Gevinst anvendes. 3) At hvis Peber for de Penninge, som ved Flaaden findes, kan indkisbes, skal indlades udi begge Skibene, som ere udi Elephanten og Kisbenhavn, paadet om nogen Ulykke tilslog, ikke des større Skade skulde formerkes, som med det første skulde tilsammen hiemseile. Derhos skrev Crape mig til, 1) at han Peber Havde bestilt, som vi med en Hast skulde kunne bekomme. 2) At Bogholderen kunde skikkes til Ceilen, og til en anden Officio forordnes. Den 13 skrev jeg Crape til, 1) at jeg mig deres Resolution om Skibsladningen til Elephanten lod befalde. Dog Bevindhebberne om den anden halve Fragt maatte med min Herre underdanigst accordere. 2) At om Byttet ikke kunde paa den Tid disponeres, førend nogen Bes ked fra Ceilon kom; endog de tvende Skibe skulde manderes, at søge Contoren med hvis de kunde bekomme, hvor fuldkommelig Resolution skulde findes. Og 3) om de twende Skibes Fatallie, Folk og Penninge, og Pa tientia at afpænde, dersom Reisen ikke vil vel lykkes, paadet Companiet endog nogen Penninge kunde bekomme at trafiqvere med, begierendes, han mig derom sin Resolution vilde tilstille. Fremdeles, at jeg mig storligen glædte ved den Pebers Ankomst, som han mig om adverterede. Og at han Bogholdernes Officium efter hans [I,3, s. 108] 1 egen gode Tykke og Companiets Profit. kunde forandre; begierede, han Naichen skulde tilskrive om vores Folk til

Negapatam, og at han os Arrach (Vin) Olie, Fisk og Eddike for vores to Skibe, som hiem skulde, vilde lade indkiebe. Paa hvilket altsammen han mig skriftligen svarede den 14 ejusdem udi saadan Mening; 1) at de to Skibe, som skulde udseile om Bytte, for 5 Maaneder sfulde fætalleres. 2) Om Patientiæ Værdi og Afhæn delse. Og 3) om Folk og Officerer til foreskrevne tvende Ekibe. Den 16 Januarii var Crape hos mig i Skibet, og beraadslog vi os først om vores Ladning, 2) om Nais chens Belofte, hvilket jeg befrygtede skulde fallere, og de os skulde bedrage. Hvorfor blev forordnet, at en Underkisbmand skulde opskikkes, om endelig Resolution at medbringe. Samme Dag levered Crape mig et Bogholde rens Brev, hannem in Novembri tilskrevet, anlangen: des, at Erich Grubbe havde taget hans Kied og Blod fra hannem, (menendes sin Kone, som Erich Grubbe havde havt paa Landet hos sig udi sin-Sygdom) og han nem derforuden slaget og ilde tracteret. Hvorover han Høieligen klagede, og begierede, desudinden at hielpes til Retten, hvorom aldeles intet tilforn havde været angivet. Den 19 skrev Crape mig til, at han havde bekom met Brev fra Kiebmanden til Pallicatte, 1) angaaende deres Soldaters Besolding. 2) Naichens Senz debud var begierendes, han ved hannem skulde forreise til [I,3, s. 109] Pætte om Peberet, og hvis Naichen havde belovet. 3) Om Bieder og Planker til Broen for Fæstningen, som han havde Bud efter. Hvorpaa jeg skrev hannem til, at han med de andre Officerer og Kiebmand vilde til mig udkomme. Den 24 Januarii blev af begge Skibes Officerer forordnet, at Crape skulde selv opdrage til Naichen at erfre, om vi de 12000 Dlr. kunde bekomme, og om vi Peber derfor udi 4 eller 5 Uger efter den Dag kunde bekomme, efter hvis Ankomst begge Skibene skulde forvagte udi 12 Dage efter dette Datum; og at Crape skulde lade bestille, hvis til eet af Skibene paa Hiemreisen kunde giores fornøden, som nogle Dage derefter skulde gange til Seils, om det foreskrevne ikke kunde skee. Denne Dag kom der til Trangabari 14 eller 15 Barres Peber. Februarius. Den 2 bekom jeg Brev fra Crave, at Naichen ikke vilde laane mere paa foreskrevne Stokker end 5000 Dlr., (efterdi han siger dennem ikke mere at kosse end 3 eller 400 Dlr.) hvilket han dog dagligen differerer, og at Kiøbmandene begierer idel Fanouer for deres Peber; Hvorfor han formener, at Kiobenhavn skal seile til Ceilon og der forsyne sig med hvis han behov haver, og siden med Skibet Christian did komme. Hvoraf var at slutte, at der ingen Ladning for Elephanten var at formode.

[I,3, s. 110] Den 6 skrev Crape mig til 1) om Folkenes Gage af Jachten. 2) Om Forsikring paa hans egen Person. 3) At Jachtens Folk maatte forhøres om alt hvis paa Jachten passeret var. 4) Om hans egen Gage og Offic cio, saavelsom om Soldaternes Eed, Befaling og anden Orden. 5) At jeg ikke vilde entblotte Borgerskibene for Folk og Victualier, hvoraf de intet kunde misie. 6) At jeg Patientiam vilde fleife. 7) At jeg Kiob: manden paa Ceilon vilde være beforderlig, og 8) at jeg de Negapatamer ikke vilde attaquere; med mere som samme Brev indeholder. Hvorpaa jeg hannem generaliter svarede sanime Dag udi saadan Mening; at jeg fornam, Companiet udi alle Maader af min Herre at ville være favoriseret, (som indtil des noksom skeet /var) dog ingen Velvillighed igien bevise; uanseet min Herres Skib, der saa lang Tid for deres skyld havde for vagtet, og deres Fætallie, som de paa Hiemreisen skulde have der fortæret. Hvilket dog intet havde paa sig, vi næst Guds Hielp dog vel skulde hiemkomme. Men jeg svas rede, hannem specialiter den 9 hujus paa hver af sine Puncter, som efterfølger. 1) At jeg ikke var befalet, nogen at forsikre for deres Gage, endog jeg

dennem gierne Dertil hos min Herre og Bevindhebberne vilde være behielpelig. 2) At der ikke udgives saadane Breve, som Han begierede, uden til ærløse Tyve og Skielmer. 3) At det skulde skee ester hans Begiering. 4) Lod jeg ham tilskikke hans Bestalling, med Forsikring paa hans Gage og Bevindhebberie; og at Soldaterne skulde betales of Companie-Penninge, hvortil de maatte oppebærge Tran gabari - Rettighed, og derfor giøre min Herre tilbørlig Contentement, og at jeg mit Beste vilde giøre, en Com [I,3, s. 111] mandeur med 20 Soldater fra Ceilon til Fæstningen at overskikke. 5) At jeg Companie-Skibene alle deres Folk skal lade bekomme, hvorimod jeg min Herres Folk fra dennem igien begierer, efter den medfølgende Seddel, som jeg dennem til Cabo Verde at antage havde bevilget. 6) At jeg Patientia ikke kunde sloise, uden de paa Companiets vegne min Herre for des Betaling vilde forz sikre; og at Skibene af Skipperne magtte dirigeres, var imod min Herres Befalinger. 7) At Kiobmandene efter deres Begiering skulde blive befordret. Og 8) at det skulde efterlades, saafremt de os med Kisbenhavns lille Baad vilde undsette; og vidtløftigere, efter samme Copies Lindelse. Jeg skrev og et Brev til hans nem, og derudi tilraadte, han endeligen Skibet Kisbenhavn skulde lade, og det med det allerførste hiemskikke, efterdi der ellers meget besværligen skulde Skibe igien komme fra Danmark, udi Synderlighed, efterdi der altid havde manqveret paa Penninge, og ikke paa Peber, og de nu havde 18000 Dlr., ester Naichen dennem 6000 vilde bisette. Den 7 kom Elephantens Skipper fra Landet og bea rettede, at Crape havde bekommet Brev fra Tanjour udi den Mening, at Naichen lod os sige at dersom vi vilde drage fra hans Land med hvis vi havde, da skulde vi hannem det lade vide, saa vilde han tilskikke mig igien alt hvis jeg hannem havde foræret, og ei vilde, at vi nogen Skade for hans skyld skulde lide. Den.8 Febr. skikked Crape mig en Fortegnelse paa hvis Fætallie vi til Elephanten fra Companie-Ski [I,3, s. 112] bene kunde bekomme. Samme Dag kom der een af Naichens Livtienere, som var Type-Naichens Broder, til os, og sagde, at Naichen vilde laane os 4000 Dit. paaStokkerne, og Bly for 2000 Dlr. os afkiebe. Den 9 skrev Crape mig til, at han skikked os 40 Pund Sukker, og at vi den efterfølgendes Dag skulde bes komme 2 Pizer Vin de Pas. Om Capitainen paa Borgerskibenc at tilsette, saavel som og Companiets Folk, hvorom han mig tilforn havde tilskrevet, hvilket han skri ver, ikkun i den Mening være giort, at han sig i Frems tiden derfor kunde undskylde. Den 10 skres Crape mig til, at Soldaterne havde slaget Type = Naichens Folk, at han heller vilde være hos Hedninger end hos dennem, at dersom han ikke maatte have fuldkommen Magt over begge Companies Skibene, da maatte jeg see mig om en anden Visitateur, han vilde drage derfra. Derpaa skrev jeg hannem til, at jeg undred, han for saa-ringe Besværing vilde foretage sig, ikke Companiet at tiene, efterdi jeg ikke meget uden hans Raad havde ladet giøre paa Companie - Skibene, Hvilket ikke heller skulde skee, og paa Soldaterne var inds til des aldrig klaget, hvorfor jeg dennem ikke heller kunde have ladet straffe. Og som jeg erfoer af Skippes rens Skrivelse, at han med mit Svar paa hans Punc ter ikke var contenteret, kom mig det selsomt for, efterdi jeg alt hvis han begierede havde tilstandet; undertagendes, Jachtens Folk for deres fortabte Gage at forsikre, som jeg hannem længe tilforn og udi Begyndelsen havde sagt, at jeg ikke kunde giore, begierendes, han videre vilde [I,3, s. 113] betragte Wre og Reputation med Penninge og Gods, og at vi nu kunde skilles Venner ad, og at han ei skulde tvivle paa min Herre og Bevindhebberne, men lade als tingest beroe, indtil han Svar derom fra Danmark 1 havde bekommet.

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Elephantens Skipper skrev mig tvende Seddeler til, at jeg skulde komme i Land, efterdi det stod underligen til, fordi Crape ikke var tilfreds med mine Breve. Alt foreskrevne uanseet, lod Crape sig udi en Pallenkin bære af Byen, og besol min Skipper, (som hannem langt uden Byen oplob, og for Guds skyld bad, at han min Ankomst til Landet vilde forvagte) at sige mig, at han i den nærmeste Dorp vilde fortove; dog Naichens Sendebud, som der var, lod ham igien hente. Den 11,0m Morgenen drog jeg i Land, og klaree red altingest igien med Crape, saa jeg gav hannem tvende Breve. Det ene, som jeg ham tilforn havde sendt, at han baade Visitateurens og Directeurens Plads skulde betiene, og derfor have den forrige Visitateurs Gage, og ligesom hans Formand, være en Bevindhebber udi Companiet; dog han strar, eftersom han selv præsentes red, skulde udi Handelen indlegge 3000 Dlr. Det ans det forsikrede jeg hannem med for min Herres og Com paniets Tiltale for den foreskrevne Jachts Forliis, efterdi Han ikkun efter Keiserens og hans Gesandtes Befalinger havde have sig at regulere, og ingen Artikler, eller anden special Mandement hannem af min Herre eller Bevindhebberne, efter hans Sigelse, var medgiven. Med det tredie Brev contentered jeg Jachtens Folk, som liude, at Crapr [I,3, s. 114] offentlig for mig havde bekiendt, at de dennem godvilligen der i Landet havde ladet bruge, udi alt hvis han dennem paa Companiets vegne havde manderet. Og dermed uds gik jeg, at undervise Conducteurerne udi hvis de paa Fæfte ningen havde falleret, og foer dernæst med Crape om Afrenen om Borde. Den 12 Febr. levered jeg Crape de Malabarske Contracter, som Erich Grubbe havde forhvervet af Naichen af Valdure; og den Tydske Contract, som skulde accordere med den foreskrevne, levered jeg Hans Moller den 30 Martii. Den 17 Febr. sendte Crape os vores sorte Baads folk om Borde, og begierede, at vi vel med dennem vilde handle. Den 22 kom Skibet Kiobenhavn til os, som for Trangabari var bleven liggendes, at forvagte efter Visitateurens Breve, som Skipperen mig da medbragte, udi den Mening, 1) at jeg vilde forhielpe. Kiebe manden, at han Gesandtens Gods, Guld og Credenzer ved Vægt og Pund maatte bekomme, efterdi det dennem meget udi Handelen kunde behielpe, og det i Danmark ikke var mere, end Guld og Sølv. 2) At Gesand tens Hustrue vel der kunde blive paa Contoret, indtil videre Advisement fra Danmark. 3) At Soldaterne ikke ere vel tilfreds med Hendrich Haß. 4) At jeg vilde stille det saa i Orden med Commandeuren, at han intet begynder uden hans Villie, og at god Enighed kunde holdes. 5) Begierer, at jeg vil være tilfreds med [I,3, s. 115] hans Tieneste og Forpligtning, hvorudi han sig altid tro ligen skulde forholde, som vel med Tiden skulde erfares. Og 6) at han forhaabede, at Kisbenhavn imod Foraaret skulde komme til Danmark, og at han med det Skib Christian imod de andre Skibes Ankomst megen Peber vilde forsamle. Martius. Skipperen paa foreskrevne Skib Kisbenhavn var medgiven af Visitateuren en Instruction, som liude, at de ikke skulde tage paa nogen, uden min skriftlige Befaling, og ei heller noget efter min Befaling fra Skie bet lade følge, hvoraf Companiet nogen Skade kunde have. At de skulde anholde om deres Folk fra Skibet Patientia, og dennem beflitte, at de med det allerførste med Skibet Christian kunde igien komme til Contoret. Hvorfor, der jeg den 2 April skriftligen begierede, at de os med twende Stokker, saa og med hvis forordnet var, til Ele phanten fra Skibet Christian at skulle leveres, vilde udsette, raadendes dennem, at eftersom de den 29 Mart. havde begieret, at ville igien seile til Kusten, de alligevel med os skulde henseile til Palligamme, og der indkiebe saa meget ustedt Rius, som de meest kunde bekomme,

hvortil jeg dennem med Penninge, Kleichens, og hvis endda udi Skibet Elephanten kunde sindes, vilde unde fette. Da svarede de mig den 3 Apr. skriftligen; 1) at dersom jeg vilde dennem Penge og Gods forstrekke til at handle med, da vare de det skyldig at efterkomine; dog at jeg dennem saadant skriftligen skulde befale. 2) At de ikke vare befalede, Skibet Elephanten noget at bisette, hvilket de ikke heller kunde giore, endog de [I,3, s. 116] noget dereftet bevilgede os 2 Stokker, 2 Fad Kied og 2 Vandlegger. Aprilis. Den 3 om Aftenen skikked de Kiobenhavns Underkiøbmand, at lade mig sige, at de ikke gierne vilde til Palligamme, hvorpaa jeg lod soare, at de selv hørte af vores Folk, hvad Kiob der var, paa Riis, og raadte, at de skulde derhen seile, efterdi det ellers skulde være Companiet stor Skade. Hvorpaa de mig den 4 lod sige, at de ikke vilde derhen med til Palligamme Land, uden jeg dennem vilde forsikre for al den Skade, de derover kunde lide. Hvorom de og til mig sendte des res Overstyrmand, som med god Besked tilkiendegav, dennem ikkun faa Anker og Toug at have, hvorfor (om de eet paa den onde Grund kunde hende at miste) de vare forlegen. Hvorfor jeg bevilged, at de kunde seile, naar dennem tyktes, endog Erich Grubbe deres Svepas (36) ikke med sig havde.Dog at mig raadelig syntes, at de Hans Moller lod efterblive, at indkisbe hvis Riis de udi Companiets Champagne kunde overføre. Hvilket de siden concluderede, saa at Morten Finche dertil skulde være forordnet. Den 5 April var jeg udi Skibet Kisbenhavn, og levered dennem et Pas til Skibet, som liude, mig vitterligt at være, at min Herres Søepas, Skibet Kies benhavn medgiven, var af Capitainen udtaget, som den nem med det første igien skulde blive tilstillet; at dennem derfor intet utilbørligt af nogen maatte begegnes, begies [I,3, s. 117] rede. Visitateuren skrev jeg til, 1) om den Ulykke med Skihet Christian, Davids Forreisning til Danmark, Soldaternes skielmske Forholding, og at Kisbenhavns Skibsraad ikke vilde til Palligamme. 2) At de havde Elephanten undsatt med 2 Stekker, 2 Fad Kiød og 2 Vandlegger; og 3) at Patientia var seilet fra Palligamme den 17 Marti. til Trangabari; hvorfor jeg bes giered, at han dermed vilde forordne, eftersom ham syntes det best at være, og det kunde komme min Herre og Companiet til Gavn og Beste. Saa foreskrevne Skib og Folk seilede samme Formiddag fra os. Anno 1623 den 1 Maji haver jeg leveret Herr Canzeler disse foreskrevne Fortegnelser. Offue Giedde mpp.

Arbejdsudgave til chr4.dk. De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte. Dette er en afskrift af de trykte danske originaltekster, ikke en dansk oversættelse af den tyske bog. Satsens linjeskift og orddelinger er samlet, mens gammel stavning og originaludgavernes sidetal er søgt bevaret. Sidetal mærkes med bind og hæfte, fordi pagineringen begynder forfra i hvert hæfte. Udgiverens notehenvisninger er bevaret. Schlegels særskilte tyske forklaringer og indledninger er ikke medtaget eller oversat. Enkelte fremmedsprogede indførsler indgår i originalteksterne og er bevaret. Første side af hvert dokument er gengivet som kontrolbillede. Teksten er OCR-baseret og kun stikprøvekontrolleret; fuld korrekturlæsning mangler. Især navne, datoer og regnskabets beløb kræver kontrol mod originalen før offentliggørelse.

III. Christian 4.s rejse til Norge og Vardehus, 1599

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Kilde: Samlung zur Dänischen Geschichte, I,4, side 55–90. Bayerische Staatsbibliothek, digitalisering 10452499.

Originalens første side. Afskriften følger nedenfor.

[I,4, s. 55] Kong Christian den Fierdes Reise til Norge og Vardehus i Findmarken. Anno 1599. Aprilis. Den 17 imellem 7 og 8 befalede Kongel. Mas _jestæt, at hvem der var ansagt at være paa Hans Naades Skib Victor, de da skulde dennem der indstile, hvilket efterat skeet var, udlage de vi fra Holmen i Kiebenhavn, og efterat Veiret var os imod, blev Skibet sat ind til Vartov, hvor vi siden fik en Syd-Sydost, som vi løb den Dag med til un der Hven, og før Veiret sig lagde, og blev slet stille, satte vi for Anker til imod anden Dagen, som var Den 18 tilig, ved 6 Slet, blæste en liden Sydost, hvormed vi løb for Kronborg, og satte der; dog var det saa stor Taage, at vi nær havde giort Skade paa nogle fremmede Skibe, hvilke vi med [I,4, s. 56] Ned undvigte. Thi alle Seilene vare opstillede, hvorfor vi strax udi Jil satte, før vi løb videre an paa Skibene. Strax blev 9 Stykker løs skudt, og alle Musketerne, hvorpaa blev svaret af Slottet med lige mange Skud. Dernæst drog Hans Kongelige Majestæt med en Esping til Slottet, og kom ud imod 12 Slet, da giorde vi strax Seil; thi det var opklaret, skede samme Tid stor Skyden baade paa Skibet og Slottet, indtil vi det var forbiseilet, og blæste en Sydost med fuld Seil, hvilken sig imod Midnat forandrede til Østen, siden mod Morgenen til Nordost, og den Tid Klokken var mod 8, var vi omkring Marstrand og Blaakulden. Den 19 lod Hans Kongelige Majestat holde Prædiken ved 9 Slet, og blev den Text forhandlet ved Mag. Anders af den 107 Psalme. Da skede en merkelig andægtig Prædiken, hvorudi i Synderlighed forklaredes, til hvad Ende man Ssehandel skulde bruge, Gud til Ere, og sin Næste ikke til Skade; ikke heller af overdaadig Forsæt og Dristighed den begynde; thi sligt var ulykkeligt. Sidst, hvordan man sig i Nød og Fare skulde forholde, og paakalde Hannem efter Davids Raad. Denne Dag var Vinden meest til Nordost, dog lidet, og løb vi Norge nær paa 1 Ugsies lige ud for Marstrand, og der lidt omkring laae mange sinaa Skuder for Anker, og fiskede paa 24 a 30 Favne, gik samme Dag Fisken vel til, Kongel. Majestat fordrev Tiden i disse to Dage med Musika, Herremændene med Dobbel. Denne [I,4, s. 57] Denne Dag lod Hans Majestet kalde al Folket tilsammen, og giorde selv Formaning til dem, at de skulde holde sig trolig og oprigtig udi al forefaldende Vaade og Trængsel. Eftermiddag ved 4 Slet blev det stille, og saa klart, at vi kunde paa een Tid baade see Norges Land og Skagens Kirke, var til hver Land 5 Ugsies. Imod Natten fik vi en god! Nordost, med hvilken vi kom en stor Vei, at vi om. Morgenen, som var Den 20, kome tilig under Tremesse, og siden en Tid efter endog med samme, Bør langede vi ind udi Flekkerøe, hvor vi fandt Flaaden, Kongelig Majestats 7 Skibe. Her havde vi nær løbet paa Galionen af Raphael; thi vi satte for nær, og de kunde ikke give længere Bord for Josaphat, som laae bag dem. Her blev meget skudt paa Skibene, og blev fersk Vand indtaget, som fled af Klipperne. Fra Helsingør til denne Havn er 44 Ugsiøs, og er temmelig stor, at der kan ligge nogle hundrede Skibe udi. Flaaden bestod af efterfølgende Skibe: 1. Josaphat. 5. Victor. 2. Gedeon. 6. Duen. 3. St. Michel. 7. Papegoien. 4. Raphael. 8. Raabukken. Her lod Hans Majestat sette sig udi Land til nogle Fiskebaader, og bekom der Østerlinge. [I,4, s. 58] Den 21 blev vi udi Havnen, for det var stille; siden kom en Sydvest, med hvilken vi kunde ikke udkomme.

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Dessigeste laae vi stille Den 22, som var om Søndagen, og blev Kongelig Majestat her giort til øverste General Capitain over Skibene, og blev dem strax befalt, hannem ikke herefter paa Reisen at nævne andet, end GeneralCapitain. Her blev ogsaa Victor Admiralskib. Eftermiddag løb vi Sønden af denne Havn med Vest-Nordvest, og der vi vare udi Ssen, skød Veiret til Vesten, og blæste en Storm. Vor Kaas skulde været paa Vest-Nordvest, derfore maatte vi gaae af og til udi Søen, til om natten. Imod 2 Slet sked Vinden til Sydvest, hvilken vi havde bedre Hielp af, saa vi om Morgenen vare lige imod Mandal, og efterdi at udi denne Nat Gedeon var kommen fra Flaaden, førte vi saa got som ingen Seil, til Den 23, paa det han skulde os oplange, men fik hannem denne Dag ikke at see. Den 24, kort for Dag, reyste et stort Sens denveir, hvormed vi giorde Seil, og kome Næsset forbi, som ligger 12 Ugsiss fra Mandal, ved 9 Foriniddag, og naaede siden strax Jederen, som er et lavt Land, og Hofmesteren haver ud Forlehning. Imellem denne og Næs ligger Edersfiord. Der Klokken kunde være ved 3.Eftermiddag, løb vi Havnen forbi, som man seiler op til Bergen. Her laae mange svare høie Klipper, udi Synderlighed een, [I,4, s. 59] -som kaldes Bukken, og strekker sig ind udi Fiorden, som løber op til Bergen. Imod Aftenen fik vi Ge deon udi Sigte igien, som var vel en Ugsiss for os. Denne Nat havde vi (Gud vare lovet) skien Bør, men kunde ikke føre nogen af vores Seil, uden Blinden; thi Victor var saa vel beseilet, at dersom vi brugte nogen mere Seil, kunde ingen af de andre føle ge os, før de fik omlastct. Den 2's holdt vi Søen med samme Vind, og var om Morgen ved 12 Ugesiss fra Bergen, imod et Land, kaldes Sundmør. Vor Kaas laae ved Nord- -vest for en Odde, som udskied sig udi Søen 6 Mile. Den 26 kunde vi ingen Land see, før vel op paa Dagen, da bleve vi vaer nogle ganske høie Klipper, hvilke nær havde bekommet os ilde; thi vi vare dennem for nær, og Styrmanden kiendte dem ikke. Siden lagde vi ud ad Ssen paa 6 eller 7 Ugesiøs for en Vig, som sig opskyder imod Tron-- hiem, og satte vores Kaas Nordvest paa. Samme Dag seilede vi og Tronhiem forbi. Den 27 oprenste en Nordvest med en heftig Storm, og vedholdt med Brusen og Regn udi z Dage og Nætter, at mange var ikke ved synderlig god Forhaabning. Gud være lovet, som afvendte Ulykke. [I,4, s. 60] Disse tre Dage og derefter, indtil den 3 May, havde vi denne Modbør af Nordost, og ginge af og til vel heit udi Søen, saa vi ikke kunde see noget til Land udi otte Dage. Majus. Den 3 May imod Aftenen blev Veiret noget rommere, og skiød sig flur til Østen, dog varede ikke længer end to Timer, og blev strax Nordost; saa vi kunde intet andet, end legge om igien under Vinden, indtil Den 6, Eftermiddag, fik si nogen Hielp af Norden, dog var vi saa vidt udi Søen, at vi ikke lettelig kunde vide, hvor vi laae, eller mod hvad Land vi løb; thi for Fare skyld torde vi ikke gaae den rette Kaas for Svelget, som kaldes Malstrøm, hvilket sig strekker paa en Ugsiss omkring. Den 7 tilig om Morgenen blæste en got Syde ost, med hvilken vi kunde opstrekke vores foresatte Reise, og beholdte samme Vind udi otte Dage; dog kunde vi ikke see Land førend Den 9, og mente vor Styrmand sig at være længere oppe over Tronhiem, end det sig siden befandt, løb herfor for meget imod Landet, at vi siden maatte legge to Ugesiss ud igien, og kom den Dag saa vidt, at vi kunde see en mægtig høi Klippe.
[I,4, s. 61] Den 1 1 naaede vi til Nordcapen, og havde megen Kuld; thi vi saae intet andet end hoie Klipper med Snee belagt. Den 12 naaede vi Kinden. Den 13 løb vi langs Landet, og fik en Nords vest, med hvilken vi lagde omkring Nord-Odden, og satte vor Kaas udi Sønden. Den 14 om

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Morgenen ved 3 Slet kom vi under Vardsen, og satte vi, hvor vi fandt to Engelænder af Hulle, som laae for Anker, den eene paa to Mers, og den anden paa eet, hvilke bleve strax fors drede til Borde, og da deres Besked fandtes urig tig, i Synderlighed den ene, som havde fisket for uden Lov, bleve de indført paa Victor, og sat fangne. Hvad af Klæder udi Skibene var, fik Baadsmændene til Priis, dog det var ikke synderligt; det andet Skib var først indkommen, og havde samme Morgen ladet Anker falde, havde hverken fisket eller Handlet endnu med nogen under Nordland. Udi det største Skib fandtes salt Fisk udi Banken af den store Torsk, henved 30 Læster, og vel mere end 200 ferske, som laae paa Overløbet, og de samme Morgen havde fanget. Skibet var aftaklet, og Seilene henlagt, maatte vi derfor fortøve, til vores Baadsfolk havde giort Redskaben ferdig, og Skibet besat med Folk, hvilket ikke den Dag kunde skee. Imod Middag drog vor Capitain til Land paa Vardsen, hvor Vardshus ligger; der saae vi intet andet, end nogle [I,4, s. 62] ilde dannede Hytter, somme slet under Jorden ganske armelig, somme af Blokker, dog smaa, lave og stakkede. Blokhusene havde ikke mere end eet Kammer; thi de vare ikke større udi Længden eller Bredden, end 6 eller 8 Alen. De underjords Hytter havde tre adskillige Rum, før man kom til Stuen, med tre Dø: re, dog ingen Lysning, uden hvad ind af Gadedøren kunde skinne; men naar nogen skulde ind udi Stuen, gik der først een hen, og oplod Stuedøren, at man kunde gaae efter dets Lys. Inden udi var Stuen klædt med Blokke, og havde udi det ene Hiørne en liden Grue, dog ingen Røghul; men midt paa Taget var et Vindve, hvilket gav noksom Lyset. Her paa Vardsen er meget Skiversteen, med hvilken de havde lagt Gulvet udi Hytterne, og strød et slags Sand derpaa, hvilket holdt det tørt, samme Sand var stort og hvidt ligesom Baye. Kirken udi Byen var et lidet Blokhus, kunde omtrent staae et hundrede Folk udi. Under Choret ligger begravet Christopher Ul feld og Henning Falster, dog uden al Gravskrift eller Tavle. Udi Kirken stod allehaande Riim med Rydske Bogstaver, iblant hvilket var dette, som jeg af skrev, fordi at Bogstaverne var mestendeel Grækisk: ΠOMOΛYN EXTIACAZN. Hvilket læses Pomelon Sktelton. O Dominus Propitiator meus; det er: Herren er mig naadig. Denne Kirke laae ret hos Slottet, hvilket er saa ganske ringe af Bygning og anden Leilighed, at man neppe haver feet uslere Fæstning. Husene vare 6, bygte af Blokke, smaa, som de andre udi Byen, og stod her [I,4, s. 63] eet og der et andet. Der var en liden Mur omkring bygget af Skiversteen, den er lagt paa den anden uden Kalk, og bekast med Jord, som giorde en Vold deromkring, hvorpaa stod fire Jernstykker. Her gik et tamt Rensdyr, hvilket vores Capitain stak med en Hellebarde, og blev ført os til Skibs. Lehnsmanden Hans Olsen lod tilberede et Maaltid, men der var ganske ringe at tage til, hvorfor vi gik strax til Skibs. Her var paa denne Ort en ulidelig Stank af den Fisk, de tørrer, hvilken hængte der i stor Mængde; dog den meste Stank kom af endeel Hoveder og Been af Fisken, som var henlagt paa Sandet at tørres. Paa disse Been gik Faar og Gieder, og gnavede, hvilke Aaret igiennem ikke faaer andet til Føde. Landet laae fuldt med Jis og Snee, og havde ikke havt noget Sommerveir, førend Dagen for vor Tilkomst. Jeg var med Sigvart Grubbe udi Præs stens Huus, som var en Jordhytte, og havde stor Armod, beklagede, at han ikke drak andet, end hvis han brygde paa Mask, han fik fra Slottet. Der vi kom til Skibs, giordes strax Seil, og løb med Raphael ud fra Vardsen fra de andre Skibe, hen imod Kalvis, (Laves), hvor vi naaede om Natten ved 12, siden om Morgenen, som var Den 15, kom vi til en Havn. Her mødte os i Søen en Kisbenhavns Baad, hvis Skib laae

inden en Klippe, og beklagede, at en Engelsk giorde hannem stor Skade med Forkiøb med Russerne, hvorfore vi lagde ind der, som han laae, og sendte om Borde, og lod Skibet tage, som var paa eet Mers, [I,4, s. 64] 50 Laster, havde Fisk inde, ved 200 Banke saltet, strar blev Folket tagen af Skibet, og sat udi Jern paa Victor, og Skibet bestilt med vort Folk, som skulde fortøve til Under-Admiralens Ankomst, som var samme Nat forventendes. Derfra løb vi til Kaldin, en meget skiøn og belegen Havn, som er imellem Fieldene og en stor Klippe, som ligger uden for. Der forz mente vor Capitain at finde Skib, men de vare der: fra løbet, og en halv Ugsies bedre op til en anden Havn imellem Klipperne, dog ikke saa stor som den forrige, kaldes Oltin, hvor vi bleve vaer to Engelske Skibe, som havde sig indlagt udi en liden Vig i samme Havn under Fieldene, og laae mange Klipper uden for dem, baade blinde og andre. Vinden var god og stærk, og Strømmen med os, og syntes vel, at det ikke skulde være raadeligt, at løbe samme Skibe ont Borde for en maadelig Klippe, som laae ikkun eet Steenkast fra dem; dog var der ingen Raad paa Færde, at vi jo skulde sette udi Strømmen paa 30 Favne, men løb lige ind imod den Engelske, og stødte paa en blind Klippe med Victor, at der gik omkuld hver anden Mand, der var derpaa, og opflød strapet temmeligt Stykke af Stavnen, og mange Splinder, saa at der blev stor Raaben og Skrigen, og ingen andet vidste eller troede, end at vi der strax skulde siunke til Grunde. Vi løb hid og did, som afsindige Folk og fortvivlede, hverken regnede eet eller andet, og de, som skulde befale noget, kunde for megen Raab ikke blive hørt. Strax løb man til Pumpen, og bes fandt, at vi var lek, dog Gud allermægtigste, hvilk ken evindelig være æret, hialp saaledes, at vi kunde [I,4, s. 65] raade Vandet med idelig Pompen, og fik et Toug paa Raphael, og siden et andet bag ud, og vandt os af; thi Ebben var med os, saa at, da vi vare aflsben, kunde vi see Klippen blot, og dersom Skibet havde været svagt, var det umueligt andet, end det havde skiltes ad. Før vi kom af Klippen, raabte vi til de to Engelske, at de skulde komme om Borde, og efterdi de vare noget langsom, blev der skudt tre Skud til dem, iblant dem naaede eet Galionen paa det mindste Skib, der beredde sig strax at komme om Borde. De som derfra ankom, bleve her imodtaget; dog var ingen, som gav synderlig Agt paa dem. De ginge til, før man vidste, og giorde de Fanger løs, der sad paa Kobrøggen, og menes, de havde udi denne Tumult intet got i Sinde; men der man blev det vaer, at de vare løsgiorte, bleve de strax igien indsat. Før vi kom af Klippen, drog vor Capitain hen til den Engelske, og besteg Skibet, udi hvilken var Skipperen selv tredie, som havde tolv Mænd udi Land. Han satte sig til Varge med en Kortelak, havde ogsaa ladt to Gøtlinger, som stod bag under Kahytten, og var nedvendt paa Overløbet, fulde med Skraadt, og fandtes der tændte Lunter hos, som han havde udi Agt at spilde Folk med; men blev hindret, at han ikke kunde komme til Stokkerne, saa at han med sit Selskab maatte give sig. Dog var det med Nød, at han kunde beholde Livet; thi han fik mange Hug. Skips peren med to Baadsmend, og en Pskerdreng, blev slagen udi Jern paa Victor. Udi hans Skib fandtes Salt og Penge for 1500 Daler, med megen Rysk Mynt, Dersom den Skipper havde havt sit [I,4, s. 66] Folk udi Skibet, vilde han ikke saa lettelig have slupe pet det; thi han endeel af dem havde udsendt til de næste Fiskeleie, disse kom ikke mere tilbage. Det andet Skib var ubevæbnet, havde ikkun to Støffer udlagt, og kom Folket derfra strar til os om Borde, og blev indsat. Derefter om Natten ved 9 Slet blev vi afvunden, og kom for Anker, og blev Lasten ome kast, at man kunde vide, hvor Lekken var; dog gil Natten derhen med, og var stor Storm nied

Hagel, Kuld og Snee, at ingen sig kunde behielpe paa Overz løbet. Imod Morgenen fornam vi, at Stavnen var fragiven, og at der ingen Raad var til Lekken, uden man vilde hugge Bagholtet; dog blev dertil brugt Middel med Poser af Vikker, Bly, Spek og blaat Leer, saa at Vandet blev paa en Maneer, og kunde regieres med Pompen. Denne Dag, som var Den 16, laae vi stille udi Havnen Erin, da vores Capitain blev raadt, ikke at udløbe, før Vinden blev gerade; thi han vilde til Kaldin, og lade der Skibet overlegge og besee. Fra Morgenen til Afte: nen havde vi Sydost med Storm, og saa tyk, at man ikke kunde see en Haand for sig, og Pompen vår aldrig stille; ikke heller kunde formerkes, at Lekken sig sagtede. Himmelfartsdag, som var Den 17, saae det bister ud paa alle Sider med Fog og Snee; dog blev det klart mod Middagen, og kom os nogle Rysser og Vildlapper om Borde. Ryfserne havde et stort Rugbrød, og et lidet Børste Flesk, hvilket de vilde forære vor Capitain til en Præsent.
[I,4, s. 67] Det blev antaget, og de tracteredes med AlicantenViin, indtil den ene slæbte den anden bort. Dette Folk var den Ryske Bojar undersiddendes, og var neddragen af Landet, for at fiske under Lapland. Rysserne vare vel klædte af adskillige Farver, og havde lange Klæder med Ermer, som hængte en halv Alen neden for Hænderne. De havde Underkiortler, som lange Præste-Samarier, foret med Lammeskind; thi de bytter Graaverk bort for Lammeskind med de Engelske. Disse havde ingen Burer paa. Lapperne saae og meget armelig ud, og kom tre udi en liden Fyrreskoute, med en Hund og en Bøsse, da de gave for, at de vilde drage ud i Fielsene, at skyde Rens- "dyr, og bad om Krud og Bly, hvilket de bekom, og fik ogsaa deres Deel af Mød og Viin, som Rysserne. Deres Klæder vare af Rensdyrhuder, det Løiene udvendig, og havde ingen Linklæder paa. Kiortelen var dannet, som en stakket Samarie, og bunden under Livet med en Snøre. Deres Burer vare, og løiene, giorde som gamle Pigbroger. Naar de krøb paa Hænder og Fødder, kunde ingen andet kiende, end det var en Renskalv, og kunde formedelst deres Dragts skyld gaae allehaande Vildt meget nær. Imod Aftenen ved & Slet skied Vinden sig til Nordost, da fik Skipperen Besked at løfte Anker, og gaae til Seil. Hermed drev det ene Engelske Skib, som blev tagen, paa Victor, og maatte hugge sin MessansMast; siden drev det anden gang paa os, at vor Bogsprid kom udi hans store Hovedtoug, og var nær, at deres store Mast havde gaaet over Borde. Det Mers, som stod paa vor Bogsprid, gik i simaa Styks [I,4, s. 68] ker, og nogle af de Engelske Hovedtoug; dog bleve de skilt ad uden videre Skade, at de kom til Seils. Efter dem giorde Raphael Seil, saa Victor; men strar vi havde seilet ud i Veiret, blev det saa bistert, tykt og mørkt, at mange ikke vidste, hvad de derom skulde tænke. Men vi fik kort derefter Betydelsen at vide; thi Vinden skied sig til Østen, før vi kom vel ud af Havnen, og vi med stor Nød kunde komme fra Klippen, fordi Veiret var meget skarp. Dog gik vi ud ad Søen, men drev flux med Vandet under Biergene, sag at der var slet ingen Raad eller Rum at vige mere, da vi saae alle Døden skinbarligen for Dinene, og vare hos to blinde Klipper, een paa hver Side, og vidste ikke dennem at vige. Der maatte man see og høre megen Jammer paa hver Mand, og var det sidste Raad, at man skulde opkalde de to Engelske Skippere, som sadde udi Jern, om de vidste Løbet. Der de fremkom, saae de, hvad forhaanden var, og som de derudi vare meget erfarne og kyndige, fik de strax Mersseilet at flyve, og lagde om, det meste mueligt var, og løbe imellem disse blinde Klipper og Skiær, og maatte saa lade gaae ind udi en Havn her hart hos, heder Tiberi, Samme Havn

var liden, og ikke rommere, end til 6 eller & Skibe, laae imel lem Klipper med et snevert Indløb, udi hvilket laae mange blinde Skiær, som vi bedre fik at see imod Morgenen, da Bandet var falden. Den havde først været funden af den ene Engelske Skipper, vi havde fangen, og findes ikke udi noget Søekort, ikke heller Oltin; thi han derudi havde forsatt et Skib. Vi [I,4, s. 69] Vi indkom i denne Havn lykkelig, Gud være lovet, imellem 1 og 2 Den 16; og enddog det var om anden Dagen noget til Villie, raadde denne Engelske, ikke at løbe ud, uden Vinden var reen for, hvorfor vi bleve der liggendes Den 17, og droge til Lands, og fandt Gangen over Klippen til en Dal, hvor der var et lidet Fiskerleie af Rysser. Husene eller Hytterne vare 4 eller 5, men Folket var ved 50 Mand. De førte vor Capitain med sit Folk ind udi en varm Hytte, og Havde midt udi en trind Ovn, som en Bagerovn, og rundt omkring Stillinger, som de laae paa. De bare frem Brød, Smør og noget hvid Ost, som Tolle, giort af Rensdyr-Melk, og skienkte vor Capitain en Hvid Revbælg. Siden bød de sig til, at ville ladeos see deres Ringen, og fremkom 2 Par nøgne til Beltesteden, hvilke længe tumlede hinanden med stor Bez hændighed og Styrke paa Sandet; og der een af dem gav tabt, at han ikke mere kunde værge sig, rakte han Haanden i Veiret, og skiltes ad. Vi laae saa i Havnen alt stille, indtil Den 19, om Natten ved 12 Slet, da vi fik Sydvest, og løb dermed ud, og naaede ind udi Kaldin, hvor Josaphat og Gedeon laae med de tre Skibe, som var tagen. Der indkom vi imellem 3 og 4 om Morgenen [I,4, s. 70] Den 20, og var Solen klar, at man sace Hende den ganske Nat saa lyst, som om høi Middag. Før vi drog fra Tiberi, kom tre Ryske Baade om Borde med stor Torsk, og kiøbte vor Capitain 300, som bleve saltede, og kostede 9 Rdlr., som giorde 9 Tønder fulde, uden Hoved og Been. Paa Landet laae endnu meget Jis og Snee, og var intet, som begyndte at grønnes, uden nogle vilde Palmer, ogen Urt, som de kaldte Orpin, der bruges iblant Rysserne for Skiørbug. Udi denne Havn ved Søebredden fandtes megen Coral, desligeste et slags Muslinger, saa store som Østerlinge, med røde Skaller. Den 20 imod 11 Elet om Natten fik vi Vind, og løb dermed til Kildin, en halv Ugsies, Hvor vi strax lod allevegne omkring forsøge Grunden, om der var noget Sted, hvor Skibet kunde oplegges og forbedres, men befandtes intet beqvemt Sted; thi hvor det blev forsøgt, var der allevegne megen Steengrund. Dog var Nøden udi Hænder, at vi maatte endelig have Skibet til Lands; derfore blev Den 2 1 al Skyttet udsat paa Gedeon, og der Ebbe gik ind, kortedes Skibet til Lands; men kunde ikke komme saa heit, at man kunde see, hvad Skade der var forhaanden, thi der var bradt Grund, at der Stavnen stod paa tort, laae Skibet bag paa 14 Alen, og foraarsagede stort Arbeide saa tit Floden kom, baade Nat og Dag, til Den [I,4, s. 71] Den 23, kunde dog intet fordre, at man maats te see ret, hvor Kølen havde Brek; men lod sig ikkun 2 ved 6 Avarter langt tilsyne ret paa Bugten, som var baade afstødt og splintret indtil Plankerne, der ogsaa havde sig fragiven, at Verket var udfløden. Dette blev drevet ud igien, det beste mueligt var, dog forringedes intet af Vandet, som blev pompet, hvoraf lettes lig var at slutte, at der maatte være større Skade fors Haanden. Og blev det berammet, at Skibet skulde ud paa Strømmen igien, og overhales til Raphael; thi blev alt Godset udskibet paa Landet, baade lidet og stort, og Folkene indlagt paa de andre Skibe, saa mange der kunde faae Rum, og de andre laae i nogle Jordhytter paa Landet. Thi samme Sted, der Skibet landdroges, var et Fiskeleie af Rysser og Findlapper, som laae udi nogle smaa Jordhytter, som Hundehuse, og stode mange ledige, fordi Fiskerne vare endnu ikke alle komne ned af Landet. Een af disse Hytter kom

jeg udi, som var vidt og romt, som et temmeligt stort Hundehus. Der Godset var udskibet Den-23, imod Natten, lagde de med Ras phael om Borde, og begyndte strax Victor at overhale. Der den var paa Siden, beløb den med Vand, at hun nær havde synket; thi Skytsportene vare ikke tættede, som de skulde, maatte derfor overende igien, udoses og tættes. Siden, der den blev overvunden, at man kunde see Kislen, gav sig en anden Skavanke tilkiende; thi Kislen ret under var henstødt, meer end 9 Alen slet til Plankerne, og var imellem den første E 4 Brekke [I,4, s. 72] Brekke og denne to Alen heel Kisl; thi der vi havde første gang stødt, reyste Skibet sig paa Klippen, og sprang frem, og snoede sig siden efter Vinden, at han kom at ligge vindret. Udi Plankerne var intet brek ket, men to store Jern-Bolter vare søndergaaen, og en heel Hob Søm. Dette blev flyet, drevet, beget, og med Bly overslaget, at vi Den 24 indskibede Godset, dog lettedes Pom pen ganske ringe. Denne De Kilden strekker sig fra Sønden til Vesten, og kan have udi sin Omkreds tre tydske Mile, og er ikke af nogen beboet, uden af dem, som kommer derhen paa visse Tider at fiske. Der er overalt høie Bierge og Klipper, dog at man dem vel bestige kan, og lader sig ansee at skulle være frugtbare af Græs og Urter; thi mange Steder, bes synderlig i Dalene, var Jorden bedekket med visnet Græs, at det laae, ligesom man havde det med Villie bestreet med Høe, efterdi det ikke afhugges, da Findlapperne ei behøve det, saasom Rensdyrene opholdes ved Mos. Der laae mange Steder megen Snee, og var udi en Slette ved Fiskeleierne en fersk Sse, hvilken endnu laae bedekket med Jis. Paa den søndre Side haver dette Land et Birkekrat ved en halv Miil stort, og udi samme Krat findes mange Biørne og Ræver; oppe paa Klippen lod sig see hvide og sorte Ræver, hvilke aldrig af Nordfolket blive fore fulgte, (som nogle bleve skudte af vort Folk); men ingen Fugle vare at finde, undtagen Ravne, smaa Falke, og et Slags vilde Girs, som de kalder Gerper, hvide med_lodne Fødder, uden nogle faa graae [I,4, s. 73] Fiere, de haver udi Vingerne, og de vare noget større end Agerhøns, og røde omkring Hovedet og Nebbet. Ved Strandsiden laae store Steenhobe af Kamp og Malm, og af Natur saa trinde, som Kugler, baade smaa og store, at vor Capitain lod samle nogle Baade fulde, han agtede at bruge til Steenstøkker. Der fandtes udi Flodemaalet allehaande Sølvsand, og kion Marmorsteen, som uden Tvivl Søen havde brudt af Klippen. Der laae og mange sorte Prober- -Stene, at man dermed havde kundet beladt nogle Skibe. Medens vi her udi Havnen laae stille, kom fra Malmis to Giømmer med Rysser, som havde nogle faa Skind af Maar, hvide og sorte Ræver, Rensdyrshuder, ryske Handsker, og Hermelin. De havde ogsaa Rugbrød baget udi store Løver, som vare meget skiønne og trinde, paa vores danske Maneer. Finnerne (udi Legeret) havde Kone og Børn med sig, og hver deres Rensdyr og Slæde. Dyrene vare meget tamme, som Kser, og holdt sig gemenlig paa Klipperne for Mos skyld. Der blev spurgt, hvorledes de torde vove uden Hyrde Rensdyrene oppe for Biørne og Ulve? svarede de, som sandt var, at Rensdyrene lettelig undløber, naar de fornam noget. Rensdyrene ere ikke større end smaa Hinder, men have ganske brede Fødder, og knerker Hvert Trin, som de træder, ligesom de vare i sønder. Der findes de, som kan løbe 30 Mile om Dagen paa Sneen (*). De vilde Rensdyr ere meget større end ES de (*) Her have de giort for meget deraf. Thi 6 til 8 Mile er det heieste, man kan kisre med en Reen; og skal det vel [I,4, s. 74] de tamme, og sortagtigere paa Couleuren, kan og meget bedre forsvare sig imod deres Fiender, Ulvenog Biørnen, ellers er der ingen Forskiel paa dem. De tamme bruge de til Melk, Smør (*) og Oft. Et Dyr kan hver gang malke

en Pot Melk (**), og det tre gange om Dagen. Naar de slagtes, tager Finnerne med Flid Spendesenerne, og bygger Fiskebaade med; thi de bruger ingen Søm dertil. Naar de stødes eller brydes, flikker de dennem, og setter Klamper derpaa, ligesom man kunde sye et Stykke Klæde paa et andet, og skieres samme Sener eller Snorer ind udi Træet, at de neppe kommer tilsyne, i Besyns derlighed uden til. Rensdyr - Slædene ere paa dens ne Maade. De ere lange, og sielden mere end tre Siellandske Alen, to og en halv Dvarter brede, dans nede ligesom en liden Baad, dog aleene spids for, og bred bag, tilhobesat af simaa Stykker, hver bred som en Haand, og i Bunden spids paa en Haandbred. Dyret trekker med en Sele, som gaaer imellem Benene under Bugen, og op til Halsen, som ogsaa re gieres med en Tømmestreng. Paa denne De Kildin findes et slags iUrter ved Havsiden, hvilken Finner og Rysser kalde Orpin, og er meget besynderlig at bruge for Skiørbug; Roden haver en Rosenlugt, og smas ger meget liflig adi Øl. Der vorer ogsaa i Mængde en anden, de kalder Bechla; og er den som nævnes paa (*) Bore nu værende Finner fierne ikke Smør af Renss dyrmelk; men giør om Sommeren Oste deraf, og om Vinteren spise de den frossen.
[I,4, s. 75] paa Latin Pyrula, hvilken de læger Saar med. Der findes iligemaade et slags Saxifraga, som jeg ikke for haver seet af nogen beskrevet. Pastinak-Rødder voxer der i stor Mængde, og smager fast sødere, end de, man saaer udi Haver. Det syntes af de Urter, som laae visne, at der maatte vore allehaande besyne derligt, hvilke endnu ikke vare grønne for Kuldens og Vinterens skyld. Det ganske Land paa Bierge og Dale havde meget Myrica og Hedenkrud, som er det første, der grønnes om Aaret. Der Josaphat løb ind udi Havnen under Kildin, satte han Dybet for nær, saa at Strømmen ud- - førte ham, at han maatte gaae til Seils Dagen derefter, og søge Ankerhold en Miil neden for os; derfore laae vi og fortøvede, at han skulle komme til os Den 25 og 26 over, til imod Natten ved 9 Slet, som var Pindse-Aften; og der han ikke da ans kom, giorde vi os ferdig, og løb udi Szen, og skiks kede Bud til Josaphat, at han skulde komme efter, og finde os under Vardøen. Der vi udløb, varVinden Vest-Sydvest, og skisd sig strax derefter til Nordvest, saa vi maatte gaae til og fra i Søen. Pindsedag bes gyndte samme Vind at opblæse med Snee, Regn og Kuld, at ingen kunde blotte sig, og var neppe nogen, uden de, som nødtes til at tage vare paa Skibet, som ikke var gaaen til Sengs, og laae den ganske Dag og Nat derefter, for stor Kuld. [I,4, s. 76] Den 28, som var anden Pindsedag, imod Middag, rømmede sig Vinden igien til Sydvest, og siden til Sønden, dog med ringe Blæst, og løb vi saa den Dag og Nat imod Vardsen, at vi der inde kom, og satte der tredie Pindsedag Morgen ved 3 Slet. Her var Duen og Papegoien bleven liggens des, efter vor Capitains Befaling, hvilke imidlertid havde anholdt en Hollandsk Baad af Serdam paa to Mers, som ingen Pas havde, uden eet, der var to Aar gammel. Strar vi havde ladet Anker falde, kom Capitainen paa Duen, og gav sligt tilkiende; men da alting urigtig befandtes, blev Folket affordret, og forsat paa de andre Skibe, og besat igien med danske Baadsmænd. Det havde 18 Mand med Styrs manden, hvilken blev ihielskudt af en Drabanter af Vanvare, og døde strax. Skibet var beladt med Salt og Viin, og havde ogsaa en stor Sum Penge; det havde været udi Malmis Fiord, og der opskibet en Hob andre Vahre. Eftermiddags drog vor Capitain til Lands, og hvilke af Folket der begierede det, og blev strax bestilt Brænde og Vand for Flaaden, og andet af Fisk, der var at bekomme, saa at de dermed havde at bestille til den 3 1 Majus. Vardsen er et lidet omfladt stenigt Land, og er fast ligere to Der end een;

thi paa begge Sider indløber en Aae, hvilken fordeler det i to Dele, at der er ikkun et lidet Steenkast tørt Land imellem. Udi alt kan denne De have i sin Omkreds en halv Miil Veis, langagtig, og strekker sig fra Norden til Sydost. Der kan ingen Sted pleies eller saaes, for [I,4, s. 77] Ufrugtbarheds skyld; thi Halvdelen er idel Klipper, dog ikke ret høie, og Halvdelen plat Land, som bær ringe Græs. Der boer ingen, uden de i Vardøhus Fiskeleie, hvilke haver ingen Ovæg, uden nogle faa Geder og Køer, som de opholder om Vinteren med Fiskebeen. Slottet og Byen ligger lavt, at man i Havnen slet intet kan see deraf, førend man kommer imod Sonden, hvor Stranden indskyder. Slottet er lige firekantet, og er hver Kant 80 Fødder, ome kring ført med en Ringmur af store Stykker Skivere steen, som er ubehuggen indsat, og imellem fyldt med Grus og Jord, saa bred som 4 Alen, at man kan gaae der oven paa; men ikke i Stand at udstaae nogen Gevalt. Der staaer udi, tre Blokhuse, et Bryggers og et Bagerhus, som ere Jordhytter. Vasen og Plads er her ganske ringe, men haver dog et smukt Springveld, hvoraf vi fik Vand til Skibsbehov. Den snevre Plads imellem begge Landene bruges til at terre Fisk paa, og er dertil giort mange Rekker, hvilke hængte alle fulde af Bergefisk, som ikke endnu vare tørre. Næst hos disse Rekker stode Ladeboder, som vare med aaben Regelverk omkring udi hvilke de kunde strax indlegge Fisken, som hun tørredes efterhaanden, og hvis Tran de giorde af Fike-Leveren. Her stank og lugtede det meget ilde af denne Fisk og Tran, at vi snart bleve kiede af Stedet, og efterat vi der havde fortøvet tre Dage, og ladet bage =Brød, og havde taget Brænde og Vand til Skibs. behov, giorde vi os ferdig til at begive os udi Søen.. Her blev Hans Kongelige Majestet besøgt af nogle Finnefogder, iblant hvilke var een, som kunde med [I,4, s. 78] Ganne-Skyden. De bleve hentede paa eet af de Ens gelske Skibe, Charitas, og fik der Forfriskning. Den 31 om Morgenen, ved 5 Slet, giorde vi Seil for Vardsen met Sydvest, og havde et skient Veir den Dag, saa at imod 8 Eftermiddag vare vi lige mod Tamfiord, som ere y Ugesiøs fra Vardshus. Junius. Den 1 følgede vi Landet, som var meget høit med Bierge og Klipper, fulde af Snee, det meste mueligt var; og saae ganske vinterlig ud med Taage og tykt Veir, og var Vinden skisdt til Østen om Natten tilforn, saa vi dermed den Dag satte vor Kaas imod Tromssen, hvilket vi fik udi Syne Den 2, imod Middag, og vare vi paa 7 1 Grad, 9 Minuter. Efter to Timer kom vi under Landet, som var heit og stenigt imod Havet, dog_omflødt, og imod Landsiden slet. Denne De er 5 Mile lang, og er forlehnt N. Urne, med to næstliggende.. beflodte Lande, Sønden for. Den 3 med Østen løb vi Sønden forbi, og efterdi det blev noget taaget og tykt, maatte vi legge ud ad Søen, og fik herefter udi lang Tid ingen Land at see; thi under Tromsøen og Senien er altid tyk Luft og taaget, paa hvad Tid man der ankommer. Vandet haver der en synderlig Farve, og synes at være ganske lysblaat. Her var saa koldt, at man neppe for Kuld kunde begaae sig. [I,4, s. 79] Den 4 blev denne Taage staaendes, saa at vi i disse to Dage ingen af Flaaden fik at see, uden Neptunus, som var den Hollandske Baad, der blev fangen under Vardsen; dog bleve Trometerne idelig blæst, at de andre kunde vide at følge. Vi giorde ogsaa mindre Seil, paa det de andre kunde blive o$ noget nær. Den 5, om Eftermiddagen, klaredes det op, saa vi kunde see os omkring; da havde de aleeneste af 13 Skibe 6, de andre vare endeel tilbage, og endeel vidt udi Seen udlagt. Imod 12 om Natten kom de andre Skibe os udi Syne, undtagen Josaphat, St. Michel, Duen og Raabukken, hvilke vi herefter i lang Tid ikke sik at see. Den 6 gik os Vinden imod om Morgenen ved 4 Slet, og blæste stærk af Sønden, og laverede vi hermed

til anden Dagen, og vare vi samme Tid Sønder just 7 Ugesiss. Den 7 blev Vinden Sønden stadig med Kuld og Væde. Imod Aftenen ved 6 Slet saae vi gaae for Vinden, een og en halv Ugesiøs borte, et temmeligt Skib, hvilket vor Capitain vilde strax lade giøre Seil efter med Flaaden; gav derfor Løsen med eet af Stykkerne, og lagde strax alle Skibene for Vinden, og giorde største Flid at følge Victor, som førte aleene sit Merse seil og Fokke; men der vi havde forfulgt samme Skib tre Timer, og ganske lidet det kunde paahale, blev vor Capitan til Sinds at føre alle Seil, som [I,4, s. 80] mueligt var, og aleene med Victor opseile Skibet, Hvilket snart skeede. Der vi fik det nærmere at see, kunde vi vel tænke, at det var et Engelsk, og lod vor store Flag flyve, i den Tanke, at dersom hans Sag var ret og god, han da strax skulde stryge, og komme om Borde; men det agtede han ganske ringe, oz satte ikke paa at seile, men stak ogsaa sit Engelske Flag ud, og omslog sit Skandseklæde, som var af redt Engelsk, og gik slet omkring Skibet fra Stavnen til Roret, hvoraf vi kunde formerke, at han ikke havde i Sinde at lade sig tage uden Modstand. Da vi saae Hans Forsæt, brugte vi al Kunst og Flid, som os var mueligt, for at faae ham indhent; thi det giordes altsammen behov, fordi han var meget vel beseilet for een Vind; da gik Victor hannem altid en Streg tile forn, saa vi paa det sidste imod Eftermiddag hannem saa nær kom, at han kunde aflanges med en halv Cartau. Blev derfor to Stenstokker henrettet til hannem, og det første stillet midt paa hans Skonfar-Seil, og efterdi Søen gik noget hul, trefte første Skud for side ved 20 eller 30 Favne. Dersom Kuglen havde reyst fig, kunde han deraf vel kundet fange Skade. Det andet Skud blev rettet paa hans store Merskurv, Hvilket ogsaa slog feil; thi han var kommen med en liden Graade udi god Fart, og vort Skib var tørnet ved det første Skud. Vi havde forment, at han skulde have skudt igien; men han var klogere, enddog Han alle sine Støkker havde udlagt. Efterat disse Skud vare skudt, lod han strax sette sit Bramseil over den store Mast, og et desligeste for paa hans Bogsprid over Blinden, lod give Vand udi Seilene, og spile [I,4, s. 81] dem ud med Bomme, saa at intet blev forglemt, som bruges kunde at undseile. Paa Victor og de andre udi Flaaden giordes det samme, og var idelig fire Baadsmænd paa den store Raa, som droge Vand med Spander, og begydede Seilene. Da Klokken var henimod 12 om natten, fik vi en temmelig Graade, saa at udi en stakket Tid naaede vi jevuste des imod hannem, og kunde ham vel beskyde. Der Han nu saae, at Fordelen var hannem reent betagen, saa at han enten maatte værge eller overgive sig, blev han til Sinde, da han saae, at vi vare ham for stærke, at stryge og legge op imod os; dog vilde vor Capitain ikke lide derpaa, men mente, han maatte have Skielmerier i Sinde, lod derfor alle Støkker giøre ferdig, som mestendels vare ladte med Lenke- Lod og Stangkugler, og blev Forordning giort med Knegte, og Folket befalet, at den meste Deel skulde gaae ned i Lasten, uden de, som skulde regiere Seilene og Skytset. Der samme Engelske nu var nær, lod han sine Trometer blæse, og begyndte at sette sin Baad ud, og kom til os om Borde med nogle ringe Baadsmænd, hvilke fik den Besked, at skulle hente deres Skipper. Da han nu kom, lod han sig med ingen Radsel fore nemme, men paastod, at han havde anseet os for at være Dynkerker, og lod see sit Pas, givende tilkiende, at det var et af de tolv Companieskibe, som seilede til Rysland til St. Nicolaum, og var for to Dage siden ved en Taage kommen fra Flaaden, lsb paa sit rette Streg imod Vardøen. Med dette Svar lod vor Capitain sig nøie, og gav ham løs, dog lod besee Skiz bet tilforn, hvilket befandtes vel udrustet, som havde [I,4, s. 82] 28 Støkker og 86 Mand, et skiønt nyt Skib, og

god Redskab. Denne Seilads satte os 12 Ugesies tilbage, og paakom os om anden Dagen, som var Den 8, en Sydvest Storm og Sønden Strøm med vaadt Veirlig, saa vi ingen Steder kunde anlege ge, som vi gierne vilde, men dreves tvert ud i Soen den efterfølgende Nat, og Den 9 iligemaade, og kunde kun føre ganske faa Seil. Den 10, som var om Søndagen, renste sig denne Sydvest-Storm meget stærk, saa at man med Nød kunde gaae i Skibet, derfor førte vi ganske faa Seil, og var et meget ubehielpsom Veir med Kuld og Vade, der nødde mange til at søge Sengen, som ikke kunde taale Søen. Eftermiddagen imod 4 lagde Stormen sig noget, saa det blev temmelig Magsveir om Natten, dog gik. Vandet saa ganske huul, at det var forfærdeligt at see. Den 11 blev det stille med skiønt klart Veir, dog koldt med Sydvest. Denne Dag, saavel som andre, før denne Storm reystes, saae vi en utallig Mængde Hvalfiske, som sagdes paa denne Tid at gaae udi Leg; somme laas og drev oven paa Vandet, som De havde været døde, at vi nogle gange nær var løbet derpaa. Imod Middag drev een hos Skibet, og opskiød nogle Tønder fuld af Tsi, som levret Blod, og mente Skibsfolket, at den havde været rørt af [I,4, s. 83] Kislen paa Skibet. Efterdi denne Vind stod os saa haardt imod, og havde varet henved fiorten Dage, gik os Mangel paa Hænde for Brænde, saa at der var ingen Forraad mere uden paa nogle faa Dage. Der blev derfor strax givet Befaling, at ikke skulde koges, uden engang om Dagen, og blev os Aftensmaaltidet afkortet. Den 12, da det blev klart mod Sønden, vare vi paa 68 Grader, og blev det taaget imod Nattetiden, saavel som Den 1 3 den ganske Dag over var meget koldt, og reyste Stormen sig igien indtil imod Aftenen, da den sagtedes, og fik vi Norden i tre Timer, som slog strar om igien. Den 14 var Vinden Sydvest, og begyndte over Middagen meget at strenge sig. Samme Forog Eftermiddag, og især om Morgenen, lod sig mange Hvalfiske tilsyne, som ginge Skibene meget nær. Man kunde ogsaa fornemme store Flokke Sild, hva len søgte efter; men ingen Land var at see. Imod Aftenen stormede Vinden saa stærk, at vi ikke kunde føre Mersseil, saavel som Natten igiennem, til Den 15, da var Veiret Syd-Sydvest saa streng og haardt, at vi ikke kunde føre noget Seil, uden det store Stormseil, som blev ganske lavt sat, og var jeg, saavel som andre uerfarne til Søes, af den Tanke, at det skulde slet være giort, dog [I,4, s. 84] hialp Gud fra den forestaaende Ulykke; thi Natten var lyst ligesom Dagen, saa at vi kunde see paa alle Sider. Den 16 lagde sig denne Storm, og blev det klart og skiønt, dog blev Vinden Sydvest. Denne Nat kunde vi formerke, at det blev mindre lyst, end det pleiede; dog stod Solen over Jorden. Den 17, efter Prædiken, udsatte vi en Rysk fort Kat med en Ballie, provianteret med Brød og Fisk udi nogle Dage, og var det merkværdigt at see, at fra den Tid der var bleven omtalt, at Katten skulde udkastes, blev han saa stille, og krøb tilhobe, ligesom han forstod, hvad man talede. Denne Dag vare vi paa 65 Grader, og gik os Vinden til Villie udi Nattetiden, saa vi fik en god Nordost, at vi kunde fort= / sette vor Kaas mod Landet; thi vi vare vel 60 Uge fiss derfra. Den 18 beholdt vi samme Vind, og da de andre ikke kunde følge, lod vor Capitain giøre Seil, og løb vi dem alle af Sigte, uden den Hollandske Baad. Den 20, om 11 Slet, vare vi lige ved Kinden, som er en Udodde, og strekker sig langt udi Sven 1 3 Ugesiøs fra Bergen. Eftermiddagen kom vi under Landet, og løb ind i Skiæren imod Bergen, som er fra det Sted, Skiaren begynder, lige til Byen 5 Ugesies. Om Natten blev det stille, saa at vi [I,4, s. 85] neppe kunde imodstaae Strømmen, for ikke at blive dreven paa Klipperne, da vi havde Espinger ude at roe for os. Her saae vi St. Michel, som var en Fierding Miil forud, og

havde fulgt med Josaphat, som var kommen fra os i den store Taage, og iblant Klipperne langt fra os var Skibet ikke vel kiendeligt. Der det ikke strøg paa Seilene, lod vor Capitain fyre af en halv Cartov, og traf Kuglen bag ved Styrbord, dog naaede den ikke Skibet, og strøge de strax, saa vi inden to Timer oplangede dem. Da Strømmen nu blev os for stærk, lode vi tre halve Cartover løsne, hvilket hørtes til Byen, saa at de vel kunde merke, at vi var dem noget nær, og vilde have Hielp, at komme ind med, hvorfore de og giorde sig ferdig, og kom til os med & eller 10 Garpe-Baader, med 16 Mand paa hver Baad, hvilke roede os op lige til Slottet, hvor vi kastede Anker, efterat vi havde afskudt trende Skud, som besvaredes fra Slottet med tre Støkker, desligeste og paa de Tydskes Brygge med trende. Da vi ankom for Bergen Den 21, var det om Morgenen ved 3 Slet, Hvorfor vor Capitain ikke vilde lade slaae af Vagt, men lagde sig til Hvile, til Klokken var ved 9 Slet, da imidlertid de andre Skibe af Floden ankom, og skied hver tre Skud, og satte paa Vogen hos Victor. Der Klokken var 9, drog vor Skipper til Land, og fik Hofbetienterne Frihed at blive i Byen, hvem der vilde, indtil Løsen var given igien at gaae til Skibs. Denne Dag, saavel som den efterfølgende, blev vores Herre paa Slottet.

[I,4, s. 86] Den 23 kom Raadet og Borgermesterne, og begierede Audienz, hvormed den ældste Borgemester udi al Underdanighed præsenterede Hans Kongelige Majestat en Sølvkande paa 21 Potter, hvid, uden Guld, iligemaade og et forgyldt Credenzkar paa tre Pale med 4 Portugaløser udi, hvilket Hans Majejestæt lod antage og betakke. Strar derefter kom ogsaa Oldermanden af Bryggen med nogle af de fornemmeste Kiøbmand og Secretairen, hvilke holdte en Tale til Hans Kongelige Majestat paa Tydsk, og præsenterede en ud- og indvendig forgyldt Sølvkande paa to Potter, med 200 Daler udi, iligemaade et forgyldt Credenzkar, fuldt af allehaande slags Guld, som beløb sig til 300 Daler; item herhos Rostokker Øl 2 Læster. Lybsk dito 1 Læst. Engelsk dito 2 Fader. Luttendrank 1 Ahmer. Rhinsk Viin 6 dito.. Hvorfor disse bleve og betakkede paa Hans Kongelige Majestats vegne. Den 24 havde Hans Kongelige Majestat Raadet og Borgemesterne af Bergen til Giest paa Skibet, saa og de fornemmeste af den, Tydske Brygge, og finge de Tractation, at mange neppe vare i Stand at gaae aleene hiem. [I,4, s. 87] Den 25 lod Garperne tilbyde Hans Majestet, om han behagede at see det Skuespil, som de med deres Tienere holdte, og fik de den Besked, at Hans Majestat vilde tage sig Tid dertil Eftermiddag, hvore for de lode i en Have berede en Løvsal, omdragen med rødt Engelsk; derudi var afdelt et firkantet Rom, behængt med Tepper, hvorudi de unge, Tienere skulde hudstryges. Førend det angik, indkom nogle fore klædte udi adskilligt, som agerede en liden Komodie. Da den havde Ende, kom een, som gav sig ud selv tredie for Skorstensfeier, og betingede Arbeide. Strax efter dem bleve de indførte, som skulde have Hug, og maatte de krybe ind udi et Logemente, som var til dem beredt; de bleve hudflettede een efter den anden, som vare 44. Imidlertid blev holden Musik, og skienkede Garperne Kongelig Majestats Hof gesinde Viin og Luttendrank, med Hamborger- Rostokker- og Engelsk Øl, og lode foredrage allehaande Confect og Marsepan. Da dette Spil havde Ende, drog Hans Kongelige Majestat paa Raphael, og holdt der Aftensmaaltid med andre Giester, og blev ud paa Natten anrettet et Fyrverk paa Skibet, udi hvilket Henning Gise blev forbrændt, saa han i tre Dage laae blind, og var meget ilde tilredt i Ansigtet, men blev dog vel helbredet, hvorpaa han strax fik Podagra, og maatte holde Sengen, indtil han kom til Kisbenhavn.

Den 26 havde Borgemester og Raad af Bers gen Hans Kongelige Majestat til Giest, og imodtoge hannem med alt Borgerskabet udi Rystning. De [I,4, s. 88] havde ogsaa ladet føre for Raadhuset 9 store Halve cartover, hvilke bleve denne Dag ofte affyrede, og brugte de bestandig dertil smaakornet Kramkrudt. Der bleve og to af deres Bøsseskyttere ihielskudte af en Ladestok. Den 27 var Hans Kongelige Majestat til Giest paa Bryggen udi Garpernes Companiehus, Hvor de intet lode fattes, som henhørte til at beverte Hans Majestat paa det allerbeste, og havde de iliges maade uden for Huset 12 Støkker stor Skyts, hvilke tit og ofte bleve afskudte, imedens Banqvettet varede, og blev der ogsaa holdet Dands. Den 28 var Kongen Jakob Trolles Giest. Den 29 havde Lars Kruse paa sit Kammer Kongen til Giest, og lod der holde en Dands med Borgerne og deres Døttre. Den 30 ankom Raadet først til Bergen, som skulde have været der St. Hansdag, og de for Mods bør vare blevne opholdne, havde taget en Norsk Jagt paa Veien, og ladet sig med den fremroe, og kom Skibet, som kaldtes Falken, til Bergen efter fire Dage. Julius. Den 1, om Morgenen ved 6 Slet, lod Hans Kongelige Majestæt skyde af Victor, og blev strax Fennikkerne opsat, hvilket var Tegn, at man skulde [I,4, s. 89] begive sig til Skibs. Hans Majestat drog selv strax ud, og giordes ferdig paa alle Skibene, at de efter Prædiken kunde gaae til Seils; og blev der holden Prædiken paa Skibet, hvor Raadet blev henført, og vare til Giest om Middagen. Strax efter Maaltidet giorde vi os ferdig, og kom til os om Borde mange Sarpebaader med 16 Aarer, som skulde roe os ud. Da vi vare en halv Fierdingveis fra Byen, gik Strømmen saa stærkt imod, at vi maatte tilbage igien, og sette ved Slottet til om Natten Klokken 10, hvor Baadene kom igien, og udroede Skibet til en anden Havn, kaldes Scharholm, en liden halv Ugsies fra Bergen. Udi denne Havn opholdt og en stor Storm os til Den 7 om natten, da vi fik en Nordveste Vind, og giorde dermed Seil ved 2 Slet om Morgenen, og løb inden Skiærs samme Dag, som var Den 8, til Vibrantsse, en Klippe saa kaldet, den belagde vi, indtil Natten var forbi. Den 10 løb vi ud af Carmsund, og naaede samme Dag Jederen, et Land, som ligger meget lavt, der er frugtbart og kornrigt. Den 11 om Morgenen oplangede vi Nesset, og Eftermiddagen ved 2 Slet vare vi lige imod Fleks kersen, hvor vi mente at finde tre Skibe af Flaaden, -nemlig Duen, Papegoien og Raabukken, som havde Befaling did at indsøge; men dennem havde brested [I,4, s. 90] og manglet Victualier, saa at de maatte begive sig udi Sben, og løbe for Kronborg. Denne Dag løb vi Norges Land af Sigte imod Skaven. Om Aftenen saavel som Natten gik Vinden imod, og var Sydvest, gik dog til Villie igien til Nordvest. Den 12, om Morgenen ved 2 Slet, vare vi to Ugesiøs lige for Skaven. Da Klokken_var 9, laae vi lige mod Lessse, og om Eftermiddagen saae vi Anholt. Denne Nat blæste Vinden saa stærk, at vi løb vores Kaas ind imod Kronborg, og ankom der om Morgenen ved 6 Slet. Imod 8 Slet tog Hans Kongelige Majestæt til Lands; og blev meget skudt af Skibene og Slottet. - Den 1.3 fik vi Befaling at løbe op for Kisbenhavn, og reed Kongen selv til Lands, og løftede vi Anker, da Klokken var ved 9 Slet, og ankom for Holmen halv Eet, hvor vi kaftede Anker, og toge i Land, og hermed endtes denne lange moisomelige Reise, Gud være lovet evindelig!

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Dette er en afskrift af de trykte danske originaltekster, ikke en dansk oversættelse af den tyske bog. Satsens linjeskift og orddelinger er samlet, mens gammel stavning og originaludgavernes sidetal er søgt bevaret. Sidetal mærkes med bind og hæfte, fordi pagineringen begynder forfra i hvert hæfte. Udgiverens notehenvisninger er bevaret. Schlegels særskilte tyske forklaringer og indledninger er ikke medtaget eller oversat. Enkelte fremmedsprogede indførsler indgår i originalteksterne og er bevaret. Første side af hvert dokument er gengivet som kontrolbillede. Teksten er OCR-baseret og kun stikprøvekontrolleret; fuld korrekturlæsning mangler. Især navne, datoer og regnskabets beløb kræver kontrol mod originalen før offentliggørelse.

IV. Rigernes indtægter og udgifter, 1602

Kilde: Samlung zur Dänischen Geschichte, I,1, side 33–112. Bayerische Staatsbibliothek, digitalisering 10452496.

Originalens første side. Afskriften følger nedenfor.

[I,1, s. 33] Sielland. Kiobenhavn. Jordbogen renter aarligen Daler 8560 Stigtens Indkomst er aarligen 448 Annammes aarligen til Afgift af Vandmøllen udi Kisbenh. 100 Daler, som K. M. haver naadigst undt Borgemester og Raad udi Kisbenhavn quit og fri ad gratiam. Annammes ungeferligen aarligen af Kronens Parter af Tienderne, som udterskes paa Ladegaarden 500 Summarum Indtægt Daler 9508 Udgift. Ahnsmanden Lauriz Ebbissen haver til Besolding pac sine egne Tienere og Folk - Daler 560 Lehnsmandens Genand paa sig og Slottens Folk 1373 Lehnsmanden haver Foder og Maal paa 4 Gerustheste og 2 Vognheste, beregnede for 156 Item haver han tiende Parten af det Uvisse. Slotsfolknes Løn og Klædning er 840 Omkostninger paa 10 Skyttere og 10 Liggere (1) til aarlig Underholding beløber. 780 Afkortes aarligen som er fri forlehnt og som Her redsfogden haver fri 141 [I,1, s. 34] Gives til aarlig Genand Daler 121 Gives for Brændeved baade udi rede Penge, saa og for Landskylden af Baadsted, kan inddrage ungeferlig aarlig 1000 Udforingen paa Slottens daglige Heste og andre som haver fri Foder og Maal, beleber 1159 Summarum Udgift Daler 6130 Saa haver K. M. af dette Lehn fri D.3378. Kroneburg. Jordbogen renter aarligen D.5953 Stigtens Indkomst renter aarligen 344 Annammes aarligen af Kongens og Dronningens Møllekorn for 264 Indtægt D. 6561. Udgift. Lehusmanden Mogens Ulfeld haver paa sig, sine Folk og egne Tienere Д. 560 Lehnsmanden haver til aarlig Genand paa sig og Slottens daglige Folk 2357 Lehnsmanden haver herforuden Foder og Maal paa 4 Gerustheste og 2 Vognheste, beregnede for = 156 Item haver Lehnsmanden den tiende Part af det Uvisse. Slottens Folkes aarlige Løn er 741 Gives til aarlige Genande af Slottet 342 Er bortforlehnet af Jordbogen 148 Omdrages aarligen for øde Møller, Jorder og Fiskerhuse 123 Udforingen paa Slottens daglige Heste beløber 333 Udgift D. 4760 Saa haver K. M. fri D. 1801 [I,1, s. 35] Fridrichsburg og Abrambstrup. (2) - Jordbogen til Slottet renter aarligen Daler 7400 Jordbogen til Abrambstrup 1098 Annammes aarligen for Jord og Enge, og Havre til Landstings - Rideren 87,10. 21 Annanımes aarligen af Mollerne for Slottet, som ere satte alene for Toldmeel, og tvende Møller udi Lehnet, som ere satte for aarlig Afgift, som er 170 Stigtens Indkomst baade af de Tiender, som ere satte paa Afgift, saa og af de Tiender, som af begge Lehne annamines og udterskes paa Ladegaardene 456 Indtægt D. 92121, 10. Udgift. Lehnsmanden Peder Mund haver

aarligen paa sig, sine Svenne og egne Folk, foruden de 500 Daler, hannem af Rentekammeret aarligen bliver fornviet Д. 560 Sammeledes haver han aarligen Foder og Maal paa 4 Gerustheste og 2 Vognheste, beregnede for 156 Haver og Lehnsmanden den tiende Part af det Uvisse. Lehnsmanden haver til aarlig Genand, paa sig sine egne Tienere og en Part Slottens daglige Perfoner adskillig Fætallie for 1178 Slotsfolkenes, Løn og Besolding, eftersom Taxeringen nu er giort, beløber 838 [I,1, s. 36] Gives aarligen til Maaneds - Kostpenge til en Part Slottens Folk, efter den Forordning, nu seeneste blev giort Daler 1127 Gives til aarlig Genand af Slottet 33 Omdrages med Mester Hermen Lipper Kronens Anpart af en Sognetiende, saa og med Bønderne i Lehnet, hvoriblant ogsaa er beregnet 68 D. for nogen Landgilde, K. M. haver bevilget nogle Bønder at maae kortes, som 13 Oldinger haver afsagt, og dog staaer for fulde udi Jordbogen 410 Udforingen paa Slottens daglige Heste beløber 422, 10. Udgift Daler 47750. Lignet og lagt Indtægten imod Udgiften, saa befindes K. M. af dette Lehn at have til Fordeel Daler 4437 Roskildegaard. Jordbogen renter aarligen Daler 5676 Stigtens Indkomst aarligen 1098,10. Summarum Indtægt D. 67741,ID. Udgift. Heraf haver Lehnsmanden Peder Basse til aarlig Genand D. 1147, 10. Haver Ladegaardens Avl og Affødning quit og fri. Item den tiende Part af det Uvisse Og skal tiene deraf med de 4 Gerustheste. Gives til aarlig Genand af Gaarden, saa og en Skovrider til Kostpenge 201 1 Omdrages med Herredsfogder og andre, som ere frie for Landgilde 164 [I,1, s. 37] Udforingen paa 2 Postheste er Daler 52 Udgift D. 1564,10. Er igien fri beholdendes D. 5211 Draxsholm. Jordbogen renter aarligen Daler 6845 Stigtens Indkomst er 138 Indtægt D. 6984 Udgift. Lehnsmanden Arild Hvitfeld haver til aarlig Genand at underholde sig, sine egne og Slottens Tienere Daler 2379 Haver Lehnsmanden Avlen til Slottet qvit og fri Haver Halvparten af den uvisse Indkomst Haver femte Parten af Oldengielden Skal tiene deraf med 7 Gerustheste Gives til Aars Løn, og som Præsten til Faureveile (3) til Genand bekomuner 50 Omdrages aarligen med Skov-Vogterne, Fogder og Bønder, som hare deres Gaarde fri = 202 Udgiften D. 2622 Saa haver K. M. heraf fri D.4373 Anderskov. Jordbogen renter aarligen Daler 13706 Stigtens Indkomster 106 Indtægt D. 13812 Udgift. Lehnsmanden Ebbe Munk haver paa sig, sine Svenne og Folk Д. 500 [I,1, s. 38] Haver Lehusmanden Foder og Maal paa 4 Gerusthesie og 2 Vognheste beregnet for = D. 156 Slotsfolkenes aarlige Løn og Besolding beløber 520 Udspisningen beløber paa Lehnsmandens og Slottens daglige Folk 2503 Item tib Slottens Bønder og Tienere, som arbeider paa Slottet 113 Gives til aarlig Genand af Slottet til Hospitalet og andre 1210, 10. Gives fattige Folk for Porten og nogle SkoleBørn i Slagelse 45, Omdrages med dennem, som haver K. M. Fris hedsbreve, og ellers med Herredsfogder og Skrivere 146 Omdrages aarligen Landgilden af Seebygaard, (4) som i Jordbogen er til Indtægt, thi K. M. selver lader bruge Avlen, og el lers i andre adskillige Maader afkortes 30 Udforingen paa, Slottens og Fogdens Heste beløber 114 Omkostningen, som aarligen opganger paa K. M. Stoed og Foeler der paa Slottet kan regnes 16700 Udgift D. 7009 Saa haver K. M. heraf fri Daler 6803 Kallundburg. Jordbogen renter aarligen 8249 Stigtens Indkomst 339 Indtægt Daler 8589 [I,1, s. 39] Udgift. Lehnsmanden Steen Brahe haver til aarlig Genand D. 3037 Haver Avlen til Slottet qvit og fri Haver Halvparten af det Uvisse og femte Parten af Oldengielden Tiener deraf med 12 Gerustheste Omdrages med Skovfogder, Herredsfogder og andre aarligen 100 Udgift Daler 3137 Saa beholder K. M. fri D. 5451

Wordingborg og Sneegaards Lehn. Jordbogen renter aarligen Daler 4900 2 Lekkingegaards Lehn.(5) Jordbogen renter aarligen 1037 Gives til Afgift af Lekkingegaards Avl 60 Stigtens Indkomst af Wordingborg og Lekkinge Lehne er aarligen 142 Indtægt Daler 6139 Udgift. Lehnsmanden Henrich Lykke haver til aarlig Genand D. 2470, 0. 2 Haver Slottens Ladegaards Avl fri Haver Halvparten af det Uvisse, haver femte Parten af Oldengielden, Tiener deraf med 7 Gerustheste Haver Kronens Anpart af Sverborg og Kionge Sogn qvit og fri, og derimod holder K. M. Stoedheste og Foeler fri med Rugfoder Gives Skovridere. 1675, 10.
[I,1, s. 40] Omdrages med Herredsfogder og Skrivere, item gives til Nestved Hospital, saa og for ede Gods D. 405 Omkostninger paa K. M. Stoed og Foeler overalt kan aarligen der sammesteds opgange 748 Udgift Daler 3790. Saa beholder K. M. fri 2348, Trygevelde. Jordbogen renter aarligen D. 1905 Hooraf Lehnsmanden Ditlev Holk giver til aarlig Afgift 400 Haver Lehnsmanden herforuden Gaardsens Avl qvit og fri, item tiende Parten af det Uvisse Tiener K. M. deraf med 4 Gerustheste Stigtens Indkomst er, som K. M. haver fri 125 Summa, som K. M. haver fri 525 Ringsted. Jordbogen renter garligen Daler 4653 Heraf haver Lehnsmanden Lauge Bek for Landsdoinmer - Bestilling og for Besolding paa sig og sit eget Folk (6) 750 Sammesteds haver han Foder og Maal paa 6 Heste, er beregnet for 156 Klosters Folkelon beløber 328 Udspisningen beløber 2907 Omdragelsen med Fogderne og Skriverne, saa og Bekostningen paa Skovriderne beløber aarl. 157 Klosters uvisse aarlige Udforing til Lehnsmandens, Fogdens, Skovriders og Klosters Post- og Vogn Heste beløber 325, 10.) [I,1, s. 41] Kan ungeferligen aarligen opgange, til Udforing paa fremmede Giesters Heste, Havre for D. 200 Og kan Indtægten og Udgiften af dette Lehn imod hinanden opgange, formedelst den uvisse tilfældig udgift, sig der sammesteds begiver. Svenstrup.(7) Jordbogen renter aarligen Daler 589 Haver Eustachius von Thienen quit og fri med Aolen, vist og uvist, uden al Afgift og Regnskab. Soltclehn. Jordbogen renter aarligen D. 1300 1580.(8) Haver Peder Reeki Forlehning ad vitam med vist og uvist, og skal give K. M. deraf til Afgift = 200 Haver under samme Afgift Ladegaarden qvit og fri tiener deraf med - Gerustheste Nok haver han en Gaard, kaldes Fuodbygaard udi Forlehning, renter, som han giver til Afgift deraf 10 Sammeledes haver han den geistlige Jurisdicts over Fuodby og Karbekke Sogner, som han skal giore K. M. fardeles Regnskab for, siden 31 Mart. 1597, som til des endnu ikke skeet er... Holbek. Jordbogen renter aarligen D. 804 1580. Som Christopher Par og hans Hustrue haver med vist og uvist, qvit og fri, begges Deres Livstid Stigtens Indkomst of samme Lehn haver K. M. fri, som beleber aarligen 89 Sammeledes haver han i Forlehning Jelsø Lehn, renter qarligen 61 [I,1, s. 42] Heraf giver han til aarlig Afgift for vist oguvist D. 45,30. Saa haver K. M. heraf fri 134,10. Turebygaards Lehn. (9) Jordbogen renter aarligen D. 923 Som Lehnsmanden Mogens Gise haver paa Afgift for 200 Haver Gaardens Avl qvit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 2 Gerustheste. Saa haver K. M. fri Daler 200 Korsorslot. Jordbogen beløber-aarligen D. 1880 Heraf giver Lehusmanden Corfiz Ulfeld til aarlig Afgift 252 1 Lest Rug, 3 Lester Byg, 9 Tønder Smør og 20 Svin, beregnet i Penninge for 592 Gior Regnskab for det Uvisse, hvoraf han haver den tiende Part, haver Slottens Avl fri, tiener deraf med 2 Gerustheste Etigtens Indkomst, som K. M. haver fri for uden de Tiender, i Jordbogen ere indført at annammes under Slottet, og der samme-: steds udterskes, er 154, 10. Heraf

er fri bortforlehnet 20 2 Saa haver K. M. heraf fri D. 726, 10. Jungshoved. (10) Jordbogen renter aarligen D. 958 Hvoraf Lehnsmanden Knud Rud giver K. M. til aarlig Afgift 200 Haver Avlen til Slottet fri, haver tiende Parten af det [I,1, s. 43] Padborglehn.(**) Jordbogen renter Д. 406 Anno 1597. Som Oluf Daas Arvinger haver udi Pant for Daler 3752. 28 Lf. Hogstrupgaard.(12) Jordbogen renter = D.562 Anno 1597. Com Erich Walkendorf haver udi Pant ad vitam med vist og uvist for 544 13LB. 141 Lod Ungers Guld og 400 Lod Sølv. Nok haver han siden ydermere samme Lehn paa Pantet med 1000 Daler forhsiet. Sommeledes haver forbemeldte Erich Walkendorf i Forlehning nogle Vicarie - Gods udi Tyebiergsherred, renter aarligen 62 Hvoraf han giver Præsten til Nesby Sogner aarligen Penge 6 Mk. 3 f. og 5 Pd. Byg. Niels Trolles Arvinger haver udi Pant Kronens Herlighed udi en Kirkegaard i Mierloseherred udi Tommerup, saa og Herligheden af nogen Ager Jord og Eng paa Lunderup Mark for 100 Morten Jensson Tolder udi Helsinger haver Kronens Part af Tienden af Asmindered og Soeborg Sogner i Forleh.ing, qvit og fri ad gratiam, renter aarligen 112 Benndt Gregersen i Roskilde er forlchnt med nogen Skioldennes (13) Enge quit og fri ad gratiam siden Anno 1570, hvoraf ellers gives til aarlig Skyld 2 Pund Korn. Benndte Frands Skrivers udi Helsinger haver Kronens Part af Thye-Kisb Sognetiende quit og fri ad vitam. [I,1, s. 44] Moens Land. Stege Slot. Jordbogen renter aarligen Daler 2160 Jumelundgaards (14) Indkomst er aarligen 768 Stigtens Indkomst er ikke aarligen eens, thi Bonderne yder Tienden paa Skieppen; som Kornet vorer til, 'beløber den III Giør tilsammen Daler 3039 Som Stadtholderen Breide Rankov haver med vist og uvist qvit og fri ad gratiam udi Forlehning. Speigelsgods. (15) Hvoraf underholdes 8 fattige Mennnesker Renter aarligen 163 Mens Herligheden heraf følger Kronen under Stege Slot. Fyen. Nyborg. Jordbogen renter aarligen Daler 4631 Sallingherred renter 102 Stigtens Indkomst er 4973,0. Indtægt D. 52303,0. Heraf haver Lehnsmanden Jacob Rosenkrank til Genand paa sig og Slottens Folk = 1856 Haver Slottens Avl qvit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 10 Gerustheste. Gives til aarlig Genand af Slottet 241 [I,1, s. 45] Er opgangen til K. M. Stoed der paa Slottet, som ogsaa aarligen kan for en Udgist regnes 220 Omdrages med Fogderne og Skriverne i Lehnet 29 Afkortes for noget Gods, som K. M. Salig Høyl. Jhuk. haver ladet annamme under Koldinghuus af Lauriz Brokenhuses Arvegods, hvorfor hannem til des ingen Vederlag skal være skeed. Renter 40 10. Udgift D.2387 10. Otrenseegaard. Jordbogen renter aarligen Д. 3006 Stigtens Indkomst aarligen 526 Indtægt D. 3532 Udgift. Lehnsmanden Knud Ruds Genand er aarligen D.1700 Haver Gaardens Avl qvit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener der med 6 Gerustheste. Gives Bispen i Ottensee, Degne og andre, som haver aarlige Genande af Gaarden 550 Omdrages med Fogderne i Lehnet 41 Er forlehnet Niels Bagger 1 Gaard, og Landstingsskriveren med Kronens Part af Fangel Sogn ad gratiam, renter 32 Udgift D. 2299 Saa beholder K. M. fri. D. 1233 Ruegaard og Wissenbergs Birk Som Eiler Qvikov er med forlehnt, renter tilsam men aarligen D. 1300 hvoraf han giver til Afgift aarligen 450 [I,1, s. 46] Haver Gaardens Avl quit og fri, tiener deraf med 2 Gerustheste, haver tiende Part af det Uvisse. Stigtens Indkomst er aarligen D. 354.,10. Indtægt D. 804,10. Sammeledes haver forbemeldte Çiler Ovikov i Forlehning qvit og fri Kirkebygods ad gratiam, renter aarligen - 100 Sammeledes haver han ogsaa pro officio judicis quit og fri en De, kaldes Lyse (16) med mere Gods. Renter aarligen 310 Dalumkloster. Jordbogen renter

aarligen D. 2834 Hvoraf Lehnsmanden Axel Brahe giver til aarlig Afgift 387 Haver Klosters Avl quit og fri, haver Halvparten af det Uvisse, og femte Parten af Oldengielden, tiener deraf med 8 Gerustheste. Saa haver K. M. fri heraf D. 387 Herforuden haver forbemeldte Apel Brahe i Forlehning ad gratiam tvende Kronens Gaarde i Ottenseegaards Lehn udi Hersløfby, og giver deraf til Afgift for det Visse aarligen, 16 og at giere Regnskab for det Uvisse af famme Gods. Hagenskov. (17) Jordbogen renter aarligen D. 2021 Som Erich Hardenberg haver i Forlehning og Pant, vist og uvist ad vitam, og hans Arvinger efter hans Død, indtil samme Lehn bliver dennem Aar tilforu opskreven, efter Pantebrevs Lydelse fub Dato Kols [I,1, s. 47] dinghuus 26 Jun. 1578, og er Penningen, som Slot? tet og Lehnet er pantsat for, Daler 12936. Herforuden haver Erich Hardenberg en Gaard liggendes udi Fyen udi Sallingherred i Gieslef Sogn, kaldes Kieldemose, som var pantsat salig Eiler Konnov, renter aarligen 16 D. 21 ß. Hvor høit den er pantsat, findes ingen Besked udi Rentekammeret. 1 Eskeberggaard. (18) Jordbogen renter aarligen D.838 Som Erich Hardenberg med vist og uvist haver quit og fri ad gratiam, tiener deraf med 4 Gerustheste. Hindsgavel. Jordbogen renter aarligen Daler 1446 Herafgiver Lehnsmanden Jacob Ulfeld til Afgift 350 Haver Slottets Avl qvit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 2 Gerustheste Stigtens Indkomst er 157,10. Nok er kommen der under Slottet 2 Gaarde, Christoffer Bang var forlehnt med, renter 10 Indtægt 517, 10. Heraf er forlehnt Lauriz Muhle, og Præsten udi Medelfart af Stigtens Indkomst 86 Saa haver K. M. fri D. 431 St. Knudskloster udi Odensee. Kenter aarligen 2,300 Som Kanzlern (19) haver quit og fri ad gratiam.

[I,1, s. 48] Jomfrue Margrete Skougaard, haver udi For lehning quit og fri ad vitam Kronens Gods udi Daffuinde udi Aasum Herred, renter aarligen Daler 79 Giver deraf til aarlig Afgift for vist og uvist = 40 Jacob Hardenberg haver Assens Provstie quit og fri ad gratiam. Johann Norby og hans Hustrue haver udi Forlehning 9 Gaarde udi Hagenskov Lehn, renter aarligen 1610 qvit og fri begges deres Livstid. Dertilmed ogsaa aarligen udi begge deres Livstid 200 Daler af Nyborg Slot. Bispen udi Fyen haver quit og fri ad gratiam i Forlehning af Ottenseegaards Gods i LundeHerred liggende, renter 34 Mogens Henrichsen, Borgemester udi Ottensee, 1 haver quit og fri udi Forlehning 6 Kronens Gaarde, renter aarligen 76 Fru Karen Jens Baads haver udi Pant 2 Gaarde, som afgangne Jacob Brokenhuus havde sig tilforpantet for 200 Rhinske Gylden, renter aarligen 24 Breide Rankov er forlehnt med Norbygods udi Fyen ad gratiam, renter aarligen,.. 164 dog faa, at han aarligen skal give D. Eskild Christensen i Ottense 200 Daler ad gratiam Niels Friis haver i Pant Drbek Gods og en Msile, kaldesNasmølle, for D.4193, 17 Lf. Renter aarligen D. 187 [I,1, s. 49] Ditlev von Ovalen og Eiler Bryske haver udi Pant 11 Kronens Gaarde i Sunds Herz red udi Olderup Sogn, for Daler 1012 Renter aarligen Daler 41,1 Ort. Frederich Qvikov oppebærer nogen Kronens Landskylde, hvorimod K. M. skal have een af hans Gaarde i Siels land, eftersom den Seddel, Frederich Qvikov derpaa haver udi Rentekammeret indlagt, ydermere skal forklare. Frue Bente Brahe, afg. Herr Jørgen Lykkes, er forlehnt med en De, kaldes Romsce, (2) quit og fri ad viram, aleneste at maatte have herdes fri Ildebrand tii Nøds tørft af samme De til hendes Gaard Hverring. Kirkevergerne til vor Frue Kirke udi Nyborg haver en Kronens De, kaldes Vresen, (24) udi Pant af K. Christian I. Dog dersom der kommer noget Vrag under samme De, da skal det følge Kronen. Peder Skriver,

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Borgemester udi Nyborg, haver et Eenemærke fri, kaldes Kaabelet, ad gratiam. Dorrete Poul Skrivers udi Nyborg haver en Gaard i Sundsherred i Skaarupfierding qvit og fri ad gratiam, Langeland, Laaland og Falster. Tranekier. Jordbogen renter aarligen Daler 2121 Hvoraf Lehnsmanden Niels Friis giver til aarlig Afgift 734 Haver Slottens Aol quit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 8 Gerustheste. [I,1, s. 50] Herforuden haver K. M. fri af Stigtens Tienere aarligen D.284 Stigtens Indkomst er derforuden aarligen 46 Summa, som K. M. haver heraf fri D. 1068 Bonnikgaard. (22) Renter aarligen efter Jordbogen = Daler 468 Jus patronatus af Harbeløf Kirke, sammeledes. Det Gods, K. M. fik af Henning Sparre, renter aarligen 106,1 Ort. Nok en Gaard i Kippinge renter 12, 18Lf. Med hvilken forskrevne Indkomst Høybaarne Forstinde, Dronning Sophia, er forleenet ad vitam quit og fri. Erich Mogensen, Landsdommer udi Laaland, er forlehnt med nogen Kronens Indkomst for hans Bestilling skyld, dog ad gratiam, quit og fri, som aarligen renter 140 Nykisping Slot Aaleholm Haldsted Kloster og Ravnsberg Lehne. Kronens og Stigtens Indkomst af samme Lehne haver Høybaarne Førstinde, Dronning Sophia, med vist oguvist qvit og fri til Lifgeding, dog saa at Told, Siese og. Vrag følger K. M. og Kronen, saavelsom og Byskatterne af Kiøbstæderne der udi Laaland og Falster. Skaa [I,1, s. 51] Skaane, Halland, Blegind. Malmsehuus og Lundegaard.(23) Jordbogen renter aarligen Daler 4820 Dalbykloster. (24) Jordbogen renter aarligen Daler 433 Hoybylehn. Jordbogen renter aarlig -> Daler 86 Stigtens Indkomst er aarligen - 300 Annammes aarligen til Engeleye, Haveleye, til Huseleye af Bønder og Eiendomme i Malmoe og Lund, item Tienden, som afterskes i Ladegaarden, og som ellers i andre Maader oppebæres, giør tilsammen 240 Indtægt Daler 5879 Udgift. Heraf haver Lehnsmanden Sivert Grubbe til aarlig Genand Daler 2128 Haver Aolen til Lundegaard og Dalby qvit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 12 Gerustheste. Afkortes aarligen, som Præsterne i Lehnet haver fri, og som omdrages med Fogder udi Lehnet 32 Gives aarligen Bispen i Lund, Tolderen i Malmøe, Prædicanterne og Hospitalet der sammesteds = 312 Gives Skov - Giemmere der i Lehnet, item twende Bysseskyttere, og ellers i andre Maader aarligen 85 Udgift D. 2567 Saa haver K. M. heraf fri 3312 [I,1, s. 52] Landskrone. Jordbogen renter aarligen med det indløste Pante gods. Daler 2351 Heraf giver Lehusmanden Christian Bernekov til Afgift aarligen 800 Stigtens Indkomst er aarligen med Karleby og Løfvestad Sogner, (25) som tilforn giordes Regnskab for 400 Indtægt Daler 1200 Lehnsmanden haver Slottens Avl qvit eg fri, haver han tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 4 Gerustheste Helsingborg. Jordbogen renter aarligen Daler 7600 Stigtens Indkomst 220 Indtægt D. 7820 Udgift. Lehnsmanden Eske Bilde haver til aarlig Genand D.2128 Haver han Slottens Avl qvit og fri sig til Beste, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 12 Gerustheste. Er bortforlehnt til en Part Adelen, Herredsfogder og Ekrivere 514 Nok herforuden gives Skov - Giemmere og tvende Borgere udi Helsingborg 53 Udgift D. 2695 Saa haver K. M. fri Daler 51245 Laugholm Slot. Jordbogen renter aarligen Daler 1316 [I,1, s. 53] Hvoraf Lehusmanden Brostrup Giedde giver til aarlig Afgift Daler 200 Haver Slottens Aol qvit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 4 Gerustheste. Stigtens Indkomst er aarligen 150 Annammes aarligen til Broepenninge og MarketsTold ungeferligen 85 Saa haver K. M. heraf fri Daler 435 Wardberg. Jordbogen renter aarligen Daler 10670 Stigtens Indkomst er 73 Gives af

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Larefiskende og Aalefiskende der udi Lehuet 8 Under Jordbogen formeret Anno 1601, som er kom men fra Fru Giørrild Fadders Datter (26) og under Kroven noget Gods, som aarligen renter 152 Indtægt Daler 10903 Udgift. Heraf haver Lehnsmanden Jakob Beck til aarlig Genand Daler 2232 Haver Avlen til Slottet og Nækkloster qvit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, holder 12 Gerustheste. Gives tilløn og Besolding paa 2 Vogndrenge, som driver Arbeidsvognene til Bygnings Behof, saint Udforingen paa Hestene, beløber tilsammen 198 Gives Slotspræsten, Bygmesteren og andre til Genand 130 [I,1, s. 54] Besoldingen paa Krigsfolket der sammesteds, som er 1 Vagtmester, 1 Arkeliemester og 3 Roderknegte (27) er aarligen 2000 Er omdraget med Herredsfogder og Skriver 96 Er bortforlehnet efter K. M. Breve 46,10. Afkortes aarligen for 3 Lester Malt og 144 Skiepper Humle, gives Bønderne, som arbeide paa Befæstningen 171 Udgift Daler 4873,10. Saa haver K. M. fri D. 6030,10. Halmstadherred. Jordbogen renter aarligen D. 820 Stigtens Jadkomst af samme Herred er 177 Gier tilsammen D.997 Hvoraf Lehnsmanden Steen Maßen giver til aarlig Afgift 250 Sammeledes er nu forgangen Anno 1598 lagt under forbem. Halmstad et Herred, kaldes Aaftedherred, (28) og tilforn laae under Laugholm, renter aarligen 971 Heraf giver Lehnsmanden til Afgift 2 400 Stigtens Indkomst af forbem. Aastedherred er aarligen 87,10. Og giør han Regnskab for den uvisse Rente og Judkomst af begge forbem. Herreder, hvoraf han nyder den tiende Part. Saa haver K. M. frie af samme Lehn Daler 737, 10. Ovidskloster, og St. Pederskloster udi Lund (29) saimmeledes Glimager Orkene og Himblinge Lehne renter aarligen, som efterfølger.
[I,1, s. 55] Ovidskloster D. 342 St. Pederskloster 1024 Glimager, Drkene og Himblingelehne 282 Giør tilsammen Daler 1648 Hvormed Tage Krabbe er forlehnet qvit og fri ad gratiam, haver begge Klosters Avl quit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 4 Gerustheste. Item er forbem. Tage Krabbe forlehnet med nogen Kronens Gaarde, liggendes udi Vennedehøgsherred og Ulboherred, (30) renter 76 som han tilforn havde udi Pant, dog skal han nu give den aarlige Indkomst til Malmsehuus, mens den uvisse Rente beholder han sig selv til Beste quit og fri. Sammeledes er hannem forlehnt noget Kronens Gods, som hans afgangne Broder tilforn hav-- de, renter 392 hvoraf han giver til aarlig Afgift 200 Gior Regnskab for det Uvisse, hvoraf han bekommer tiende Parten. Vorringkloster. Fru Giorrild Faddersdatter er forlehnt med Børringkloster vist og uvist, quit og fri ad vitam, renter aarligen 815 Sammeledes er hun forlehnt med noget af Helme Kirke Gods qvit og fri ad vitam, renter aarligen 300 Udi ligemaade er hun forlehnt med Frosteherred, vist og uvist, qvit og fri ad vitam, renter aarl. 704 [I,1, s. 56] Sammeledes er hun forlehnt herforuden med Kronens Gods udi Skyhherred samt Mebre og Hemestrup Lehne i Skaane, sammeledes med Stigtens Indkomst af Frosteherred og Skyk herred quit og fri ad vitam. Renter aarligen tilsammen 1213 Sammeledes haver Fru Giorrild bekommet noget Kronens Gdds udi Lindholms Birk, saa og udi Vismelef, Holmege, Bøgebiergflet, Reersogn, Raabierg, lille Branstrup, Egesholm, Omsvalle og Birkagger i Forlehning ad vitam quit og fri den 22 Mart. 1601, til Vederlag for det Gods i Skaane, hun haver skisdt til Kronen. Sammeledes den 28 Jul, 1601 iligemaade ad vitam bekommet noget Kronens Gods udi Bareherred i Hiongeby i Forlehning, qvit og fri. Hvad dette forbem. Gods, som begge disse Forlehnings Breve indholder, kan inddrage og vente, er ingen Besked om endnu udi Rentekammeret indkommen. Helnekirke. Jordbogen renter aarligen Daler 580 som Frue Tahle

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Uifstand haver ad vitam vist og uvist paa Afgift for 100 Herridsvadkloster. Jordbogen, renter aarligen Daler 1789 hvormed Fru Kirstine, Steen Bildes Efterleverske, er forlehnt ad vitam, dog gives deraf til Afgift 1000 Herforuden nyder hun aarligen jus patronatus og Tiender, som ydes af Risebierg, Fierdingtoft, [I,1, s. 57] Medens hvad samme Tiender kan inddrage og rente, findes ingen Besked om, aleneste saaledes udi hendes overgivne Jordbog formeldes. Gior Regnskab for det Uvisse, hvoraf hun bekommer Halvparten, og tiener deraf med 4 Gerustbeste. Gladsaxe. Jordbogen renter aarlig... Daler 888 Stigtens Indkomst af samme Lehn beløber aarlig 66 Er tilsammen Daler 954 Som Andreas Sincler (31) haver med vist og uvist quit og fri ad gratiam. og tiener heraf med 2 Gerustheste. Og haver Slottens Avi og Aalefiskende der udi Lehnet ogsaa dermed qvit og fri. Giersherred. Jordbogen renter aarlig Daler 420 som Arild Hoitfeld haver i Pant for 2634 Daler ad gratiam, og derimod ladet Penningene falde, som forbem. Herred var pantsat for. Og er i forbem. Jordbog indregnet Vamolle, som følger samme Pant. Sammeledes Halvparten af den uvisse Rente, som sig der udi Herred tildvage kan, Stigtens Indkomst af samme Herred gier han K. M. aarl. Regnskab for, som K. M. haver quit og fri, renter aarligen. 307 Aasum Lehn. Jordbogen renter aarligen 88 [I,1, s. 58] Hvoraf Gert Nanzov giver til aarlig Afgift ad gratiam 50 Haver Avlen fri, og Halvparten af det Uvisse. Aahuus og Villandsherred. Jordbogen renter aarligen til Aahuus 1362 Og Jordbogen til Villandsherred renter aarl. 680 Stigtens Indkomst af forbem. Villandsherred beløber aarlig 208 Giør tilsammen beregnede D. 2250 Som Henrich Rammel haver quit og fri ad gratiam. Gior Regnskab for det Uvisse, hvoraf han haver Halvparten, haver Larefiskeriet, saavel som og anden Fiskerie der udi Lehnet qvit og fri. Nok haver forbemeldte Henrich Rammel herforuden 10 Gaarde i Forlehning af Kronens, kaldes Ifnesegods, qvit og fri, renter aarligen Elleholm. Jordbogen renter aarligen 500 som Lauge Urne, Landsdommer udi Skaane, haver quit og fri pro officio ad gratiam. Christianopel og Solvikborg. Er Axel Gyldenstierne med forlehnt, og renter Jordbogen til Christianopel 1708 Sammeledes renter Jordbogen aarlig til Sølvikborg 2472 Giør tilsammen D. 4180 Heraf giver han K. M. til aarlig Afgift D. 1400 [I,1, s. 59] Haver begge Slottenes underliggendeLadegaarde quit eg fri, haver Halvparten af det Uvisse, og femte Parten af Oldengielden, tiener deraf 'med 12 Gerustheste. Stigtens Indkomst, som gisres K. M. Regnskab for, renter aarligen Daler 135 Kan aarl. bekommes af de Larefiskende og Aalefiskende der udi Lehnet, som K. M. Hayer sig fri forbeholden, ungeferligen 60 Indtægt D. 1595 Udgift. Landsdommeren udi Bleginde haver K. M. aarlig bevilget Daler 100 Saa haver K. M. heraf fri D. 1495 Sandbylehn. Haver Niels Pedersen til Ingelsted qvit og fri ad gratiam, renter aarligen D.61 Espolltlehn. Haver Frue Bente Hvitfeld quit og fri, imdens hun sidder i hendes Enkesæde ugift, renter aars, ligen Daler 108 Sammeledes haver hun herforuden quit og fri ad gratiam, noget Kronens Gods i Blendrup Sogn, renter aarligen 30 Morten Mogensen, Landsdommer udi Halland, er forlehnt pro officio med noget Kronens Gods ad gratiam, renter aarligen 230 Henrich Friedrichson, Tolder udi Halmstad, er forlehnt med 1 Kronens Gaard i Halmstadherred quit og fri ad gratiam, renter aarlig 6 [I,1, s. 60] Herr Clays Bildes Arvinger haver 8 af Herridsvadklosters Gaarde udi Pant, hvor heit, eller hvad derenter, er ubevidst. Claus Podebusk er foriehnt med noget Kronens Gods paa Kulden (32) i Skaane, som er Kuldgaarden med 11 Gaarde derunder liggende, quit og fri ad gratiam, dog saa, at

han skal Løgten paa Kulden med Blusingen ved Magt holde. Jakob Trolles Arvinger haver 4 Kronens Gaarde udi Pant udi Frosteherred for 400 Daler, renter aarlig 12 Jakob Grubbe er forlehnt med 6 Kronens Gaarde i Nørreherred, i Fierdingtoft Sogn, imod_120 Mark Danske og 50 Daler, han haver beret, K. M. hannem skyldig være, og han samme Penninge haver afstandet og ladet falde, renter aarligen 20 Jørgen Urne haver været forlehnt med vindvads Mølle, samt 10 eller 11 Gaarde. Om han dennem endnu haver, hvad de renter, og med hvad Besked, er ubevidst. Borringholm. Jordbogen renter aarligen Daler 4469 Sammeledes renter Peder Dres og Erich Hardenbergs Gods der paa Landet 273 Item Stigtens Indkomst der paa Landet beløber 266 Giør tilsammen alt efterskrevne Indkomst Daler 5008 Heraf [I,1, s. 61] Heraf giver Lehnsmanden Hans Lindenov til aarlig Afgift, uden al Afkortelse D. 1600 Og haver Lehnsmanden Avlen til Slottet quit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, og inter af Oldengielden. Skal tiene af Lehnet med & Gerustheste. Sammeledes skal han der holde paa Hammerhuus 24 Knegte og Bøsseskyttere, sammeledes en Præst og en Bardsker, og hvis andet Folk mere udi de Maade nedtørfteligen behøves, til Kost, Løn og Underholding, eg derpaa K. M. aldeles intet udi Regnskabet tilskrive. Dsel. Arensborg. Jordbogen med Fordelen, Nytte og Indkomst af Slottens underliggende Avlsgaarde, og ellers anden tilfældig Indkomst der af Landet, beløber aarlig efter den gemene Tart, udi K. M. Rentekammer holdes D. 14517,10. Heraf giver Lehnsmanden Claus Maltesen K. M. til aarlig Afgift for vist og uvist, 3500 og uden al Afkortelse, paa sin egen Eventyr dennem aarligen i Rentekammeret at betale. Skal holde der paa Slottet aarlig Hopmanden, 1 Vagtmester, 1 Profos, & Bosseskyttere og 4 Roderknegte til Lon, Klædning og Besolding fri, uden al Afkortelse i hans Afgift. Skal han intet afkorte K. M. hvis som kan være forlehuet bort, enten til Fromholt Berg, eller andre. Omkostningen paa Slottens gemene og daglige Folk, saa og hvis som paa des underliggende Avlsgaarde kan meda [I,1, s. 62] gange, skal han ei heller deraf noget i Regnskab eller hans Afgift afkorte. Gulland. Jordbogen renter aarligen Daler 9530 Stigtens Indkomst 159 Gives til aarlig Afgift af begge Ladegaardene - 200 Item annamries aarligen, som Munk Landboe / giver, item for Jordskyld, Holmeleye, og i andre Maader, 55,10. Indtægt D. 9945 Udgift. Heraf haver Lehnsmanden Herman Juel til Lon og Besolding paa sig selv, sine egne Svenne og Folk aarl. Daler 800,310. Slottens daglige Len og Besolding beløber 520, 10. Udspisningen paa Slottens daglige Folk beløber 2269 Hopmand, Leurenannt, Vagtmester, Arkeliemester, Bosseskyttere, Pibere og Tromslaaer bekommer aarlig til Løn 47를 Aarsknegtene, som ere 55 Knegte, som ligger stedse der fammesteds paa Befæstningen, bekommer 1980 Tolderen, Bysogden, Byskriveren og Bysvenne bekommer aarlig 76. Havnefogderne bekommer aarlig 116, 30. Bispen, Slotspræsten, Hospitalet og Præsten der sammesteds, samt Skolemesteren, bekommer aarlig 426 [I,1, s. 63] Gives fattige Folk og ellers udi andre Maader, efter gammel Sædvane D. 30 Omdrages med en Part Bønder paa Landet paa 8 Aars Tid, efter K. M. naadigste Bevilling 25 Forbrendes i Lys, ungeferligen aarl. Talg for 45 Udforingen paa Lehnsmandens, Fogdens og Skriverens Heste beleber 171 Udgift D. 6932,10. Saa haver K. M. fri 3013,210. Rørre Jylland. Koldinghuus. Jordbogen renter aarligen Daler 10572 Stigtens Indkomst er 928 Indtægt D. 11500 Udgift. Lehnsmanden Caspar Markdaner haver til Aars Pension paa sig, sine egne Svenne og Folk

555 Udforingen paa Lehnsmandens Heste, som ere 4 Gerustheste og 2 Vognheste, er 137 Haver Lehnsmanden herforuden den tiende Part af det Uvisse Gives Slottens daglige Folk og Tienere til Aars Len, saa og Slotsfogden, Skriveren og Ridefogden til Foder og Maal paa deres Heste 647,10. Gives aarligen andre Slottens Tienere, som ikke spises eller underholdes paa Slottet, [I,1, s. 64] til Besolding og Genand, som ere Urte gaardsmanden, Skovridere og Fiskere D. 251 Gives Skolepersoner til Underholding, Præsten og andre adskillige Folk til Genand, Besolding og Underholding 514 Udforingen pad Slottens Post- og Vognheste beløber 200 Omdrages med Herredsfogder, Delefogder og andre, som haver deres Landgilde fri 199 Udspisningen kan regnes paa Slottens daglige Folk 2577 Udgift D. 5082, 10. Saa haver K. M. fri D. 6418, 10, Riverhuus. Jordbogen renter aarligen Daler 4160 Stigtens Indkomst er 422, 10. Sandtolden, som paa Fiskeleierne oppebæres, kan beløbe ungeferligen 289 Indtægt D. 487110. Udgift. Heraf haver Lehnsmanden Albret Skeel til aarlig Genand 2085 Haver Avlen til Slottet qvit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 12 Gerustheste. Omdrages med Fogderne udi Lehnet 125 Gives til aarlig Genand 142 Udgift Daler 2352 Saa haver K. M. fri. 2519, 10.
[I,1, s. 65] Mogeltonder. Anno 1600. Jordbogen, som Albret Friis med sit Regnskab haver ladet indlegge, og saa vidt som han deraf skal have oppebaaret, beleber i Penninge tareret Daler 730 Annammes aarligen til Mølleskyld 58 Er annammet i dette forbemeldte Aar af Slichland (33) 2 Arlen til Slottet beløber i Penninge tarert, eftersom derfor er giort Regnskab i forbem. Aar 11701,118. Indtægt Daler 1921,118. Udgift. Slottens daglige Folkes Lon beleber =, D.97mg. (34) Terskemands Løn beløber 79 9B. Udspisningen i dette forbem. Aar paa Slottet beløber 30r Er udkommen til Sedekorn i forbemelte Aar for 238 Er givet Sognepræsten til Slottet for hans Rettighed, som han formener sig_af Slottens Avl, 6 Drte Rug, og 6 Drte Byg, er 17 Udgift Daler 732 Saa haver K. M. heraf til Fordeel D. 1229 Biugholm. (35) Jordbogen renter aarligen D. 2221 Stigtens Indkomst af samme Lehn 593 Indtægt Daler 2814 [I,1, s. 66] Heraf haver Lehnsmanden Knud Brahe til aarl. Genand D. 1450 Haver Slottens Avl quit og fri, haver tiende Par ten af det Uvisse, tiener deraf med 6 Gerustheste. Er forlehnt til Frue Karen Gyldenstiern og, nogle Præster 183 Omdrages med Herredsfogder der udi Lehnet 53 Udgift. D. 1686 Saa haver K. M. fri Daler 1132 Skanderborg og Aakier. Jordbogen til Skanderborg renter aarlig Д. 9260 Jordbogen til Aakier renter aarlig 4834 Stigtens Indkomst er aarl. af begge Lehne 1690 Oppebæres aarlig til Broekorn og Broepenge 35 Item af Aakier Mølle 24 Indtægt Daler 15843 Udgift. Udspisningen paa Skanderborg Slot ungeferl. D. 2500 Udspisningen paa Aakier Slot beløber ungeferl. 380 Lehnsmanden Voldemar Parsberg haver paa hans eget Liv aarligen og paa hans Svenne = 566 Haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 4 Gerustheste. Skanderborg daglige Slotsfolkeløn 335 Aakier Slots daglige Folkelon beløber om Aaret 55 Slotsprædikanten og Slotsdegnen bekommer aarlig Genand 2825 Gives Kleinsmedde, Tømmermænd, Roermester, Manurmester og Graver til Senand 441 [I,1, s. 67] Gives 6 Dyrvogtere aarl. D. 320 Item udi adskillige ringe Maade til Genand 39 Udforingen paa Lehnsmandens og Slottens daglige Heste 274 Er forlehnt til Skovgiemmere og andre adskillige Folk Omdrages med Ridefogder, Herredsfogder, og Delefogder 230 Er forlehnt bort af Stigtens Indkomst 221 Udgift Daler 5945 Saa haver K. M. fri Daler 9897 I Aarhusgaard. Jordbogen renter aarligen

Daler 4342 Stigtens Indkomst er aarligen 516 Indtægt Daler 4858 Udgift. Lehnsmanden Carl Bryske haver heraf til aarlig Genand 1416 Haver Ladegaards Avl fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 8 Gerustheste. Gives aarlig til Hospitalet i Randers og Aarhus 341 Gives Præster og Capelaner 24 Omdrages med Cannikkerne af deres Giesterie, saa og afkortes for Fogder og andre, som haver des res Gaarde fri 101 Er bortforlehnt af Stigtens Indkomst til Bispen og andre 1972 Udgift Daler 2081 Saa haver K. M. fri Daler 2777 [I,1, s. 68] Kalloe. Jordbogen renter aarligen Daler 43835,10. Stigtens Indkomst er aarligen 862 Annammes til aarlig visse Indkomst af Hassens Birk, som Tonne Ovikov er med forlehnt 4621,10. Renter det Gods aarl., som Axel Juels Arvinger havde i Pant 78 Renter den Landskyld aarl., som gives af Rinkherred til Kallse Slot 80 Indtægt Daler 5867,20. Udgift. Heraf haver Lehnsmanden Henrich Belov til aarl. Senand Daler 2328 Haver Slottens Avl quit og fri, haver Halvparten af det Uvisse og femte Parten af Oldengielden, tiener deraf med 8 Gerustheste. Anvendes_aarlig paa Løgten paa Anholt -83 Afkortes for Herredsfogder og Delefogder aarl. 57 Udgift D. 2468 Saa haver K. M. fri Daler 3399,110. End er Henrich Belov herforuden forlehnt med noget Kirkegods i Skivehuuslehn, renter aarlig, som han haver quit og frie ad gratiam. Dronningborg... Jordbogen renter aarligen Daler 7719 Stigtens Indkomst er 37 Dronningborg Mølle renter aarlig 543 Gives aarl. til Broekorn, saa og af nogen Mark paa Randers Mark og af en Gaard i Havfrun (36) 82 [I,1, s. 69] Er annammet der under Lehnet, som Mads Sandberg var med forlehnt, som renter aarligen Daler 89 Indtægt Daler 8750,0. 1 Udgift. Lehnsmanden Eske Brock haver til aarlig Genand D.2623 Haver han Thorup Ladegaard qvit og fri, haver Halvparten af det Uvisse, og femte Parten af Oldengielden, tiener deraf med 9 Gerustheste. Gives aarlig til Genand Hospitalspræsten, 4 Pramkarle og Slottens Gardener, og andre, som fange af Slottet deres Gen. 334 Er omdraget med Fogder og Skrivere i Lehnet 166 Udgift Daler 3113 Saa haver K. M. fri 56371,110. Silkeborg. Jordbogen renter aarligen Daler 3861 Stigtens Indkomst til Slottet 2465,10. Vindersløfsgaards og Liudsegaards Herreds (37) Indkomst, som ligger under Slottet, beløber 1400 Stigtens Indkomst af samme Herreder aarlig 35 Tienden, som annammes til Ladegaarden, og der sammesteds udterskes, kan aarlig belsbe til 2 100 Broekorn, som aarlig gives af Broerne der i Lehnet 42 [I,1, s. 70] Ovægtienden der af Lehnet beløber ungeferligen aarlig 105 Indtægt 5393,1 Udgift. Lehnsmanden Franz Ranzov haver heraf til aarlig Genand 1889 Haver Slottens Avl qvit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 10 Gerustheste. Gives nogle Præster aarlig af Slottens Indkomst 38 Omdrages aarlig med Bonder og Fogder = 132 Gives Dyrvogtere til Besolding 386 Udgift 2446 Saa haver K. M. fri D. 2957, 12. Hald Slot og Medelsom Herred. Christen Holk er hermed forlehnt, og renter Jordbogen til Slottet aarlig med det Gods, som er kommen fra Steen Bilde og Niels Stygge, D. 2771 Sammeledes haver han Halvparten af den aarlige uvisse Rente af Medelsom Herred, som er 200 Giør tilsammen 2971 Heraf giver han K. M. til aarlig Afgift = 621 Stigtens Indkomst er aarligen 906 Annammes aarl. til Sundkorn og Broekorn udi Moef, Gislum Herred_og Medelsomherred = 348 Indtægt Daler 1875 Udgift. Afkortes for nogle Dyrvogtere, og Apothekeren i Viborg aarligen bekommer.118 Saa haver K. M. fri 1757 [I,1, s. 71] Lehnsmanden haver Slottens Avl qvit og fri, haver Halvparten af det Uvisse og femte Parten af Oldengielden, tiener af Lehnet med 8 Gerustheste. Sammeledes haver Christen Holk herforuden i

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Forlehning det overblevne Seber (38) KlostersGods, renter aarlig D. 1136 Sammeledes det_overblevne Oslof (39) Klosters Gods, renter aarlig, 468 Item det Gods, som er bleven indløst fra Mogens Juel, renter aarlig 460 Giør tilsammen udi en Summa Daler 1064 som følger K. M. fri, og Lehnsmanden intet deraf tilkommer... Aalborghuus. Jordbogen renter aarlig med Hals Birk, Milstedby, og mere Gods, er nu nyligen derunder lagt 7048 Stigtens Indkomst med den geistlige Rente af Rastrup (40) Lehn, som nu derunder er lagt 1515 End annammes aarl., som udterskes i Ladegaarden, Tienden af Nør-Tranders og SønderTranders Sogner, renter ungeferligen aarl. 68 Hanherred, som nu er lagt under forbemeldte Aalborghuus, renter aarlig 681, 10, Stigtens Indkomst af samme Herred beløber 470 End beløber det indløste Gods, som var pantsat aarlig 157 Indtægt Daler 9939,10. Udgift. Heraf haver Mandrup Parsberg til Gen, aarl.D.3356 [I,1, s. 72] Lehnsmanden haver Avlen til Slottens Ladegaard quit og fri, haver Halvparten af det Uvisse og femte Parten af Didengielden, tiener deras med 12 Gerustheste. Gives Tolderen paa Seehavn og andre aarl. til Genand og Underholding D. 231 Omdrages med Fogderne i Lehnet for deres Umage 220 Er foriehnt Ivar Juel og nogle andre af Stigtens Indkomst 94,10. End omkostes aarl. paa Møllerne der udi Lehnet ungeserl. 200 Udgift Daler 4102,10. Saa haver K. M. fri 5837 End haver Mandrup Parsberg herforuden i Forlehning noget Kronens Gods i Huolbierg Herred, renter aarlig D. 108 og giver deraf til Afgift for vist oguvist 80 Mariager Kloster. Jordbogen renter aarlig med Jordskylden, som gives af Mariagerby 3702 Heraf giver Lehnsmanden Oluf Rosenspar til aarlig Afgift 1100 Herforuden haver altid været indskreven udi Jordbogen nogle Kirker, som Klosteret paa Kronens vegne haver jus patronatus til; og hvad Tis enden deraf kan inddrage, er ingen Besked giort for, førend Henning Reventlov bekom Lehnet paa Regnskab, og beløber samme Tiende efter hans overgivne Regnskab 56,10.
[I,1, s. 73] Haver Lehnsmanden Klosters Avl quit eg fri, haver han og Halvparten af det Uvisse og femte Parten af Ol dengielden, tiener heraf med 8 Gerusthefte. Saa haver K. M. heraf fri Daler 1100 Vestervig Kloster. Jordbogen renter aarligen Daler 4810 som Peder Munk haver i Forlehning, og gi ver deraf til aarlig Afgift for det Visse og Uvisse 500 Annammer ogsaa Tienden af Vestervig Birk, som ungeferl. aarl. kan inddrage, 200 Tiener deraf med 12 Gerustheste. Sammeledes haver han quit og fri ad vitam Manneby Ladegaard og Ugerup udi Vensyssel, renter aarlig 122 Iligemaade quit og fri ad vitam det overblevne Hundslundklosters (41) Gods i Vensyssel, renter aarlig 910 Udi ligemaade Lissbrev paa en Gaard udi Fileholm med sin tilliggende Boel og Gadehuse quit og fri ad vitam, renter aarlig 100. Item en Kirkegaard quit og fri ad vitam i Hierniklofby i Tolstrup Sogn, renter 6 Sammeledes haver han K. M. Brev, udgivet Anno 1573, paa Broekornet af tvende Broer, kaldes Assenbekbro og Liebekbro ved Hammelmoese liggende. Hvad dette kan inddrage og rente, findes ingen Besked om i Rentekammeret. Bovling Slot. (42) Jordbogen renter aarlig Daler 2177 Sammeledes renter Hingherred og Uldborgsherred 828 Giør tilsammen D. 3005 [I,1, s. 74] Heraf giver Lehnsmanden Preben Gyldenstiern til aarlig Afgift Daler 552 Stigtens Indkomst er aarlig 437 Sammeledes beløber det Gods, som er annammet der under Lehnet, siden Preben Gyldenstiern fik det III Annammes ungef. til Sandtold aarl. 100 Saa haver K. M. heraf fri D. 1200 Lehnsmanden haver Slottens Avl fri, haver Halvparten af det Uvisse, tiener deraf med 6 Gerustheste. Skivehuus.

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Jordbogen renter aarlig Daler 1500 Hvoraf Lehnsmanden Henning Reventlov giver til aarlig Afgift 400 Stigtens Indkomst aarlig 388 Er Jordbogen formeret, som er kommen fra Biørn Kaases Arvinger, og var pantsat 148 Summa, som K. M. haver aarl. fri 936 Lehnsmanden haver Slottens Avl fri, tiende Parten af det Uvisse, og tiener der af Lehnet med 6 Gerustheste. Drum Slot. (43) Jordbogen renter aarlig Daler 2443 Heraf giver Lehusmanden Johann Rud til aarl. Afgift 900 Sammeledes er annammet der under Lehnet Jegenee, Vigsgods, Thisted Bispegaard, og noget Gods, afg. Christen Skeels Arvinger havde i Pant, renter tilsammen aarlig 758 Stigtens Indkomst er aarlig 976 Summa, som K. M. haver fri D. 2636 [I,1, s. 75] Lehnsmanden haver Slottens Asl fri, haver tiende Par ten af det Uvisse, og holder af forskrevne Lehn 6 Gerustheste. Aastrup. Jordbogen renter-aarligen Daler 804 som Bendix Ranzov haver med Slottens Avl qvit og fri, med vist og uvist, ad vitam. Lundenes. Jordbogen renter aarlig Daler 22145 som-Lehnsmanden Preben Bild haver paa Afgift ad gratiam for 600 Haver Slottens Avl qvit og fri, haver tiende Parten af det Uvisse, tiener deraf med 4 Gerustheste. Stigtens Indkomst, som K. M. aarlig føres til Regnskab, er 1038 Herafer bortforlehnet en Part ad gratiam og ellers perpetueret. 304 Kan Laxefiskende inddrage ungeferlig paa den halve Part, som K. M. haver med Lehnsinanden, og derimod ingen Omkostning tilskriver K. M. paa samme Fiskende 70 Saa haver K. M. heraf fri D. 1404 Fru Maren Juel, Erich Rosenkranzes Efterieverske, haver udi Forlehning ad vitam med vist og uvist 9 Kronens Gaarde udi Bellingherred i Lem Sogn, og skal aarl. give deraf for vist og uvist 53 Sammeledes haver hun Kronens Part af Tienden af Skierne Sogn og Lem Sogn udi Bøllingherred og af Saal Sogn i Gindingherred quit og fri ad vitam, renter tilsammen aarl. 45 Drter Rug og 43 Drter Byg. [I,1, s. 76] Gudumkloster. Jordbogen renter aarlig D.537 som Ivar Juel Landsdommer haver quit og fri ad gratiam. Asmildkloster og St. Hanskloster i Viborg. haver Mogens Juel udi Forlehning, og renter Asmildklosters Jordbog D. 308 Item St. Hans Klosters Jordbog renter aarl. = 348 Giør tilsammen D. 556 som han haver quit og friad gratiam pro officio judicis. Borglumkloster. Jordbogen renter aarlig Daler 1880 som Godslef Buddi haver quit og fri ad gratiam. Dueholmskloster. Jordbogen renter aarlig D. 1858 som Eenvold Kruse er med forlehnt, quit og fri ad gratiam, og tiener deras med 2 Gerustheste. Seigelstrup. Jordbogen renter aarlig Daler 1101 som Frue Ingeborg Skeel haver quit og fri, medens hun sidder Enke. Sammeledes haver hun med samme Besked, forskrevet staaer, det overblevne Deklosters Gods quit og fri, som renter 1271 Item haver hun og med samme Besked i Strekhals Gods i Thye og i Mors og noget mere Gods i Vensyssel, som renter tilsammen aarlig 584 [I,1, s. 77] Lundegaard i Mors. Jordbogen renter aarlig Daler 538 Hvoraf Lehnsmanden Moriz Stygge giver til aarl. Afgift ad gratiam 200 Haver Avlen til Gaarden qvit og fri, giør Regnskab for det Uvisse, og haver deraf den tiende Part, tiener deraf med 1 Gerusthest. Lonborggaard. (44) Jordbogen renter aarligen Daler 530 som Gotske von Ahlefeld haver i Pant, og afstaaet Penningene, det var pantsat for, og derfor skal det beholde ad vitam. Pandumgaard. (45) Jordbogen renter aarligen Daler 151 som Tyge Kruse haver quit og fri ad gratiam. Gior Regnskab for det Uvisse, og skal holde deraf 1 Gerusthest. -Skarpenbergsgods i Mors. Renter aarlig 700 Heraf giver Lehnsmanden Christen Munk til Afgift ad gratiam. 300 Giør Regnskab for det Uvisse, og haver tiende Parten deraf, tiener deraf med - Gerustheste. Sammeledes haver han herforuden, i steden for hans gamle Bestilling,

noget Kronens Gods i Dronningborg Lehn, saa og en Mølle i Skanderborg Lehn qvit og fri ad gratiam,, renter aarlig 333 [I,1, s. 78] Gislumherred. Haver Frue Bente Herr Jorgen Lykkes ad. vitam, og derimod ladet Penningene, samme Herred var pantsat for, falde, renter aarlig Daler 583 Balum Birk. (46) Kenter aarlig Daler 521 som Peder Kanzov haver quit og fri ad vitam Sammeledes haver forbem. Peder Nanzov derforus den i Forlehning Rommeland, som aarlig renter Danske 134 mg og Lisseland, som renter aarlig 10 m Med hvad Besked, er her udi Rentekammeret ubevidst. Ulrich Sandberg er forlehnt med 8 Kronens Gaarde paa Helnes, quit og fri ad gratiam, renter aarlig Dalet 54 Jakob Vind haver tvende Gaarde i Forlehning i Nørvangsherred quit og fri ad gratiam, renter 43 Niels Joensson til Tostelund hans Arvinger haver noget Kronens Gods i Pant i Aalborghuuslehn, som er 2 Gaarde og en Eng, for 300 Lod Sølv, renter aarlig 15 Ficends Juels Arvinger haver noget Kronens Gods i Pant i Riverhuuslehn for 300 Rhinske Gyld. Jesper Nielsson i Bigom haver Herligheden af en Kirkegaard, i Nørløngherred i Bigom Sogn og By, i Pant for 200 Lod Selv, renter aarlig 250 m for hans og hans Hustrues Livstid Fru Karen Banner, Gregers Ulfstands Efterleverske, Haver Driousgaard og Gods i Hanherred, saa og [I,1, s. 79] Herligheden af en Kirkegaard i Vennebiergherred quit og fri ad vitam, og haver ladet den Summa Penninge falde, hun havde samme Gods i Pant for. Hvad samme Gods renter, findes ingen Besked paa udi Rentekammeret. Peder Skriver Fuelby haver Livsbrev paa famme Gaard, saa og hans Hustru og een deres Sonner efter deres Død og Afgang. Mester Jakob Madsen, Superintendent over Fyen Stigt, er forlehnt med 4 Stykker Enge, liggendes for Ribe i Mangelenge, qvit og fri ad gratiam. Jens Mogensen til Sindinggaard haver quit og fri ad gratiam en Gaard og et Boel udi Drum By og Sogn, og en Gaard udi Belle i Standby Sogn, renter aarlig Daler 20, 10. Hartvig Mahon, Slotsfoged paa Kallse, haver Bevilling ad gratiam at oppebære Broekornet, som gives af den Broe for Grindaae, (47) og dermed skal holde samme Broe ferdig. Las Leth udi Endsløf hans Hustrue haver Livsbrev quit og fri paa den Gaard, de sammesteds udi boer. Christopher Holgersen haver hans Gaard udi Nimb qvit og fri ad gratiam, for han er Foged der sammesteds. Lauriz Friis, Tolder paa Skagen, haver en Gaard, kaldes Rønneholt i Børlumherred, skylder 1 Tende Torsk, quit og fri ad gratiam. Niels Jakobsen haver en Gaard i Hald i Torup Sogn quit og fri ad gratiam, renter 9 me Danske. Friedrich Rosenkranz haver Livsbrev paa Kronens Part af Tienden af Stovbysogn quit og fri, [I,1, s. 80] Sammeledes Kirkens Anpart af samme Sogns Tiende ogsaa quit og fri ad vitam, og Præsten i Horsens og Hospitalet der sammesteds skulde i andre Maade for neies, for hvis denunem af Kirkens Part af samme Tiender fratages. Steen Brahe haver 7 af Kronens Gaarde og 3 Gadehuse i Forlehning, liggendes udi Hanherred i Braested Sogn, renter aarlig Daler 48 Hvoraf han giver til Afgift aarlig for vist og uvist 24 Harmen Juel haver quit og fri ad gratiam Kronens Part af Tienden af Stalle og Veddersee Sogn.. Voldemar Parsberg haver en Kronens Mølle ad gratiam i Forlehning ved Grindaa, med et Huus derhos i Vedleby liggende, og skal give deraf til Afgift 2. Tonder Aal. Hans Lambritsen i Ribe og hans Hustru haver quit og fri ad vitam en Kronens Mølle uden for Ribe. Poul Skriver i Aarhuus haver Kronens Anpart af Tien den af Norby Sogn paa Samsøe qvit og fri ad gratiam.

[I,1, s. 81] Norge. Bahus. Jordbogen renter aarligen, naar den Forandring agtes, som sig derudinden aarl. tildrager med Ledingen og Skatten Daler 8700 Hvoraf Lehnsmanden Stee': Maltheson(48)

giver til aarlig Afgift, og derimod ingen Omkostningtilskriver K. M. paa Aarsknegtene eller Krigs folket, som holdes paa Fæstningen der sammes freds 2500 og 6 Lester Smør, beregnet tilsammen for = 3364 Stigtens Indkomst af samme Lehn, er aarl. 291 Drapsmarkkloster, (49) som nu er lagt under Bahus, renter aarl. 500 Indtægt D: 4155 Udgift. Heraf gives Skolemesteren i Marstrand, Bygmesteren med hans Svend, saa og en Bly tekker og en Smed D. 961,10. Lehnsmanden haver Slottens Avl quit og fri, haver femte Parten af det Uvisse, tiener deraf med 12 Gerustheste. Saa haver K. M. heraf fri D. 3193, 10. Aggershus. Jordbogen renter aarligen Д.6173 Annammes til Slottet aarlig Afgift af Tønsberg Provstie og Jernehytten, saa og til Fosseleie af en Sauge ved Skeen 116 [I,1, s. 82] Tiender, som annammes under Aggershus, kan beløbe ungeferl. aarl. 2500 Tolden, som annammes iligemaadeder udi Lehnet, kan ungeferl. regnes aarl. for 2800 K. M. kan have aarl. til Fordeel af Saugerne der udi Lehnet, om Dellerne ellers aarl. blive solgt, ungeferl. 1800 Annanunes aarl. til Byskat af Kiebstæderne der udi Lehnet, og til Told og Siese der samme freds 455 Sammeledes det Gods, som Fru Giørrild Faddersdatter haver givet K. M. liggendes Sønden fields, og legges under Aggershus, renter aarl. 442 Indtægt 14286 Udgift. Heraf haver Lehnsmanden Jørgen Friis til aarlig Genand, hvormed han underholder fig, fine Svenne, Slottens daglige Folk og Krigsfolket der paa Huset =Daler 2500 Item til Besolding paa sig selv, sine egneSvenne og Folk. 754 Haver Slottens Avl qvit og fri, haver Foder og Maal fri paa 12 Heste, beløber 272,10. Haver fri Salt til Slagteriet til Nødtørst, haver femte Parten af det Uvisse. Gives Capitain Norman, Bispen, Laugmanden og Bygmesterens Svend aarlig 792 Gives Arkeliemesteren, Bøsseskytterne, Vagtmesteren og Aarsknegtene, som er 4 Roderknegte paa Huset, til Len og Klædning 640 [I,1, s. 83] Item gives Slottens Folk og Fogderne der i Lehnet til Løn og Klædning 437 Gives Vagtmesteren, Smeden og Tømmermanden, som holdes paa Slottet, til Gen. 132 Afkortes for Jordbogens aarl. Forringelse, for Fogdernes Gaarde i Lehnet, saa og med Lehnsmænd og Skydsskippere 230 Udfores paa Slottens Heste 2 120 Udgift 58781,10. -Bergenhuus. Jordbogen renter aarlig Daler 3087 Stigtens Indkomst af samme Lehn kan ungeferl. aarl. inddrage 466 Giør tilsammen D. 3553 Hvoraf Lehnsmanden Lauriz Kruse giver til aarlig Afgift 1200 Told og Siese, som annammes aarl. der i Bergen By og udi Lehnet, belober ungeferl. aarl. 1832 Annamunes aarl, til Grundeleye og Leding af Bergen By 123 Indtægt Daler 3155 Heraf gives Bispen udi Bergen, Laugmanden der sammesteds, Tolderen, 12 Skolepersoner, og de Fattige, efter K. M. naadigste Bevilling, aarl. 884 Saa haver K. M. fri Daler 2271 Lehnsmanden haver Slottens Avl fri, og haverfemte Parten af det Uvisse. Sundmor og Norfiord. Disse foreskrevne tvende Lehne haver Lauriz Kruse i Befaling under Bergenhuns, paa Regnskab, ut fequitur, [I,1, s. 84] Sundmor. (50) Jordbogen paa Kronens og Stigtens Leding og Landskyld beløber Daler 632,10. Tienden af Korn, Lar, Sild og anden Fisk kan regnes ungeferl. aarl. for 400 Indtægt Daler 1032,10. Heraf bekostes aarlig, som gives Skriveren og Fogden der udi Lehnet, saa og for Kronens og Stigtens Rente at fere til Bergen 66 Saa haver K. M. heraf fri D. 966 Nordfiord. Jordbogen med Leding og Fretold beløber_aarl. Д. 616 Tienden af saimme Lehn af Korn, Smør og Fisk kan regnes aarlig ungeferl. for 350 Indtægt Daler 966 Heraf gives til Fragt for Kronens Tiende, Leding og Landskyld at føre til Bergen, saa og Skris veren og Fogden til Løn og Klædning 65 Saa haver K. M. fri D. 901 Trundhiemsgaard. Jordbogen renter aarlig D. 6873 Stigtens Indkomst

er aarlig at regne for 2000 Giør tilsammen D. 8873 Heraf giver Lehnsmanden Steen Bilde til aarl. Afgift 5373 Told og Siese af Trundhiems By kan ungeferl. regnes aarl, for 80 Summa, som K. M. haver fri D. 5453 Lehnsmanden haver Avlen til Gaarden fri, og haver femte Parten af det Uvisse. [I,1, s. 85] Jemteland og Herdalen. (5+) Jordbogen renter aarl. Daler 224 Stigtens Indkomst er aarl; ungeferl. 754 Heraf giver Lehusmanden Steen Bilde til aarl. Afgift, som K. M. haver fri uden Afkortelse = 600 Bradsberggaard, Gimssekloster og Thune Skibrede. (52) Jordbogen til Bradsberggaard renter aarl. Daler 481 Jordbogen til Gimssekloster renter aarlig 1503 Thune Skibrede renter aarlig 282 Er tilsammen, som disse trende Jordbøger renter 1266 Annammes aarlig til Saugeleie, Tompteleie og Grundeleie der i Lehnet af Kiøbstæderne D.584,10. Told og Siese der udi Lehnet kan ungef. aarlig inddrage 1700 Annammes af 2 Mølleqverne der udi Lehnet 31 K. M. kan ungeferl, have til Fordeel over alt Bekostningen paa de Sauger der under Lehnet liggende, som cre 6, saa og paa de 2 Sauger i Thuneskibrede, naar Dellerne aarlig kan selges 1200 Tienden af Lehnet, som K. M. føres til Regnskab, kan ungeferl. aarl. beløbe 200 Indtægt D. 4982 Deraf haverLehnsmanden.Hans Bilov til aarl. Genand D. 1354 Haver Avlen fri, og haver femte Parten af detUvisse. Afkortes med Lehnsmanden og Skydsskippere i Lehnet 63 Udgift Daler 1417 Saa haver K. M. heraf fri D. 3555, 10. [I,1, s. 86] Nedenes, Mandal og Listelehne. Jordbogen renter aarl. til Nedenes D. 641,10. Jordbogen til MandalsLehnrenter aarlig 324 Giør tilsammen D. 966 Heraf giver Lehnsmanden Peder Grubbe til aarl. Afgift Daler 500 Listelehns Jordbog, som nu i dette Aar 1602 Per lagt under Nedenes Lehn, er aarl. 800 Tolden, som annammes udi forskrevne Lehne, kan ungeferl. aarlig regnes for 800 End haver K. M aarl. til Indkomst af begge, Laxefiskendet i Lehnene, som ungef. kan aarl. indrage 400 Indtægt D. 2500 Herimod gives aarl. til Omkostning paa foreskri vende Laxefiskende ungef. 120 Saa haver K. M. fri Daler 2380 Lehnsmanden haver Avlen fri, item femte Parten af det Uvisse. Vernsekloster. (53) Jordbogen renter aarl. • Daler 580 Heraf giver Lehnsmanden Peder Maken til aarl. Afgift 300 - haver Avlen fri og femte Parten af det Uvisse. Tolden, som der udi Lehnet annammes, kan aarlig ungeferl. inddrage 40 Indtægt D. 340 fom K. M. haver fri, Brurlaug og Numedalen. (54) Jordbogen renter aarlig Daler 320 [I,1, s. 87] som Peder Iversen til Frikse og hans Hustru Haver quit og fri udi begge deres Livstid, dog saa at de aarl. skal give deras til Afgift for vist og uvist 200 End haver forbem. Peder Iversen herforuden 3 eller 4 Kronens Gaarde i Aggershus Lehn udi Forlehning, og giver deraf aarlig, som ydes paa Aggershus 10 Sammeledes haver han noget af Kronens Gods, som Fru Giørrild Faddersdatter gav K. M. renter aarlig 109 hvoraf han giver K. M. til Asgift 80 Saa haver K. M. heraf fri D. 290 Mariekirkes Provstie. Jordbogen renter aarlig Daler 550 som Hans Pederson, (55) Rigens Kanzler i Norge, haver quit og fri ad gratiam pro officio. Apostelsgods ved Bergen. Haver Lauge Urne i Forlehning qvit og fri, med vist og uvist, renter aarlig Daler 900 Nummekloster udi Opslo. Jordbogen renter aarlig Daler 729 som Herluf Daa haver i Forlehning, og giver deraf til Afgift for vist og uvist 200 og skal han dertilmed lade sig bruge, naar hannem til siges, for Skibshevidsmand. Onssen.(56) Rentor aarlig Daler 177 [I,1, s. 88] Som Erich Mogensen Landsdommer i Laaland haver i Forlehning qvit og fri ad gratiam, Skiaberg Sogn.(57) Jordbogen renter aarlig Daler 103 som Peder Brokenhus haver qvit og fri ad gratiam, Nackested Sogn. (58) Jordbogen renter aarlig Daler 220 som Capitain Norman

haver quit og fri ad gratiam, Dals Præstegield. Jordbogen renter aarlig med Tienden D.170 som Anders Green haver quit og fri ad gratiam, Sammeledes haver han ogsaa quit og fri noget Kronens Gods udi Bahuslehn ad gratiam, renter aarl. 72 Udstenkloster(?) og Alle Helgens Gods. Haver Erich Urne i Forlehning, og renter Jordbogen til Udstenkloster D. 438 Sammeledes renter Jordbogen af Alle Helgens Gods aarlig 300 Giør tilsammen D. 738 Heraf giver han til aarlig Afgift 200 gier Regnskab for det Uvisse, hvoraf han bekommer den femte Part. Reenskloster.(°) Jordbogen renter aarlig Daler 1150 som Henning Give er forlehnt med ad gratiam og giver deras for vist og uvist til Afgift= 450 Bakkekloster. () Jordbogen renter aarlig Daler 840 [I,1, s. 89] som Lauriz Kruse er forlehnt med, vist og uvist ad gratiam, og giver deraf til Afgift 200 Vesteraalen og Lofoden. Jordbogen renter aarlig Daler 1350 fom Gert Ranzov (62) haver i Fortehning quit og fri, 10 Aar, efter han Kroneburg Slot quit bliver, og er dette at regne fra den 24 May Anno 1590. Og er samme 10 Aars Maale forløbne til den 24 May 1600. Med hvad Besked han fremdeles dermed er forlehut, er udi Rentekammeret ubevidst. Hardangerlehn og Halsnsekloster. (63) Haver Erich Valkendorf qvit og fri hans Livstid, renter aarlig D. 1100 Medens af Stigtens visse og uvisse Rente og Indkomst giver han aarl. til Afgift 40 Froland Skibreede og Ekeberg Sogn. Jordbogen renter aarlig Daler 421 som Peder Knudsen haver i Forlehning ad gratiam, og giver deraf for vist og uvist til Afgift 100 4 Jegersen, Dalerne og Nyfylken.(64) Haver Jorgen Kaas i Forsehning, og renter Jordbogen aarlig D. 1886 hvoraf han giver til aarlig Afgift 800 Giør Regnskab for den uvisse Rente og Indkomst, hvoraf han bekommer den femte Part. Helgeland. Jordbogen renter aarlig Daler 900 [I,1, s. 90] som Morten Venstermand haver i Forlehning ad gratiam, og giver deraf til aarlig Afgift for vist og uvist Daler 350 Lonsberggaard, St.Olufsklost. ogSembgaard.(65) Jordbogen renter aarlig - Daler 1010 som Friderich Lange er forlehnt med ad gratiam, og giver af den visse Rente og Indkomst til aarlig Afgift 500 Gior Regnskab for detUvisse, hvoraf han haver den femte Part. Jde og Marke Skibrede. Jordbogen renter aarlig Daler 350 som Jochim Bilov Kisgemester er med forlehnt quit og fri ad gratiam med vist og uvist. Munkelif (66) og St. Hanskloster Gods. Jordbogen renter aarl. Daler 1000 som Henning Valkendorf haver i Forlehning ad gratiam, og giver deraf til aarlig Afgift = 200 og haver femte Parten af det Uvisse. Liusse Kloster. Jordbogen. renter aarlig Daler 600 fom Holger Ulfstand til Axelvold er forlehnt med ad gratiam, og giver deraf til Afgift 200 haver den femte Part af det Uvisse. Romsdalen. Jordbogen renter aarlig Daler 600 som Niels Stygge er forlehnt med ad gratiam, dog skal han give af den visse og uvisse Rente til aarlig Afgift 200 [I,1, s. 91] Claus Urne (Salten. Jordbogen renter aarl. med Tiend. D. 780 Seenien. Jordbogen renter aarl. med Tiend. 700 Andenes. Jordbogen renter aarl. med Tiend. 400 Tromsøen. Jordbogen renter aarl. med Tiend. 442 Heraf giver Claus Urne, Lehnsmand der samme steds, K. M. til aarl. Afgift D. 800 Sammeledes giver han Ulrich Sandberg af Seenien Lehn til aarlig Afgift 400 Den øvrige Summa, som er 1122 haver forbem. Claus Urne til sin Genand og Fordeel. Sammeledes skal giøre Regnskab for det Uvisse, hvoraf han bekommer den femte Part. Det Gods Nordenfields, kaldes Frue Giorrilds Gods. Jordbogen renter aarlig Daler 748 som Sivert Beck haver quit og fri ad gratiam, Spiudberg Sogn og Vemmeskibrede. Jordbogen renter aarlig Daler 214 som Fru Mette Urne, Captein Dyringks Efterleverske, haver quit og fri i hendes Livstid, imod det Gods, som K. M. Salig og Høylovlig

Jhukommelse K. Friderich bekom af hende til Eiendom udi Frederichs borg Lehn liggendes. Vardsehuus og Finmarken. Jordbogen renter aarl. med Leding, Landskyld, Tiende, samt Skatten af Sisfinderne_og Fieldfinderne overalt Daler 2039 Heraf haver Lehnsmanden Oluf Pederson til Besolding paa sit eget Liv 300 [I,1, s. 92] Til Besolding og Klædning paa Slottens daglige Tienere, saa og paa Fieldfogderne Daler 265 Haver Lehnsmanden til aarl. Genand paa sig og Slottens Folk og Tienere 384 Gives aarl. for Brændeved til Slottens Behov ungeferl. 36 Saa haver K. M. heraf fri D. 1053 Jørgen Blank er forlehnt med en Gaard udi Brosogn udi Bahuslehn, som han selver iboer, kaldes Vesse, quit og fri ad vitam, og skylder samme Gaard.aarligen Daler 13 Frue Dorthe Juel, afg. Henrich Brokenhuses Efterleverske, haver udi Pant noget Venseklosters Gods for 40 me Danske og 163 Lod Ovintin Sølv, og kan om den aarlige Indkomst af samme Gods intet Vist forfares. Christoffer Hansson, Byfoged udi Frederichsstadt, er fors lehnt med en Norges Krones Gaard der ved Frederichs stadt liggendes, kaldes Vidsse, qvit og fri ad gratiam, dog er ingen Besked om Landskylden af samme Gaard fremkommen. Peder Knudsøn, Foged over Hedelands Fogderie, er forlehnt med noget Norges Krones Gods paa Toden liggendes, quit og fri ad gratiam, og beløber den aarlige Indkomst Daler 30 Herr Jacob Christenssøn, Sognepræst til Vangs Præstegield, er forlehnt med K. M. Anpart Korntiende af forbem. Præstegield qvit og fri ad gratiam, Erich Olufsen, Borgemester udi Opslo, forrige Byfoged der sammesteds, er forleint med K. M. Anpart Korntiende af Stange Sogn qvit og fri ad gratiam.
[I,1, s. 93] Herr Mak Gramb, Sognepræst udi Frsenpræstegield, er forlehnt med K. M. Anpart Korntiende udi samme Prastegield quit og fri ad gratiam. Anders Hvitfeld er forlehnt med K. M. Anpart Korne tiende af Liersogn quit og fri ad gratiam. Island. Jordbogen renter aarlig Daler 4409 som Eenvold Kruse er forlehnt med ad gratiam, dog at han giver K. M. til aarlig Afgift 3200 Giør Regnskab for det Uvisse, hvoraf han bekommer den tiende Part. Hvad den Afgift anlanger, som de udlandske Kisbmend af Lybek, Hamburg, Bremen, og Oldenburg tilforn haver givet K. M. af de Havner der under Landet, de beseglet haver, som er af hver Havn en Portugeløse, den er Lehnsmanden i hans Afgift bevilget og medberegnet. Medens nu er samme Handel af K. M. naadigst bevilget hans Maj. Undersaatter udi Kisbenh. Malmse og Hel singør, at med lige Besked, som de Udlandske tilfor, nyde og beholde. Defiord. K. M. haver naadigst bevilget, at Søren Andersøn, Christen Vibe, Michel Vibe, Søren Jungmand, Jacob Brender, Johann Eigendorf og Peder Anderson, Borgere udi Kiøbenhavn, maae besegle samme Havne paa 4 Aars Tid, hvilken Benaading er daterét 2 Aprilis 1598, og vare samme 4. Aar forløbne den 2 Aprilis 1602 sidstforleden; havde de Landet, imidlertid [I,1, s. 94] forskrevet stander, med saadan Besked, at de skulde give K. M. cuten saa meget Svovel, som 100 Daler efter Landsens Viis kan beløbe udi Taxering, eller og 100 Daler.(67).. Vefpense. (48) Jordbogen og Indkomsten er aarl., som K. M. haver fri Daler 489 Christen Albritfor, Dirich Moller, Balzer Berends og Michel Vive, Borgere i Kiebenhavn, haver underdanigst K. M. Tilladelse, at maae paa 3 Aars Tid fra den 29 Oct. 1600 at regne, besegle Vespense, og der sammesteds bruge deres Kiebmandskab, eftersom K. M. det selo tilforn haver ladet bruge, og derfor skulle de give Hans Maj. aarl. Daler 400 Ferroe. Al Indkomsten kommer K. M. til Beste og kan aarl. beløbe ungeferl. Daler 2220 K. M. haver naadigst bevilget Søfren Andersøn, Claus Lund, Jacob

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Jacobsen og Johann Vendelkens Efterleverske, Indbyggere til Bergen, samme Indkomst at maae paa 3 Aars Tid nyde, bruge og beholde, og er at beregne fra Philippi Jacobi Dag 1600 sidstforleden, dog med saadan Besked, at de skulle give Hans Maj. for hver Gyidens Værdie, saa vel af den visse som uvisse Rente og Indkomst, 1 Voge Fisk, og samme Fisk at skulle levere paa Kisbenhavns Slot paa deres egen Omkostning. Saa haver K. M. heraf fri Daler 2220 Sum- [I,1, s. 95] Summarum paa al den visse Indkomst og Rente overalt Danemark og Norges Riger samt des underliggende Lande og Der, naar Udgiften, som aarlig sig tildrager efter Lehnsmænds Regnskaber, først bliver afregnet og afkortet. Daler Sielland 35787, 24 Ort. Moen Fyen 5716, O Langeland 1064 Laaland, og Falster Skaane, Halland Blegind 19991 Borringholm 1600 Osel 3500 Gulland 3012, 2-Ort. Nørre Jylland 53072, 30β. Norge 33680, Island - 3200 Defiord 100 Vespense 889 Ferrøe 2220 Summarum Daler 1638335, 63. Tol [I,1, s. 96] Summa lat. Daler 16383316/3 Tolden og Lastpenninge, som annammes og oppebæres for Kronenburg, naar 3 Aars Indkomst tilsammenlegges, og den tredie Part saa deraf regnes for et gand ske Aars Oppebørsel, kan ungeferl. da beløbe aarligen Daler 141863 Told og Siesen, som Tolderne og Siefe mestere gior Regnskab for, kan agtes aar ligen, naar udi lige Maade, forskrevet staaer, 3 Aars Indtægt tilsammenlegges, og tredie Parten deraf for 1 Aars Oppe børsel ansees, ungeferlig.. 59030 Byskatterne af Kisbstæderne, eftersom de nu udgives, og aarlig udi Rentekammeret afbetales, beløber 2276, 6β 2 Den uvisse Indkomst og Rente over begge Rigerne, sont Lehnsmændene giører Regnskab for, og K. M. aleene for hans Maj. Anpart tilkominer, naar 3 Aars Oppe børsel udi lige Maade, som forskrevet staaer, bliver regnet og agtet, kan ungeferlig beløbe paa eet Aar 44000 Summa Summarum, beløber al Rigens Indkomst og Oppebørsel, som K. M. nu haver fri Daler 411,0021,12/3 Nigens [I,1, s. 97] Nigens Udgift. Udspisningen paa K. M., Dronningen, Hof mesterinden, Jomfruerne, samt andre, der spises aarlig af K. M. Kokken = Daler 16155) Vinen, som af K. M. Kielder bliver spiset, belsber om Aaret ungeferl. 7000 Rostokker Øl, Bardsbeer, Embeks Øl og Mumme, befindes at medgange ungeferlig aarlig = 1650 Urter og Specerie medganger ungeferl. hvert Aar for 5000 Vox og Tallig til K. M. Behov medganger ungeferlig aarl. for 2346 Udforingen paa K. M. Rideheste, Kunstvogns heste og andre Vognheste, beløber i det ringeste 4500 Omkostningen, som aarlig opganger paa K. M. Beriderstald paa Frederichsborg og Kroneborg, beløber ungeferl. 2500 Hvis Omkostningen anlanger paa K. M. Beriderstalde paa Vordingborg, Anderskov og Nyborg Slotte, derom findes Besked, hos hver forbem. Lehn, udi Udgiften udi denne Bog indført. Omkostningen af Korn, Smør, Brød, og anden Fetallie, som ungeferl. aarl. medganger til K. M. Hunde, beløber 931 K. M. Fiskere deres Kost og Underholding belsber aarligen 200 [I,1, s. 98] K. M. daglige Hoftieneres Kostpenge, beløber efter Mandtallet, som nu i Tienesten er, hver Maaned 3839 Daler. Giør et ganske Aar D. 46068 Pensionerer, samt menige K. M. Hoftieneres Aars Løn og Besolding, eftersom nu i Tienesten og Bestillinger, beløber 20056 Hofklædninger, (69) som aarligen udgives, kan ikke betales under 10800 Udgives og bekostes aarl. paa Skibscapitainer, Skibspræster og Bardskere, som nu i Tieneste ere, saa og paa Bremerholms daglige Folk, som ere Skippere, Styrmænd, Arkeliemestere, Bøsseskyttere, Baadsmænd, Psikere, Kokke, Kieldersvende, Blokkedreiere, Hiulmagere, Bødkere, og andet sligt Folk mere, som er i K. M. daglig Tieneste, ungeferl. 19913 Udspisningen, som medganger paa Bremerholm og

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Koffardieskibene, beløber efter Mandtallet at regne, som nu i Tienesten cre D. 23000. Udgives for Hamp, Kabbelgarn, Seildug, Pakkelin, Pompeledder, Svensk og Danzsker Stang-Jern, Harpix, Bly, Tin, Haardug, Spiggersøm og andre slige Vahre mere, til Skibenes Behov, som Handelen nu er 17640 Udgives aarl. til Genand af Proviantskriveren til adskillige Personer, baade som ere i daglig Tieneste og ellers til andre, som ikke ere udi daglig Tieneste og Opvartning, som dog bekommer for deres Umag og Bestilling, aarl. Genand for 2455 10. [I,1, s. 99] Smeden paa den store Smede paa Bremerholmen og Smedesvenne bekommer, eftersom Handelen nu er Daler 2800 Belønnes aarl. af Rentekammeret Rigens Profos samt 20 Knegte, som haver Opvartning ved Arkeliet her for Slottet, hvilke haver deres Underholding hos Borgerne her i Byen, og deres Aarslon beløber tilsammen 272 Gives aarlig Bardskersvenne, som bliver forordnet paa K. M. Skibe, naar de udseiler, item Skrædere for Baadsmænds Klæder at sye og giøre, somme Aar mere, og somme Aar ringere, ungeferlig 300 Bekostes aarlig paa Farve-Olie, Fernike og andet sligt mere, til Skibenes Behov, ungeferlig 250 Gives aarlig af Rentekammeret for Salpeter, ungeferlig 4400 Udi lige Maade ungeferl. for Stenkul Bekostes aarlig paa K. M. Cantorie, som udgives af Kisbenh. Slottes Indkomst, foruden Koftpenninge og Aarslen, som af Rentekammeret udgives 174 Gives for Papir, Blek, Vor, Pergamen, og andet sligt mere, til begge Kanzelier og Rentekammeret ungeferl. aarlig 650 Kisbes Brændeved til Slottet, Holmen og Skibene ungeferl. aarl. for 2000 Bygningen paa K. M. Slotte, Gaarde og Huse over alt Riget, kan regnes aarl., foruden hvis den Omkostning anlanger, som paa en Part Befestninger nu anvendes [I,1, s. 100] Gives ungeferl. til Udqvittering og Tærepenge Daler 6500 Item til Skienk og Gaver udiGuldkieder og andet til indskikkede fremmedeGesandter(7°)ogSendebude 6000 K. M. Arbeide, som Guldfinede, Perlestikkere, Contrafeiere, Malere, Uhrmagere, Sadelmagere, Kemmesnidere, Bossemagere, Sverdfegere, Sporemagere, og sligt Handverksfolk mere, for Arbeide, de giøre, og af Rentekammeret betales for; dog ikke herhos at forstaae nogen stor eller anseelig Arbeide, som Hans Maj. kunde befale at forferdiges skulde, kan ungeferl. aflegges hvert Aar med Gives til Fragt for K. M. Havre, Smør, Flesk, Brød, Kisd, Øl, Gryn og andet Fetallie mere at forsende, i det ringeste 2000 Gives og bekostes paa Hopmanden, Vagtmesteren, Arkeliemesteren, Soldater, Bøsseskytter og menige Krigsfolket, som er bestilt aarl. paa Kroneborg Befestning, baade til Løn og Kostpenge 15516 Item gives adskillige Pensionerer til Løn og Underholding af Tolden i Helsingør, som er den Tydske Prædikant Jesper Snedker, Sognepræsten udi Helsingør, Evert Kandestøber, Jesper Stenhugger, Paaske Tømmermand, Morten Graver, Hans von Andorf Murmester, Kleinsmedder, Vandmesteren, Trommeterne, og Husmændene paa Slottet, Borgemestere og Raad i Kisbenh. og deHoilarde(71)sammesteds, item Tolderne og Toldskriverne i Helsinger, Armborsterer, og ellers andre Personer mere om Aaret 3741 [I,1, s. 101] Giør tilsammen al Rigens Udgift, som aarl. for en vis Summa kan regnes og agtes = Daler 246667, 10. Saa befindes Indtægten at beløbe mere og Høiere, end Udgiften = Daler 164335,28/3 (72) Herforuden uberegnet, som man ikke kan regne for nogen visse Udgift, thi det udi en Part Aare beløber fast mere end i andre Aare, eftersom Udgiften og Ned-.torften det kræver og paaesker, og dog aarlig udi Regnskaber til en stor og merkelig Udgift sig hedenstrekker. 1) Bygningen paa Kroneborg, som ingen Aar afganger, uden nogle tusinde Dalers

Bekostning. 2) Bygningen, eftersom nu under Hander er, paa Aggershus, Bahus, Halmsted, Vardberg, Korsør, saa og paa Frederichsborg, Koldinghus og paa Teihuset for Kisbenhavn. 3) Hvis Betalingen kan beløbe for adskillige Guld og Sølv-Border, Silketøy, Klæde, Lærred og andet sligt mere, som til K. M. og Dronningens Behov aarlig kan medgange. 4) Hvis Omkostning som kan medgange aarlig imod fremmede Herrer og Førsters personlige Ankomst, og'imidlertid de udi Riget fortøvendes vorder. 5) Omkostningen, som medganger aarl. med grov Geskøt at støbe og gete. 6) Hvis Fyrverk, Krud og Lod, som aarlig for bruges og forskydes, kan i Penninge til udgift belebe. 7) Hvis Arkeliet med adskillige Krigsmunition aarl. Tid fra Tid med forbedres og indkisbes.
[I,1, s. 102] 8) Hvis Omkostninger som paa det næste aarlig medganger med nye Skibe, at bygge og opsette, som dog ikke Holmens Udgift vedkommer, og derfor ikke for nogen visse Summa kan her indsettes, efterdi den beløber høit og ringe efter Leiligheden. Efterskrevne Proviant vil aarlig bestilles og haves ndi Forraad til Bremerholms og Skibenes Behov. Udi denne Maade spises der Flesk 200 Skpp. til K. M. Skibsfolk og an Nødekied 600 Kropper dre, som haver deres Under- Smør 20 Lester Holding paa Holmen... Sild 40 Lester Om Ugen. Bergefisk 1000 Voger 8 Mand om 1 Lpd. Flesk Gryn 20 Lester 12 1 Fierd. Kied Brød 250 Lester 32 1 Otting Smør Rug 18 Lester 64 1 Td. Sild Øl 600 Lester hver 1 Skaalpd. Fisk Dertil vil Malt 69kst. 1-P. 80 1 Td. Gryn Grov Salt 2 Lester II 1 Td. Brød Tallig til Lys 20 Skp. 4 1 Td. Dl Lam 600 Gies 500 Til des Behov kan forskrives og bekommes paa efterskrevne Steder. Fra Kisbenhavns Slot Byg 20 Lester) Gryn 6 Brød 30 = Om St. Mortens Roskildegaard Rug 10 Dag. Byg 36 = Gryn 5 [I,1, s. 103] Fra Roskildegaard Lam 50 Stk.] Om St. Michels Stk. Gies 200 Stk.f Dag. Tryggevelde Brød 30 Lester. Om Fastelavn. Rugen dertil, som er 4 Lester, at annammes paa Roskildeg. Draxholm Rug 8 Lester) Byg 25 Før Vinteren. Gryn 5 = Brød 40 =J Friederichsborg Brød 30 Lester Om Om Fastelavn. Kroneborg Bred 30 Kallundborg Gryn 6 Lester Bred 40 Korsør Bred 20 = } Paa Foraaret. Anderskov Gryn 7 Bred 50 Lam 200 Stk. Om Michael. Vordingborg Bred 20 Lester Paa Foraaret. Gryn 6 Malmsehus Byg 10 Lester. Før Vinteren. Helsingborg Kiver 200 Stk. Om St. Michels Faar og Lam 200 Dag. Vardberg Kiser 60 Stk. Nyborg Brød 16 Lester. Skanderborg Bred 30 Lester) - Silkeborg Brød 15 }Paa Foraaret. Aarhusgaard Bred 15 Gulland. Nodekiod 12 og saa megen Tallig der falder og K. M. tilkommer. Skal kisbes, hvis som ikke er fra Lehnene at bekomme, af Stedsmaal og Sagefald 400 Stk. Dren. Inden St. Michels Dag. [I,1, s. 104] Skulde kisbes, hvis som ikke er at bekomme af Olden, Flesk 200 Skippund. Hvis som ikke er at bekomSkal kisbes til Danzig eller me af Olden, skal efterhvor man kan faae best Kisb. haanden, som det kan bekommes, kisbes. Humle 60 Skipp. Halvparten inden Vinter, og Halv parten paa Foraaret. Tolderne udi Helsingør at kisbe Silde 10 Lester. Tolderen i Kisbenh. for Vinteren at kisbe Silde 12 Lester. Hvis Sild ydermere kan være fornøden, vil og best kiebes, hvor best Kisb falder, saa vidt fra Toldsteden, hvor Salterie er, ikke kunde bekommes. Tolderen udi Rødby Erter 16 Lester. For Vinteren. Hvis Vergefisk belanger, bekommes aarlig. Og groft Salt fra Tolderne udi Helsinger. Smøret kommer fra Vardberg, Bahus og Helsingborg, og ellers, hvad andre Lehne man vil have det. Der tages til hver Tønde Brød 4 Skiepper Rug. Gryn 2 Tønder Byg. Af hvert Pund Malt 9 Tønder Øl. 4 Tønder regnet paa Pundet.(73) og til hver Pund 4 Skiep. Humle Er og at agte, at Bryggerne fanger, for hvert Pund at brygge, 1 Skieppe Malt, hvilket

beløber for 500 Lester Øl 200 Lester 1½ Pund, og derfor vil til 600 Lester Øl Malt 69 Lester 1½ Pund. Summa. Rug 18 Lester Gies 400 St. Bng 91 = Dren og Kier 660 St. [I,1, s. 105] Gryn 36 Vester Flck 200 Ep. Brød 396. = Humle 60 Skipp. Faar og Lam 650 Stykker. Sild 26 Lester Erter 16 Lester.. Bliver beholdendes, over det Forslag, giort er til Holmens og Skibenes Behov, som for er rørt, at bruge til anden Nødtørst og Udgift iblant Holmens Folk, til Betaling for deres Len. Byg 21 Lest 4 Pund. Faar og Lam 50 St. Gryn 16 Lester Dren og Kior 60 St. Brød 146 Fattes, som andensteds kan bekommes. Gies 100 Stk. Sild 18 Lester. Efterskrevne vil og aarl. bestilles og kisbes til K. M. og Skibenes Behov. Danziger Jern 100 Skipp. Staal 30 Skipp. Kiøbes af Kisbmænd, som handler paa Danzig, og undertiden hentes med K. M. egne Skibe og Kiobmænd, Svensk Jern 300 Skipp. Kisbes af Kiebmand, som have deres Handel udi Sverrig, af de, der best Kiøb giver. Danzske Dug 150 Stykker. Lybsk Dug 200 Stk. Fliesse Lærred 400 Stk. Peklin 400 Stk.(74) Bestilles fra Lybek. Haardug 100 Stykker. Hamp 500 Skipp. kommer fra Narven eller Riga, Tiære 60 Lester, kommer fra Gulland af Landskylden. Beeg 20 Lefter Bestilles fra Danzig. Harpix 20 Lefter [I,1, s. 106] Tafade 1000 Stykker. Orlov Som, store og smaae, 200000 Stk. bestilles og kiøbes i Helsingborg Lehn. Fem-Tomme - Som 50000 Middelsom og Lappesem 100000 Stk. ibid. Pompeledder 4 Deger, bestilles fra Lybek. Lanterninger eller Løgter med 2 Piber udi, 100 Stk. Bly 400 Skipp. mere eller mindre, eftersom bygges og forbrugt vorder. Tin 6 Skipp. kiøbes udi Sundet af Tolderne, af de Skibe, som kommer fra England, naar det hos dennem bestilles. Efterskrevne vil og aarlig bestilles og kiøbes til K. M. og Dronningens eget Behov, hvor de med deres daglige Folk og Tienere holde Hof. Dren, ferske 160 Stk., saltet 60, Summa 220 Stykker. skulle kisbes, hvis som ikke er at bekomme fra Lehnene, af Stedsmaal og Sagefald. Lam ferske 1600, Faar og Lam saltet 400 Stk. Sum. 2000 forskrives fra næste Lehne, der som K. M. ligger. Svin ferske 200 Kiebes og bestilles paa Lehnene, hvor Kalve 624 K. M. ligger. Grise 624) Smor & Lester, kommer fra Vardbierg og Bahus. Fersk Smør, at forspise, af Køkkenskriverens Kammer 8 Tonder, kommer fra Ladegaardene, hvor K. M. ligger. Gies 1400 Stk. Optages i Lehnet, der som K. M. ligger, Hons 4000 = ssaa og forskrives fra næstliggende Lehne [I,1, s. 107] Sild 6 Lester. Saltetsisk 6 Lester. skulde kisbes, hvor det er at bekomme for beste Kisb. Bergesisk 20 Skipp, kommer fra Ferrse. Lax saltet 400 Lefter kommer fra Mandal og Nedenes Lehne. Aal 2 Lester, skulle kisbes paa Amager. Hvilling 24000, Flonder 40000 Roekker, 40 Vorder, kommer fra Riberhus og Bøvling. Flesk til Speekel Spek og ellers at sorspise af, 80 Skipp. saa vidt af Olden ikke er at bekomme, skal kisbes. Svinhoveder Svinrygge Hvetemeel Rugimeel Boghvedegryn Havregryn Skotskmeel 4 Lester. Efterskrevne Vin, Rostokker Øl, Embstøl, Barstøl og anden Drik, desligeste Urter og Specerie vil aarlig medgaae til K. M. Behov, hvor H.M. og Dronningen med deres daglige Tienere holder Hof. Anno 1602 den 29 Sept. befandtes 'udi Forraad paa Kisbenhavns Slot. Vin Rhinsk 237 Ahmer Bastert 3 Peter Zemen 1 Pibe, 1 Ahme Canarievin 2 Vinsek 4 Ahmer Nelekenvin 1 Ahme, 12 Støve Rodfranzviin 10 phoved [I,1, s. 108] Kronenborg. Vin Rhinsk 468 Ahmer Malveslr 9 Butter Bastert 2 Piber, 1 Ahme Peter Zemen 3 Piber, 1 Ahme Canarievin 1 Ahme, 16 Støv Vintint I 12 Alikant 3 Piber Vineddike 15 Ahmer. Om Ugen til K. M. eget Behov. Vin Topsukker 16 Pd. Malvesir Safran 8 Lod Bastert Muskatenblomme 8 -- Peter Zemen Negelken 8= Canarievin Caneel 8 = Vinsek Peber 1 Pd. Alikant Ingefær INelekevin

Mandel 4 = Rødfranskvin Riis 2 = Vineddike Annis 8 Lod Miod Rosiner 4 = Rostokker Øl 60 Lester -Korinder IEmbstøl 3 Fade Svedsker 6 = Barstol 2 Lest Figen 3 = Rostokker Cavent 3 Td. Brune Peberkager 1 Pd. Eddike. 2 Lest Dansk Kuinmen Pd. Den kisbes af Tolderen Uberegnet hvis som vil medfor Kisbenh.Slot.(75) gaae, naar nogen synderl. Banket eller Giestebud forefalder.
[I,1, s. 109] Efterskrevne Havre vil og aarl. bestilles og haves udi Forraad til K. M. Udforings Behov. Til Kishenhavns Slot 7000 Tønder Kroneborg 5900 Fredrichsborg 4500 Anderskco 5300 Summa 22700 Tønder. Til des Behov kan aarlig bekommes: Sielland Kisbenh. Slots Indkomst og Avl 1610 Tonder beholdes ved Slottet. Roskildegaard 200 beholdes der til K. M. Hunde. Kallundborg 1500 kan forskrives til Anderskov 500Td. og til Fredrichsborg 1000 Td. Draxholm 500 forskrives og skikkes til Fredrichsb. Kroneborg 540 beholdes ved Slottet. Anderskov 2500 beholdes ved Slottet. Fredrichsborg 1120 beholdes_ved Slottet. Jylland Koldinghus 2000 kan beqvemmeligst forskikkes til Anderskov. Skanderborg og lakier 2900 forskrives og forskikkes tilKroneb. Aalborg, forskrives og skikkes til Fredrichsborg = 1300 [I,1, s. 110] Jylland. Dronningborg til Kroneborg 1900 Tønder Halb til Kisbenhavn 600 Kallse forskikkes til Fredrichsborg 95 Silkeborg til Kroneborg. 350 Bygholm til Kisbenhavn 200 Aarhusgaard 1150 Fra Skaane Malmoe til Kiebh. Slot 1150 Helsingborg til Kroneborg 600 Tyen Nyborg til Anderskov 600 21465 Tonder. Nesterende, som vil kisbes 1235. Nota: Efterdi K. M. haver nu afskaffet-den lange Stald til Anderskov, giøres der nu ikke saa megen Havre fornøden. Vil ogsaa aarl. bestilles og haves udi Forraad udi K. M. Klædekammer. Engelst dobbelt Staal 6 St. Bestilles hos Kisbm. her i halvandet Staal 3 Byen, og gives for hver St. fort gemeent 140 fort gemeent Engelst 46 D. gemeent brunt ogfor hvert Stk. af den anrød og gult 100 den Farve 44 D. udi Pengrønt gemeent 4 Ininge, Smør og Korn. Dobbelt Giorløst 200 Stk.) Bommesie 4. Lybsk Pyrk Bestilles ogsaa, hos Kisbm. Her 9 Sardug 200 ji Byen, og bet. udi lige Maade. Satvels 15 / Bottelærred(76)300 IslandsVadmel 4000 Alen Bestilles fra Island. Hoser 2000 [I,1, s. 111] Efterskrevne Farve og Olie vil aarlig bestilles og haves udi Forraad til K. M. Behov, foruden hvis derved fornøden giøres, naar noget synderligt nyt Arbeide paakommer. Spanskgrøn 100 Pund Parisred 20 Pund Berggrøn Geel Aarkier 50 (78) 100 Bliegeel 100 BrunAarkier 50 Scheitgoll (77) 20 Kinrug 5 Fade Menge Farnike 1 Orhofd 100 Smalzblaae 60 Linolic 2 Ahmer Bestilles hos en Kiøbmand her i Byen. Handverksfolk udi Byen, som arbeider for K. M. gives som efterfølger. Bagerne for hver Tonde Brød 4/3. Bryggerne for hvert Pund Malt, 4 Tønder regnede pad Pundet, at forbrygge 1 Skieppe Malt, og beholder Masken. Reebslaaere for hvert Sk. P. Hamp at spinde udi Kabbelgarn, paa deres egen Kost 1 Daler Ort. Nota: K. M. Reebslager fanger for hvert Skippund Kabbelgarn at spinde paa K. M. Kost 1½ Ort., og bekommer hver Maaned, at bruge paa Neberbanen, Lykfk Graat 10 Aine. Grovsmedene bekommer til Arbeidsløn for hver Lispund Jern at smede og forarbeide, 20 - 22/3 saa og 24, eftersom Arbeidet er til, paa deres egen Kost. Kiedelsmede bekommer til Arbeidsløn for hver Lispund Kaaber 5 ml. Bøssegeter for hver Sk. P. Kaaber at stebe 6 Daler; af regnes ogsaa, som skal blive forbrændt, naar han støber, paa hvert Sk. P. 2 Lisp. Nota: Hvis saameget ikke forbrændes af hvert Sk. P. er hans Fordeel. [I,1, s. 112] Kandestøbere haver hertil fanget for hver Sk. P.(79) Tin at forarbeide 4/3, som giør for hver Lispund 1 Daler. Men nu er giort Fortingning paa 3 me Danske for Lp. Blytekkere for

hvert Skippund nyt Bly at tekke og oplegge Daler, for hvert Skipp. Bly at støbe udi Taffer, oplegge og tekke tilsammen 1' Daler. Skræderne for hver Baadsmands Klædning at giøre 3 18. for Traad til Stikning 4/3. Nota: For en Flag at sye 1 Da'er, her eftersom det er stort og god, til Floy ungeferlig 6 Skill, for et Mersklæde. I Daler. Skrædersvennene, som arbeider med Hofskrædren, fanger om Ugen paa K. M. Kost I Mark Danske. Guldsmede for hvert Lod hvid Sølv at forarbeide 63. == Sølv,som bliver sommesteds forgyldt 7 overalt 8 for hver Krone eller Ungers Gylden at forarbeide 4 Nota: Til en Løddemark giort Sølv, som er 16 Led, at forgylde uden va inden, Rosenobel. Item 21 Lod Ungers Guld at forsette til Kroneguld, vorder tilsat 3. Lod Largering, Halvparten fint Solv, og Halvparten Kaaber, som da bliver tilsammen 24 Lod Kroneguld. De bekommer for Kranz at giøre og forferdige med Edelstene omkring hver Contrafey af Guld, (80) som Nilaus paa Mynten eller andre giøre, efter Fortingning, sem K. M. haver selv naadigst giort med Dirich Suldsmed 7 Daler, og bes kommer til hver Kranz, Guld 6 Kroner. Malersvenne hver om Dagen paa sin egen Kost Daler 28 3.1½ me. og 1 mg. eftersom de ere gode til. Salpetersyder fanger for hver Skaalpund me, for 1 Cente ner, som er 112 Skaalpund eller 7 Lispund, 14 Daler, det er Lisp. 2 Daler, og Skippundet 40 Daler.(81)

Arbejdsudgave til chr4.dk. De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte. Dette er en afskrift af de trykte danske originaltekster, ikke en dansk oversættelse af den tyske bog. Satsens linjeskift og orddelinger er samlet, mens gammel stavning og originaludgavernes sidetal er søgt bevaret. Sidetal mærkes med bind og hæfte, fordi pagineringen begynder forfra i hvert hæfte. Udgiverens notehenvisninger er bevaret. Schlegels særskilte tyske forklaringer og indledninger er ikke medtaget eller oversat. Enkelte fremmedsprogede indførsler indgår i originalteksterne og er bevaret. Første side af hvert dokument er gengivet som kontrolbillede. Teksten er OCR-baseret og kun stikprøvekontrolleret; fuld korrekturlæsning mangler. Især navne, datoer og regnskabets beløb kræver kontrol mod originalen før offentliggørelse.

V. Christian 4.s almanak, 1607

Kilde: Samlung zur Dänischen Geschichte, II,3, side 29–58. Bayerische Staatsbibliothek, digitalisering 10452500.

Originalens første side. Afskriften følger nedenfor.

[II,3, s. 29] Kong Christian IV Almanak for Aaret 1607. Foran er tegnet: De en 27 Aug. giorde jeg ungeferlig Overslag paa Indtegt og Udgift paa næruærendis Aar og fandt udi Beholding 53309 Daler 6263 Roseno. Hvilket ungeferlig giør til sammen 75416 Daler 1 Mk. Herudi er ikke regnet hvis andet Guld og Mynt, uden Daler og Rosenobel. Jan. A nno 1606 Juel-Aften er overbleven af den I. Gronlandske Skatt (1) af Anderskov Leen 241 Dir. 1 Mk. 7 Sk. hvilke skal være til Indtegt udi nærværendes Aar Anno 1607. Fandtes udi Beholding udi mit eget Skrin udi en Lerrets Pose 1800 Ro., udi en stricket Pung 34 Pund Sterl. Item 74 dobbelte Milreser. [II,3, s. 30] Jan. Item udi tvende Lerrets Poser Daler 1240 Udi min Pung, jeg hos mig bær Roso. II Stick von 8 2 Stick von 6 4 (2)

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Stick von 4 3 Goldgülden 20 Mark 3 Jan. 4 Vandt jeg 10 Dlr. 6 De Fattige 2 Mk. 7 Gav jeg een af mine Karle 1 Gyld. 8 Gav jeg Frank Thiisen for en Ring 420 Dlr. Samme Dag kisbte jeg hannem tvende Perler af for 600 Daler, hvilke jeg forærede min Gemahl. 9 Drog jeg fra Anderskov til Nyborrig, og gav samme Dag Færremanden 6 Dir. Samme Dag tabte jeg paa Dobbel 10 Dlr. og en Koson. 10 Drog jeg fra Nyborrig og til Odensee. Samme Dag vandt jeg paa Dobbel 59 Dl. 1 Mk. 11 Denne Dag stod Knud Ruds Brollup (3). 12 Forærede jeg Bruden den Ring, jeg kiøbte af Frank Thitson 413 Tabte jeg 2.7 Dlr, paa Dobbel. [II,3, s. 31] Jan. "Samme Dag kisbte jeg Frank Ranzow hans "Gods af, som ligger ved Lybeck, og "skal give hannem 7000 Dlr. 14 Gav jeg til Geste = penning paa Odensee 30 Dlr. og drog siden derfra til Nyborrig, siden samme Dag gav jeg til Drikkepenning 2 Roso. for en Vogn, mig blev foræret. 15 Drog jeg fra Nyborrig og til Anderskov, og Pigerne paa Nyborrig gav jeg 4 Gyld., Kokken 1 Roson. en gal Qvinde 1 Dlr. Samme Dag Færremanden 2 Roso. 18 De Fattige 6 Sk. 22 Denne Dag blev D. Jonas Charisius affærs diget, sig at skulle begive til Brabant, Holland og Seeland, og der at forrette nogle Sager paa mine vegne, og blev Hannem til Tarepending overantwortet 200 Daler, og skal paa Verel bekomme hos Gert Rankov 200 Dlr. hvilke skal erleg ges udi Sundet. Hannem er ogsaa befas let at kisbe Malninger (4) for 1000 Dlr. hvilke Penning skal med første Leilighed erlegges udi Sundet. Samme Dag sendte jeg en Dreng til M. Hans Sigismund (5) med nogle Hunde, og gav hannem til Tærepending 5 Dir. 25 De Fattige 1 Mk. 26 Gav jeg for Harpix og Olie, som blev forbrugt udi Arkeliet 4 Dlr, 1 Mk, 10 St. [II,3, s. 32] Jan. 28 Gav jeg Hertugens af Brunswig Lakei 6 Syk den, som førde nogen Ripholl hid. 30 Indtegt 8648 Dlr. 23 Sk. Udgift 1339 Dlr. 9 SP. Febr. 1 De Fattige' r Mk. 2 De Fattice 1 Mk. 4 Drog jeg fra Anderskov til Solte (6) og bes saae de Steder, som omtvistedes. 5 Drog jeg fra Solte og til Anderskov, og gav til Drikkepenning Kokken 1 Ro, Pigerne 4 Dir. 6 "Giorde jeg Fortingning med Dominicus Byg- "gemester, at han skulde færdiggisre Taare "net paa Nyborrig, og skal have 280 "Dir. 1 Lest Rug og 1 Lest Byg. Samme Dag betalte jeg en Remsnider 7 Mk. "Samme Dag laande min Gemahl hos mig "34 Pund Engelst, hvilke jeg hende siden "foræret. Samme Dag sendte et Bud til Lante Holsten, som skulde hente nogle Qvier og Tyr. 8 De Fattige 1 Mk. Samme Dag drog jeg fra Anderskov og til Roskilde. 9 Gav jeg til Roskilde Pigerne 2 Gylden og Kokken 2 Dlr, og drog samme Dag til Kisbenhavn. [II,3, s. 33] Febr, Samme Dag gav jeg de Fattige 1 Ro, udi den Stok, der staaer uden for Kisbenhavn, 11 Erlagde Borgemesteren udi Nykidping i Moeß 100 Dlr., for han svarede Præsten udi Kirken. Samme Dag kom min Gemahl efter til Kisz benhavn. 14 Leveret Christoffer Dyrichson 2016 Ungeriske Gylden og 20 Portugaleser (7), som Nicolaus Svabe havde myntet af det Guld, jeg kisbte af min Frue Moder. 15 De Fattige 2 Mk. 17 Gav jeg Knud Ruds Tiener 2 Roso, som førs te det Skydt hid, det Knud mig forærede, 20 Blev giort en Contract imellem Valentin og Melcher Graffver og mig, at de skal færdiggisre Volden omkring Kisbenhavn fra Stranden ved den store Smidie og indtil Nørre-Portes Rundeel slipper, og skal de have for samme Arbeide seisten tusend Daler, eftersom deres udskaaren Skrift vis dere indholder (8). 22 De Fatige 2 Mk. 23 Drog Apik Gronnenbierrig paa mine vegne til Lante Pommern til Brellup (9). Samme Dag kisbte Clauß v. Anen af mig en Hest for 30 Dlr. [II,3, s. 34] Febr. 26 Leveret Hans Mechelborrig paa Kisbenhavn, 702 Rose 14 Goldgylden, og 170 Dlr. 5 Sk., hvilket var Resten af det 1606 Aars

Regnskab. 27 Kisbte jeg af Hindrich Berner 36 Alen Lebere farven Klæde, Alen til 2 Dlr. og beløber sig samme Klæde 72 Dlr, hvilket_hannem strax blev betalt. 3.998 Dlr. 28 Indtegt Udgift 28 Dlr. 1 Mk. Mart. 1 De Fattige 2 Mk. 2 Kisbte jeg. Regenpenning for 2 Dlr., to smaa Lysestager for 1½ Mk., hvid Vox for 3 Gylk den, Lak at forsegle med 2 Mk. 3 Giorde jeg Fortingning med Poul Maler at færdiggiøre med hans eget Guld og Farve et Kammer udi Lysthuset, og skal have for samme Arbeide 100 Daler. 4 Kisbte Kield Krabbe en Hest for 100 (Dlr.) 5- Kisbte jeg hos Jesper Issenkræmmer to Børster for 3 Mk. 6 Foræred jeg M. Hans Sigismunds Karl 15 Daler, hvilken som førte en Hest hid, som var kommen til Skade, den Tiid Brosius Trummeter førte de Heste fra Dresden. 7 Drog jeg fra Kisbenhavn til Friedrichsborg. 8 De Fattige a Wik, Drog [II,3, s. 35] Mart. 9 Drog jeg fra Friedrichsborrig til Kroneborrig og var samme Dag til Hans Könnigheims Brøllup. 10 Drog jeg fra Kroneborrig til Friedrichsborrig, 11 Drog jeg fra Friedrichsborrig og til Kisbenhavn. 12 Gav jeg Reinhold Kandestøber 5 Dir. for tvende Tinkar, som man kunde kaage udi. 15 De Fattige 2 Mk. 16 Kisbte jeg en Sølvkande af Mogens Guldsmed for 13 Dlr. io Sf. 18 Kiebte jeg et Søkort for 5 Dir. 20 Gav jeg en Rimsnider 4 Dlr. for en Skydtaske. 22 De Fattige 2 Mk. 25 De Fattige 2 Mk. Samme Dag drog jeg fra Kisbenhavn og til Kroneborrig. Samme Dag betalede D. Brahe 16 Ro, jeg vandt hannem af. 26 Drog jeg fra Kroneborrig over til Helsingborrig og gav Færremanden 4 Dlr., siden drog jeg_om Aften til Lund. 27 Drog jeg fra Lund og til Ysted og gav udi Lund Vertinden 6 Gylden og Pigerne 2 Dlr. 28 Gav jeg udi Ysted til Gestepenning Vertinden 3 Rosen. og Pigerne 2 Dlr. og drog siden samme Dag til Gladsax, C2 Var [II,3, s. 36] Mart. 29 Var jeg Anderß Sinklers (10) Fadder til en Søn, og gav til Faddergave 1 5 Portu galeser. Samme Dag offrede jeg Præsten en Rosen. og Degnen en Dlr. 30 Indtegt 160 Dlr. Udgift 375 Dlr. 1 Mk. 10 Sk. 31 Gav til Gladsax til Gestepenning 10 Rosen. Samme Dag drog jeg derfra til Ysted. Apr. 1 Gav jeg til Ysted Vertinden 2 Rose. og Pigers ne 2 Dlr. og drog siden samme Dag til Malmse. 2 De Fattige 4 Sk. 3 Gav jeg til Drikkepenning paa Malmse Kokken 2 Rosen. Pigerne 5 Gyld. og drog samme Dag derfra til Landskrone, og siden til Vands til Kisbenhavn, og gav Farremanden 4 Dir. 5. Solgte jeg to Norske Heste for 20 Dlr. Sams me Dag betalede Jochim Bylov mig 150 Dlr, for tvende Heste, han havde tilforn kisbt. 6 Offrede jeg Præsten 2 Roso. De Fattige 2 Mk. Gav jeg Sigvard Grubbes Karl 1 Roson. til Grimpenning for en graa Hoppe. 8 Kiøbte jeg 7 Sølvskeer for 12 Dlr., hvilke jeg forærede bort. 9 Kisbre jeg 6 Puster for 9 Dlr.

[II,3, s. 37] Apr. 10 Kisbte jeg hos Nylle Balsers 6 Alen Kammerdug og 3 Qvarteer, Alen til 2 Dlr. og betalede hende samme Dag 13 Dir. 2 Mk. og fik 14 Sk. tilbage igien. 12 De Fattige 2 Mk. Samme Dag kiøbte jeg en Smerlings-Vod for 12 Dlr. Samme Dag gav jeg Kirsten Mads Datter hendes Løn 20 Dir. 16 Kisbte P. Mund en graa Hest for 250 Dlr. og skal betale med det forderligste. Samme Dag kisbte Hans Sparre en Hest for 100 Dlr. og betalede strax. 19 De Fattige 2 Mk. Samme Dag tabte jeg paa Bolleg med Detleff Rankov 4 Roson. 20 Tabte jeg to Roson. udi Bolthuset med Dets leff Rankov. Samme Dag drog jeg fra Kisbenhavn og til Friedrichsborrig. 23 Denne Dag badde jeg til Friedrichsborrig. 24 Giorde jeg Fortingning med Martin Graffver, at han skal færdiggiøre den Gryft, som skal > omkring den Ny Haffen, og skal begynde ved den gammel Gryft, som gaaer igiens nem Dyrehaven, og endes ved Veien, som gaaer til Badstuen. Graven skal være 24 Siellandske Alen

bred, og 4 Alen dyb, og skal have for samme Arbeide 400 Dlr. [II,3, s. 38] Apr. og haver faaet paa Haanden 200, hvilke jeg haver overantvordit Jochim Bylov. Samme Dag betalede jeg en Rimsnider 22 Dlr. Lademageren & Dir. 2 Mk. 26 Samme Dag betalede mig Hans Sparre 100 Dlr. udi Roson. for en brun Hest. Samme Dag gav jeg een af mine Karle 1 Dl. 20 Sk., hvilke han havde fortæret udi Lante Holsten. Item en anden Karl 12 Sk. 27 Leveret Berndt Toldskriver af dette Aars Ind• komst 1247 Roson. 100 Gylden og 12000 Dlr. Item 8 Stikker, som ere mindre og ere skeffve, Stikket for 10 Dl. Item 8 andre Stikker, som ere lange og sexkantig, Stikket for 6 Dlr. Samme Dag fortinged jeg et Billed hos Reinardt Maler for 14 Dlr. og skal samme Billed være giort efter det Vorbilled, jeg Hannem haver overantvordet, og Størrels sen skal være saa stor, som et Menniske. 29 Giorde jeg Fortingning med Dyrich Frii, Tømmermand, at han skal bygge den Molle ved Østerport baade med Tømmerverk og Muurverk, udi ligemaade skal han færdiggiøre den Hvelving, som er under, som - Veien gaaer over til Vesterport, og skal han have for samme Arbeide 1200 (Dlr.) [II,3, s. 39] Apr. 30 Fortingede jeg med Johann Maler, boendes udi Kisbenhavn, at han skal færdiggiøre de tvende aflange Stikker, som kommer udi Tekken i mit Kammer udi Friedrichsborrig, og skal have for Stikket 20 DlrMaj. I Leegte jeg med Palsgraff Augustus udi Boldhuset, og tabte en Roson. Samme Dag kiøbte Jørgen Skeel en Hest for 1.30 Dlr. 3 De Fattige 2 Mk. 10 De Fattige 2 Mk. Samme Dag skrev jeg til Engeland. 11 Vandt jeg 30 Dlr. af Palsgreffven udi Bolds huset. 13 Gav jeg Lave Lykke en Roson. 14 De Fattige 2 Mk. Samme Dag vandt jeg 2 Roson, og 4 Ungeriske Gylden af Palfgreffven. 15 Overantvordede Gert Rankov hans Skriver Eenvold Kruses Dreng 5000 og 400 Dl., Hvilke han hid førte og mig overantvordede, Hvilke Penning var af de Brunsvigske Rentepenning, som skulde have været erlagt til sidst forleden Omslag. 17 De Fattige 2 Mk. 18 Drog jeg fra Kisbenhavn og til Friedrichse borrig. [II,3, s. 40] Maj. 20 Drog jeg fra Friedrichsborrig og til Kroneborrig, og tilbage igien samme Dag. 21 Blev fortingit med Johannes Ehrhart, Maler, nu boendiß udi Helsingør, at han skal af kopere et af de Herkules Stikker paa Kron borrig, og skal have derfor 60 Dlr., dog skal jeg bekoste Lærrit Samme Dag drog jeg fra Friedrichsborrig til Kiøbenhavn. 22 Leverede David Luft, Toldskriver udi Helsinger, 560 Roson. og 12000 Dlr. Samme Dag betalede jeg Peter Swerdtfeger for noget Arbeide, han haver giort udi min Stald 1.4 Dlr. 1 Mk. 2 Sk. Forærede jeg en Koson. bort. 4 Offrede jeg Præsten 2 Roson. De Fattige 2 Mk. 25 De Fattige 2 Mk. 26 De Fattige 2 Mk. 28- Forærede jeg Lave Lykke 1 Roson. 29 Betalede jeg Jørgen Priis paa hans Regnskab, os imellem er, 300 Dlr. Samme Dag kiebte Sigismund Lutik en graa Hest af mig for 90 Dlr. hvilken han strax betalede. 30 Drog jeg fra Kisbenhavn (til) Friedrichsborrig. [II,3, s. 41] Maj. 31 De Fattige 2 Mk. Samme Dag drog jeg fra Friedrichsborrig og til Kroneborrig, og siden derfra over til Helsingborrig, og gav Færremanden 4 Dlr. Junii. 1 Gav jeg paa Helsingborrig Slot Pigerne 2 Roson. og Kokken 4 Dlr. og drogy siden til Halmsted. 3 Drog jeg fra Halmsted til Warberrig. Laae jeg stille paa Warberrig. 4 Gav jeg paa Warberrig til Drikkepenning Kokken 4 Dlr. Pigerne 2 Roson. og drog samme Dag derfra til Halmsted. 5 Gav jeg til Drikkepenning udi Halmsted Kokken 4 Dir. Pigerne 2 Roson. og drog siden til Eske Bildes Gaard Walden (12). Samme Dag blev fortinget med M. Willem, at han skal færdiggisre, med Tag over Øster Vester- og Syndre Port udi Halmsted, udi ligemaade skal han fors længe Hvelvingen udi Wagehals- og Kloster- Rundell, og skal have for

samme Arbeide 500 Dlr. og beholder hans Dagløn. Item er hannem lovet Forbedring paa hans Besolding 50 Dir. [II,3, s. 42] Junii. 7 Gav jeg paa Walden til Drikkepenning Kokken 4, Dlr, Pigerne 2 Roson, og siden til en Præstegaard, som heder Fen. nien. Forærede jeg bort 4 Roson. 8 Forærede jeg Ovinden 1 Roson. og siden derfra til Sølvisborrig. Drog jeg fra Sølvisborrig og til Rundeby. 10 Drog jeg fra Rundeby og til Christi anopel. 11 Gav jeg 4 Dlr. til Drikkepenning udi mit Losemente udi Christianopel og drog siden til Lykkeby, og gav samme Sted Vertinden 2 Gylden, og drog siden om Aftenen til Hoby. 12 Gav jeg Præstens Kone udi Hoby 3 Unger. Gylden, og drog siden derfra og til Sølvisborrig. 13 Gav jeg paa Sølvisborrig til Drikkepenning 2 R. og drog siden til Lylls. 14 Gav jeg paa Lylls til Drikkepenning Pigerne a Roson, Kokken 4 Dle, en Pige som sang 1 Roson. og drog siden til Luffverød. 15 Gav jeg paa Loffvered_til Drikkepenning Pigerne 2 Gyld. og 1 Unge. Kokken, 1 Stikke von 4 Dlr. og drog siden derfra og til Malmse. [II,3, s. 43] Junii. 16 Stod paa Malmse Slot tvende Pigers Brøllup, hvilke jeg forærede enhver 4 No. 17 Gav jeg paa Malmse Slot til Drikkepenning Kokken 1 Stikk von 6, Piz gerne 1 Rosen. og drog siden, derfra til Kroneborrig, og gav Færremanden I Rosen. Samme Dag giorde en Cons tract om en Maler Dreng, at jeg skal give 100 Dlr. for hannem om Aaret at lære, og hvad han maler skal høre mig til, dog skal jeg betale Lærredet, hvorpaa det bliver malet paa. 18 Drog jeg fra Kroneborrig og til Fries drichsborrig. Samme Dag kisbte Albert Skecl en Hest af mig for 100 Dlr. 21 Drog jeg fra Friedrichsborrig og til Kisbenhavn. 24 De Fattige 2 Mk. Leveret Morten Jenson 1000 Roso. og 17000 Dlr. af Tolden udi Helsingør. 26 Leveret Kiekkenskriveren 31 Dlr. 28 De Fattige 2 Mk. Betalede jeg Arild Hvitfeld 1000 Dir. for noget Solvergeskir. Item Morten Jenson 800 Dlt. 17 Sk. Lybsk for noget Lerret. Item Frans Thiison Jubileer 2200 Dlr. hvilket var hans sidste Rest af hans [II,3, s. 44] Junii. Vandt jeg af Ditleff Rankov 2 Roso. Samme Dag kisbte Hans Sparre en Hest af mig for 70 Dlr. 30 Gav jeg Ammen, som stillede min Datter Lysbet (14) 100 Dlr. Indtegt 20958 Dlr. Udgift 4249 Dlr. Juli. 1 Kiøbte jeg Frank Thiisen nogle trinde Pers ler af for 696 Dlr. Item tvende Demants - Ringe for 1100 Daler. 3. Gav Balser Guldsmed 50 Daler paa Regnskab paa det Krif, som er besat med Rubiner. 4 Gav jeg Frank Thiison 1800 Tønder Malt, Tønden for en Daler, for et Smykke, jeg kisbte af hannem, og drog samme Dag til Friedrichsborrig. 5 De Fattige 1 Mk. 6. Drog jeg fra Friedrichsborrig og til Hel sing og jagede paa Veyen. 7 Drog jeg fra Helsing og til Friedrichsbors rig og jagede paa Beyen. 8 Drog jeg fra Friedrichsborrig og til Kise benhavn, og jagede paa Veyen. 9 Gav jeg een af mine Karle 5 Dlr. 12 Skilling, hvilket han havde fortæret paa Reisen.
[II,3, s. 45] Juli. 10 Gav jeg Jørgen Friises Karl en Roso, til Grimpenning for en Hest. 12 De Fattige 2 Mk. Forærede jeg bort 2 Portuga. Samme Dag gav jeg for Luttestrenge 14 Mk. Samme Dag havde jeg Gieste paa Kompaniet (15). 13 Drog jeg fra Kisbenhavn til Trøggewell. 14 Drog jeg fra Troggewell og til Nykisping, og gav Færremanden udi Wordingborg Færre Dlr. 15 Blev jeg til Nykisping. 16 Gav jeg paa Nykisping til Drikkepenge 10 Roso. Færremanden en Roso. Kudsken, som kiørte mig til Stranden en Daler, og drog siden til Wordingborg. Samme Dag vandt jeg paa Dobbel 18 Dlr. 17 Gav jeg Pigerne paa Vordingborg 4 Dlr. og drog siden paa Jagd, og derfra siden til Trøggewell. 18 Drog jeg fra Trøggewell og til Kisbenhavn, og gav Pigerne 2 Dlr. 19 De Fattige 2 Mk. Samme Dag kom Steen Malthisen (16) og Jakob Ulfeld udi Raadet. Samme Dag sendte jeg

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Frumoder 5900 Dlr., som var Resten af de Penning, som var bedagit til Pindsedag udi dette Aar. [II,3, s. 46] Juli. 22 Gav jeg Verner von Kleffum for Conficht 30 Dir. Samme Dag betalede jeg for Viin 22 Dlr. 3 Mk. Item Haus Trommeter 20 Dlr. En Sangedreng 4 Dlr. 23 Gav jeg Jakob Moeß 800 Dir, for en Ring. Samme Dag laante jeg Borgemester og Raad udi Kisbenhavn 1000 Dlr." 24 Kiøbte Sigismund Lutiz en Hest af mig for 90 Dlr. Samme Dag drog jeg fra Kisbenhavn og til Friedrichsborrig, og siden derfra til Kron borrig. 25 Denne Dag gav jeg mig paa Reisen fra Kroneborrig op ad Stavanger til Herredagen. 26 De Fattige i Mk: 28 Indtegt 122 Dir. 1. Mk. Udgift 9735 Dlr. 9 Sk. 31 Kom jeg til Stavanger... Samme Dag gav jeg en Bonde 2 Dlr. som hialp at styre os i Haffnen. Vandt jeg paa Leg imellem Kroneborrig og Stavanger 14 Dlr. x Mk. Aug. 2 De Fattige 1 Dir. 3 Begyndtes Herredagen udi Stavanger. 6 Blev der bestilt nogle Nordlandske Styrmænd hos Niels Wind, Bestilte [II,3, s. 47] Aug: 7 Bestilte jeg hos Niels Wind 6 Skippund Fier, hvilke han skulde kisbe mig hos Kiebmanden udi Bergen, som haver den Wispenss (17) Handel. Samme Dag vandt jeg paa Vedde af Erik Urne 50 Dir. 8 Haver jeg tabt paa Dobbel, mens jeg var udi Stavanger til Herredag 20 Dlr. Samme Dag fik Herredagen udi Stavanger Ende. 9 De Fattige 1 Dlr. Jem for Liinklæder at toe 5 Dlr. 1 Mk. De som toede Tinnet 6 Dlr. 10 Gav jeg Pigerne udi Jørgen Kasses Losemente 10 Dlr, og begav mig siden til Skiben udi Karsfund. 11 Laae jeg stille udi Karssund og havde Modbør. 12 Laae jeg stille. 13 Laae jeg stille. 14 Ud imod Natten løb jeg udaf Karssund. 16 De Fattige 1 Mk. 19 Denne Dag kom jeg af Reisen fra Norge igien udi Sundet for Kronneborrig og drog jeg siden til Vogns til Kisbenhavn. Og gav samme Dag de Fattige 2 Dir. 21 Leveret BerndtToldskriver 20000 Dir. 1577 Roson. og 250 Goldgylden. 24 Overantvordede jeg Jørgen Priik Guldsmidt boendes udi Kisbenhavn 102 Diamanter, hvilke [II,3, s. 48] Aug. hvilke han skal forarbeide udi en Gyfkande, Item 14 Rubiner og I Saphir, kishte jeg noget Tappekerie, hvilket Isak Petersøn, boendes udi Helsingør, bestilte fra Hol land, og gav for samme Tappekerie 984 Dlr. 1 Mk. 25 Gav jeg Jørgen Priiß paa hans Regnskab 100 Dlr. Item Morten Graffver 50 Dlr. Statsholderns Karl til Grimpenning 1 Ro. Samme Dag drog jeg fra Kisbenhavn og til Ringsted. 26 Drog jeg fra Ringsted og til Korsør, og blæsede det saa haard, at jeg kunde ikke komme over, 27 Gav jeg Margraff Hans Sigismunds Lakei 2 Roso. Drog jeg fra Korsør og til Kierteminde og gav Færremanden 5 Dlr. Siden drog jeg derfra og til Odensee. 29 Drog jeg fra Odensee og til Kolding. 30 De Fattige 2 Mk. Og begyndte jeg samme Dag Jagden her udi Jylland. 31 Drog jeg fra Kolding og til Nygane. Indtegt 26245 Dlr. Udgift 1196 Dlt. 1 Mk. [II,3, s. 49] Sept. 4 Drog jeg fra Nygane og til Kolding, 6 De Fattige 2 Mk. Samme Dag drog jeg fra Kolding og til Stens derup. 7 Drog jeg fra Stenderup og til Hadersleben 11 Gav jeg 3 Mk. for en Hat at foere med sort Taft. Sanime Dag drog jeg fra Hadersleff og til Riffsse. 12 Drog jeg fra Riffsse og til Fobieslett. 13 Drog jeg fra Fobieslett og til Kolding, og tabte samme Aften paa Dobbel 35 Dlr. Samme Dag blev min Gemahl (18) skudt igiennem Kappe paa Jagden. 14 Drog jeg fra Kolding og til Hadersleben, 15 Gav jeg Spillemanden udi Hadersleff en Rose, 16 Drog jeg fra Hadersleben og til Flensborrig, Samme Aften vandt jeg paa Dobbel 2 3 Dlr, 17 Gav jeg 13 Mk. for noget Silketøy til mine Klæder, og drog samme Dag fra Flens. borrig og til Rendensborrig. 18 Gav jeg Pigerne paa Rendsborrig to Dlr, og drog siden til Krimpen, En blind Mand en Mk. 19 Kiøbte jeg tvende Heste af Fogden paa Steen: borrig, og gav hannem 60 Dlr. 20

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Gav jeg til Drikkepenning udi Krimpen 12 Daler, og drog siden derfra og til Sege: berrig. [II,3, s. 50] Sept. 21 Gav jeg til Segeberrig til Drikkepenning to Rosen. og drog siden til Hyllighaffven. Samme Dag gav jeg Penses Kudsker en Dlr. 22 Gav jeg i mit Losemente udi Hyllighaffpen til Drikkepenning 3 Daler. Item Færremanden 6 Daler, og drog siden samme Dag til Nykisping. Item samme Dag en Bonde en Mk. 2.3 Laae jeg stille paa Nykisping. 24 Drog jeg fra Nykisping og gav Frumoders Kudsk 1 Dlr. Item Færremanden to Daler, og siden samme Dag til Trøggewell. 25 Drog jeg fra Trøggewell og til Kisbenhavn og gav de Fattige tre Dlr. 27 "Blev den Anhaltiske Gesandte hørt, udi lie "gemaade de Stadtske Gesandter (19). "Samme Dag betalede min Gemahl 100 Da= "ler paa de 34 Pund, jeg hende til Anders "skov laante, det øvrige forærede jeg. 2.8 "Kisbte jeg tvende Brissili-Katte og gav for "dennem begge 100 Dlr. 29 De Fattige en Dir. Indtægt 23 Dlr. Udgift 142 Dlr. 1. Mk. 30 Drog jeg fra Kisbenhavn og til Friedrichsborrig. Oct. 1 Drog jeg fra Friedrichsborrig og til Kisben havn. Same [II,3, s. 51] Oct. Samme Dag gav jeg Peter Maler, boendes udi Helsingør, for noget Arbeide, han havde giort paa Fridrichsborrig, 30 Daler. Samme Dag giorde jeg Fortingning med sams me Maler, at han skulde staffere det Kor nap hos min Stue for 70 Dlr. 4 De Fattige 2 Mk. 5 Betalede jeg Christen Hammer for Mad og Drikke, for de Piger, han haver hos sig, 360 Dlr. 1 Mk. Item for Klæder og Skoe. Samme Dag forærede jeg Anne 100 Dlr. 6 Levered Morten Jensøn 10000 Dlr, og 1400 Rosen, Samme Dag kiøbte Jens Sparre en Hest for 100 Dir. 8 forærede jeg bort en Rosen, 10 Fik jeg et Sølv Kiskkentei af Frumoder, hvorfor jeg gav 3440 Dlr. 11 De Fattige 2 Mk. Samme Dag var jeg Fadder til Iver Poulsens Barn, og gav 8 Rosen. 12 Gav jeg en Bogbinder for tvende Stole, han trykte med Guld, 9 Mk. Item en Bausunmager 2 Dlr. Samme Dag laante jeg Lars Ebbisen 1000 Daler, 13 Kiebte Jørgen Brahe en Hest for 100 Dlr.
[II,3, s. 52] Oct. Vandt jeg af Detleff Rankov paa Bolleg en Rosen. og 4 Dlr. 14 Drog jeg fra Kisbenhavn og til Friedrichsborrig. 16 Blev giort en Fortingning med Mester Willem Kalksnider, at han skal forfærdige 32 Kamre store og smaa, med hvis Staffering dertil hører, efter hans første Fortingnings Lydelse, og skal have for samme Arbeide, Hvilket nu er regnet udi een Summa, 2850 Dlr.; og skal hannem gives Penning efter. Haanden, som Arbeidet gaaer for sig (20). 17 Gav jeg Morten Graffver 40 Daler paa hans Arbeide. Samms Dag drog jeg fra Friedrichsborrig, og til Kisbenhavn. 18 De Fattige 2 Mk. 19 Vandt jeg 20 Daler af Detleff Rankov. Samme Dag gav jeg Johan Maler, boendes udi Flensborrig, for et malet Stykke femten Daler. 22 Kiøbte jeg noget Lerret af en fremmed Kisbe mand, og gav 300 Dlr. 23 Kiebte Friedrich Rek en Hest af mig for 200 Daler. 24 Fik Mads Hansen 1481 Ungeriske Gylden, til at kisbe Riinsk Viin for, og siden det med hans Regnskab videre skal forklare. 25 De Fattige 2 Mk. Samme [II,3, s. 53] Oct. Samme Dag vandt jeg udi Boldhuset af Dete leff Rankov tolv Daler. 26 Vandt jeg af Detleffs Rankov 24 Daler paa Bolleg. Gav jeg Boldmesteren en Daler. Samme Dag gav jeg Henning Gises Karl til Grimpenning to Rosen. 27 Gav jeg Jacob Moriksen for en Demants: Ring først 400 Unge. Gyld. 349 Goldgylden, 3873 Dlr. en Mk. 28 Kisbte Monk Gyldenstierne en Hest af mig for 80 Dlr. 30 Kisbte jeg et Sengeteppen, giort af Korns taffet, for 28 Dlr. Indtegt 15793 Dlr. 1 Mk. Udgift 12961 Dlr. 31 Tabte jeg paa Bolleg. 8 Dlr. en Mk. 1 De Fattige 2 Mk. Samme Dag een as Trommeterene til Fade derpenning to Unger. Gylden. Vandt jeg af Detleff Rankov 7 Dlr. og 4 Rosen. 2. Laante jeg Balser Rotkirch 300 Dlr. Item

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Morten Wisseling for nogle Per ler 600 Dlr. 3 Tabte jeg udi Boldhuset med D. Rankov 40 Dlr. [II,3, s. 54] Nov. 4 Forærede jeg bort atten Daler 5 Kisbte Lars Ebbisson en Hest af mig for 70 Dir. '6 Bytte Jens Sparre en Hest med mig, og gav mig 30 Dlr. til. 8. De Fattige 2 Mk. 9 Bandt jeg af Detleff Rankov udi Boldhuset 8 Dir. 10 Vandt jeg af Detleff Rankov 32 Dlr. Boldmesteren gav jeg en Daler. Samme Aften gav jeg Skolen udi Kisbenhavn 20 Daler. Item en Seigermager to Daler. 11 Levered David Lufft 905 Rosen. 260 Gold. gylden og 15000 Daler. 12 Kisbte Peder Basse en Hest af mig for 30 Daler. 13 Vandt jeg af D. Rankov udi Boldhuset 16 Dlr. 14 Vandt jeg af D. Rankov 8 Dlr. og tre Rosen. Gav jeg Boldmesteren en Dlr. 15 De Fattige 2 Mk. 16 Gav jeg den Maler af Flensborrig for et Stykke, han malede, 20 Dlr. Samme Dag tabte jeg udi Boldhuset med Detleff Rankov tre Rosen. 17 Giorde jeg en Fortingning med Johan Maler af Flensborrig, at han skal male mit Sengekammer-Loft, og skal have for sam- [II,3, s. 55] Nov. 19 Kisbte jeg tvende Perler af Morten Wisseling for 400 Dlr. 21 Kiebte jeg Lerret for femten Daler 22 De Fattige 2 Mk.. 25 Drog jeg fra Kisbenhavn og til Friedrichsborrig. 26 Drog jeg fra Friedrichsborrig og til Kroneborrig, og om Aftenen tilbage igien. 27 Betalede jeg Peter Maler 70 Dlr. for det Tekke udi Taarnet. Samme Dag giorde jeg Fortingning med en Maler af Helsingør, at han skal staffe Tekket udi mit Sengekammer for 40 Daler. Samme Dag giorde jeg Afregning med Jochim Bylov, og gav han mig sem Daler. Samme Dag drog jeg fra Friedrichsborrig og til Kisbenhavn. 28 Vandt Detleff Rankov 4 Rosen. Item Jørgen Brahe 3 Rosen. 29 Kisbte jeg tvende Perler af Willem von Willen og gav hannem 1000 Dlr. Samme Dag gav jeg samme Jubilerer 8000 Dlr. for nogle Perler. 39 Indtegt 18918 Dlr. Udgift 10529 Dlr. [II,3, s. 56] Deebr. 2 Drog jeg fra Kisbenhavn og til Friedrichs borrig. 10 Gav jeg Johan Maler udi Helsingør 29 Dlr. for tvende malede Stykker. 11 Vandt jeg paa Dobbel 25 Dlr. 3 Mk. 12 Gav jeg Willem Kalksnider paa Haanden 45 Daler. 14 Gav jeg for Papir en Dlr. Samme Dag drog jeg fra Friedrichsborrig og til Kisbenhavn. Samme Dag gav jeg for nogle Børster 3 Mk. 15 Vandt jeg af D. Rankov udi Boldhuset ni Rosen. 16 Tabte jeg udi Boldhuset 2 1 Rosen. 18 Gav jeg Jørgen Willichen 20 Daler paa Haanden for noget Arbeide, han skulde giøre paa Friedrichsborrig, og rester han nem 20 Dlr. Item samme Dag gav jeg en Lademager 5 Mk. 19 Vandt jeg af D. Rankov 5 Rosen. Samme Dag tabte jeg paa et Vedde med An: ders Sinklar 4 Rosen. 20 De Fattige to Mk. Samme Dag vandt jeg af Detleff Rankov udi Boldhuset 9 Rosen. 21 Tabte jeg udi Boldhuset med D. Rankov 5 Rosen. Samime Dag vandt jeg af Sinklar 5 Rosen. [II,3, s. 57] Decbr. 21 Samme Dag vandt jeg af Anders Sinklar 4 Rosen. 13 Leveret Berndt Toldskriver 4000 Dalr: 217 Rosen. og 22 Goldgylden. Samme Dag gav jeg min Gemahl 100 Ro. 15 Præsten fire Ungeriske Gylden. De Fattige to Mk. 16 De Fattige to Mk. Samme Dag laante jeg Peder Maken 700 Daler. Samme Dag gav jeg allehaande Folk, som havde arbeidet for mig, 1602 Dlr, 1 Mk. 10 St. 27. De Fattige to Mk. 28 Tabte jeg med D. Rankov udi Boldhuset 26 Ungeriske Gylden og 8 Rosen. 30 Peter Maler paa Haanden 100 Dlr. Crispinus for nogle Instrumenter 14 Dlr. 31 Nytaars Aften og Juelaften er bortforæret til allehaande Folk 46 Rosenobell og 513 Daler 2 Mk. 8 Sf. Indtegt 4984 Dlr. 1 Mk. Udgift 3733 Dlr. 1 Mk. 1 St. [II,3, s. 58] (Foruden den maanedlige Beregning af Indtægt og Udgift staaer paa et reent Blad_i denne Almanak en almindelig.) Anno DNI. 1607. Indtegt 137025 Dlr. 6 Sf. Udgift 44997 Dlr. 1 Mk.

2 Sk. Naar Indtegten og Udgiften bliver lignet med hinanden, da bliver udi Beholdning 87028 Dlr. 1 Mk. 4 Sk. (21).

Arbejdsudgave til chr4.dk. De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte. Dette er en afskrift af de trykte danske originaltekster, ikke en dansk oversættelse af den tyske bog. Satsens linjeskift og orddelinger er samlet, mens gammel stavning og originaludgavernes sidetal er søgt bevaret. Sidetal mærkes med bind og hæfte, fordi pagineringen begynder forfra i hvert hæfte. Udgiverens notehenvisninger er bevaret. Schlegels særskilte tyske forklaringer og indledninger er ikke medtaget eller oversat. Enkelte fremmedsprogede indførsler indgår i originalteksterne og er bevaret. Første side af hvert dokument er gengivet som kontrolbillede. Teksten er OCR-baseret og kun stikprøvekontrolleret; fuld korrekturlæsning mangler. Især navne, datoer og regnskabets beløb kræver kontrol mod originalen før offentliggørelse.

VI. Christian 4.s skrivekalender, 1608

Kilde: Samlung zur Dänischen Geschichte, II,3, side 59–84. Bayerische Staatsbibliothek, digitalisering 10452500.

Originalens første side. Afskriften følger nedenfor.

[II,3, s. 59] Kong Christian IV Skrive-Kalender for Aaret 1608. Foran er tegnet: Anno Dni. 1608 fandtes udi Beholdning 82028, Daler 1 Mk. Januar. exled jeg af Envold Kruse 5 10 Ung. Gyld. og gav hannem 828 Daler 1 Mk. De Fattige 2 Mk. 2 Forærede jeg bort til Nytaarsgave 1 Portu. 20 dobbelte Millereser og 4 Ungerske Gylden. 3 Samme Dag drog jeg fra Kisbenhavn_og til Malmse over Isen. 5 Vandt jeg paa Dobbel 16 Dlr. Forærede jeg bort 1 Portuga. og 6 dobbelte Millereser. Gav jeg Skolebørne tolv Daler. [II,3, s. 60] Januar. 6 Drog jeg fra Malmse og til Lund, og siden derfra til Landskrone, og gav paa Malmee til Drikkepenning Pigerne 4 Dlr., Kokken 2 Rosenobell, Orgelmesteren en dobbelt Milleres. Samme Dag vandt jeg paa Dobbel 47 Dir. 7 Drog jeg fra Landskrone og til Kisbenhavn over Isen, og gav til Drikkepenning fire Daler. 8 Levered Claus v. Anen for Wildbrat 1 36 Dlr. Gav jeg for en Seng, som kom fra Danzig 49 Dlr. 9 Gav jeg 30 Dlr. for en Kiste. 10 Gav jeg for Legetøi til Børnene 2 Mk. 11 Fik Poul Maler paa Haanden 100 Dlr. 12 Fik jeg 100 Daler af en Bonde paa Amager. 14 Tabte jeg paa Dobbel 7 Daler. 15 Betalte mig Melchior Bøben 77 Dlr., hvilke jeg Hannem nogen Tiid tilforn afvandt paa et Vedde. 16 Drog jeg fra Kisbenhavn og til Friedrichsborrig. 17 Giorde Jochim Bylov Barsel paa Friedrichsborrig. Samme Dag laante jeg min Gemahl 16 Ro. og en dobbelt Milleres. Gav jeg Præsten en Rosen. 19 Gav jeg Daniel Petersen 2 Rosen. 4 Dlr. 1½ Mk. 20 Gav jeg Peder Maler paa Haanden so Dlr. [II,3, s. 61] Jannuar. 21 Fik Daniel Petri tre Daler. Item en Blytakker forærede jeg fire Daler. Samme Dag drog jeg fra Friedrichsborrig, og til Kisbenhavn. Leveret Marchus udi Haffen 20 Dlr. 22 Vandt jeg paa Dobbel 67 Dir. 23 Bandt jeg paa Dobbel ni Daler. 24 De Fattige to Mk. Daniel en Daler. 25 Gav jeg bort en Portug. Item Daniel to Daler. 27 Daniel tre Daler, 31 Indtægt 472 Dlr. Udgift 443 Dlr. Februar. 1 Daniel fire Dlr. 2 Lave Lykke en dobbelt Milleres. 3 Kisbte jeg nogle malede Stykker af

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Johan Ma ler, boendes udi Helsingør, og gav hannem 64 Dlr. 4 Tabte jeg udi Boldhuset syv Unge. Gylden og elleve Dlr, en og een halv Mk. 5 Tabte jeg paa Dobbel 8 Dlr. 6 Vandt jeg udi Boldhuset af D. Rankov sexten Unge. Gylden. 7 De Fattige 2 Mk. Tabte jeg paa Dobbel 29 Dlr. [II,3, s. 62] Februar. 8 Gav jeg Crispinus, udi Kisbenhavn boendes, for nogle Instrumenter 32 Dlr. Samme Dag vandt jeg paa Dobbel 34 Daler, 9 Vandt jeg udi Boldhuset af D. Rankov 5 Rosen, og 5 Unge. Gyld. 10. Gav jeg for et Skib 2250 Dlr. Samme Dag vandt jeg paa Dobbel 4 Daler. 11 Tabte jeg udi Boldhuset med. D. Rankov 4 Rosen. Samme Dag tabte jeg paa Dobbel 44½ Daler. 12 Vahdt jeg udi Boldhuset af D. Rankov 10 Rosen. og 8. Unge. Gylden. 13 Vandt jeg udi Boldhuset af D. Rankov 16 Rosen. 15 Kiebte Mogens Gyldenstiern en Hest og gav for samme Hest 90. Dlr. 16 Gav jeg en Soldat to Dlr. Samme Dag tabte jeg udi Boldhuset 8 Unge. Gylden med D. Rankov. 17 Fik Daniel en Ungersk Gylden og en Rosenobell. 18 Vandt jeg udi Boldhuset af D. Rankov 32 Unge. Gylden. 19 Tabte jeg paa Boldhuset med D. Rankov 32 Unge, Gylden, Kisbte [II,3, s. 63] Februar. 20 Kisbte jeg noget Sølv af Hans Hansen, hvilket veiede 2392 Lod 3 Qvintin, og gav hanrem for samme Sølv 1812 Dlr. 21 De Fattige to Mk. Blev fortinget hos Korbianus et Kunterfei, be sat med Demanter, for 60 Daler Arbeidslon; han er betalt. 24 Tabte jeg paa Dobbel 30 Dlr. 25 Drog jeg fra Kisbenhavn og til Friedrichsborg. 27 Drog jeg fra Friedrichsborg og til Kisbenhavn. Samme Dag byttede jeg en Hest med Jochim Bylov, og gav han mig 20 Dlr. til. 28 De Fattige fire Dütken. Vandt jeg udi Boldhuset af D. Rankov 8- Unge. Gyld. Samme Aften paa Dobbel 48 Dle. Item 11 Daler. 29 Tabte jeg udi Boldhuset med D. Rankov & Unge. Gyld. Indtægt 437 Dlr. Udgift 4498 Dlr. Marti. 1 Betalte Apiz Grønneberg mig 200 Dlr. hvilke jeg hannem havde laant. 2 Tabte jeg udi Boldhuset med D. Rankov 8 Unge. Gylden. Samme Aften tabte jeg paa Dobbel 95 Dlr. Samme Dag gav jeg til Fadderpenning en Rosen, og, en Unge. Gylden. [II,3, s. 64] Marti. 3 Levered Hans Mechelborrig tre Rosen. 13 Goldgylden og 272 Dl. hvilke var af Anno 1607 Aars Rest. 4 Tabte jeg paa Dobbel 30 Dlr. 6 De Fattige 4 Dutken. 7 Tabte jeg paa Dobbel 1295 Dlr. 10 Laante jeg en Frue udi Skaane 700 Dlr. Item Erik Wasbynd 2000 Dlr. hvilke tilforn er indført til Indtægt, dog føres udi Udgiften. 13 De Fattige 2 Mk, Boldmesteren til Faddergave en dobbelt Milleres. 15. Betalte jeg Jørgen Priik 200 Dr., item. Poul Maler paa Haanden 100 Dir. 1.6 En Kisbmand, som havde forstrakt Penning, 2000 Dlr. som kom paa Renteriet. Samme Dag drog jeg til Friedrichsborrig. 19 Gav jeg en Piber til Faddergave en dobbelt Milleres. Samme Dag drog jeg fra Fridrichsborrig og til Kroneborrig. "Gav jeg en Piber til Faddergave en dobbelt Milleres. 20 De Fattige en Mk. Samme Dag drog jeg fra Kroneborrig og til Friedrichsborrig. 21 Gav jeg Peter Maler paa Haanden 180 Dl. Samme Dag drog jeg fra Fridriechsborrig og til Kisbenhavn. [II,3, s. 65] Marti. 22 Byttede jeg en Hest med Peder Basse, og gav han mig 50 Dlr. til, 24 De Fattige 4 Dütkens. Pukenslageren til Fadderpenning en dobbelt Millerese. Item for nogle Kurve 3 Mk. 25 En Snedker for et Skab 3 Dlr, Gav jeg for nogle Potter, jeg kiebte hos Hol lender, 6 Mk. 4 Sf. 26 Levered Christen Skammelsen Vintapper for Vildbrat, han havde solgt, 150 Dir, 10 Mk, Vandt jeg udi Boldhuset af D. Rankov 24 Unge. Gylden, 27 Præsten 2 Rosen, De Fattige 2 Mk. Daniel 3 Daler. 28 De Fattige 2 Mk. Vandt jeg af D. Rankov udi Boldhuset 32 Unge. Gylden. 30 Tabte jeg med D. Rankov 20 Dlr. 31- Indtægt 810 Dlr. 1 Mk. Udgift 7589 Dir. 12 Sk. April. 1 Gav mig D. Petri hans Svoger 50 Dir, for et Ehre Brev. 3 Gav jeg en Bogbinder 6

Dlr, z Mk. 4. Kisbte Oluf Rosensparre en Hest af mig for 300 Dlr. Samme Dag kisbte jeg af Jørgen Priis 68 [II,3, s. 66] April. Demanter, Stykket for elleve Mk., hvilket beløb sig 187 Daler, hvilke hannem strax er given. 9 Gav jeg en Snedker for 4 Skrine 16 Dlr. En Kremmer for Muskater 6 Mk. 10 De Fattige 2 Mk. Tabte jeg udi Boldhuset med D.Rankov 30Dl. 14 Fik jeg af en Borger udi Stavanger 100 Dir. 16 Gav jeg Marcuß for et Par Støvler 3 Dlr. Mester Daniel for Seebe 6 Dir. For nogle Ringe af Messing 5 Dlr. Samme Dag drog jeg fra Kisbenhavn og til Fridrichsborrig. 17 Drog jeg fra Fridrichsborrig og til Køge. Samme Dag fortinged jeg med Morten Gras ver, at han skal rødde de Stubbe hos Gryfe ten, hvorfor han skal have 60 Daler. Jørgen Maler skal have 50 Dir for det Skab at male og staffere udi mit Sengekammer. 18 Gav jeg til Køge til Drikkepenning 2 Dlr. Siden Fergemanden udi Vordingborg Ferge 2 Dlr. og drog samme Dag til Nykisbing. Fortærede jeg udi Køge 34 Mk. 20 Gav paa Nykøbing til Drikkepenning 40 Uns geriske Gyld. item Kudsken 1 Dlr., Fer. gemanden 4 Dlr. og drog siden til Trøggevedel, Henrich Lykkes Kudsk 1 Dlr. 21 Gav jeg til Drikkepenning Pigerne 2 Dlr. Kokken 2 Dlr. og drog siden til Kisben havn.
[II,3, s. 67] April, Havn. En Kudsk en Dlr., de Fattige to Dlr. 24 De Fattige to Mk. Bekom Morten Graver 200 Dir, for noget Arbeide, han haver fortinget. 25 Gav jeg Jørgen Pommer Guldsmed for nogle Knappe til Arbeidsløn 100 Dlr. 27 De Fattige to Mk. 28 De Fattige to Mk. 29 De Fattige to Mk. 30 Indtægt 450 Dir, Udgift 758 Dlr. May. 1 Fik P. Maler & Dir. Item 12 Dir, Itema Mk. Item 70 Dlr. Item 16 Daler. 2 Drog jeg fra Kisbenhavn og til Fridrichs borrig. Gav jeg allehaande Handverks = Folk paa Feis drichsborrig 151 Dlr. to Mk. Levered Nicolaus paa Mynten & Unge. Gyld. Fik Christoffer Snedker 10 Dlr, for nogle Dørre. 3 Levered D. Lust 1500 Rosen. 15300 Dlr. 4 Tabte jeg med D. Rankov 30 Dlr. Gav jeg Morten Graver so Dlr. for noget Arbeide, han haver fortinget, item P. Maler 6 Mk for et Bord at male, 5 Gav jeg en Sadelmager 4 Dlr, 3 Mk. [II,3, s. 68] May. 6 Gav jeg Mogens Ulfelds Karl 2 Unge. Gyld. 8 De Fattige 2 Mk. Drog jeg fra Kisbenhavn og til Helsingborrig,og gav Fergemanden 4 Dlr. 9 Gav jeg Kokken og Pigerne 4 Unge. Gylden, item Fergemanden 3 Dlr, og drog siden over til Kroneborrig. 10 Drog jeg fra Kroneborrig og til. Kisbenhavn, gav de Fattige 1 Dlr, Gav jeg for Fiolstrenge 6 Dlr. 11 Levered Bendix Fiskemester 187 Dlr. 1 Mk. 21 Sf. Gav jeg Poul Maler paa Haanden 100 Dlr. 13 Levered Marcuß Penf 1000 Dlr., hvilke en Frue udi Lante Holsten mig forærede. 15 De Fattige 2 Mk. Præsten 2 Rosenobel. 16. De Fattige 2 Mk. 17 De Fattige 2 Mk. Levered jeg Frummoder 5900 Dlr., som var Rentepenning af dette nærværendes Aar, hvilke jeg hende skyldig var. 21 Tabte jeg med D. Rankov udi Boldhuset 15 Daler. 22 De Fattige 2 Mk. 23. Laante jeg Anders Sinklar 600 Dlr. 29 De Fattige 2 Mk. Indtægt 22127 Dlr. 5 Mk. Udgift 1006 Dlr. 1 Mk. [II,3, s. 69] Junius. 5 De Fattige to Mk. En Jubilerer for tvende Dr-Perler 1900 Daler. 6 Kiøbte jeg en Lysekrone med et Segerverk for 450 Dlr. Wilhelm Hendrichsons Arvinger, for den Gaard uden for Helsingør 500 Dlr. 9 Gav jeg for nogle store trinde Perler 12000 Daler. En anden Jubilerer for trinde Perler cengang om Halsen 900 Daler. For en Demants Ring med en Tavle-Demant 2000 Dlr. For nogle Fioler og Strenger 39 Daler. 10 Wildskistter for Drnekloe 36 Dir. For et lidet Sølvskrin 11 Dlr. For nogle malede Stykker 20 Dlr. For nogle Skrin af Ybenholt 40 Dlr. For nogle Sølvergeskir 265 Dlr. For en Klenning at rike 15 Dlr. For nogle Former at skiære 6+ Dlr. 12 De Fattige 1 Dlr. 1 Mk. 16 Fik Gert Perlestikker 18 Dlr. paa

Haanden. Fik jeg Christopher Diedrichsøn til Hendrich Rammels Tarepending, og saa for tvende Spegill og noget Lerret, hvilket beløber sig tilsammen 850 Dlr. [II,3, s. 70] Junins. 19 De Fattige to Mk. Giorde jeg een af min Gemahls Pigers Brøllup paa Kisbenhavns Slot. 20. Drog jeg fra Kisbenhavn og til Fridrichsborrig og var min Frue Moder med. Samme Dag gav jeg nogle Berggeseller 30 Daler. 21 P. Maler af Helsingør 226 Dlt. 2 Mk. Jørgen Maler af Helsingør 40 Dlr. Morten Graver 150 Dlr. Poul Maler 30 Dlr. Engelbret Snedker 30 Dir. M. Jørgen Byggemester 50 Dlr. 22 Drog jeg fra Fridrichsborrig og til Kisben Havn. Fik Morten Graver 87 Dir. paa Regnskab. 23 Gav jeg M. Jørgen Byggemester paa Haanden 50 Daler paa den Bro hos Lagaarden. 26 De Fattige to Mk. Levered Willim Mortensen Toldskriver udi Hels finger 40000 Dlr. 3000 Rosenobel og 100 Goldgylden. 27, Kiebte jeg af Jørgen Maler af Helsingør tvende malede Stykker for 20 Dlr. Jacob Morik af Hamborrig 1200 Dir. Johan Maler af Kisbenhavn 100 Dlr. paa Haanden. [II,3, s. 71] Junius. 28 Jacob rorik af Hamborrig 2 177 Daler. Caspar Issenkremmer 10 Daler. P. Maler den gamle 150 Dir. En Bogbinder 28 Dlr. Johan Maler af Flensborg 100 Dlr. 130 Indtægt 51725 Dlr. Udgift 23512 Dlr. Juli. 1 Leverede Churfyrstens af Brandenborgs (22) Tiener 37000 Dlr., hvilke han mig skyldig var. 3 De Fattige 2 Mk. 4 Gav en Knissmed 6 Dlr. Og drog samme Dag fra Kisbenhavn og til Friderichsborg. ro De Fattige I Mk. en syg Ovinde 2 Dlr. Samme Dag drog jeg fra Fridrichsborrig og til Kisbenhavn. 12 Fik Gregorius Kitwich for nogle korte Lasker 2000 Daler. 15 Gav jeg Stadtholderens Karl til Grimpenning 2 Ung. Gyld. Fik Poul Maler 24 Dlr. paa Haanden. 18 Vandt jeg paa Dobbel 27 Dlr. 19 Blev det Skib beseglet, som kaldes St. Anna. 23 Gav jeg for en Bog 27 Dlr. Levered Berend Toldskriver 1260 Rosen. 1500 Dlr. 100 Goldgyld. [II,3, s. 72] Juli. 24 De Fattige 2 Mk. 25 Gav jeg for nogle Glassflasker 's Dir. 1 Mk. 6 Sf. Samme Dag kisbte jeg et Tresur, et Bord og en Kiste for 120. Dlr. Gav jeg Isak Petersons Søn for Lære og Kost 122 Dlr., for den Dreng, jeg lader hos Hannem læres. 27 Gav jeg for nogle Børster 1 Dlt. 28 Gav jeg M. Jørgen Byggemester 150 Dir. for den Bro, han giorde ved Lagaarden. 29 Gav Jochim Bylow 130 Dlr. for en Hest, og med det første skal han betale mig en anden Hest, hvilken han haver bekommet for 100 Dlr., og er samme Penning betalt den 23 Septembr. Fik Gert Perlestikker 14 Dir., og er han ders med betalt for den sorte Atlasch - Klenning. 30 Gav M. Gøe mig 200 Dlr. for en Hest. Annammed jeg af Christoffer Dyrichsen 500 Daler. Samme Dag gav jeg allehaande slags Folk de res Betalning, og løb sig det 285 Dlr. 1 Me. Fik Poul Maler 100 Dlr. paa Haanden. Item fik P. Maler den gammel 50 Dlr. pad Haanden, Samme gang gav jeg den aile den P. Maler paa Haanden 50 Dlr. [II,3, s. 73] Juki, 31 Gav jeg Kiirstin Madh Datter 20 Dir. Indtægt 57657 Dlr. Udgift 2971 Dlr. 1 Mk. 6 Sk. August. 1 Gav jeg Jørgen Pommer Guldsmed 25 Dlr., item Jesper Issenkremmer 9 Mk. Hindrich Waldkirch 3 Mk, Faddebur: Qvin. den 1 Daler. Markuß for nogle Geß 5 Mk. 4 Sk., og drog siden derfra til Fridrichsborrig. 2 Gaving Morten Graver 50 Dlr. Gav jeg Johan Maler af Helsingør 50 Dlr. Drog jeg siden fra Fridrichsborrig og til Draxholm, og siden derfra og til Roskild. Og Arild Huidfelds Kudsk 1 Dlr. 3 Drog jeg fra Roskild og til Ringsted, gav P. Bassis Kudsk 1 Dlr., siden derfra til Anderskov og gav Wilhelm Dressselbergs Kudsk 1 Dlr. 4 Gav Ebbe Munk mig for tvende Heste 130 Daler. 5 Drog jeg fra Anderskov og til Soer Skole, og tilbage igien samme Dag. Kishte jeg en Ring med en stor Saphir for 190 Dlr. 6 Drog jeg fra Anderskov og til Nyborrig, gav Ebbe Munks

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Kudsk x Dlr., nogle, der rede for mig, 2 Mk. Samme Aften tabte jeg paa Dobbel 20 Dlr. [II,3, s. 74] August. 7 Drog jeg fra Nyborrig og til Odensee. Vandt jeg paa Dobbel 63 Dlr., gav til Drikkepenning 3 Dlr. 8 Drog jeg fra Odenser og til Boens, siden ders fra til Skanderborrig, gav paa Venen paa adskillige Steder til Drikkepenning og Fæ reløn 5 Dlr. Knud Rudh Karl til Grim-Penning for en lis den Hest, han forærede min Son 2 Ung. Gylden. 10 Vandt jeg paa Dobbel 3 Dlr. 11 Drog jeg fra Skanderborrig og til Riie, og samme Aften tilbage igien. Samme Dag begyndte jeg sammesteds Hiort jagten. Vandt jeg paa Dobbel 8 Dlr. 12 Vandt jeg paa Dobbel 18+ Dlr. 13 Drog jeg paa Jagten til Riie, og tilbage igien til Skanderborg. 14 De Fattige 1 Mk. Vandt jeg paa Dobbel 1 Dlr. 15 Vandt jeg paa Dobbel 17 Dlr. 16 Tabte jeg paa Dobbel 17 Dlr. 19 Drog jeg fra Skanderborrig og til Horsens, og kom min Gemahl sammesteds fra Weill. 20 Drog jeg fra Horsens og til Skanderborrig. Vandt jeg paa Dobbel 23 Dlr. 21 De Fattige 1 Mk.
[II,3, s. 75] August. Blev H. Siiverdt Riindskatt (23) sat fangen paa Skanderborrig Slott, Tabte jeg paa Dobbel 44 Dlr. Kiebre Hans Sparre en brun Hest for 100 Daler, hvilken han med det første skal betale. 22 Drog jeg fra Skanderborrig og til Sylkeborrig paa Jagt. Vandt jeg paa Dobbel 7 Daler. Kiebte Ditlev Naukov en en graa Hest for 100. Daler, hvilke han med det første skal betale. 23 Bandt jeg paa Dobbel 52 Daler. Kisbte Klauß v. Ahnen en Hest for 25 Dlr., hvilke han mig haver betalt. 24 Drog jeg fra Sylkeborrig og til Skander borrig. Vandt jeg paa Dobbel 3 Dlr. 26. Drog jeg fra Skanderborrig og til Haall og jagede sammesteds. 27 Vandt jeg paa Dobbel 74 Dir. 28 Gav jeg Pigerne paa Haall 4 Daler, og drog siden derfra og til Sylkeborrig. Tabte jeg paa Dobbel 3 1 Daler. 29 Gav jeg Pigerne 4 Daler og drog fra Sylkes borrig og til Skanderborrig. 30 Kisbte Frank Rankov en Hest for 150 Daler, hvilken han med det første skal betale, og er betalt. [II,3, s. 76] August. Kiøbte Gert Rankov en Hest for 100 Da ler. Kisbte Ditlev Rankov en Hest for 100 Dlr. og gav en anden Hest til, og skal med det første betale mig Penninge. Vandt jeg paa Dobbel 22 Dlr. 31 Kisbte Albert Skeel en Hest for 100. Daler. Gav jeg en Guldsmed 2 Mk. og tolv Sk, for noget Arbeide, han giorde udi Stalden. Septembr. 1 Drog jeg fra Skanderborrig og til Aakier paa Jagt. Kiøbte Jørgen Brade en Hest for 100 Daler. Vandt jeg paa Dobbel 329 Dlr. Indtægt udi Augustimaaned 1548 Dlr. Udgift 458 Dl. Mk. 2 Overantwortede jeg Hans Symenson 2000 Da: ler, hvilke han skulde udgive til Koste penning. Tabte jeg paa Dobbel 33 Dlr. Kisbte Christoffer Gerstrup en Hest af mig for 100 Dlr., hvilke han mig skal betale til Omslag. 3 Sendte Markus 137 Dlr. 1 Mk. 11 Sk. fra Kisbenhavn for Karper, som blev solgt sidstforleden Herredag. 4 Drog jeg fra Aakier og til Skanderborrig. [II,3, s. 77] Septembr. Tabte jeg paa Dobbel 112 Daler. 5 Kom Fürst Ludevig af Anholt til Skanders borrig (24). 6 Var jeg udi Jagt med Fürsten af Anholt. 7 Havde Fürsten af Anholt Audienz, og var sams me Dag til Taffel med mig. 8 Kisbte Casper Markdaner en Hest for 100 Daler, hvilken han med det første skal betale. Bitte Sygemundt Luttik en Hest med mig, og gav mig 50 Daler, hvilke han med det første skal betale. Var jeg paa Jagt med Fürsten af Anholt udi Dyrehaffven. 9 Vandt jeg udi Boldhuset af Fürst Ludewig af Anholt 16 Unge. Gylden. 10 Legte jeg med Fürsten af Anholt og tabte 12 Unge. Gylden. 11 De Fattige 1 Mk. Legte jeg med Fürsten af Anholt udi Boldhuset, og vandt ieg 16 Unge. Gyld. 12 Drog Fürst Ludevig af Anholt herfra. 14 Tabte jeg paa Dobbel 63 Dlr. 17 Gav jeg for et par Dren 100 Daler. Kisbte Markuk Pens en Hest for 301 Dir. Betalt. Gav jeg

tvende Karle, som drev de Oren hid 2 Mk. [II,3, s. 78] Septembr. Tabte jeg udi Boldhuset med D. Rankov 4 Unge. Gylden. Vandt jeg paa Dobbel 62 Dlr. 18 De Fattige 1 Mk. Vandt jeg paa Dobbel 103 Dlr. 19 Kisbte Jørgen Brahe en Hest for 100 Dlr. Gav jeg en Guldsmed 2 Mk. 10 Skilling. 20 Kiebte Mogens. Gyldenstiern en Hest for 100 Dlr, hvilken han med det sørste skal betale. Kisbte Guddi Galle en Hest for 200 Dlr. og skal give en Hest til. 22 Kisbte jeg en Keede af Karen Stranges Daatter for 564 Dlr. Leverede jeg Hans Symonsen 2671 Dlr. hvilke han med hans Regnskab videre skal forklare. Kisbte Mogens Gyldenstiern en hest for 130 Dlr. 25 De Fattige 1 Mk. Nogle Gøglere 10 Daler. 27 Indtægt 1560 Dir 1½ Mr. 3 Sk. Udgift 5.560 Dlr. 10 Sf. 29 De Fattige 1 Mk. Vandt jeg af D. Rankov udi Boldhuset 16 Ducater, Octobr. 2 De Fattige en Mk. [II,3, s. 79] Octobr. Tabte jeg udi Boldhuset med D. Rankov 8 Ducater. Tabte jeg paa Dobbel 7 Daler. 3 Vandt jeg paa Dobbel 8 & Daler. 4 Kiøbte Albert Friis en Hest for 200 Daler. Tabte jeg paa Dobbel 73 Daler. 6 Leverede Lauriz Kruse 100 Dlr. paa hans Regnskab. Drog jeg fra Skanderborrig og til Jelling. 7 Drog jeg fra Jelling og til Kolding. Gav jeg for nogle Esker 6 Mark 12 Sk. 8 Drog jeg fra Kolding og til Haderslev. Giorde jeg Fortingning med Klauß Billedsnider, boendis udi Kolding, at han skal af Tra skeere en Brend, hvilken som skal siden støbes af Kobber, eftersom Skabelunen af samme Brønd udviser, og skal have for samme 200Dlr. 10 Lovered Gerdt Rankov 400 Dlr., hvilke hannem skal quittis udi hans Regnskab. Gav jeg Hertugens af Brunsvig Karle til Grimepenning 100 Daler. 12 Drog jeg fra Hadersleben og til Flensborrig. 1 13. Drog jeg fra Flensborrig og til Rensborrig, og fik Mad paa Veien ind til en Bundiß, og og gav Ovinden sammested en Dir. 15 Drog jeg fra Rendesborrig og til Kiil, og fik Mad paa Veien hos en Bunde, og gav til Drikkepenning to Ung. Gylden. [II,3, s. 80] Octobr. 17 Gav jeg til KiilDrikkepenning FrummodersFolk 60 Daler, og drog siden derfra til Rensborrig, og gav en Bonde = Qvinde 1 Ducat. 19 Drog jeg fra Rendisborrig til Flensborg og gav Pigerne 6 Dlr., og paa Veien 2 Ducater. 18 20 Overantvordede jeg Kield Krabbe 300 Dlr. paa Reisen til Lante Meissen, "hvorudaf "han igien leverede, da han hiemkom, "35 Dlr." (25) Annammede jeg af Gerdt Rankov 200 Dlr. 21 Gav jeg for fire Hopper 275 Dlr., Pigerne 6 Dlr., og drog fra Flensborrig og til Hadersleff. 22 Vandt jeg paa Dobbel 4 Dlr. 24 Gav jeg til Drikkepenning paa Hadersleben 12 Dlr., og drog siden derfra til Ny. gaard. Denne Dag kallede vor HErre min Datter Elisabet. 25 Drog jeg fra Nygaard og til Skanderborrig. 26. Leverede jeg Hans Symensøn 2500 Dlr. Kostpenning,hvilke han med hans Regnskab videre skal forklare, 27 Leverede disse efterskrevne Lensmænd udaf Skatten: (26) [II,3, s. 81] Octobr. Preben Gyldenstern 1306 Dlr. Lauriz Ebbesøn 1730 Dlr. Johan Rud 988 Dlr. Laurik Ebbesøn 719 Dlr. 2 Mk. 28 Gav Caspar Markdaner mig 500 Dlr, for et Mageskifte, jeg giorde med hannem udi Fyn. Levered Mogens Gise 60 Dlr, for Vildbrat. 30 De Fattige 1 Mk. Blev Albert Skeel til Junggaard ført fangen til Skanderborg. (27) 31 Indtægt 7404 Dlr, Udgift 33.65 Dlr. 1 Mk. 12 Sf. Novembr. 1 Leveret Albert Skeel 2000 Dir. Ulrik Sandberrig 1500 Clauß Daa 930, hvilke er af nærverende Skatt. 2 Kiøbte Lars Ebbesøn en Hest for 103 Dlr., hvilken han strax betalte. 3 Levered Christen Holk 1880 Dir. Jørgen Skeel 1786 Dlr. 3 Mk., hvilket var af Skatten. Vandt jeg af Anders Bilde udi Boldhuset 16 Dlr. 4 Levered Oluf Rosenfparr af Skatten 293 Dl. Caspar Markdaner 2400. Frank Rankov 700 6 De Fattige 1 Mk. [II,3, s. 82] Novembr. 7. Levered Eske Brok 1688 Dir. • Knud Brahe 1000 Dir. Hvilket er af nærværende

Skatt. 8. Drog jeg fra Skanderborrig og til Aakier. Vandt jeg paa Dobbel 3 Dlr. 3 Mk. 9 Drog jeg fra Aakier og til Skanderborrig. Levered Manderup Parsberg 2000 Dir. i Skatten. 10 Leverede Jørgen Friis af Skatten 3.96 Dlr. "Laante jeg Christoffer v. Groben 300 Dlr., II,,hvilke han mig til næstkommende 6 Juli,, skal betale. Vandt jeg udi Boldhuset med D. Rankov 4 Ducater. 12 Gav jeg tvende Karle 100 Dlr. hvilke paa mine vegne skal hente nogle Heste og Hopper udi det Grafschaft Oldenborrig. 13 De Fattige 1 Mk. Kiebte Mogens Guldenstern en Hest for 100 Dlr. 14 Tabte jeg paa Dobbel 24 Dlr. 3 Mk. 15 Tabte jeg paa Dobbel 6 Dlr. 16 Kom de Hamborger Gesandter (28) til Skan derborrig. 17 Tabte jeg udi Boldhuset 8 Ducater med D. Rankov. Gav Jacob Moriksen udi Hamborg for tvende Sølv Brandjern 1850 Dlr. Gav jeg en Guldsmed 3 Mk. 2 Sk.
[II,3, s. 83] Novembr. 18 Blev de Hamborger Gesandter opført til Aus Dienz. Vandt jeg af D. Rankov udi Boldhuset 40 Ducater, hver Ducat regnet 6 Mk. Gav Markeren 1 Ducat. 19 Betalte jeg Jacob Morikson af Hamborrig 482 Dlr. 1 Mk. 14 Sk. Lybsk, og er han dermed afbetalt for de Sølv Brandjern. 20 De Fattige 1 Mk. Vandt jeg paa Dobbel 2 Dlr. 3 Mk. 21 Fik de Hamborger Gesandter deres Afsked. Gav jeg Klauß Billedsnider 100 Dlr. for no: get Arbeide, han for mig skal giøre. 22 Overantvordede jeg Hank Symenson 2500 Dir., hvilke er denne nærværendes Maaneds Kostpenning, hvilket han med hans Regnskab videre skal forklare. 23 Tabte jeg paa Dobbel 63 Dlr. 27 De Fattige 1 Mk. Vandt jeg udi Boldhuset med D. Rankov 14 Rosen. 28. Levered Axel Galdt af næværendes Skatt 670 Dlr. 3 Mk. Blev Christoffer Dyrichsøn levered udi Kiss benhavn af Tolderne udi Helsinger 3477 Rosen, 400 Goldgylden og 400○○ Dlr. 29 Indtægt 71222 Dir. Mk. Udgift 5147 Dlr. 3 Mk. 10 Sk. [II,3, s. 84] Decembr. 1 Blev min Datter Elisabeth begraven paa Skans derborg. 4 De Fattige 1 Mk. 5 Tabte jeg paa Dobbel 6'5 Dlr. 6 Kisbte jeg en Keede af Gundi Lange for 350 Dlr. 11 De Fattige 1 Mk 13 Gav jeg nogle Skrædersvenne 14 Dlr. 1.5 Gav jeg Klaudi Enspænder 20 Dlr. Tare: pending til Lybeck. 18 De Fattige Mk. 13 Leverede jeg Hans Symensens 2530 Dlr. 3 Mk., hvilke han skulde give Hofgesindet til Kostpenning, og videre med hans Regn skab forklare. 14 Gav jeg Hertugens af Brunsvigs Bud 1 Gyld. Juleaften er udgiven tik allehaande Folk 117 Dir. 1 Mk. 15 De Fattige 1 Mk. Præsten 1 Rosen. 30 Nytaars Aften er Willem Dopp overantvorted til at give adskillig Folk 26 Rosen. 96 Gylden 107 Dlr. Samme Aften gav jeg min Gemahl til Nyte aars-Gave 500 Dlr. Item forærede jeg bort 12 Ro. og 3 dobbelte Millereser. Indtægt Udgift 3980 Dlr.

Arbejdsudgave til chr4.dk. De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte. Dette er en afskrift af de trykte danske originaltekster, ikke en dansk oversættelse af den tyske bog. Satsens linjeskift og orddelinger er samlet, mens gammel stavning og originaludgavernes sidetal er søgt bevaret. Sidetal mærkes med bind og hæfte, fordi pagineringen begynder forfra i hvert hæfte. Udgiverens notehenvisninger er bevaret. Schlegels særskilte tyske forklaringer og indledninger er ikke medtaget eller oversat. Enkelte fremmedsprogede indførsler indgår i originalteksterne og er bevaret. Første side af hvert dokument er gengivet som kontrolbillede. Teksten er OCR-baseret og kun stikprøvekontrolleret; fuld korrekturlæsning mangler. Især navne, datoer og regnskabets beløb kræver kontrol mod originalen før offentliggørelse.

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

VII. Christian 4.s almanak, 1621

Kilde: Samlung zur Dänischen Geschichte, II,1, side 43–74. Bayerische Staatsbibliothek, digitalisering 10452502.

Originalens første side. Afskriften følger nedenfor.

[II,1, s. 43] Kong Christian IV Almanak for Aaret 162 1. Foran er tegnet: Je mehr Gott giebt, je mehr er hat, Zu geben hat er guten Rath, Wer ihn anruft, kommt nicht zu spat. Ihm sey Lob und Preis gesagt. En Fierding Miil er 3071 Sielandske len lang, efter det Maal, som Veyen imellem Fredriksborg og Københ. er maalt med, saa der er 12284 Sielandske Alen paa en Miil, Jan. I De Fattige 2 Rosenobel. Gav jeg paa adskillige Steder til Nytaarsgave Rosenobel 37 Goldgylden 62 Kroner 112 30. 2 Kom Robert Anstruthers Tiener med Breve, og havde med sig den Forskrivelse [II,1, s. 44] Januarii. paa de Penning, min Svoger Kon. y Stor Britannien mig skyldig er. Der kom ogsaa en Jæger, som skulde fange nogle Hiorte, jeg havde lovet min Svoger. 3 Kom der en Gesandter fra Staterne. 4 Blev samme Statisker Gesanther ført paa Slot. tet, og sammesteds losseert. 5 Annar:imede jeg Rentepenning paa Ove Geddes vegne 240 Dl.) af Christoffer Urne 120 alt i Specie. af Isak Corrif 30 Fik jeg af Abraham Lahey 76 Dl. currant for Fiske. 6. Gav jeg de Fattige 4 Kroner. Samme Dag havde Staternes Gesanter Aus diens, og var han til Bords. 7 Forærede jeg bort 10 Rose. 8 Annammede jeg af Johann Friis 120 Dlr. in Spe. Rentepenning. 9 Annammede jeg 18 Dlr. in Spe. af Niels Jacobsen til Rente. Gav jeg Jørgen Lunthe 300 Dlr. in Spe. for en Vogn, jeg kiøbte af hannem. 12 Annammede jeg af Otte Marsviin 600 Dlr. in Spe. til Rente. Item annammede jeg af Willem Don 30 Dlr. in Spe. til Rente. 15 Drog jeg fra Køben. til Fredriksborg. 19 Kom den Hollandske Gesandter til Fredr. [II,1, s. 45] Januarii. Annammede jeg af Mogens Krabbe 90 Dlr. Saa og af Karen Pax 180 Dlr. in Spe, til Rentepenning. 20 Vandt jeg paa Dobbel 39 Dlr. slette Mk. 21 Gav jeg de Fattige 39 Dlr. slette Mk. Gav jeg Glarmesteren til Faddergave 2 Gyllen. Havde Johan Bøgvad 72 Dlr. currant og 1 7 skl. danske i Beholdning af de Pens ninge, hannem er faaet til Bygningen paa Fredr. Havde jeg den Hollandske Gesandter til Bords hos mig. 22 Annammede jeg af Niels Friis 180 Dlr. in Spe. til Rentepenning. Vandt jeg paa Dobbel 16 hal. Kroner. 23 Tabte jeg 1 1 hal. Kron. 24 Tabte jeg paa Dobbel 6 hal. Kro. 7 Mk. slet. 25 Tabte jeg paa Dobbel 1 halv Kro. 3 Mk. flet. 27 Annammede jeg 240 Dlr. in Spe. af Mikel Wiibe til Rentepenning. Drog den Statiske Gesanter fra Fr. til Køben. 29 Drog jeg fra Fre. til Køben. 30 Drog jeg fra Køb. til Fre. Februarii. 2 Kom Raadet tilsammen til Københ. hvilke var forskreven til den 22 Januarii, og kunde ikke komme før over Belt for Jis. 3 Linnammede jeg 60 Dlr, in Spe. af Martin Par til Rentepenning. [II,1, s. 46] Februarii. Vandt jeg paa Dobbel 24 hal. Kro. 4 Gav jeg Thomas Null 401 Dlr, in Spe. for en Demants-Smykke. Drog jeg fra Fredr. til Københ. 5 Annammede jeg 90 Dlr. in Spe. af Guthe Gyldenstern. 6 Tabte jeg 1 Rose. paa Boldlægen. 7 Annammede jeg af Pernille Gyllenstiern af Hovedstoel og Rente 13744 Dlr. in Spe. Annammede jeg af Aron Maaler 18 Dlr. in Spe. til Rente. 9 Annammede jeg af Hans Hinsse 12 Rirdlr. og af Elias Fleisker 18 Dlr. alle in Spe. til Rentepenning. Drog den Statiske Gesanther bort. 11 Annammede jeg 18 Dlr. in Spe.af Steen Guldsmed til Rente. Annammede jeg af Johan Post 4345 Dlr. 3 Mk. 1.6 skl., Daleren regnet til 96 skl. danske. Gav jeg

de Fattige 2 Dlr, in Spe. Drog jeg fra Køben. til Fredr. 12 Gav jeg Pouell de Willem 13000 Dlr. in Spe. paa Regnskab, paa hvis Waare han til Carl Tyssens Arbeide leveret haver. Item 70 Dlr. in Spe. den Klokkemager, som giør det Sangverk paa Taarnet. 14 Drog jeg fra Roskild til Anderskov. Annam [II,1, s. 47] Februarii. Annammede jeg af Lytike 225 Rixdlr in Spe. som han havde solgt Hopper og Føler for. Gav jeg tvende Kudsker 8 Mk. 15 Drog jeg fra Anderskov og over Belt, og laae paa Nyborrig samme Nat. Ferremanden gav jeg 3 Dlr. in Spe. Fik jeg Brev fra Rubbert, at han med det første kom hid ind, at forrette nogle Negotia. 16 Gav jeg Pigerne og Kokken 4 Dlr. in Spe, og drog samme Dag til Dalum. Item to Kudsker 2 Dlr. slette. 17 Gav jeg Kokken og Pigerne paa Dalum 2 Rose. og drog saa til Kolding, paa Veien gav jeg en Kudsker 1 Dlr. in Spe. saa og Ferremanden 1 Dlr. in Spe. 18 Gav jeg Prindsens Vaskerpiger hver 24 Dlr. cur., hvilket beløber sig 41 Dlr. currant, og skulde de forgangen Michaelis Anno 1620 haft samme Løn. 19 Drog jeg fra Kolding til Hadersleff, gav jeg en Kudsker 4 Mk. Annammede jeg af Stadtholderen 4000 Dlr. in Specie af Omslags Register. 20 Gav jeg tvende Capitainer 1200 Dlr. hvors for de skal hverve Folk. 21 Annammede jeg af Alberto Dyonisio 1000 Dlr. in Specie, som han udi Renteriet skyle dig var, af det forrige Aars Regnskab. Drog [II,1, s. 48] Februarii. Drog Jakob Ulfeldt fra Hadersleff til Nederland Gesandtsviis. 22 Annammede jeg af Palle Rosenkrands 48 Dlr. in Spe. til Rentepenning. 23 Annamaede jeg Resten af Omslaget, som var 447 Dlr. in Spe. Annammede jeg 50 Dlr. in Specie af Bow Bendtsøn, som var 10 Maaneders Rente af de 1000 Dlr., jeg havde laant Alberto Dyonifio i Glykstadt. 25 Drog jeg fra Hadersleff til Flensborrig, og kom der samme Aften een af Konningen af Behmens Kammerherrer med Breve, paa Veien gav jeg en Kudsker 1 Dlr. in Spec. 26 Drog jeg fra Flensborrig til Rendensborrig. Paa Veien til Danneverk gav jeg vinden i Huset dersom jeg fik Mad 2 Dlr. in Spe. 27 Drog jeg fra Rendensborrig til Segeberrig, paa Veien gav jeg en Kudsker 1 Dlr. 28 Kom Konningen af Bøhmen til Segeberrig, og havde med sig en Hertug af Holsteen ved Navn Jochim Ernst, saa og adskillige Græver og Frieherrer. Martii. 1 Jeg kiøbte en Skee, en Knif og en Gaffel af Guld med Demanter af en Fransose, hvorfor jeg gav hannem 330 Dlr, in Spe. Kom Hertug Christian af Lyneborrig, Hertug Friedrich af Brunsvig, saa Hertugen af Saxen, Lauenborgiskes Huses. [II,1, s. 49] Martii. 4 Havde en Brandenborgisker Gesandter ved Navn Bellyn Audiens. Samme Dag kom Rubbert Anstruther fra England. 5 Gav jeg Eggerdt Sperfork 2000 Dlr. i Mynt til det Verk ved Glykstad. Havde Landgræven af Hessens Gesanther ved Navn Werder Audiens. Gav jeg Bendt Geist 2033 Dlr. i Mynt, som jeg for nogen Tiid siden tabte paa Læg. Kom der en Hertug af Weymern ved Navn Johan Casimir. 6 Drog Palkgræven bort, saa og Hertug Chris stian af Lyneborrig og Her. Fridrich Ulrich af Brunsvig. Samme Dag drog Hertug Johan Casimir ogsaa bort, item Hertugen af Saxen. Gav jeg Hendrik Rankov og Wylemsen 500 Dlr. in Spe. med paa Reisen til Tæring hen til Keiseren. Item nogle Musikanter, som warede paa, 100 Dlr. in Spe. Item en Spillemand 1 Dlr. in Spe. Sendte jeg til Stenborrig 7650 Dlr. udi ad- * skillig Mynt. Item 300 Dlr, in Spe. Annammede Bendt Geist 300 Dlr., Dlr. til 3 Mk, Lybsk, til at betale med hvad til Kiøkkenet var udtagen.

[II,1, s. 50] Martii. 7 Drog jeg fra Segeberrig til Rensborrig, paa Veien en Kudsker 1 Dlr. Til Rensborrig kom samme Dag en Post fra Muskov. Item en fra Hertugen af Gottorp, som inviterede

mig, at jeg skulle kom me til hannem i Morgen. 8 Gav jeg til Rendesborrig igien 3 Dlr. og Kokken 3 Dlr. in Spe., og drog siden derfra til Flensborrig. Paa Veien var Stadts Holderen affærdiget at tale med de Gottorpiske Naad. Paa Veien til Dannevirke gav jeg en Ovinde 1 Dlr. in Spe. 9 Drog jeg fra Flensborrig til Hadersleff. 10 Annammedé jeg af Hans Skougaard 60 Dlr. in Spe. til Rentepenning. Kom Churfyrstinden af Brandenborg Kammerjunker med Breve. 11 Gav jeg de Fattige 1 Dlr. in Spe. 12 Drog jeg fra Hadersleff ti! Kolding. 13 Annammede jeg af Hans Sørenson Renterieskriver 2000 Dlr. med 120 Dlr. Rente, som Wywyke Griis hafsver betalt, item 4500 Dlr. af Tolden i Helsingør, og 3380 Dlr. af Renteriet, alle in Spec. Hvilke paa Kolding ere indsatt til viderr Beskeen. Drog Rubberdt Anstruther paa Veien til Fru Moder, [II,1, s. 51] Martii. 16 Drog jeg fra Kolding til Medelfart, gav Ferz remanden 2 Dlr. in Spe. 17, Gav jeg Vertinden 1 Rose. og Pigerne 1 Dlr. in Spe. og drog saa til Dalum. 18 Gav jeg Pigerne 1 Rose. og Kokken 2 Dlr. in Spe, og drog saa til Nyborrig og hørde sammesteds Praken, og drog siden til Korsør, gav Ferremanden 4 Dlr. in Spe. 19 Drog jeg fra Korsør til Sor, og gav en Kudsker 4 Mk. 20 Drog jeg fra Sor til Køben. og gav en Kudsker 4 Mk. Item en anden Kudsk 4 Mk. Samme Tiid fandt jeg for mig en ved Navu Rodtgenß, som var skikket med Breve fra Kon. af Sverrig. 21 Var samme Rodtgenß hos mig til Bords. 22 Annammede jeg 30 Dlr. in Spe, af Claus Thor Smede til Rentepenninge. 23 Kom Rubberdt Anstruther fra Fru Moder igien. Forærede jeg en Glassemager 1 Rose. 24 Drog jeg fra Køb. til Fred. 27 Kom Børnene samtlig til Fredr. Samme Dag kom Brev fra Nederland fra Jacob Ulfeld. 31 Annammede jeg 60 Dlr. in Spe. af Berndt Toldskrivers Enke, som var Rente af et Tusind Daler. [II,1, s. 52] April. 1 (Paaske) offrede jeg Præsten 2 Rose. 2 Fik Rubberdt Anstruther paa min Svogers Konningen af Stor Britanniens vegne af mig Hundrede Tusind Rixdlr. in Specie, hvilke jeg af Fru Moder inden faa Uger skal igien annamme, dog haver jeg sagt god til Fru Moder, for samme Penning. Samme Dag annammede jeg af Rubberdt den Fuldmagt, som hannem er medgiven. 6 Drog Rubberdt Anstruther paa Veien hen til Lanthe Holsteen. 7 Gav jeg 390 Dlr. in Specie for noget Guld. Annammede jeg af Osvaldt Jeger 296 Dlr. 8 currant for Vildtbredt, han haver solgt. Tabte jeg 3 Rose. i Bolhuset. 9 Drog jeg fra Fredr. til Københ. 11 Drog jeg fra Københ. til Fredr. 14 Annammede jeg af Claus Bilde 72 Dlr. in. Specie til Rentepenning. Laante jeg Thomas Null 500 Dlr. in Specie, hvorfor han mig inden & Dage skal skaffe Forlover. 17 Drog Børnene fra Fredr. til Krone. 18 Drog jeg med Prinzen fra Fredr. til Krone. 19 Fik jeg det Brev af Thomas Null paa de 500 Dlr. Annammede jeg af Tolderne i Helsingør 850 Rosenobel og 10000 Dlr. in Specie. 21 Drog jeg fra Kroneb, til Fredr. Kom [II,1, s. 53] April, Kom en Gesanther an til Køben. fra Hert. af Brunsvig. 22 Annammede jeg af Lytyke von Mynden 2,57 heele Kroner, som han havde solgt Hopper for. 23 Drog jeg fra Fred. til Københ. Havde jeg den Brunsvigske Gesanther til Gest. 24 Kom Prinzen til Københ. Annammede jeg af 44 Borgere i Malmse 468 Rirdlr. in Specie til Rente. Item af Gerdt Zacharias 18 Dlr. Item Borgemester og Raad i Ystad 280 Dlr. til Rente. Annammede jeg af Christen Willadtsen 400 Dlr. in Specie af de syv hundrid Daler, han mig skyldig var. 25 Annammede jeg af Hendrik Bølken af Malmse 400 Dlr. som han mig skyldig var. Annammede jeg af Johan Post 4345 Dlr. 3 Mk. 16 skl. udi halffer Marke. og 4 skl. og 8 skl., alle efter den Priis, Kronene nu gaaer, hvilke er mynted af de Penning, han af mig fik den 14 Decembris Anno 1620 og den 2 Febru. i dette Aar. 26 Var jeg uden Byen og skød om en

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Dre. Annammede jeg 160 Dlr. in Spe. af Herloff Daa til Rente. Lagde jeg 2 Rose. ind, der de sked_om samme Dre. 27 Sende [II,1, s. 54] April. 27 Sende jeg 4345 Dlr. 3 Mk. 16 skl. udi halve og hele Marke til Stadtholderen Hr. Gerdt Rankov, som han skal bruge til det Dygeverk ved Bredsted. 29 Havde jeg nogle af Borgerskabet til Gest i min Haffve, som havde skudt med om den Ore. 30 Annammede jeg af Markus 483 Dlr. 2 Mk. 16 skl. currant for noget Smør han solgte. May. 2 Drog jeg fra Køben. til Køge, og gav paa Veien en Kudsk 1 Dlr. in Spe. 3 Drog jeg fra Køge til Nykøbing, og gav en Kudsk 1 Dlr. in Spec. 5 Drog jeg fra Nykøbing til Rødbye, gav til Drikkepenning 100 Dlr. in Specie, Ferremanden ved Nykøbing 2 halve Kron. 6 Drog jeg fra Redbye og gav en Kudsker 2 halve Kron. og seilede siden over til Hellighaffen, gav Ferremanden 12 halve Kron. Item Pigerne i Rødbye 2 halve Kron. 7 Gav jeg Vertinden 1 Rose., Pigerne 2 hal. Kron. og drog saa til Kiel. Sammesteds fik jeg Køkkenskriveren 1 Dlr. in Spe. 5 halve Kron. og 2 courante Dlr. hvorfor Han skulde indkisbe Fetalie til Køkkenet. Paa Veien gav jeg de Fattige 2 halve Kron. 8 Var jeg paa Slottet til Kiel og annammede af Jochim Barnevik og Johannes Offerberrig 280000 Dlr. 9 Drog [II,1, s. 55] May. 9 Drog jeg fra Kiel til Nordrop, og fik Mad sammesteds, gav Vertinden Rose. og drog saa til Steenborrig. 10 Kom Græven af Oldenborrigs Gesanter Pflug, hvilken havde Audiens, og fik sin Afskeed strar. 11 Gav jeg den keyserlige Courier 3 Rose. Var de af Hainborg her med nogle Foraringer, og gav jeg deres Viinskienk 2 Rose. Blev Balker von Anefeldt og D. Skoebak afferdiget til Her. af Lynebo. saa og Her. af Bruns. 12 Gav jeg Verkmesteren Sperfork til Giykstad 2000 Dlr. in Specie paa Haanden paa det Verk sammesteds. 13 Stedte jeg det Brev paa de 100 thussind Daler, som Raadit laante af Fru Moder, offver til Fru Moder. 14 Drog jeg fra Steenborrig til lettersen og myne strede Rytteriet. 15 Drog jeg fra Uettersen til Wandsbek, og saa derfra igiennem Hamborrig tilbage igien til Uettersen, samme Dag blev det eene Regiment Knegte munstret. 16 Var jeg ude med Rytteriet. Samme Dag blev Hof-Fanen udgiven og munsteret. 17 Kom H. Philip af Brunsvig til Uettersen. Kom D. Skuldt Gesandtviis fra Græven af Skouenborg, hvilken blev forviset, formedelst D 4 [II,1, s. 56] May. medelst at den Holsteenske Tytel var fat i Creditivet. 18 Drog jeg fra Uettersen til Stenborrig. 19 Kom nogle Gesanter fra det Stift Bremen. 20 (Pindse) offrede jeg Præften 2 Rose. 23 Drog Hertug Philip af Brunsvig fra Stenborrig. 24 Havde de Bshmiske Gesandter Audiens og var til Gest hos mig. Fornam jeg, at en ny Kyndtand paa den venstre Side kom herfor. 27 Forærede jeg bort paa adskillige Steder 3 Rose. 28 Kom Grav Anthon Gynther af Oldenborrig til Stenborria. Drog Rubberdt Austruther bort. Junii. 1. Kom de Hamborger Gesanther an. Gav jeg Adam Basilius 2022 Dlr. in Specie for nogle trinde Perler. Item 175 Dlr. in Specie for unge Avier, jeg kisbte af Grævens Bønder. Drog de Hamborger bort, efter videre Information. Item gav jeg 180 Dlr. in Spe. 40 skl. Lybsk for 6 Heste. 3 Gav jeg Sadelknægten 26 slette Dlr. som mine Heste havde fortært paa Veien hid ad. Gav jeg en Tømmermand ved Navn Hans Runge 1000 Dlr. in Specie paa Haan:
[II,1, s. 57] Juniü. den for noget Arbeide, han skal giøre med Tømmerverk udi Indfarten til Glykstad, og rester hannem tho tusind Dlr. Gav jeg Hans Moriz 3000 Dlr. in Specie paa Haanden paa hans Regnskab. Kom Balker von Anefeld fra Lande Brunsvig igien. 4 Drog jeg om Natten fra Stenborrig og kom om Aftenen til Hellighaffen, seilede saa samine Nat. Gav jeg tvende Kudsker ti halve

Kroner. 5 Og kom om Morgenen til Rødby og gav Ferres manden & halve Kroner. Samme Aften kom jeg ved Soelskin til Køge. 6 Kom jeg samme Nat til Københ. Paa Veien gav jeg tvende Kudsker og Ferremanden 4 halve Kron. 9 Gav jeg de Fattige 10 Rose. 10 Var jeg Christen Thommissins (Sehested) Fadder til en Søn. Drog jeg fra Københ. til Fredr. 11 Annammede jeg af Johann Skriver 382 Dlr. in Specie til Rentepenning for to Aar. 12 Drog jeg fra Fredr, til Corsør, paa Veien gav jeg en Kudsk en halv Krone. Samme Nat kom jeg over til Nyborrig og gav Ferrèmanden 6 halve Kroner. [II,1, s. 58] Junii. 1.3 Kom jeg til Stenderup-Aae om Natten, paa Veien gav jeg den der kiørde, saa og Ferremanden, 4 halve Kroner. 14 Kom jeg til Steenborrig, paa Veien gav jeg en Kudsk en halv Krone. Leverede jeg Stadtholderen 6000 Dlr. in Specie til det Digeverk ved Bredsted. 15 Annammede jeg 30000 Dlr. in Specie af Græven af Skouenborg. 16 Leverede jeg Key Ranhau 30000 Dlr. in Specie til at betale Krigsfolket med. Kom de Hamborger, saa og de Bremske Gesandter an. 17 Var de Bremske Gesandter til Audiens, saa og til Bords. Blev tracteret med de Hamborger. 18 Blev atter tracteret med de Hamborger, og blev Sagen imellem dem og mig paa det næste forligt, og er dennem nævnet tilkom mendes næste Mandag, at de da skal kome me igien, og giøre det ganske klart. 19 Kom min Søster, Hertuginden af Brunsvig, saa og den unge Hertuginde af Brunsvig, med en Frøken af Anhalt, Første Rudolfs Datter. 22. Kom tvende Gesanter an fra de tvende Hertuger af Meklenborg, ved Navn David Reventlov og Baltel Bülov. Og havde de samme Dag Audiens, saa og havde [II,1, s. 59] Junii. jeg dennem til Gest, imod Aften gav jeg et Bud, som ankom med nogle Breve, 3 Dlr. in Specie. 23 Kom der een med Breve fra Prinz Moriz af Nassau. 25 Var jeg med min Søster til Jhehoe. Kom de Hamborger Gesandter an igien. 26 Var de Hamborger Gesandter oppe til at tractere. Samme Dag var jeg henne til Glykstad med min Søster, og drog samme Dag tilbage igien. 27 Kom der nogle fra H. Friederich af Holsteen, saa og af Landskabet, Gesandtviis. Kom der en Engelskmand fra Prindsen af England med Breve. Samme Dag drog de Hamborger bort igien at hente ydermere Erklæring. Gav jeg. Eggerdt Sperfork 2000 Dlr. in Specie til den Havn i Glykstadt. 28 Gav jeg Hans Moriz 8000 Dlr. in Specie for den Sølv-Sengested. Item Regina Basiliuske for 12 hundred Perler 2100 Dlr. in Specie, Item for sex Ringe 270 Dlr. in Spe. Item 87 Allen Tapekerie 130 Dlr. in Specie. 29 Gav jeg Regina Basiliuske 800 Dlr. in Spe. for tvende Stücker Tecker. [II,1, s. 60] Junii. Item Hans Moridtz for tvende Ringe 2950 Dlr. in Spe. Drog min Søster bort. Fik jeg Christoffer Fordtmeier 2000 Dlr. in Spe. til adskillig Udgift at betale. 30 Blev Baldker von Anefeldt og D. Skoeback sendt til Hertugen af Lyneborg. Drog jeg fra Stenborrig til Brunsbyttel, sammesteds besaae jeg, hvor Havnen best kuns de skikke sig. Julii. 1 Drog jeg fra Brunsbyttel til Bredsted, gav Vertinden til Brunsbyttel 1 Rose. og Pigerne 2 Dlr. in Spe. Paa Veien udi en Krog, som Byen hed Syderstapel, gav jeg Vertinden 1 Rose. 2 Leverte jeg Stadtholderen 6000 Dlr. in Spe. til Digeverket. 3 Drog jeg fra Bredsted til Steenborrig. Paa Veien gav jeg en Kudsker Krone. 4 Gav jeg en af mine Karle 20 Dlr. in Spe. som førde en Hest til Hertugen af Lyneborg. 5 Annammede jeg af Giffuerndt Bek GeneralMunsterskriver 20000 Dlr. in Specie, som han hente fra Hamborrig, hvilke Græs ven af Skouenborrig sammesteds lod erlegge, som var Resten af de 50 tusind Daler, han skulde udgive for den Titel. 6 Kom de Hamborger Gesanter an igien. [II,1, s. 61] Julii. 7 Var de Hamborger oppe til at traktere. 8 Var de Hamborger hos mig til Gest, og blev alting klar imellem mig og dem. Gav jeg

til adskillige Købmand for Fløiel og anden Husgeraad 1866 Dlr. in Spe. Item adskillige Købmand 1571 Mk. Lybsk. Blev Kyrsten Munk forløst paa Fredr. og fik en ung Daatter. 9 Gav jeg Munsterskriveren 3000 Dlr. in Spe. til at betale Hof-Fanen med. Drog jeg samme Dag fra Steenborrig til Rens densborrig, gav jeg en Kudsker Kron. Gav jeg 25 Dlr. in Specie for et Sticke Kamfoder. 11 Annammede jeg af Baldker von Anefeldt en Demank Taffelring, ungefær paa 9000 Dlr. in Spec., saa og 10000 Goldgylden, hvilke de Hamborger mig forærede. Sendte jeg Stadtholderen og Baldker von Unefeldt til Gottorp. 12 Gav jeg en fordreven Præst 5 Dlr, in Specie. Item en gammel Waagekuynde 10 halve Kro. Kom Stadtholderen og Baldker von Anefeldt fra Gottorp igieu. Gav jeg een af mine Karle til Tærepenning 6 Dlr. 3 Mk., som kom fra Biskopen af Ferden og Osnabrüg. 13 Kom der Gesanter an fra Gottorp. Egidiuß v. der Lanken og Canselern. [II,1, s. 62] Julii. Blev contraheret med Hertugen af Gottorp om det Stift Bremen, og alting blev klart. Gav jeg underskedtlige Borger for nogle Jachter, jeg lod her i Byen udtakle, 547 Dlr. in Specie 37 BL. Item min Karl til Tærepenning igien_til samme Reise, som er 10 Krone. 14 Drog jeg imod Aftenen fra Flensborrig til Hadersleben. Gav Kokken 6 halve Kro. og Pigerne 6 halve Kro. Paa Veien gav en Kudsk syv halve Kro. 15 Drog jeg fra Hadersleff til Anderskov, paa Veien til Assens gav jeg Ferremanden 3 hal. Kron. til Nyborg 5 half Kro. tvens de Kudsker 2 halv. Kro. 16 Drog jeg fra Anderskov til Fredr. gav en Kudsker 1 halv Kro. Annammede jeg 100 Dlr. in Spec, af Fredrich Redtz for en Hest. 19 Annammede jeg udaf Tolden i Helsingør 53000 Dlr. in Specie, 3970 Rose. og 180 Goldgylden, hvilke David Luft fremførte. Drog jeg fra Fredr. til Krone., og fandt jeg for mig sammesteds en fra Prindzen af England med fire Ganger, og en Vogn, som han mig forærede. 20 Drog jeg fra Kro. til Københ. 25 Drog jeg fra Københ. til Fredr. [II,1, s. 63] Julii. 24 Gav jeg en Dreng, som var forskreven til mig, 8 Dlr. til Tærepenning. August. 1 Drog jeg fra Fredr. til Køben. 4 Drog jeg fra Københ. til Fredr. Annammede jeg 60 Dlr. in Spe. af Tomaß Null, som var Rente af et tusind Daler. 5 Kom Prindsen til Fredr. 6 Drog jeg fra Fredr. til Jachtgaarden i Draxholms Lehn. 9 Gav jeg en Skytte 4 Dir. cur. for nogle Ørne, han havde skudt. 10 Gav jeg Pigerne 3 Rose. og tvende som legte 2 Ro. drog saa fra Jachtgaarden. Samme Dag drog jeg til Køben. 12 Drog jeg fra Københ. til Fredr. Annammede jeg af Ladgaardsfogden 61 Dlr. og 2 Mk. slette, som han haver faaet for Melk og Smør. 16 Drog jeg fra Fredr. til Køben., og fandt jeg for mig Kong. af Bøhmens Gesanten en Herre af Dona. 17 Havde samme Gesandter Audiens, og var han til Gest hos mig udi Haffuen. 18 Drog jeg fra Køben. til Fredr. 19 Blev Eleonora Kyrstina døbt til Fredr. 22 Drog jeg fra Fredr. til Køben. 24 Drog jeg fra Køben, til Fredr.

[II,1, s. 64] Augusti. Kom der een som var Gesandtviis hid fra Ko. i Polen til min Svoger, Ko. af Store Britannien, til Køben., hvilken førte mig Brev fra samme min Svoger af Store Britannien, og begiærte, at han maatte føre noget Folk igiennem, hvilket hannem blev afslaaet. 26 Drog jeg fra Fredr. til Ibstrup. 27 Drog jeg til den ny Ladegaard ved Køben. og saa tilbage igien samme Dag til Jbstrup. 28 Drog jeg fra Ibstrup til Hørsholm. 29 Drog jeg fra Hørsholm til Esserom. Kom Her. af Gottorps Chanseler til Fredr. i min Fraværelse. 30 Drog jeg fra Esserom til Fredr., og havde samme Holstenske Gesanter Audiens og var han til Gest hos mig. 31 Kom der en Græve af Schvarkenberg Gesandtviis fra Churførsten af Brandenborg. September. 1 Drog samme Holstenske Gesanter bort,

og gav jeg hannem til Foræring 30 Rose. med et Begger som veiede 72 Lod. 2 Havde samme Græve von Schvarkenberg Audiens og var til Gest hos mig. Blev nogle af Skibene sendt fra Køben. neder til Sundet, som skulle sorhindre nogle Krigsfolk, som skulle komme fra England, hvilke Kon. af Polen sammesteds havde ladet verbe. [II,1, s. 65] September. 3 Drog samme Brandenborgiske Gesanter bort. 4 Drog jeg fra Fredr. til Københavns. 6 Kom der nogle Soldater i Sundet. 7 Drog jeg fra Københ, til Ibstrup, og derfra 1 til Kro. 8 Seilede der tvende af mine Skibe ud, som skulde confeiere et Skib fuld med Engelske Soldater tilbage til Engeland. Annammede jeg af Tolderne i Helsingør 1800 Rose., 200 Goldtgylden og 30 tusind Dlr. in Specie. 9 Gav jeg en Gøglere 5 Dlr. in Spe. som var paa Slottet og legte for Børnene. 10 Drog jeg fra Croncborrig til Fredr. og tog Prindsen med mig. 12 Kom der nogle Gesanther fra Rostok til Køben. i min Fraværelse. 13 Annammede jeg af fem udaf de Hoylærde i Køben. 174 Dlr. in Specie, som var Renthe af nogle Penning, de af mig laant haver. 14 Dróg jeg fra Køben. til Abrahamstrop paa Jacht, hvorsom Prinken ogsaa mødte. 15 Drog jeg fra Abrahamstrop til Balderup. 17 Drog jeg fra Balderup til Køben. Drog Prinken til Roskild paa Jacht. 18 Havde de Nostokker Gesanter Audtens i Raade stuen hos Raadet. 21 Gav jeg de Fattige 10 Rose. [II,1, s. 66] September. 22 Gav jeg Lauris Hammer 3000, hvorfor han skulde indkisbe Hamp til Riga. Item Johan de Wyllem 1500 Dlr. for en Ametist. Drog jeg fra Køben. til Fredr. og Prindsen til Croneborrig. 26 Drog jeg fra Fredr. til Køben. 27 Drog jeg fra Københ. til Fredr. 28 Leverede jeg Johan Bøguad 400 halve Kron. til Fredr. Bygnings Behof. 29. Gav jeg en Bunde 12 Slette Dlr, for en Dre. Gav jeg Quindfolkene deres Løn: Waskersken 38) 3 Waskerpiger Dlr. currandt. en Dreng 12 tvende Prindsens Piger 48 October. 1 Gav jeg Lorenz, som haver forfærdiget Galle riet paa Fredr. 2000 Dlr. in Spe. paa Regnskab. 3 Drog jeg fra Fredr. til Køben. 6 Drog jeg fra Køben. til Fredr. 8 Drog jeg fra Fredr. til Ballerup og ordnede nogle Vange, som skal indgierdis, og drog siden samme Dag derfra til Køben. 9 Annammede jeg 100 Dlr. in Spe. af Syvert Bek for en Hest. Item 180 Dlr. in Spe. af Christoffer Urne for tre Heste. Gav jeg Casper Smiid en Portugalsser til Fad- [II,1, s. 67] October. Drog jeg fra Køben. til Fredr. 11 Gav jeg Peter Isak 300 Dlr. in Spe. for et malet Stykke, hvilke jeg sendte hannem med Chanseleren. Giorde Knud Gabrielsøn sin Eed og blev Landsdommer i Halland. 15 Gav jeg Lorenz, som satte Galleriet op 1500 Dlr. in Spe. Forærede jeg hans Svenne 20 half. Kro. Drog jeg fra Fre. til Køben. 16 Laante jeg det Ostindianske Companie 10000 Dlr. in Spe. 17 Kom Prindzen til Køben. 20 Drog jeg fra Køben. til Fredr. og Prindsen drog til Krone. 24 Fik jeg Martino von der Meden 400 Gold: gylden og 250 Dlr. in Specie, som han til Bremen i Capitelet for min Søn He. Uldrich skal udgive. 25 Fik jeg Johan Bøguad 200 Dlr. currant til Fre. Bygning.. 26 Gav jeg Jørgen Rodtgether 10 Dlr. currant for noget Arbeide, han giorde paa Brønden til Fre. 27 Drog jeg fra Fredr. og Esserom og udmunstrede nogle Fyll, og drog siden derfra til Cronenborrig. Seilede eet af mine Skibe af paa Veien til Spanien efter Salt. Gud give det til Lykke! [II,1, s. 68] October. 28 De Fattige 2. halve Kroner. Drog jeg fra Croneborrig til Friderichsborrig. 29 Annammede jeg af Tolderen 1300 Rose. 280 Enlden og 2400 Dlr. in Specie. 31. Var den Engelske Øverste til Fredr., som skulde føre det Folk til Polen. November. 1 Drog jeg fra Fre. til Køben. 3 Vandt jeg paa Dobbel 3 1 halve Kro. 4 Gav jeg de Fattige 9 halve Kron. Tabte jeg paa Dobbel 62 halff. Kro. 5 Drog jeg paa Jacht ved Jbjtrup, hvorthen.

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Prindsen ogsaa kom, og laae jeg om Nat ten til Ibstrup. 6 Drog jeg paa Jacht, og var om Natten til Ballerup. 7. Og drog jeg samme Dag til Køge, hvor jeg lage om Natten. 8 Gav jeg Pigerne i Lossementet i Køge 2 hal. Kron. Og drog jeg samme Dag til Triggeveile og blev sammesteds om Natten. 9 Drog jeg fra Tryggeveile, og gav sammesteds Pigerne 2 hal. Kron. Paa Veien gav jeg en Kudsk 1 hal. Kron. Paa Ferrestedet gav jeg Baadmændene 2 hal. Krqu. og kom saa samme Aften til Nykøbing, hvor jeg fandt for mig min Broder Her. Uldrich. [II,1, s. 69] November. 11 Lod jeg tælle Frummoder 6000 Dlr. in Spes cie, som var Rentepenning af nogle Pens ning, jeg hende skyldig er. 12 Gav jeg til Nykøbing 100 Dlr. in Spe. til Drikkepenning. Paa Ferresteden gav jeg den som mig overførde 4 hal. Kron. Og drog saa til Worrenborrig, hvor jeg laae om Natten. 13 Drog jeg fra Worrenborrig til Køge, og laae sammesteds om Natten. 14 Gav jeg Kuyndfolken til Køge 2 hal. Kron. til Drikkepenning, og drog saa derfra til Køben. Paa. Veien gav jeg de Fattige 2 Rose. Da jeg kom til Køben. da fandt jeg for mig H. Philips Gesante, hvilke samme Aften havde Audiens og var til Gest hos mig. 15 Annammede jeg 60 Dlr. in Spe. af Oluf Pasberg til Rente. Annammede jeg af Nikolaus Suabe 90 Dlr. in Spec. til Rente. 16 Drog jeg fra Køben. til Fredr. 17 Drog jeg fra Fredr. til Københ.. 18 De Fattige 2 half. Kron. Gav jeg Dronningen af Sverrigs Tiener 4200 Dlr, in Spe. for nogle Søm og Kugler. Annammede jeg af Steen Guldsmed 18 Dlr. in Spe. til Rentepenning. [II,1, s. 70] November. Annammede jeg af Fogden paa Ladegaarden 113 Dlr. 3 Mk. Slette, for Melk og Smør. 19 Annammede jeg 60 Dlr. in Spe. af Jesper Gøie til Rente. Gav jeg de Ferdiske Gesanter 60000 Dlr. i Gull og Sølff, for at min Søn Her. Frederich skulde komme til det Stift Ferden. Samme Dag gav jeg den Ferdiske Chanseler 5000 Dlr. in Spe. som han skulle tilstille Botmer for et Vikari at aftrede Hertug Frederich. 20 Drog jeg fra Køben. til Fredr. Gav jeg en Skipper 18 Dlr. in Spe. som førte mig nogle Faar, som de Herrer af Rostok mig forærede. 21 Annammede Johan Bsguad 337 slette Dlr. til Fredr. Bygnings Behof, hvilke Penning jeg fik i Aar indtil nærværendes Dag for Melk og Smør af Køben. Ladegaard. 23 Annammede jeg 40 Dlr. in Spe. af Mogens Kaas til Rentepenning. Leverede jeg Johan Bøguad 500 Dlr. in Spe. til Fredr. Bygning. December. 1 Drog jeg fra Fredr. til Croneborrig. Tabte jeg 1 Rose. i Boldhuset med Fydsens Steenson.
[II,1, s. 71] December. 2 Gav jeg de Fattige 2 halve Kroner. Drog jeg fra Crone. til Fredr. Annammede jeg af Tolderen i Helsingør 830 Rose. og thi tusind Dlr, in Spe. 3 Drog jeg fra Fredr. til Køben. 5 Drog jeg fra Københ. til Fredr. Samme Dag infundirede jeg den gule Aqua vitae, som blev indsat i Pether Gagelmanß Lossementhe i Haffven ved Københ. 6 Gav jeg en Humlemand 20 Mk. Lybsk for hans Tæring frem og tilbage fra Hadersleff. Gav jeg en_syg Muurmester-Svend 3 hal. Kron. 7 Gav jeg en Skræder af Ikehoe ved Navn Hendrik Jørgensen 96 Dlr. in Spe. for noget Klæde, jeg fik hos hannem, imens jeg laae til Steenborrig. 12 Kom. Prindsen med de andre Børn, til Fredr. 13 Kom de Bremske Gesanther til Fredr. 14 Blev min Søn Hertug Fridrich postuleret til Coadjutor udi det Stift Bremen. Samme Dag havde de samme Gesanther Audiens hos mig, og var til Gest hos mig. Annammede jeg 600 Dlr. in Spe. af Otthe Marsuin til Rentepenning. 16 Var de Bremske Gesanter til Gest hos mig. [II,1, s. 72] December. 17 Var jeg til Esserom og besaae Fæet og Hopperne. Gav jeg en Secretario af Bremen 100 Dlr. in Specie. 18 Droge de Bremske Gesanter fra Fredr. Prindsen med de andre Børn droge fra Fredr. til Kro.. Jeg. drog fra Fredr. til Køben.

Samme Dag fik Renthemeister 597 Dlr., Dalerch regnet til 5 Mk. Item 180 Dlr. in pecie, hvormed de skulle bes tale nogle Engelske Styremænd. 19 Annammede jeg af Markus for Fisk 78 Dlr. 3 Mk. Item for Smør 518 Dlr. 3 Mk., Dlr. til 5 Mk. Annammede jeg af Hendrik Rammel 90 Dlr. in Spe. til Renthe. 20 Annammede jeg 12 Dlr. in Spe, af Hans Hiinf til Rente. 21 Drog jeg fra Københ. til Fredr. 22 Drog jeg fra Fredr. til Krone. Gav jeg Pouell Maler 100 Dlr. cur. paa Haand. 23 Gav jeg de Fattige 7 Dlr. in Spe. 24 Vandt jeg paa Dobbel 44 halv. Kro. Gav jeg til adskillige Folk paa Juleaften paa Croneborrig 113 Dlr. 3 Mk. currant. [II,1, s. 73] December. 25 Offrede jeg Præsten 2 Rose. og de Fattie ge gav jeg 2 Dlr. in Spe. 26 De Fattige 2 hal. Kro. Tabte jeg paa Dobbel 17 hal. Kro. 27 Vandt jeg paa Dobbel 51 halv. Kro. 28 Tabte jeg 91 hal. Kro. paa Dobbel. 29 Kom der til København i min Fraværelse Gesanter fra Lybek, Hamborg og Bremen. Bag ved Kalenderen staaer: Was im Stifte Ferden ausgelobt: 1 Botmer 5000 Dlr. pro thefauria, welches auf künftigen Umschlage soll erlegt were den, so fern er meiner Sohne einem bey des andern Fall zum Stifte hels fen wird, 2 Ditlev Schulzen 2000 Dir. 3 Eberdt von der Lydt 1000 Dir. 4 Christoffer von Mandenslou 2000 Dlr. 5 Jørgen Marskalk 2000 Dlr. 6 Dem Probst zu Lyneburch D. Backmeistern 3000 Dlr. 7 Syndico Capituli D. Casparo Hube rino 2000. 8. Dem [II,1, s. 74] 8 Dem Dum-Dechanten und Skolmeisteren 18000, womit die andern, so allhier nicht benennet, sollen abgelegt werden. Dem grossen Capittel 30000 Dlr. Det hus, som hugges i Hadersleff-Lehn og skal til Køben., er 70 Alen langt og 14 Alen bredt.

Arbejdsudgave til chr4.dk. De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte. Dette er en afskrift af de trykte danske originaltekster, ikke en dansk oversættelse af den tyske bog. Satsens linjeskift og orddelinger er samlet, mens gammel stavning og originaludgavernes sidetal er søgt bevaret. Sidetal mærkes med bind og hæfte, fordi pagineringen begynder forfra i hvert hæfte. Udgiverens notehenvisninger er bevaret. Schlegels særskilte tyske forklaringer og indledninger er ikke medtaget eller oversat. Enkelte fremmedsprogede indførsler indgår i originalteksterne og er bevaret. Første side af hvert dokument er gengivet som kontrolbillede. Teksten er OCR-baseret og kun stikprøvekontrolleret; fuld korrekturlæsning mangler. Især navne, datoer og regnskabets beløb kræver kontrol mod originalen før offentliggørelse.

VIII. Brev om Christian 1.s møde med kejser Frederik 3., 1474

Kilde: Samlung zur Dänischen Geschichte, I,2, side 191–192. Bayerische Staatsbibliothek, digitalisering 10452497.

Originalens første side. Afskriften følger nedenfor.

[I,2, s. 191] Item min Herres Naade kom fra Ansbach og til Rot tenborg i Odensdag, og Margreve Albrecht fulgte hannem med fire hundrede Heste, og Keiseren red ud med -Hans Naade, og vel med fire hundrede Heste, og sendte -de Bud mellem dem, at ingen af dem stod fra Hesten, - og fulgte saa ad ind i Byen. I Torsdag reed min Herre for Keiserens Herberg, og fulgte hannem saa til Kirken, og gik i en Korefyrstes Sted, det dog aldrig ingen Kongen før skeet er. Item den Tid Messen var, og

De otte danske kildetekster, som ligger til grund for den tyske bog Dänische Reisebeschreibungen (1776), er samlet fra Schlegels Samlung zur Dänischen Geschichte.

Evangeliet sang, da bars min Herre Kongen at tage Paß paa Evangeliet i Keiserens Nærværelse, det de dog sige her, at det aldrig skede nogen Konge før, og mene, --det aldrig skal skee nogen Konge mere. Item samme Dagen da gik Keiseren af sit Herberge ind i min Herres Herberge, og endede der alle de Erender, min Herres Naade havde til hannem. Siden de havde endt deres Erende, da blev han alligevel siddende indtil mørk Nat, og giorde sig ganske Hemlig med min Herre. I maa og for sandt vide, det Han der handlede, det er intet vors Rige til Forfang i nogen Maade. Item om Hertugen af Borgony Erende var eder for langt at skrive, hvad Prange og Hoffart der var i Treyer, men det fik en skiden Ende; da han ikke [I,2, s. 192] kunde vorde Konge, da skiltes de ueens ad. Item siden dette Brev var skrevet, da haver Keiseren forhøiet Greve skabet i Holsten og Stormarn, og glort deraf et Here tichrige, og lagt dertil Ditmersche, og haver draget disse fores Prevne tre Lande i eet Navn, og kalder dem alle tre Here tichdommet af Holsten, og forlehnte min Herres Naade det i gaar, nemlige Torsdagen for Fastelavn, paa sin Keiserlig Stoel i sin Majestat, nærværende de Kørefyre ster, som da nær vare, dog vort Rige og Sønder-In land uden Forfang.